

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

ובסופו דף אחד ממסכת שבת
לכבוד שבת קודש

בעידודו של מו"ר הרה"ץ שליט"א

פרשת

ויצא

ה' – י"א כסליו תשפ"ז

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בעמדת הבית בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'

או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ"ק אדמו"ר עט"ר
מוהרא"ש
ר' אליעזר שלמה בן
ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות מורנו ורבנו הרה"צ
ר' יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ"ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלְמוּד:
לְמוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יִהְיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

כְּדֵי שֶׁתְּהֵא בְּהֵמָה מְצוּיָה לְעוֹלֵי רְגָלִים. וְאַף עַל גַּב דְּתָנַן: עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ הַגּוֹרָן מוּתָּר לְמָכוֹר וְלִשְׁחוֹט - נִיחָא לֵיהּ דְּלִיתְעֲבִיד מִצְוָה בְּמָמוֹנֵיהּ, וְהָדַר לְזִבּוּן וְלֵיכּוֹל. וְאַמַּאי קָרֵי לֵיהּ "גּוֹרָן" דְּטָבְלָה כְּגוֹרָן. וְכַמָּה "פְּרָס" פְּרִישׁ רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה: אֵין פָּרָס פָּחוֹת מֵהַמִּשָּׁה עָשָׂר יוֹם. מַאי מַשְׁמַע אֲמַר רַבִּי אַבָּהוּ: "פְּרוֹס" - פַּלְגָא. פַּלְגָא דְּמַאי פַּלְגָא דְּהִלְכוֹת פֶּסַח, כִּי הָא דְּתַנְיָא: שׁוֹאֲלִין וְדוֹרְשִׁין בְּהִלְכוֹת פֶּסַח קוֹדֶם לַפֶּסַח שְׁלֹשִׁים יוֹם, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת. "בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בַּאֲדָר, בְּאֶחָד בְּסִיוָן". בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי רַבִּי עֲקִיבָא וּבֶן עַזַּאי רַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: אֲדָר הַמָּסוּחַ לְגַיְסָן וְיִמְנִין מְלֵא וְיִמְנִין חָסֵר, יְמִנִין דְּמִיקְלַע בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים וְיִמְנִין דְּמִיקְלַע בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה, וּמִשּׁוּם הָכִי לָא קָבְעִי לֵיהּ זְמָן. וּבֶן עַזַּאי סָבַר: אֲדָר הַמָּסוּחַ לְגַיְסָן לְעוֹלָם חָסֵר, הִילְכָךְ קָבְעִי לֵיהּ זְמָן בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בַּאֲדָר. בְּאֶחָד בְּסִיוָן - אֵיידֵי דְּלָא נְפִישׁ, אִי אָמְרַתְּ לֵיקְדִים לֵיעָשֵׂר - עַד דְּמָטֵי רֶגֶל שֶׁלְּמִי לְהוּ. "בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בְּאָב" וכו'. בֶּן עַזַּאי לְטַעֲמֵיהּ, דְּאָמַר: הָאֱלוּלִין מִתְעַשְּׂרִין בְּפֵנֵי עַצְמָן. - וְלֵיעַשְּׂרִינְהוּ בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים! - זִימְנִין דְּמַחֲסְרִין לֵיהּ לְאָב, וּבְעִינַן לְמֶיעֱבַד הֵיכָרָא בְּחָדָשׁ וְיָשָׁן. "רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: בְּאֶחָד בְּנִיסָן בְּאֶחָד בְּסִיוָן" וכו'. בְּאֶחָד בְּנִיסָן - כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל דְּאָמַר: שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת, בְּאֶחָד בְּסִיוָן - כְּדְאָמַרַן, בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל - רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן לְטַעֲמַיְיהוּ, דְּאָמְרִי: בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעֲשַׂר בְּהֵמָה. "וְלָמָּה אָמְרוּ בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל וְלֹא אָמְרוּ בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי - מִפְּנֵי שֶׁהוּא יוֹם טוֹב" וכו'. וְתֵיפּוֹק לֵיהּ דְּבָעִינַן לְמֶיעֱבַד הֵיכָרָא בְּחָדָשׁ וְיָשָׁן! - חָדָא וְעוֹד קָאָמַר, חָדָא - דְּבָעִינַן לְמֶיעֱבַד הֵיכָרָא בְּחָדָשׁ וְיָשָׁן, וְעוֹד - מִפְּנֵי שֶׁהוּא יוֹם טוֹב, וְאִי אֶפְשָׁר לְעַשֵּׂר בְּיוֹם טוֹב, מִשּׁוּם סַקָּרְתָּא. "רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר" וכו'. בְּאֶחָד בֶּאֱלוּל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעֲשַׂר בְּהֵמָה. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר" וכו'. תַּנְיָא: אָמַר בֶּן עַזַּאי, הוֹאִיל וְהֻלְּלוּ אוֹמְרִים בָּךְ, וְהֻלְּלוּ אוֹמְרִים בָּךְ - הָאֱלוּלִין מִתְעַשְּׂרִין לְעַצְמָן. וְלֵיחֲזֵי מַעֲשֵׂיהּ דְּמַאן מִסְתַּבַּר! וְכִי תֵּימָא: לָא מָצֵי קָאֵי אַמַּעֲשֵׂיהוּ - וְהָתַנְיָא, בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: כָּל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל דּוֹמִין עָלַי כְּקִלִּיפַּת הַשּׁוּם, חִוֵּין מִן הַקֶּרֶח הַזֶּה! אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִפִּי הַשְּׁמוּעָה אָמְרוּהָ, מִפִּי חַגַּי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי. תַּנְיָא: בְּאֵיזֶה צַד אָמַר בֶּן עַזַּאי הָאֱלוּלִים מִתְעַשְּׂרִין לְעַצְמָן נוֹלְדוּ לוֹ חֲמִשָּׁה בְּאָב וַחֲמִשָּׁה בֶּאֱלוּל - אֵין מְצַטְרְפִין, חֲמִשָּׁה בְּאָב וַחֲמִשָּׁה בְּתִשְׁרֵי - אֵין מְצַטְרְפִין, חֲמִשָּׁה בְּתִשְׁרֵי וַחֲמִשָּׁה בְּאָב - מְצַטְרְפִין. פְּשִׁיטָא! - מַהוּ דְּתֵימָא: כִּי הֵיכִי דְּמַפְסְקִי שָׁנִים מַפְסְקִי נְרָנוֹת - קָא מַשְׁמַע לָן, כְּדִתְנַן: חֲמִשָּׁה לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וַחֲמִשָּׁה לְאַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה - אֵין מְצַטְרְפִין, חֲמִשָּׁה לִפְנֵי הַנּוֹרָן וַחֲמִשָּׁה לְאַחַר הַנּוֹרָן - הֲרֵי אֵלּוּ מְצַטְרְפִין. אָמַר רָבָא: לְדִבְרֵי בֶן עַזַּאי, נוֹלְדוּ לוֹ חֲמִשָּׁה בְּאָב, וַחֲמִשָּׁה בֶּאֱלוּל, וַחֲמִשָּׁה בְּתִשְׁרֵי - כּוֹנְסָן לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר,

ונוטל

ניחא ליה לאיניש דליעביד מצוה בממוניה — אף על גב דלפני הזמן יכול לעשר ולשחוט ולמכור, כיון שקבעו חכמים זמן — דרך הוא להתמתין עד ולעשר הכל ביחד. **ואי** אפשר לעשר ביום טוב משום סקרתא — (ואם תאמרו): תיפוק ליה משום דאין מקדישין ביום טוב! יש לומר: לא הייתי אוסר להקריבו שמא יבא להקדישו, דהיינו גזירה לגזירה. דהיא גופה לא אסור להקדיש ביום טוב אלא מדרבנן, כדאמרינן התם (ביצה לו,ב): דאין רובצין על גבי בהמה, ומפרש טעמא: שמא יצא חוץ לתחום. וקאמר: שמע מינה תחומין דאורייתא? לא, גזירה שמא יחתוך זמורה. ועוד מצי למימר: דאפילו להקדישו היה יכול ביום טוב משום שלמי שמחה, כדאמר פרק "שואל" (שבת קמח,ב): מקדיש אדם פסחו בשבת וחגיגתו ברגל. ומיהו, הא דאמר התם וברייש (תמיד נשחט) ["אלו דברים"] — היינו דוקא חובות הקבוע להם זמן, אבל אין קבוע להם זמן — אין מקדישין. ולא מסתבר שיהא מעשר בחובות הקבוע להן זמן כשיצריך להו לשלמי שמחה, דאם כן נדרים ונדבות נמי, שהרי יוצאין בנדרים ונדבות משום שלמי שמחה, כדאמר במסכת חגיגה (ז,ב). ומכל מקום, כאן משמע דלא שייכי הנך שיעורי, דביום טוב של ראש השנה קיימי! ויש לומר: כיון דעשירי מאיליו קדוש, אפילו לא קרא "עשירי", ולא שייך לאיסור הקדש כזה ביום טוב.

חוץ מן הקרח הזה — פירש הקונטרס: היינו רבי עקיבא. ורבי יהושע בן קרחה הוא רבי יהושע בנו של רבי עקיבא. וקשה: מי סני ליה להזכיר רבי עקיבא בשמו, שמזכירו בלשון גנאי כדכתיב (מלכים ב ב) "עלה קרח"? ובפרק "שואל" (שבת קנב,א) אמר: "מהכא לקרחינאה כמה"? ולגנאי נתבוין. ובמסכת מגילה (כח,א): רבי שאל את רבי יהושע בן קרחה: במה הארכת ימיכ? [וכו'] ואמר לו רבי: ברכני, ואמר לו: יהי רצון שתגיע לחצי שני. ואילו רבי עקיבא כשנשא בת כלבא שבוע בן ארבעים שנה היה, וקבל עליו לעסוק בתורה ועסק ארבעים שנים, וארבעים שנה פרנס ישראל. ובספרי (פרשה ברכה) תניא: ארבע חיו מאה ועשרים שנה, משה, והלל, וברזן יוחנן בן זכאי, ורבי עקיבא. וביום שמת רבי עקיבא (קדושין עב,א) נולד רבי. ואפילו נולד רבי יהושע בשנה ראשונה שנשא בת כלבא שבוע — לא היה כי אם שמונים כשנולד רבי, ולכל הפחות היה רבי יהושע בן מאה וארבעים שנה כשירית רבי, דבפחות משבעים שנה לא היה מברכו, שהן חיי שנות סתם אדם, דכתיב (תהלים צ): "ימי שנותינו שבעים", ואז היה רבי בן ששים שנה. נמצא כשברכו להגיע לחצי ימיו — לא ברכו רק עשר שנה ומה ברכה היתה זו? ועוד: לכאורה מסתבר שלא נולד עד שעשה בי רב, תרתי סרי תרתי סרי שנין, נמצא כשהיה רבי יהושע בן מאה וארבעים שנה היה רבי יותר מחצי שניו. ורבינו נסים פירש: קרח(ה) — רבי אלעזר בן עזריה, דאמר בירושלמי שהיה קרח. (ואמר רבי יהושע מהכא לקרחינאה). ורבינו תם מפרש: שם אדם.

מפי חגי זכריה ומלאכי — פירש הקונטרס: וכיון דנבואה היא כהילכתא בלא טעמא היא, וליכא למיקם עלה על ידי טעם — איזה מהם עיקר. ולא היה לו להזכיר נבואה, דאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה. אלא היה לו לומר: הלכתא גמירי לה. ופרק "בהן גדול" (זיר נג,א) גבי רובע הקב עצמות וחצי לוג דם, נמי אמר: מפי השמועה אמרה, מפי חגי זכריה ומלאכי. ומיהו, קשה מהא דדריש בפרק קמא דראש השנה, (ח,א) מקרא "עשר תעשר" — מקיש מעשר בהמה למעשר דגן, רבי מאיר סבר באחד באלול, מה מעשר דגן סמוך לגמרו עשורו כר. רבי אלעזר ורבי שמעון סברי: מה מעשר דגן ראש השנה שלו תשרי כר'! ויש לומר: דאפילו הכי, כיון דהנך דרשות מפי השמועה חגי חבריה ומלאכי — לא היה יכול לברר איזה עיקר.

ונוטל

כְּדֵי שֶׁתְּהֵא בְּהֵמָה מְצוּיָה לְעוֹלֵי רְגָלִים: זִימְנִין דְּמִיקְלַע זְמַן שְׁחִיטָה לְמִכּוֹר מִקֹּדֶם לְמֶיעֱבַד מִצְוָה בְּמָמוֹנֵיהּ, וְהָדַר לְזִבּוּן וְלֵיכּוֹל: כְּגוֹן בְּהֵמָה שֶׁנּוֹלְדוּ לָהּ שְׁנֵי זְכָרִים בְּיוֹם אֶחָד, וְאֶחָד מֵהֶן מוּם קָבוּעַ, וְאֶחָד תָּמִים, וְהַתָּמִים מֻקְדָּם לְמִכּוֹר מִקֹּדֶם לְמֶיעֱבַד מִצְוָה בְּמָמוֹנֵיהּ, וְהָדַר לְזִבּוּן וְלֵיכּוֹל. וְאַף עַל גַּב דְּתָנַן: עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ הַגּוֹרָן מוּתָּר לְמִכּוֹר וְלִשְׁחוֹט וכו'. וְתֵיפּוֹק לֵיהּ דְּבָעִינַן לְמֶיעֱבַד הֵיכָרָא בְּחָדָשׁ וְיָשָׁן! - חָדָא וְעוֹד קָאָמַר, חָדָא - דְּבָעִינַן לְמֶיעֱבַד הֵיכָרָא בְּחָדָשׁ וְיָשָׁן, וְעוֹד - מִפְּנֵי שֶׁהוּא יוֹם טוֹב, וְאִי אֶפְשָׁר לְעַשֵּׂר בְּיוֹם טוֹב, מִשּׁוּם סַקָּרְתָּא. וְכַמָּה פָּרָס? רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: בְּאֶחָד בֶּאֱלוּל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעֲשַׂר בְּהֵמָה. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל. וְלָמָּה אָמְרוּ בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל וְלֹא אָמְרוּ בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי - מִפְּנֵי שֶׁהוּא יוֹם טוֹב וכו'. וְתֵיפּוֹק לֵיהּ דְּבָעִינַן לְמֶיעֱבַד הֵיכָרָא בְּחָדָשׁ וְיָשָׁן! - חָדָא וְעוֹד קָאָמַר, חָדָא - דְּבָעִינַן לְמֶיעֱבַד הֵיכָרָא בְּחָדָשׁ וְיָשָׁן, וְעוֹד - מִפְּנֵי שֶׁהוּא יוֹם טוֹב, וְאִי אֶפְשָׁר לְעַשֵּׂר בְּיוֹם טוֹב, מִשּׁוּם סַקָּרְתָּא. וְכַמָּה פָּרָס? רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: בְּאֶחָד בֶּאֱלוּל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעֲשַׂר בְּהֵמָה. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל. תַּנְיָא: אָמַר בֶּן עַזַּאי, הוֹאִיל וְהֻלְּלוּ אוֹמְרִים בָּךְ, וְהֻלְּלוּ אוֹמְרִים בָּךְ - הָאֱלוּלִין מִתְעַשְּׂרִין לְעַצְמָן. וְלֵיחֲזֵי מַעֲשֵׂיהּ דְּמַאן מִסְתַּבַּר! וְכִי תֵּימָא: לָא מָצֵי קָאֵי אַמַּעֲשֵׂיהוּ - וְהָתַנְיָא, בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: כָּל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל דּוֹמִין עָלַי כְּקִלִּיפַּת הַשּׁוּם, חִוֵּין מִן הַקֶּרֶח הַזֶּה! אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִפִּי הַשְּׁמוּעָה אָמְרוּהָ, מִפִּי חַגַּי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי. תַּנְיָא: בְּאֵיזֶה צַד אָמַר בֶּן עַזַּאי הָאֱלוּלִים מִתְעַשְּׂרִין לְעַצְמָן נוֹלְדוּ לוֹ חֲמִשָּׁה בְּאָב וַחֲמִשָּׁה בֶּאֱלוּל - אֵין מְצַטְרְפִין, חֲמִשָּׁה בְּאָב וַחֲמִשָּׁה בְּתִשְׁרֵי - אֵין מְצַטְרְפִין, חֲמִשָּׁה בְּתִשְׁרֵי וַחֲמִשָּׁה בְּאָב - מְצַטְרְפִין. פְּשִׁיטָא! - מַהוּ דְּתֵימָא: כִּי הֵיכִי דְּמַפְסְקִי שָׁנִים מַפְסְקִי נְרָנוֹת - קָא מַשְׁמַע לָן, כְּדִתְנַן: חֲמִשָּׁה לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וַחֲמִשָּׁה לְאַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה - אֵין מְצַטְרְפִין, חֲמִשָּׁה לִפְנֵי הַנּוֹרָן וַחֲמִשָּׁה לְאַחַר הַנּוֹרָן - הֲרֵי אֵלּוּ מְצַטְרְפִין. אָמַר רָבָא: לְדִבְרֵי בֶן עַזַּאי, נוֹלְדוּ לוֹ חֲמִשָּׁה בְּאָב, וַחֲמִשָּׁה בֶּאֱלוּל, וַחֲמִשָּׁה בְּתִשְׁרֵי - כּוֹנְסָן לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר,

ונוטל

כְּדֵי שֶׁתְּהֵא בְּהֵמָה מְצוּיָה לְעוֹלֵי רְגָלִים — דכיון דאין גורן מעשר בהמה עד פרוס הרגלים, ומשהי אינשי בהמתן עד אותו זמן דלא לשחטינהו עד שיעשרם בזמן הגורן, שהוא סמוך לרגל, ונמצא שיהו בהמות מצויות לעולי רגלים ליקח מהן, בין לאכילה בין לקרבנות. ואף על גב דתנן וכו'. **מִצּוֹה** — להתעשר, דליעשר. **דְּטָבְלָה כְּגוֹרָן** — מדרבנן. כדאמרן במתניתין, דמשהגיע הגורן לא ימכור ולא ישחוט עד שיעשר. **פָּרוֹס** — כמו פרוסה. **שִׁשִּׁים יוֹם** — ופלגא הרי חמשה עשר יום.

וְכֵן עוֹזַאי — נמי סבר דזמן הגורן הוי בפרוס החג, חמשה עשר ימים קודם, דמיום עשרים ותשעה דאדר עד ארביסר דניסן — הרי חמשה עשר. **זִימְנִין דְּמִיקְלַע בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים** — כי הוי אדר מלא. **לָא קָבְעִי לֵיהּ זְמַן** — באיזה יום של אדר אירי. **דְּלָא נְפִישׁ** — בהמות דנולדו מפרוס הפסח עד אותו זמן, להכי לא מקדים ומעשר חמשה עשר ימים קודם הרגל כבשאר הרגלים. **דְּאִי אַמְרַתְּ וכו' שִׁלְמֵי לְהוּ** — דבתר דליהוו מעושרים ליזדבנו, וליכלו כולהו בהמותן. **כְּפֵנֵי עַצְמָן** — ולא עם אותן שנולדו קודם אלול. ולהכי, אי הוה מאחַר שלא לעשר עד יום האחרון של אלול, שהוא בפרוס החג חמשה עשר ימים — אתי לערבובי הנהו דאלול והנהו דאב בהדדי, וקמעשר מן החדש על הישן. דליכול מקדים ומעשר הנהו דקיץ ביום האחרון של אב. וקודם לא, דכל כמה דמצינא לקרובי לרגל, כי היכי דלא לישלמו קודם — עבדינן. **בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים** — של אב. **וּבְעִינַן הֵיכִירָא** — דנהי דליכא למימר דליתו לעשורי הנהו דאלול והנהו דאב בהדדי, משום דאכתי הוו אותן של אלול מזדמרי זמן, משום דאכתי יום ראשון של אלול הוא — היכירא בעינן למיעבד, דלא ליתו לעשורי היום ולמחר חדש וישן בהדדי, חדש — אלול, וישן — אב. ולהכי לא מיעשרי הנהו דאב בחדש אלול כלל, ואפילו ביום אחד. **כַּרְבַּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל דְּאָמַר** — דהלכות הפסח שתי שבתות קודם, ובאותו זמן נמי מעשרינן, ולהנהו תנאי ליתי להו "פרוס". **בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי וכו'** — ולהכי לא מצי לאחורי מלעשר טפי מיום אחרון של אלול, דבעינן היכירא בין חדש לישן. ובמסכת ראש השנה (ח,א) מפרש טעמייהו דרבי אלעזר ורבי שמעון וטעמא דרבי מאיר. **סְקַרְתָּא** — בלעז מצר"א, שצובעין העשירי. **הוֹאִיל וְהֻלְּלוּ אוֹמְרִים כָּךְ** — דרבי מאיר אומר באחד באלול, ורבי אלעזר ורבי שמעון אומרים באחד בתשרי — אני איני יודע הלכה כמי, והלכך האלולים כו'. **חִוִּין מִן הַקֶּרַח הַזֶּה** — היינו רבי עקיבא. והא דגרסינן בבוליה בתלמוד "רבי יהושע בן קרחה" — היינו בן של רבי עקיבא, כדגרסינן התם (שבועות ו,א): אמר לו רבי יהושע בנו של רבי עקיבא לרבי עקיבא. אלמא דבן עזאי היה חכם גדול, והיה יודע להבחין איזה טעם יפה. והכי נמי הוי מצי למימר אטעמייהו הי מיסתבר שפיר. **מִפִּי שְׁמוּעָה אָמְרוּהָ** — דבין רבי מאיר, ורבי אלעזר ורבי שמעון — אמרי מילתייהו מפי השמועה מפי חגי זכריה ומלאכי, ולכן לא היה רוצה בן עזאי לסמוך על מעשיו ולקבוע הלכה בהכרעתו. **חֲמִשָּׁה בְּתִשְׁרֵי וְחֲמִשָּׁה בְּאָב** — שאחריו מצטרפין, אף על פי שיש גרנות בינתיים.

רש"י כת"י

כְּדֵי שֶׁתְּהֵא מְצוּיָה לְמִכּוֹר לְעוֹלֵי רְגָלִים — דכיון דלא מתעשרי — לא שחטי להו ולא מזבני להו עד פרוס החג דמעשרן. **וְאַף עַל גַּב דְּתָנַן בְּמַתְנִיתִין עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ זְמַן הַגּוֹרָן מוּתָּר לִמְכּוֹר וּלְשָׁחוֹט** — דגורן הוא דקובעין למעשר, אפילו הכי לא שחטי להון עד דמעשרן. **דְּנִיחָא לֵיהּ לְאִינִישׁ דְּלֶיעְבֵּד מִצְוָה בְּמָמוֹנֵיהּ** — שאין חסר ביה כלום, שהוא עצמו מקריב מעשרו ואוכלו שלמים. **דִּטְבֵל בְּגוֹרָן** — כי היכי דגורן קובעת למעשר משנתמרח בכרי מדאורייתא, כך ימים הללו קובעים את הבהמות מדרבנן, כדתנן: הגיע הגורן — לא ישחוט עד שיעשר. **פָּרוֹס פְּלָגָא** — פרוסה משמע דבר הפרוס לשני חלקים. **שְׁוֹאֲלִים בְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח קוֹדֶם לַפֶּסַח** — והיינו נמי מהלכות הפסח — דמעשרין לבהמות דליתחזי למיכל ברגל. (כדאמרינן איידי דלא נפיש. בחר בתשרי ראש השנה הילכך מקדימין להם בעשרים ותשעה באלול ולא באחד בתשרי, אף על גב דהוא שתי שבתות קודם — משום דבעי היכרא בחדש וישן) **וּבְמַאי קָמִפַּלְגִי** — דהא בן עזאי (נמי) סבר דזמן גרנן הוי בפרוס הפסח חמשה עשר יום קודם, דיום עשרים ותשעה באדר וארבעה עשר דניסן — הרי חמשה עשר. **זִמְנִין** דחמשה עשר יום קודם הפסח מקלע ביום שלשים באדר, כגון דהוי אדר מלא, וראש חדש לא הוי עד יום שלשים ואחד, ויום אחד קודם ניסן הוי פרוס הפסח דהיינו ארבעה עשר מניסן ואחד מאדר. **זִמְנִין דְּמִיקְלַע פָּרוֹס** — ביום עשרים ותשעה באדר, כשהוא חסר, דהוי ראש חדש יום שלשים, הלכך לא קבע זמן לפרוס (והפסח). **בְּאֶחָד בְּנִיסָן** — מאי טעמא דבן עזאי דלא אמר חמשה עשר יום כדאמר בפסח **אֵירֵי דְּלָא נְפִישׁ** — אותן ולדות (באפילו) (אפלי) דמעות בהמות יולדות מניסן ועד עצרת, אם מקדים ומעשר להו חמשה עשר יום — שלמי לאוכלן (נאבלין) קודם עצרת, ולא תדהיה בהמה מציתו לעולי רגלים. **בֶּן עַזַּאי לְטַעְמֵיהּ** — דאמר לקמן: האלולים מתעשרין לעצמן, ואין מצטרפין עם אותן שנולדו קודם אלול — שמא באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה הוה ליה חדש וישן, ולא עם אותן הנולדים אחר אלול — שמא באחד בתשרי הוי ראש השנה, והוה ליה חדש וישן. ומדמספקא ליה אימת ראש השנה אלול או תשרי — מתעשרין האלולים לעצמן. הילכך לא קבע זמן גורן של קייטי בעשרים ותשעה באלול, דלא ליתי לצרופי דנולדים באלול בהדייהו. **וּלְעֶשֶׂר בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים בְּאָב** — מאי טעמא נקט (בעשרים ותשעה) (יום) — זמנין דמחסרי ליה, והוי ראש חדש אלול ביום שלשים ולא מעשרין בהן. ואף על גב דלא אתי לצרופי אלול בהדייהו, דהא אכתי לא נולד שום טלה היום, ואי נולד (והוי) מחוסר זמן — אפילו הכי לא מעשרים לקייטי דהוא יומא, משום דבעינן למעבד היכרא בין חדש לישן, דלידעו אינשי דאלול לא שייך בהני קייטי, ולא מצטרפי לעולם דאלול בהדי הנך שתי שבתות, דזמינין ארבעה עשר יום. **אִסְקְרְתָּא** — סיקרא שקורין מיצ"א. שהשבט צבוע בסיקרא, והיה מונה "אחד" "שנים" "שלש" "ארבע", וכשהיה יוצא עשירי סוקרו בסקרא עד שיהא ניכר. ואסור לצבוע ביום טוב, דאם כן מלאכה הוא. והא דקבעי בעשרים ותשעה באלול ולא קבעי ביום שלשים — משום דרוב (שנים) אלול חסר, והוי יום שלשים ראש השנה. **הוֹאִיל וְהֻלְּלוּ אוֹמְרִים כָּךְ** — באחד בתשרי, יהוו אלולים מתעשרין לעצמן, דלא ידעינן בהדי דנאן לצרופינהו. **קָרַח הַזֶּה** — רבי עקיבא הוא קרח, דרבי יהושע בן קרחה הוא רבי יהושע בנו דרבי עקיבא, דאמרינן בשבועות (ו,א): שאל רבי יהושע בנו דרבי עקיבא את רבי עקיבא וכו'. **מִפִּי שְׁמוּעָה אָמְרוּהָ** — רבי מאיר ורבי אלעזר ורבי שמעון, כולהו מפי חגי זכריה ומלאכי, וכדבר נבואה הוא ולא (ניכר טעם הגלוי כמו דבר) (דבר טעם התלוי במדרש) מקראות דבאומד הלב. ומדלא ידעינן היכי אמור חגי זכריה ומלאכי — עבדינן הכי, וליכא למימר טעמא דנאן מסתבר (טפי). חמשה בתשרי וחמשה באב לעתיד לבא מצטרפין. **פְּשִׁיטָא** — דמצטרפין, (מה שנולדים) (ממה נפשך הוא) בין אלול (דתשרי) (בין תשרי) הוי ראש השנה, והנך ואי בשנה אחת נולדו! **פִּסְקֵי נְרָנוֹת** — לבן עזאי, דהכא איכא שני גרנות בין תשרי לאב הבא. **הִיוּ לוֹ חֲמִשָּׁה רֹאשׁ וְחֲמִשָּׁה דְּאָלוּל וְחֲמִשָּׁה דְּתִשְׁרֵי וכו'** — ודאי אית ליה (אלא) חמשה דאב וחמשה דאלול אמרינן דלא מצטרפין, דשמא חדש וישן (הוא). אבל הכא ודאי איכא עשר דחדוב, דודאי (הוא) (או) אלול ראש השנה, או תשרי ראש השנה. ומכניסן לדיר ונוטל אחד מן האלולים, דזה ודאי מעשר, וקרב למזבח. ולא שיכוון כו'.

ונוטל אחד מן האלולין — אין שייך לאסור כאן משום "לא יבקר" כדאסר אפוקי בעל מום ברישׁ עשרה, ברישׁ פירקין (נג,ב).

כשם שהתרומה גדולה ניטלת מאומד — מן התורה אין שייך בה אומד, דחטה אחת פוטרת את הכרי, ולא נתנה בה תורה שיעור, ד"ראשית דגנך" כתיב (דברים יח). אלא משום דבתרומת מעשר שייך אומד, ששיעורה כתוב (במדבר יח): "מעשר מן המעשר", ובתרומה גדולה נמי תקנו חכמים שיעור — שייך בה אומד. ומיהו, בזה אין להקשות תרומת מעשר לתרומה גדולה, שיעיל במתבוין חטה אחת, דהא כתיב: "מעשר מן המעשר". ומיהו, אם במתבוין מוסיף — לכאורה מהני, דלהכי מקיש לתרומה גדולה דנטלת מאומד — למצוה, כדי שיתרום בעין יפה, שמתוך שירא שלא יטול פחות — נוטל בעין יפה. כדתנן פרק קמא דתרומות (משנה ז): אין תורמין לא במדה ולא במשקל ולא במנין. ובתוספתא גרס: "מה תרומה גדולה אינה ניטלת אלא באומד ובמחשבה". וכן גרס רבינו תם. וגרס עלה בירושלמי בפרק קמא דתרומות: "תני רבי אלעזר בן גומל: לא במדה" כו'. ופרק "כל המנחות באות מצה" (מנחות נה,א) מסיים בברייתא דשמעתין: ומה תרומה גדולה בעין יפה כו'. והתם אמר רבי אלעזר בן גומל: תורמים תרומת מעשר תאנים על גרוגרות במנין, וגרוגרות על תאנים במדה, משום עין יפה. ולא נקט "אינה ניטלת אלא במחשבה ובאומד" אלא כדי שיעשה בעין יפה. ואם תאמר: סוף פרק "כל הגט" (גיטין ל,ב) דמפרש אביי: ישראל שאמר לבן לוי "כך אמר לי אבא מעשר יש לך בידי", או "מעשר לאביך בידי" — חוששין לתרומת מעשר שבו, כיון דלא קייץ [והוי] מתקין ליה. "כור מעשר לאביך בידי" או "כור מעשר יש לך בידי" — אין חוששין לתרומת מעשר שבו, כיון דקייץ תקוני תקניה. ומוקי לה כאבא אלעזר בן גומל דמקיש תרומת מעשר לתרומה גדולה, ובכשם שיש לו [רשות] לבעל הבית לתרום תרומה גדולה — כך יש לו [רשות] לתרום תרומת מעשר. והשתא, כיון דאפשר באומד — אם כן בלא קייץ נמי ניחוש דלמא תיקן מאומד! יש לומר: נהי דעל בן לוי מצוה לעשות בעין יפה, מכל מקום בעל הבית אין לו לעשות עין יפה בשל אחרים. ואפילו יש לו רשות — אין לעשות להוציא עצמו מתרעומתן של כהן ולוי, שלא יתרעמו עליו זה או זה אם יטעה באומד שלו. ואם תאמר: פרק רביעי דתרומות (משנה ו) הא דתנן: המונה משובח, והמודד משובח הימנו, והשוקל משובח משלשתן. ובירושלמי פרק קמא דתרומות מקשה לה, ומשני: כאן לתרומה גדולה כאן לתרומת מעשר. ותני רבי אלעזר בן גומל: מנין שאין תורמין לא במדה ולא במנין ולא במשקל? תלמוד לומר: "ונחשב לכם תרומתכם והרמותם" — במחשבה אתה תורם, ואין אתה תורם במשקל במדה ובמנין. פירוש: ההיא דאין תורמין — בתרומה גדולה, דלכולי עלמא מצותה מאומד. וההיא דהמונה משובח — בתרומת מעשר, וכרבנן. והא דמייתי ברייתא דאבא אלעזר בן גומל — לאשמועינן דפליגי בתרומת מעשר. ואם תאמר: דבירושלמי אמר אההיא דהמונה משובח: ממאי הוא משובח? אמר רב הונא: מן התורם באומד. משמע דמאומד הוי תרומה, אלא שהמונה משובח. ואמר נמי התם, אמר רבי הלל: מתניתין אמרה כן, והשוקל משובח משלשתן. פירוש: מכלל דאיכא שלשה בר משוקל. ואמר רבי חנינא: תפתר בשלשתן, ולית שמע מינה כלום. ואי לרבנן — לדידהו אין תרומת מעשר מאומד, ואי כאבא אלעזר בן גומל — האמר דמצוה לעשות מאומד! ונראה לפרש: דלרבי אלעזר בן גומל נמי לא ילפינן אלא דמועיל מאומד, ולא דשויה מצוה מאומד. והשתא, הא דמשני: כאן בתרומה גדולה כאן בתרומת מעשר — היינו כרבי אלעזר בן גומל. וניחא השתא הא דמייתי עלה ברייתא דאבא אלעזר בן גומל. אי נמי, מודו רבנן לאבא אלעזר בן גומל דמאומד הוי תרומה, אבל אין מצוה לעשות מאומד. ואם תאמר: והיכי שרו רבנן לעשות מאומד? אם כן הוה ליה מרבה מעשרות! יש לומר: היינו במרבה במתכוין, אבל כשמתכוין לאומד יפה — לא חשיב מרבה. ומיהו, במידי דשרי מאומד, משמע פרק "כל המנחות באות מצה" (מנחות נד: ושם) דלא חיישינן אי מרבה אף במתכוין. דהא קתני: תורמין תאנים על גרוגרות במנין. ופריך, דהוה ליה מרבה על המעשרות. ובתרומת מעשר איירי, כדמוכח סיפא! ומשני: אבא אלעזר בן גומל היא, ומשום עין יפה. והתם במתכוין מרבה, וכל מה שירצה להרבות חשוב עין יפה. ונראה דלית ליה כדאבא אלעזר בן גומל המרבה במעשרות מעשרותיו מקולקלין, דבמעשר נמי שרי מאומד, כדמוכח בשמעתין, כדקאמר: ומעשר קריה רחמנא "תרומה", דכתיב בו: "את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה". ובמעשר ראשון איירי, דכתיב בסיפיה דקרא: "נתתי ללוים לנחלה". וקשה אסוגיא דשמעתין: למה לי [לאוקמא] הכי דרבי אלעזר בן גומל ורבי יוסי ברבי יהודה אית להו

וְנוֹטֵל אֶחָד מִן הָאֲלוּלִין, וְהַשְּׁאָר פְּטוּרִין מִמַּה נַּפְשָׁךְ: אִי בְּאֶחָד בֶּאֱלוּל רֹאשׁ הַשָּׁנָה - דְּאֱלוּל וְתִשְׁרֵי מִצְטָרְפִין, וְאִי בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה - דְּאָב פְּטוּרִים; וְאִי בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה - דְּאָב וֶאֱלוּל מִצְטָרְפִין, דְּתִשְׁרֵי פְּטוּרִין; מַאי אָמְרַתְּ, לִיצְרְפוּ לְגוֹרֶן אַחֵר - עֲשִׂירִי וַדַּאי אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא סָפֵק. - פְּשִׁיטָא! - מַהוּ דְּתֵימָא לִגְזוֹר דִּילְמָא אָתֵי לְמִיקַל מֵהָנָךְ - קָא מַשְׁמַע לָן. **משנה** בְּאֵי זֶה צַד מְעַשְּׂרִין כּוֹנָסָן לַדִּיר, וְעוֹשֶׂה לָהֶם פֶּתַח קָטָן כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהוּ שְׁנַיִם יְכוֹלִין לָצֵאת כְּאֶחָת, וּמוֹנִין: "אֶחָד" "שְׁנַיִם" "שְׁלֹשָׁה" "אַרְבָּעָה" "חֲמִשָּׁה" "שִׁשָּׁה" "שִׁבְעָה" "שְׁמוֹנָה" "תִּשְׁעָה", וְהַיּוֹצֵא עֲשִׂירִי סוֹקֵר בְּסִיקְרָא וְאוֹמֵר: "הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר". לֹא סָקְרוֹ בְּסִיקְרָא, וְלֹא מָנָאן בַּשֵּׁבֶט, אוֹ שֶׁמָּנָאן רְבוּעִים אוֹ עוֹמְדִים - הֲרֵי אֵלּוּ מִתְעַשְּׂרִין. הָיָה לוֹ מֵאָה וְנָטַל עֲשָׂרָה, עֲשָׂרָה וְנָטַל אֶחָד - אֵין זֶה מַעֲשֵׂר; רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מַעֲשֵׂר. קָפַץ אֶחָד מִן הַמְּנוּיִין לְתוֹכָן - הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין, מִן הַמְּעוּשָּׂרִין לְתוֹכָן - כּוּלָּם יֵרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיֵאָכְלוּ בִּמּוּמָן לַבְּעָלִים. **ב** **גמרא** תָּנוּ רַבָּנָן: בְּאֵי זֶה צַד מְעַשְּׂרִין כּוֹנָסָן לַדִּיר, וְעוֹשֶׂה לָהֶם פֶּתַח קָטָן כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהוּ שְׁנַיִם יְכוֹלִין לָצֵאת כְּאֶחָד, אִימּוֹתֵיהֶם מִבַּחוּץ וְהֵם מִבִּפְנִים, וְגוֹעוֹת, וְיוֹצְאוֹת לִקְרַאת אִמָּן. וְלִפְקִינְהוּ אִינְהוּ! - "יַעֲבֹר" כְּתִיב - וְלֹא שַׁיָּעֲבִירוּהוּ. - וְלִשְׁדֵּי לְהוּ יָרָקָא וְלִיפְקוּ לְוָתֵיהּ! אָמַר רַב הוּנָא: גְּזִירָה מִשּׁוּם לְקוּחַ וּמִשּׁוּם יָתוֹם. תָּנוּ רַבָּנָן: "כָּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת" - פָּרַט לִטְרֵיפָה שֶׁאֵינָהּ עוֹבֶרֶת, "תַּחַת הַשָּׁבֶט" - מִצְוָה לִמְנוֹתָן בְּשֵׁבֶט. לֹא מְנָאָן בְּשֵׁבֶט, אוֹ שֶׁמְּנָאָן רְבוּעִים אוֹ עוֹמְדִים מְנַיַּן תַּלְמוּד לוֹמַר: "הָעֲשִׂירִי קֹדֶשׁ" - מִכָּל מָקוֹם. וְאֵין לִי אֶלָּא שֶׁקָּרָא שְׁמוֹ "עֲשִׂירִי", לֹא קָרָא שְׁמוֹ "עֲשִׂירִי" מְנַיַּן תַּלְמוּד לוֹמַר: "יִהְיֶה קֹדֶשׁ" - מִכָּל מָקוֹם. יָכוֹל הָיוּ לוֹ מֵאָה וְנָטַל עֲשָׂרָה, עֲשָׂרָה וְנָטַל אֶחָד, יָכוֹל יִהְיוּ מְעוּשָּׂרִין תַּלְמוּד לוֹמַר: "עֲשִׂירִי" - וְאֵין זֶה עֲשִׂירִי. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מַעֲשֵׂר. מַאי טַעֲמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה סָבַר לֵיהּ כְּאַבָּא אֶלְעָזָר בֶּן גּוּמֵל. דְּתַנְיָא, אַבָּא אֶלְעָזָר בֶּן גּוּמֵל אוֹמֵר: "וְנֶחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם" - בְּשִׁתֵּי תְרוּמוֹת הַכָּתוּב מְדַבֵּר, אַחַת תְּרוּמָה גְּדוֹלָה וְאַחַת תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, כְּשֵׁם שֶׁהַתְּרוּמָה גְּדוֹלָה נִיטֶּלֶת בְּאוֹמֶד וּבְמַחֲשָׁבָה אַף לְקוּחַ או יתום ויצאו עמהם. הילכך מעמיד אמותיהן, ולא יצא אלא מי שיש לו אם, דרוב לוקחין אין להם אם נמכרת עמהן. **בן גומל אומר בשתי תרומות הכתוב מדבר** — דללים קאמר רחמנא: "ונחשב לכם כדגן" וכו'. כלומר, תרומת מעשר מן המעשר שאתם נותנים לכהנים — תהיו נוטלים במחשבה, דכתיב: "ונחשב לכם תרומתכם" וכו', כאותה תרומה שנתן ישראל לכהן מן הגורן. אלמא שתי תרומות כתיב בקרא, ואתרוייהו קאי "ונחשב" וכו'. **אומר** — שאומד מדעתו בלא מדה כמה סאין יש, ונותן תרומה לפי אומדו. **מחשבה** — שאינו מפרישה מיד, אלא נותן עינו ליטול תרומה בצד זו ואוכל בצד אחד. וכל דך מלתא נפקא מ"ונחשב" ומעשר דגן קרייה.

ונוטל אחד מן האלולין — ולא שיכוין ויוציאנו בעשירי, דהא כתיב: "לא יבקר", אלא כמדומה, כגון שמנאן רבוצין או עומדין, דהשתא (א"א) (אפשר) לכווני דליהוי אחד מן האלולין עשירי. אבל אם היה מעבירם בפתח תחת השבט — לא ידע כי נפיק ברישׁ עשרה. והכי נמי אמרינן לקמן: רבוצין או עומדין — הרי אלו מעושרין. **וְזֶאֵב פְּטוּרִין** — דליכא מאותה שנה אלא חמשה. **מאי אמרת לצטרפו** — הנך חמשה דתשרי לגרן אחר עם אותן שיולדו לאחר כן באותה שנה עצמה, יצטרפו עמהן בפרוס הפסח. **לא אפשר** — משום דעשירי וראי אמר רחמנא דיהיה קודש, ולא ספק, כגון הבא, דשמא אלו חמשה דתשרי נפטרו כבר באותו שנטל מן האלולין, דאלול ראש השנה. **פשיטא** — דמן האלולין נוטל. דאי מהנהו דאב — לא ליהוי עשירי, דשמא אלול ראש השנה, וליכא משנה שעברה אלא חמשה, וליכא בהו דין מעשר. ואי מהנהו דתשרי אהנך עשרה דאב ואלול — דילמא תשרי ראש השנה, וליכא נמי דין מעשר בהנהו חמשה. ותו, דהנך עשרה באב ואלול לא ליהוו מעושרים. **למישקל מהנך** — דאב ותשרי. **משנה** **לצאת כאחד** — שאם היו יוצאים כאחד — יהיו תשיעי ועשירי מקולקלין, כדלקמן. **רבוצים = שכובים.** **ונטל עשרה עשרה** — כלומר, שלא מנאן "אחד" "שנים" "שלוש", אלא עשרה בבת אחת נטל בכל פעם ופעם, ומכל עשרה נטל אחד למעשר — אין זה מעשר. משום דצריך למנותן כדי שיהא עשירי למנינא קודש. טעמא דרבי יוסי מפרש בגמרא. **מן המנויין** — מאותן שכבר עברו בפתח תחת השבט, אף על פי שאינן עדיין מעושרין. וכגון שמנה וחזר אחד מהן וקפץ לתוך הדיר. דהמנויין היין פטורין במנין הראוי, כדמפרש בגמרא, ומשום דאין ידוע איזה הפטור — לכך כל מה שבדיר פטורין. **מן המעושרין** — מן המעשרות גופייהו. **גמרא** **יתום** — שמתה אמו קודם שנולד. והשתא אי הוה שדו ירקא — הוה נפיק נמי יתום דמיפטר. ואף על גב דאיכא יתום דמיחזיב, כגון שנולד ואחר כך מתה אמו, וההוא לא נפיק אלא על ידי ירקא — מכל מקום בהא דמעמיד אמותיהן של אלו מבחוץ ליהוי ליה הכירא, ויהיה נזכר דיתום ולקוח לאו בני עשורי נינהו. **טריפה אינה עוברת** — כגון שנשברו רגליה מן הארובה ולמעלה, ולא מצי למיזל. הכי גרסינן: יכול היו לו מאה וכו'. **בשתי תרומות** — ואף על גב דלא כתיב האי קרא ד'תרומתכם' אלא בתרומת מעשר — נפקא לן דבמירר בתרומת גדולה, מדכתיב "כדגן מן הגורן", כלומר, כתרומה גדולה שנוטל ישראל מגרנו. והשתא איתקש תרומת מעשר לתרומה גדולה להאי מילתא, דמה תרומה גדולה וכו'.

באומד

רש"י כת"י

דתשרי פטורים מאי אמרת לאצטרופי — הנך דתשרי לגורן אחר, דשמא תשרי ראש השנה, ונצטרפו הנך דאב ואלול, והני דתשרי ימתין עד שילדו טלאים בשנה זו ויצטרפו עמהם — הא לא אמרינן, דעשירי ודאי אמר רחמנא לא עשירי ספק. ואם יכניסם לדיר עוד וגם טלאים הערתידים לבא — שנא יצא אחד מאלו בעשירי והוה ליה עשירי ספק, דשמא אין זה ראוי למעשר, שכבר נפטר, דלמא היו אלול ראש השנה, ונצטרפו הני של תשרי עם אותן של אלול ונפטרו, ומשל אב היו פטורים, שאין להם צירוף. **דלמא אתי למשקל מהנך** — מאותן של אב או מאותן של תשרי, דהויא חוברא דמעייל חולין לעזרה, דאי שקיל מהנך דאב — שנא אלול ראש השנה, ונמצא שזה שנטל אין לו צירוף ולא מעשר הוא. וכן מאותן של תשרי. **קא משמע לן** — דלא גזרינן. **משנה** **היו לו מאה ונטל עשרה** — בלא שום מנין, או עשרה ונטל אחד בלא מנין — אין זה מעשר. וטעמא מפרש בגמרא. **רבי יוסי אומר מעשר** — הוי. **קפץ אחד מן המנויין** — (י"ח) (מאותן עשרה) שיצאו חוץ לפתח, ונטל עשיריי ונפטרו התשעה, וקפץ אחד מן התשעה לתוך הדיר — כל אותן שבדיר פטורים, אם אינו ניכר איזה הוא. דשמא יצא בעשירי והוא אינו ראוי לכך, שכבר נפטר. **מן המעושרים** — מן המעשרים שכבר קדשו קפץ אחד מהן לתוך הדיר — הוו כולהו ספק מעשר וירעו עד שיסתאבו, דכל זמן שהם תמימים — אסור לשחוט קדשים בחוץ. **גמרא** **ולישדי להו ירקא** — ירק עשב יטיל להם בחוץ ויצאו אחריו, ולמה מעמיד אמותיהן **נזרה** — שלא יהיה להו

אַף תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר נִטָּלֶת בְּאוֹמֶד וּבְמַחֲשָׁבָה, וּמַעֲשֵׂר קָרֵייהּ רַחֲמָנָא "תְּרוּמָה", דִּכְתִיב: "כִּי אֶת מַעְשַׂר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לַה' תְּרוּמָה נָתַתִּי לַלְוִיִּם לְנַחֲלָה". וְאִיתְקַשׁ מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה לְמַעֲשַׂר דָּגָן, מַה מַּעֲשַׂר דָּגָן נִיטָּל בְּאוֹמֶד וּבְמַחֲשָׁבָה - אַף מַעֲשַׂר בְּהֵמָה נִיטָּל בְּאוֹמֶד וּבְמַחֲשָׁבָה. אָמַר רָבָא: עֲשִׂירִי מֵאֵלָיו הוּא קָדוֹשׁ. מָנָא לֵיהּ לְרָבָא הָא אִילֵימָא מֵהָא דְּתַנְיָא: אֵין לִי אֶלָּא שֶׁקָּרָא שְׁמוֹ "עֲשִׂירִי", לֹא קָרָא שְׁמוֹ "עֲשִׂירִי" מִנַּיִן תַּלְמוּד לוֹמַר: "עֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ" - מִכָּל מָקוֹם. וְדִלְמָא: "עֲשִׂירִי" הוּא דְּלָא קָרֵייהּ, "קֹדֶשׁ" קָרֵייהּ! אֶלָּא מֵהָא דְּתַנְיָא: קָרָא לַתְּשִׁיעִי "עֲשִׂירִי", וְיָצָא הָעֲשִׂירִי וְלֹא דִּבֵּר - הַתְּשִׁיעִי נֶאֱכָל בְּמוּמוֹ וְהָעֲשִׂירִי מַעֲשֵׂר. וְדִלְמָא שָׁאנֵי הָתָם דְּאִיבָּרַר לֵיהּ עֲשִׂירִי, אִי נַמִי דְּאַחֲוֵי עִילָּוֵיהּ! אֶלָּא מֵהָא, דְּתַנְיָא: קָרָא לַתְּשִׁיעִי "עֲשִׂירִי", וּמֵת עֲשִׂירִי בַּדִּיר - תְּשִׁיעִי נֶאֱכָל בְּמוּמוֹ, וְכוּלָּם פְּטוּרִין; מַאי טַעֲמָא כּוּלָּם פְּטוּרִין - לָאו מִשּׁוּם דְּקִדְּשׁ לֵיהּ עֲשִׂירִי וְדִלְמָא דְּאִיפְּטְרוּ בְּמִנְיַן הָרָאוּי, דְּהָאָמַר רָבָא: מִנְיַן הָרָאוּי פּוֹטֵר! אֶלָּא מֵהָא, דְּתַנְיָא: קָרָא לַתְּשִׁיעִי "עֲשִׂירִי", וְנִשְׁתַּיֵּיר עֲשִׂירִי בַּדִּיר - הַתְּשִׁיעִי נֶאֱכָל בְּמוּמוֹ, וְהָעֲשִׂירִי מַעֲשֵׂר. - וְהָתַנְיָא: תְּשִׁיעִי חוֹלִין! תָּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַב שֵׁשֶׁת: הָא מַנִּי - רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה הִיא, דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן:

אף מגורנו — משמע שפשוט לו יותר בתרומה גדולה. ובגטין (לא,א) פירש הקונטרס: הא דיליף תרומת מעשר מתרומה גדולה — לענין אומד הוא דיליף, אבל מחשבה ילפינן בתרוייהו מ"ונחשב". ונראה דרבנן לא פליגי אאבא אלעזר לענין מחשבה, אלא לענין אומד. ואם תמצי לומר דפליגי — שמא יש בו שום טעם דלא מוקמי (ממשנה) [מחשבה] בתרומת מעשר אף על גב דכתיב בגופיה. כדאשכחן לענין מוקף, כדאמר בירושלמי פרק שני (דקראה כל התרומה כולה מלמדה ולימדה) [דתרומות: כל התורה כולה למידה ומלמדת, חוץ] חוץ מתרומת מעשר שמלמדת ואינה למידה, דבתרומת מעשר כתיב "ממנו" לומר דבעינן מוקף, ומוקמינן ליה בתרומת גדולה ולא בתרומת מעשר. דבמסכת בכורים (פרק ב משנה ה) תנן: תרומת מעשר שוה לבכורים בשתי דרכים: נטלת מן הטהור על הטמא, ושלא מן המוקף, בבכורים. והא דפריך בפרק "כל הגט" (גיטין ל,ב) גבי תרומת מעשר: וכי נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף — מעמיד רבינו תם מדבריהם, דמדאורייתא לא בעי מוקף. ומיהו נראה דלענין מחשבה לא פליגי, מדפריך בריש "האיש מקדש" (קדושין מא,ב) גבי הא דיליף שליחות מתרומה — מה לתרומה שכן נטלת במחשבה. משמע דלכולי עלמא פריך. והיינו תרומת מעשר, דכתיב בה "אתם" "גם אתם". ומיהו, לפי מה שפירש הקונטרס — במחשבה פליגי, דמשום מחשבה מוקי רבי יוסי ברבי יהודה בשמעתין כאבא אלעזר בן גמלא. ומתוך פירושו משתמע דאפילו בתרומה גדולה לית להו מחשבה. דאי אית להו מחשבה — לא הוה צריך למימר דסבר כאבא אלעזר בן גמלא. דאפילו לרבנן נמי מצינו למילף מחשבה במעשר, מדקרייה רחמנא "תרומה". ומיהו, מצי למימר דמשום תרומת מעשר שבו קרייה רחמנא "תרומה".

במחשבה — פירש הקונטרס: נותן עיניו בצד זה לשם תרומה ואוכל בצד זה, ואף על פי שלא הפריש. משמע שרוצה לומר משום דכתיב "ונחשב" שרי לאכול בלא הפרשה, ושרינן נמי בשתיקה על ידי נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד זה. וכל זה דנפקא לו מ"ונחשב". עוד פירש לשון אחר: במחשבה — מחשב ואומר: שני לוגין שאני עתיד להפריש, ואף על פי שעתה אינו מפריש כלום. ורוצה לומר דדיבור צריך, והא דשרי בלא הפרשה קרי "מחשבה". ואשכחן נמי דקרי למחשבה "דיבור", כמו (בבא מציעא מד,א) "על כל דבר פשע" דאמר: לחייב על המחשבה כמעשה. ונראה דבלא דיבור נמי הוי תרומה, מדתנן במסכת תרומות (פרק א משנה ו): חמשה לא יתרומו, ואם תרמו — תרומתם תרומה, וחשיב אֵלָם. ובירושלמי מפרש טעמא — משום ברכה. ובמסכת שבועות פרק שלישי (כו,ב) משמע בהדיא דשרי כשגמר בלבו אף על גב שלא הוציא בשפתיו, דכתיב: "כל נדיב לב". וקאמר: תרומה וקדשים הוו להו שני כתובים הבאים כאחד, ולא ילפינן מיניהו שבועה. ובמה שאוכל בלא הפרשה — אין קפידא, דלכולי עלמא שרי בכל מקום אף על פי שאין מפריש עתה. כדמוכח ההוא דהלוקח יין מבין הכותים, דשרי לכולי עלמא אי לאו משום ברירה, אי משום דחיישינן לבקיעת הנוד. ויש מקומות דשרינן [כשאומר] מעשר שני לצפונו. ואם תאמר: כיון דשרינן תרומה על ידי נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר, אמאי אין מגבידין תרומות ומעשרות ביום טוב? הא תנן פרק "נוטל" (שבת קמב,א): מעלין המדומע באחד ומאה. ופריך: והא מתקן! ושנ?: רבי אלעזר ברבי שמעון היא, דאמר: נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד זה. ולהכי לא חשיב מתקן, כיון דאפשר במחשבה! יש לומר: מדומע שאני, שכבר נתקן, אבל תחלת תיקון — לא שרינן מטעם דאפשר במחשבה. ואפילו דמאי אסור לתקן בשבת, כדמוכח פרק "במה מדליקין" (שם לד,א). ואף על גב דשרי ליה בנותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר, כדמוכח פרק קמא דחולין (ו,ב), גבי רבי מאיר שאכל עלה של ירק בבית שאן. **איתקש** מעשר בהמה למעשר דגן — פירש הקונטרס: מדכתיב "עשר תעשר" כדאמרינן בריש פירקין. צריך לומר דלית ליה הא דאמר [רבא]: לשנה הקשתיו ולא לדבר אחר. ועוד, בריש פירקין דרשינן היקשא אחרת: "והבאתם שמה מעשרותיכם" לרבי עקיבא! ושמא לא אתקש אלא לענין הבאה. מידהו, לרבא קשה: היכי מפרש טעמא דרבי יוסי ברבי יהודה? וכן בזבחים פרק "בית שמאי" (מה,א) דרשינן: קדשי גוים אין עושים תמורה, מדאיתקש תמורה למעשר בהמה, ומעשר בהמה למעשר דגן, ובמעשר דגן כתיב: "בני ישראל" ולא גוים! ויש לומר: לענין לעשר מזה על זה, כגון ממין על שאינו מינו, דהוי כעין חדש על ישן — לגבי הכי דוקא אומר: לשנה הקשתיו ולא לדבר אחר.

באומד — שנאמד בדעתו: כך וכך יש בכרי הזה, ולפי אומדנותו ניטל תרומה. **במחשבה** — שמחשב [ואומר]: שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה, כדאמרינן (דמאי פ"ז מ"ד) לגבי לוקח יין מבין הכותים. ולהכי קרי ליה "מחשבה" — משום דאינו מונה אותן. אי נמי, נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר. ותרוייהו אומד ומחשבה נפקא לן מ"ונחשב". **איתקש** — בריש פירקין (נג,ב) "ואת מעשרותיכם" — בשתי מעשרות הכתוב מדבר, אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן. **קדוש מאליו** — שאם מנה עשר ונשתייר עשירי בדיר, אף על פי שלא יצא ולא מנאו — קדוש מאליו. **ודילמא עשירי לא קרייה רחמנא** — דלימא ליה דין מעשר להעלותו לירושלים ולהקריבו, אלא קדוש גרידא קרייה רחמנא. דקדושה חלה עליו, ואינו נאכל אלא במומו. ענין אחר: ודילמא עשירי לא קרייה — שלא קרא שמו "עשירי", אלא "קדש" קרא שמו, ולהכי הוי מעשר. אבל היכא דלא קראו כלל — לא ליהוי קדוש כשאר מעשר, ולא מפי המורה. **דאיברר ליה עשירי** — שלפי שיצא בסוף תשעה נברר מעצמו שהוא עשירי, ולכך הוי כשאר מעשר אף על פי שלא קרא עליו שם. **אי נמי** — בריייתא קמיירי כגון דאחוי עליה כשיצא — הראה עליו באצבעו שיהא מעשר, אלא שלא דבר בפיו. אבל היכא דנשתייר בדיר ולא קרא לו שם — לא שמענין אכתי דלילהוי קדוש כשאר מעשר. **תשיעי נאכל במומו** — הואיל וקראו "עשירי", דתמורת שם מעשר מקדש לפניו ולאחריו כדלקמן. אבל האחרים מיהא לא נפטרו אז, הואיל והוא תשיעי למנין הבהמות. **וכולם פטורין** — השמונה שיצאו כבר. **דקדש ליה עשירי** — מאליו בדיר, אף על פי שלא יצא. **במנין הראוי** — כשיצאו תשעה בפתח הדיה שם מנין הראוי לעשר, שעדיין היה עשירי קיים שהיה ראוי לצאת אחריהם ולפוטרן. וכיון דראוי לצאת — דמי כמאן דיצא כבר, ופטר את המנין, ולקמן מפרש טעמא. אבל אינו גופיה מיהא לא הוה קדוש עד שיצא. **והעשירי מעשר** — אלמא, אף על גב דלא יצא — קדוש מאליו בדיר. והשתא פריך אהך ברייתא דקתני התשיעי נאכל במומו, והתניא וכו'.

רש"י כת"י אף

ואיתקש מעשר בהמה למעשר דגן — כדאמרינן בריש פירקין "עשר תעשר" במחשבה. והיינו מחשבה, שאינו מונה עשירי אלא מפריש כל מה שעולה בדעתו. **מאליו קדוש** — בגון שהיה מונה ויצאו תשיעי, ועשירי נשתייר בדיר — קדוש כל מקום שהוא. תשיעי יאכל במומו, והואיל וקראו "עשירי" קדוש במקצת, כדאמרינן לקמן: מעשר מקדש לפניו ולאחריו אם קראו "עשירי". והיא קדושה דתשיעי אינה קדושה גמורה ליקרב כדילפינן בשלהי פרקין. והעשירי מעשר וקרב, אלמא מאליו הוא קדוש דהא לא דבר בלל. **שאני התם** — להכי קדוש, דאיברר ליה שהוא עשירי, שהרי יצא באותו פתח עם התשיעי. אבל אם נשתייר בדיר או יצא בפתח אחר — אימא מאליו לא קדוש! **דלמא** — משום הכי פטורים — דאיפטרי להו במנין הראוי, כשנמנו התשעה היה עדיין העשירי חי וראוי להמנות עמהם ולהשלימו, ונמצא שמנינו היה ראוי להעשר, והילכך אף על פי שמת היה נפטר. **דהא אמר רבה וכו'** — ולעולם אי הוה עשירי קיים ונשאר בדיר — לא הוה חיילא עליה שם קדושה והיה מעשר. אלמא קדוש מאליו, דהא "מעשר" קרו ליה. **הא מני** — דקתני: תשיעי חולין.

רש"י בת"י

אף התשיעי אינו קדוש וכו' — אמתניתין קאי, דקתני: קרא לתשיעי "עשירי" ולעשירי "תשיעי" ולאחד עשר "עשירי" — אין אחד עשר קדוש, הואיל ולא נעקר שם העשירי ממנו, שקראו לעשירי "עשירי", ותו לא מצי חל שם עשירי אאחד עשר. אבל תשיעי קדוש אף על גב דלא נעקר שם העשירי מן העשירי. וקאמר ליה רבי שמעון: אף תשיעי אינו קדוש וכו'. **אחד עשר וכו' שעושה קדושה ליקרב** — כדאמרינן לקמן: "אם מן הבקר" — לרבות (אחד) עשר לשלמים. ואפילו הכי אינו קדוש אלא אם כן נעקר וכו'. **תשיעי שאינו קדוש** — אלא ליאכל במומו, אינו דין וכו'. וקא מהדר להו רבנן: **היא הנותנת** — כלומר, מזה שאמרת — היא הנותנת טעם שלנו, דודאי קדוש וכו' ליאכל במומו אפילו לא נעקר שם העשירי ממנו. דאחד עשר דעושה קדושה ליקרב, אי לא נעקר שם עשירי — לא אמרינן דליקדוש קדושה חמורה כולי האי, כיון דקרא ליה עשירי, ותו לא חייל שם עשירי זמנא אחריתי. אבל תשיעי, דקדושה קלה לחומרא בעלמא, ולא ליקרב — אפילו לא נעקר וכו'. **דהוברר העשירי** — שכבר יצא עשירי. והא דקתני לעיל: התשיעי חולין — משום דנשתייר בדיר ולא נעקר שמו, ולא קראו "תשיעי". **מנין הראוי** — אם היו עשרה טלאים בדיר והתחיל ומנה תשעה, ומת עשירי בדיר או יצא בפתח אחר — פטורים התשעה ואין צריכין להצטרף לגורן אחר, הואיל ומנין ראוי היה להשלים בשעת מנין. **קפץ אחד מן המנויין לתוכן** — סלקא דעתך דהא "מנויין" בשלא הגיעו לעשרה, אלא בשהיה מונה עד ששה קפץ ששי לתוך הדיר — פטורים אותם שבדיר כולם אם אינו מכירו, הואיל ונתערבו יחד פטור ביניהם — הוו כולן פטורים, דשוב אין אחד מהם ראוי למעשר ליקרב. ומנויין גופייהו אפיטרו במנין הראוי. **דילמא** — האי מנין דעישר עלייהו! ומשני: **לא מצית אמרת** — דעישר עלייהו, דההוא בסיפא קתני לה: קפץ אחד מן המעושרים בתוכן — כולן ירעו. וקא סלקא דעתך דהאי "מעושרין" היינו חולין שעשר עליהן, והשתא לא דייק אמאי ירעה. **מעשר דוקא** — דעשירי קפץ לתוכן, "ומנויין" היינו דעשר עלייהו כדאמרינן. ודייקא נמי דהאי מתעשרין היינו עשיריים — מדקתני: כולן ירעו. ואי חולין הוה האי דקפץ, אמאי ירעו **ולא שכבר עבר תחת השבט** — והאי שכבר עבר תחת השבט מאי אתא למעוטי — שכבר עבר ועישר עליו, צריכא למימר דתו לא מעשר אלא ודאי שעבר **במנין הראוי** — ומת עשירי בדיר, וקא ממעט ליה קרא דשוב לא יתעשר. **מנויין פטורים** — דאפטרו במנין הראוי. **לגורן אחד** — מדהני שלושה גרנות דמעשר בהמה. **ויצאו ששה תחלה** — בפתח זה. **והארבעה** — אחרים בפתח אחר. **והשאר** — ארבעה שיצאו בפתח אחר. **מצטרפין לגורן אחר** — שלא היה מנין ראוי להשלים בשעה שיצאו, שהרי לא שם אלא שמונה בדיר, שכבר יצאו הששה. **ואם לאו** — שיצאו בפתח הארבעה אחרים. **הששה** — ראשונים שמנין הראוי היה להשלים כשיצאו (השמונה), והשמונה מצטרפין לגורן אחר, שלא היה מנין ראוי להשלים. **יצאו ארבעה** — תחלה בפתח זה, וששה אחרים בפתח אחר. **והשאר פטורים** — דהא כשיצאו ארבעה ראשונים — היו מנין ראוי להשלים. **ואם לאו** — אלא שיצאו בפתח הארבעה ראשונים — ארבעה ראשונים וששה פטורים במנין הראוי, כשיצאו הששה היו ארבעה אחרונים ראוין להשלים. הארבעה אחרונים מצטרפין לגורן אחר. **ואם לאו** — אלא נחלקו, ויצאו שלושה בזה ושלושה בזה, ובבת אחת התחילו לצאת אלו מכאן ואלו מכאן. **ארבעה וחמשה פטורים** — במנין הראוי. **הא אמרה רבא חדא זמנא** — לעיל: "ועבור" ולא שכבר עברו! **ודאי מנין הראוי** — כגון דלא היו אלא עשרה, ויצאו שמונה בזה ושנים בזה — אמרינן פטורים השמונה, דמנין היו להשלים ודאי. **ספק מנין הראוי** — כגון הבא, דהנך ששה חזי להבא ולהבא, להשלים ארבעה ראשונים או ארבעה אחרונים — אינמא: אי נפקי בפתח ראשונים — לא נפטרו הארבעה אחרונים, דלא נחשביה מנין הראוי בשעת מנין, דשמא ששה הנותרים יצאו בפתח ראשונים, והרי סופו הוכיחו קא משמע לן. **לא יאמר אברור עשרה** — "אברור" לאו משום כחושים ושמנים, אלא: אטול עשרה מהם ואכניסם לדיר, ואטול אחד במנין עשירי. **והשאר פטורים** — דלא היה צירוף, ולא קבעתן זמן הגורן. **אלא כונסן כולן לדיר** — וקובע זמן הגורן על כולן, דלא ידעת הי מנייהו לאפוקי. ומונה עשרה ונוטל אחד, והשאר מצטרפין לגורן אחר וכו'..

אַף הַתְּשִׁיעִי אֵינוֹ קָדוֹשׁ, אֶלָּא אִם כֵּן נֶעֱקַר שֵׁם עֲשִׂירִי
הֵימֶנּוּ; וְהַדִּין נוֹתֵן, וּמָה אֲחַד עָשָׂר, שֶׁהוּא עוֹשֶׂה קְדוּשָּׁה
לִיקָּרֵב - אֵינוֹ קָדוֹשׁ אֶלָּא אִם כֵּן נֶעֱקַר שֵׁם עֲשִׂירִי הֵימֶנּוּ,
תְּשִׁיעִי שֶׁאֵין עוֹשֶׂה קְדוּשָּׁה לִיקָּרֵב - אֵינוֹ דִּין שֶׁאִם נֶעֱקַר
שֵׁם עֲשִׂירִי הֵימֶנּוּ - אֵין, אִי לָא - לָא - הִיא הַנּוֹתֶנֶת,
אֲחַד עָשָׂר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה קְדוּשָּׁה לִיקָּרֵב, אִי נֶעֱקַר שֵׁם
עֲשִׂירִי הֵימֶנּוּ - אִין, אִי לָא - לָא; תְּשִׁיעִי שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה
קְדוּשָּׁה לִיקָּרֵב - אַף עַל גַּב דְּלָא נֶעֱקַר שֵׁם עֲשִׂירִי
הֵימֶנּוּ. אִי נָמֵי: אֲחַד עָשָׂר, דְּאִיבְּרַר לֵיהּ עֲשִׂירִי, אִי נֶעֱקַר
שֵׁם עֲשִׂירִי הֵימֶנּוּ - אִין, אִי לָא - לָא; תְּשִׁיעִי, דְּאַבְּתִי
לָא אִיבְּרַר לֵיהּ עֲשִׂירִי - וְאַף עַל גַּב דְּלָא נֶעֱקַר שֵׁם
עֲשִׂירִי הֵימֶנּוּ. תּוּ לָא מִידֵּי. אָמַר רָבָא: מְנָיָן הָרָאוּי פּוֹטֵר.
מְנָא לֵיהּ לְרָבָא הָא אִילֵימָא מֵהָא דְּתַנְיָן: קָפַץ אֶחָד מִן
הַמְּנוּיִין לְתוֹכָן - כּוּלָּן פְּטוּרִין; מְנוּיִין גּוּפַיְיהוּ דְּאִיפְּטְרוּ -
לָאו בְּמְנָיָן הָרָאוּי - וְדִלְמָא דְּעֲשַׂר עֲלַיְיהוּ! - הַהִיא לָא
מְצֵית אָמְרַתְּ, הָא תָּנֵי: מִן הַמְעוּשָּׂרִין לְתוֹכָן! - וְדִלְמָא:
מַאי "מְעוּשָּׂרִין" - מַעֲשֵׂר דָּוְקָא. דַּיְקָא נָמֵי דְּקָתָנֵי: יִרְעוּ!
אֶלָּא אָמַר רָבָא: אָמַר קְרָא "יַעֲבֹר" - וְלֹא שֶׁכְּבָר עָבַר;
מַאי שֶׁכְּבָר עָבַר אִי דְּעֲשַׂר עֲלַיְיהוּ - צְרִיכָא לְמֵימְרָא
אֶלָּא לָאו - דְּאִיפְּטְרוּ לְהוּ בְּמְנָיָן הָרָאוּי, שְׁמַע מִינָּהּ.
תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרָבָא: הָיוּ לוֹ עֲשָׂרָה טְלָאִים וְהִכְנִיסָן
לַדִּיר, וּמָנָה חֲמִשָּׁה, וּמֵת אֶחָד מֵהֶם, אִם מִן הַמְנוּיִים
מֵת - מוֹנֶה וּמַשְׁלִים עֲלֵיהֶם, וְאִם מִשֶּׁאֵינָן מְנוּיִים מֵת
- מְנוּיִים פְּטוּרִין, וְשֶׁאֵינָן מְנוּיִים מִצְטָרְפִין לְגוֹרָן אַחֵר.
וְאָמַר רָבָא: הָיוּ לוֹ אַרְבָּעָה עָשָׂר טְלָאִים, וְהִכְנִיסָן לַדִּיר,
וְיָצְאוּ שִׁשָּׁה בְּפֶתַח זֶה וְאַרְבָּעָה בְּפֶתַח זֶה, וְאַרְבָּעָה
נִשְׁתַּיְּירוּ שָׁם; אוֹתָם אַרְבָּעָה, אִם בְּפֶתַח הַשִּׁשָּׁה יָצְאוּ -
נוֹטֵל אֶחָד מֵהֶם וְהַשְּׁאָר מִצְטָרְפִין לְגוֹרָן אַחֵר, וְאִם לָאו
- שִׁשָּׁה פְּטוּרִין, וְאַרְבָּעָה אַרְבָּעָה מִצְטָרְפִין לְגוֹרָן אַחֵר.
יָצְאוּ אַרְבָּעָה בְּפֶתַח זֶה וְשִׁשָּׁה בְּפֶתַח זֶה, וְנִשְׁתַּיְּירוּ שָׁם
אַרְבָּעָה; אִם אוֹתָם אַרְבָּעָה בְּפֶתַח הַשִּׁשָּׁה יָצְאוּ - נוֹטֵל
מֵהֶם אֶחָד וְהַשְּׁאָר פְּטוּרִים, וְאִם לָאו - אַרְבָּעָה וְשִׁשָּׁה
פְּטוּרִים, וְאַרְבָּעָה מִצְטָרְפִין לְגוֹרָן אַחֵר. יָצְאוּ אַרְבָּעָה
בְּפֶתַח זֶה, וְאַרְבָּעָה בְּפֶתַח זֶה, וְנִשְׁתַּיְּירוּ שָׁם שִׁשָּׁה;
אִם אוֹתָן שִׁשָּׁה יָצְאוּ בְּפֶתַח אֶחָד - נוֹטֵל מֵהֶם אֶחָד
וְהַשְּׁאָר פְּטוּרִים, וְאִם לָאו - אַרְבָּעָה פְּטוּרִים, וְשִׁשָּׁה
מִצְטָרְפִין לְגוֹרָן אַחֵר. מַאי קָא מַשְׁמַע לָן - מְנָיָן הָרָאוּי
פּוֹטֵר וְהָאֲמַר רָבָא חָדָא זִמְנָא! - מַהוּ דְּתֵימָא: וַדַּאי
מְנָיָן הָרָאוּי - אָמְרִינַן; סָפֵק מְנָיָן הָרָאוּי, דַּחֲזֵי לְהָכָא
וַדַּחֲזֵי לְהָכָא - לָא אָמְרִינַן, קָא מַשְׁמַע לָן. וְאָמַר רָבָא:
הָיוּ לוֹ חֲמִשָּׁה עָשָׂר טְלָאִים - לֹא יֹאמַר: אֲבָרוֹר עֲשָׂרָה
וְאַכְנִיסֵם לַדִּיר, וְאֶטּוֹל מֵהֶם אֶחָד וְהַשְּׁאָר פְּטוּרִים. אֶלָּא כּוֹנְסָן לַדִּיר, וּמוֹצִיא עֲשָׂרָה וְנוֹטֵל
מֵהֶם אֶחָד, וְהַשְּׁאָר מִצְטָרְפִין לְגוֹרָן אַחֵר. תַּנְיָא נַמִּי הָכִי: הָיוּ לוֹ חֲמִשָּׁה עָשָׂר טְלָאִים
לֹא

אף התשיעי — דכי היכי דאם קרא לאחד עשר "עשירי" אינו קדוש, אלא אם כן נעקר שם מעשר מן העשירי, שלא קרא לעשירי "עשירי" אלא "תשיעי". וכדאמרינן לקמן במתניתין: זה הכלל כל שלא נעקר וכו'. ובסיפא דקרא בריייתא מפרש טעמא: משום דאחד עשר עושה קדושה ליקרב, אי נמי אחד עשר דאיברר בו', אף תשיעי, אם קראו "עשירי" — לא יהא נאכל אלא במומו אלא אם כן נעקר שם העשירי מן העשירי, כגון שקראו "תשיעי". ולהכי, הכא דלא נעקר — אמרינן דהתשיעי חולין, והדין נותן גבי תשיעי נמי בעינן דליהוי נעקר שם עשירי עצמו. **ליקרב** — כדאמרינן לקמן: שאם קרא לאחד עשר עשירי — קרב שלמים, ומפקינן מקרא. ואף על פי שהוא חמור כל כך — אינו קדוש אלא אם כן נעקר מן העשירי שם עשירי, כגון שקרא לעשירי "תשיעי", וכדאמרינן לקמן: זה הכלל כו'. **תשיעי שהוא** קל **כל כך שאינו עושה קדושה ליקרב** — אף על פי שקראו עשירי אינו קרב, אלא קדוש להא מלתא גרידא דאינו נאכל אלא במומו, כדלקמן, אינו דין וכו'. **אי לא לא** — ליהוי קדוש כלל. **היא הנותנת** — מהדר התלמוד: דודאי גבי תשיעי דין הוא, דאף על גב דלא נעקר שם עשירי הימנו — דלהוי חל עליה קדושה שלו. משום דגבי אחד עשר דין הוא דאי נעקר — אין, אי לא — לא, משום דקדושה שלו חמורה היא, שהרי קרב, כדלקמן. ולכך דין הוא דבעינן עקירה עד דתיחול על ההיא קדושה חמורה. **אבל תשיעי דקדושתו קלה דאינו קדוש לקרב** — אלא שלא יהא נאכל אלא במומו — דין הוא דהההיא קדושה קלה תיחול בדבר קל, כגון דקראו "עשירי", ואף על גב דלא נעקר שם מעשר מן העשירי עצמו. **אי נמי** — איכא למימר טעמא אחריתא. **אחד עשר דאיברר ליה עשירי** — שכבר יצא העשירי קודם שיצא האחד עשר, ונברר מעצמו שהוא מעשר. ולהכי דין הוא דלא ליהוי אחד עשר קדוש אף על פי שקראו "עשירי", אלא אם כן נעקר שם מעשר מן העשירי. דלאחר עשירי גמור — היכי אפשר עשירי אחר בסמוך לו **אף על גב דלא נעקריה** — ואזיל וקראו "עשירי" לזה. **תו לא מידי** — ליכא למימר בהאי דינא, דקאמר: היא הנותנת. דודאי דין הוא דתיהוי קדוש, אף על גב דלא נעקר. **מנין הראוי פוטר** — שאם היה לו עשרה טלאים והכניסן לדיר ומנה תשעה או שמונה, ומת אחד מן הנשארים בדיר, או יצא בפתח אחר, שלא נתקדש העשירי — פטורין אלו שמנה בבר, משום דהוו מנין הראוי. דבשעה שמנאן היו ראויין אלו שבדיר לצאת ולהתעשר העשירי עם אלו למנין. דהשתא משמע לן דהיינו מאותו מנין שלא גמר עדיין, שלא מנה אלא תשעה או שמנה, כדפרישנא לעיל. **לתוכן** — בדיר, כולן פטורין משום דאיערב. דהנהו שמנין בבר פטורין, אף על פי שעדיין לא עישר עליהן. **ודילמא דעישר עלייהו** — והיינו "מן המנויין", כלומר, מאותן שמנה ועישר עליהן. **מעשר** — כלומר, מן המעשרות עצמן. **יִרְעוּ** — משום דכל חד וחד איכא לספופי דהיינו הוא המעשר. **אלא לאו דאיפטרו וכו'** — דהכי משמע: ולא שכבר עבר בראוי, דבשעה שעבר היה ראוי להתעשר מאלו שבדיר. דההוא ודאי משום דאיפטר במנין הראוי. **ומנה חמשה** — לאו דוקא נקט חמשה. **מנויין פטורין** — משום דהוו מנין הראוי. **בפתח זה** — שהיה לדיר שני פתחים. **נוטל אחד מהם** — דהואיל ויצאו עשרה באותו פתח. **והשאר** — הארבעה שיצאו בפתח אחר, מצטרפין לגורן אחר. דבמנין הראוי לא אפשר למפטרינהו להני, משום שבשעה שיצאו בפתח אחד לא היה מנין ראוי, דלא נשתיירו בדיר אלא ארבעה, וארבעה לא אפשר לאיצטרופי לארבעה דליהוו בני עשורי. **ואם לאו** — שלא יצאו הארבעה בפתח הששה, אלא או נשתיירו בדיר, או יצאו בפתח הארבעה אחרים. **ארבעה ראשונים וששה פטורין** — משום דכי יצאו הארבעה תחלה הוו מנין ראוי, דאכתי אישתייר בדיר עשרה שראוין להצטרף להם ולעשר עליהם, וארבעה אחרונים שנשתיירו או יצאו בפתח שלישי — מצטרפין לגורן אחר. **אם אותן ששה שנשתיירו יצאו בפתח אחד מהן** — כלומר, בפתח הארבעה הראשונים או בפתח הארבעה האחרונים. **נוטל אחד מהם** — דהוו עשרה בפתח אחד. **ואם לאו** — שלא יצאו לא בפתח אלו ארבעה ולא בפתח אלו ארבעה, אלא בפני עצמן, או נשתיירו בדיר. **ארבעה ראשונים וארבעה אחרונים פטורין** — דכל ארבעה וארבעה שיצאו הניחו אחרים כדי להצטרף להן ולהתעשר עליהן, דהנהו ששה שנשתיירו שדינן בין להכא בין להכא. **ודאי מנין הראוי** — כגון שָׁמְנָה חמשה או ששה ונשתיירו בדיר כדי לצרף להן, וליכא בדיר אלא אותו פתח, דוודאי הוא דאותן שנשתיירו ראויין לצאת דרך אותו פתח עצמו, ולהתעשר עם אלו שמנה כבר. **אבל ספק מנין הראוי** — כגון שיצאו בשני פתחים, ארבעה בפתח זה וארבעה בפתח זה, דהנך ששה שנשתיירו ליכא למיקם עלייהו אי יצאו בפתח זה או בפתח זה. וכיון דספק הוא — אינא דלא אמרינן מנין הראוי, למישדינהו בין להכא בין להכא לפטור את כולן, קמשמע לן. ענין אחר: הא דחזו הנך להכא ולהכא, דשדינן להו בין להנך ארבע בין להנך ארבע — היינו חשוב ספק, ומפי המורה. **חמשה עשר טלאים** — לא נקט משום דווקא, אלא אורחא דמילתא לצרופי חמשה בהדי חמשה.

[שיך

(שיך לעמוד הקודם) **לא יאמר אברור עשרה** — הכחושים. והשאר פטורין, משום דלא נשתיירו אלא חמשה, דלאו בר עשורי נינהו. **אלא כונסן לדיר** — כולן, בין כחושים בין שמנים. ותרי מילי אשמועינן, חדא: דאינו יכול לברור הכחושים, וחדא: אף על גב דלא נשתיירו אלא חמשה — לא מצי למימר דליהוו פטורין לגמרי, אלא מצטרפין לגורן אחר. וכמדומה דלא איצטריך למימר, דהא אמרינן לעיל (נז,ב) דחמשה לפני הגורן וחמשה לאחר הגורן מצטרפין לעשרה. אלא הכי פירושו: לא יאמר וכו' והשאר ליהוו פטורין עכשיו, שלא אבניסם בדיר עם האחרים, ואף על פי שהגיע הגורן — אוכל למכרן ולשוחטם הואיל ולאו בני עשורי נינהו, דאין הגורן קובע אלא דבר הראוי למעשר, והנך חמשה לאו בני עשורי נינהו. אלא כונסן לדיר ביחד ומוציא עשרה, והשאר מצטרפין לגורן אחר עד ברחו, שהוקבע בדיר למעשר, ולא יוכל למכור ולשוחטם. **בריגלא** — בשבת שלפני הרגל, שבו דורשים הלכות הרגל. **דהאיך חד** — שנשתייר באחרונה, הוי מנין הראוי בין להכא ובין להבא, ופוטר את כולן. והוא עצמו קדוש הוי, בין שיצא בין שנשתייר באחרונה, דעשירי קדוש מאליו. **קרא חד מרישא** — שלא קראו "עשירי", אלא התחיל למנות בבתחלה "אחד" "שנים" "שלשה", ונמצא דהתשעה עשר היה עשירי, ואפילו התשעה שמנה מתחלה נפטרו במנין הראוי. **מאליו** קדוש — אף על פי שקראו "אחד", ונמצא שהתשעה אחרונים לא יהו פטורין. **זוגות זוגות** — שנים כאחד. חוג עשירי לא היה רק אחד, ויפטרו כולן במנין הראוי, דהתוא חד בתרא חזיא להבא ולהכאו **למנין בהמות** — דלא אזלינן אחר פיו שאומר "אחד" "שנים", אלא אחר בהמות שהרציא. וכיון שהוציא חמש זוגות שהן עשרה בהמות — הוי חד מיניידו קדוש. ואינך כולן דהוציא לאחר כן במאי ליפטרי הא לא הוי מנין הראוי. **וכאי אימיה דרב הונא בר סחורה דאנשיה ליה לרבא בשמעתיה** — כלומר, זכתה אמו של רב הונא בר סחורה שילדה בן כמותו, שידע לתרץ לרבא שמועתו בתוך הדרשא ותרצה לו בשיטת שמועתה. דהא דקאמר לעיל (נט,ב): מנין הראוי פוטר, והכי קא מתרץ רב הונא הבא: דהא חד חזי להכא וחזי להבא. **משנה** **תשיעי ועשירי** מקולקלין — בלומר, אותו שקרא הוא "תשיעי" דהיינו עשירי, ואותו שקרא הוא "עשירי" דהיינו אחד עשר — עומדים לקלקלה, שהוא סבור על התשיעי שהוא חולין ועל העשירי שהוא מעשר, ואם עשה כן ולא נמלך בבית דין — הרי הן מקולקלין, כדתקני סיפא: קרא לעשירי "תשיעי", ולאחד עשר "עשירי" — העשירי מעשר, ואחד עשר קרב שלמים. פירוש אחר: הויין מקולקלין — דלא חל עליהן קדושה ליקרב, אלא נאכלין במונען. דאף על גב דבעלמא אם קרא לעשירי "תשיעי" ולאחד עשר "עשירי" — העשירי קרב מעשר והאחד עשר קרב שלמים, כדלקמן — הני מילי היכא דלא טעה אלא מתשיעי ואילך, אבל הכא — כל המנין למעלה מתשיעי, דקרא לשנימי "שביעי", ולשביעי "ששי", או לתשיעי "שמיני" — לא הוו עשירי ואחד עשר קדושים ליקרב, הואיל וטעה כל כך. והא דקתני: יצאו שנים כאחת — לא מיירי מתשיעי ועשירי, דהא מתשיעי ואילך קמפרש רבא דינא בגמרא. אלא הכא מיירי כגון דטעה בחשבון מתשיעי ולמעלה, כגון שיצאו שנים בשמיני וקראן "שמיני", אי נמי, יצאו שנים בשביעי וקראן "שביעי". והא דקתני לקמן: מנאן למפרע העשירי קדוש — הוא דלא אבניסם בדיר עם האחרים, ואף על פי שהגיע הגורן — אוכל למכרן ולשוחטם הואיל ולאו בני עשורי נינהו, דאין הגורן קובע אלא דבר הראוי למעשר, והנך חמשה לאו בני עשורי נינהו. אלא כונסן לדיר ביחד ומוציא עשרה, והשאר מצטרפין לגורן אחר עד ברחו, שהוקבע בדיר למעשר, ולא יוכל למכור ולשוחטם. **בריגלא** — בשבת שלפני הרגל, שבו דורשים הלכות הרגל. **דהאיך חד** — שנשתייר באחרונה, הוי מנין הראוי בין להכא ובין להבא, ופוטר את כולן. והוא עצמו קדוש הוי, בין שיצא בין שנשתייר באחרונה, דעשירי קדוש מאליו. **קרא חד מרישא** — שלא קראו "עשירי", אלא התחיל למנות בבתחלה "אחד" "שנים" "שלשה", ונמצא דהתשעה עשר היה עשירי, ואפילו התשעה שמנה מתחלה נפטרו במנין הראוי. **מאליו** קדוש — אף על פי שקראו "אחד", ונמצא שהתשעה אחרונים לא יהו פטורין. **זוגות זוגות** — שנים כאחד. חוג עשירי לא היה רק אחד, ויפטרו כולן במנין הראוי, דהתוא חד בתרא חזיא להבא ולהכאו **למנין בהמות** — דלא אזלינן אחר פיו שאומר "אחד" "שנים", אלא אחר בהמות שהרציא. וכיון שהוציא חמש זוגות שהן עשרה בהמות — הוי חד מיניידו קדוש. ואינך כולן דהוציא לאחר כן במאי ליפטרי הא לא הוי מנין הראוי. **וכאי אימיה דרב הונא בר סחורה דאנשיה ליה לרבא בשמעתיה** — כלומר, זכתה אמו של רב הונא בר סחורה שילדה לו בשיטת שמועתו. דהא דקאמר לעיל (נט,ב): מנין הראוי פוטר, והכי קא מתרץ רב הונא הבא: דהא חד חזי להכא וחזי להבא. **משנה** **תשיעי ועשירי** מקולקלין — בלומר, אותו שקרא הוא "תשיעי" דהיינו עשירי, ואותו שקרא הוא "עשירי" דהיינו אחד עשר — עומדים לקלקלה, שהוא סבור על התשיעי שהוא חולין ועל העשירי שהוא מעשר, ואם עשה כן ולא נמלך בבית דין — הרי הן מקולקלין, כדתקני סיפא: קרא לעשירי "תשיעי", ולאחד עשר "עשירי" — העשירי מעשר, ואחד עשר קרב שלמים. פירוש אחר: הויין מקולקלין — דלא חל עליהן קדושה ליקרב, אלא נאכלין במונען. דאף על גב דבעלמא אם קרא לעשירי "תשיעי" ולאחד עשר "עשירי" — העשירי קרב מעשר והאחד עשר קרב שלמים, כדלקמן — הני מילי היכא דלא טעה אלא מתשיעי ואילך, אבל הכא — כל המנין למעלה מתשיעי, דקרא לשנימי "שביעי", ולשביעי "ששי", או לתשיעי "שמיני" — לא הוו עשירי ואחד עשר קדושים ליקרב, הואיל וטעה כל כך. והא דקתני: יצאו שנים כאחת — לא מיירי מתשיעי ועשירי, דהא מתשיעי ואילך קמפרש רבא דינא בגמרא. אלא הכא מיירי כגון דטעה בחשבון מתשיעי ולמעלה, כגון שיצאו שנים בשמיני וקראן "שמיני", אי נמי, יצאו שנים בשביעי וקראן "שביעי". והא דקתני לקמן: מנאן למפרע העשירי קדוש — הוא

**לֹא יֹאמַר: אֲבָרוֹר עֲשָׂרָה וְאֶטּוֹל מֵהֶן אֶחָד, וְהַשְּׁאָר פְּטוּרִים. אֶלָּא כּוֹנְסָן לַדִּיר, וּמוֹצִיא עֲשָׂרָה וְנוֹטֵל מֵהֶן אֶחָד, וְהַשְּׁאָר מִצְטָרְפִין לְגוֹרֶן אַחֵר. - וְהָתַנְיָא: תִּשְׁעָה עָשָׂר טְלָאִים, לֹא יֹאמַר: אֲבָרוֹר עֲשָׂרָה וְאֶטּוֹל מֵהֶן אֶחָד, וְהַשְּׁאָר פְּטוּרִין. אֶלָּא כּוֹנְסָן לַדִּיר, וּמוֹצִיא עֲשָׂרָה וְנוֹטֵל מֵהֶן אֶחָד, וְהַשְּׁאָר פְּטוּרִין! תִּרְגְּמָהּ רַב הוּנָא בַּר סְחוֹרָה קַמֵּיהּ דְּרָבָא בְּרִיגְלָא: בְּדִיר שֵׁישׁ לוֹ שְׁנֵי פָּתְחִים עָסְקִינַן, וְיָצְאוּ תִּשְׁעָה בְּפֶתַח זֶה וְתִשְׁעָה בְּפֶתַח זֶה, דְּהָאִיךְ חַד חָזֵי לְהָכָא וּלְהָכָא. וְלִישְׁנֵי לֵיהּ: כְּגוֹן שְׁמָנָה תִּשְׁעָה, וְכִי מִטָּא עֲשָׂרָה קְרֵי "חַד" מֵרֵישָׁא! - קָסָבַר: עֲשִׂירִי מֵאֵלָיו קָדוֹשׁ. וְלִישְׁנֵי לֵיהּ בְּגוֹרֶן, וּמְנָאן זוּגוֹת זוּגוֹת! - קָסָבַר: עֲשִׂירִי לְמִנְיַן בְּהֵמוֹת הוּא קָדוֹשׁ. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: זַבַּאי אִימֵּיהּ דְּרַב הוּנָא בַּר סְחוֹרָה, דְּשַׁנֵּי לֵיהּ שְׁמַעֲתָא בְּרִיגְלָא כִּשְׁמַעֲתֵיהּ.

מתני' **משנה** יָצְאוּ שְׁנַיִם כְּאַחַת - מוֹנֶה אוֹתָם שְׁנַיִם שְׁנַיִם; מְנָאָן אֶחָד - תְּשִׁיעִי וַעֲשִׂירִי מְקוּלְקָלִין. קָרָא לַתְּשִׁיעִי "עֲשִׂירִי", וְלָעֲשִׂירִי "תְּשִׁיעִי", וְלְאַחַד עָשָׂר "עֲשִׂירִי" - שְׁלָשְׁתָּן מְקוּדָּשִׁין; הַתְּשִׁיעִי - נֶאֱכָל בְּמוּמוֹ, וְהָעֲשִׂירִי - מַעֲשֵׂר, וְאַחַד עָשָׂר קָרֵב שְׁלָמִים, וְעוֹשֶׂה תְּמוּרָה - דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: וְכִי יֵשׁ תְּמוּרָה עוֹשָׂה תְּמוּרָה אָמְרוּ מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: אִילּוּ הָיָה תְּמוּרָה - לֹא הָיָה קָרֵב. קָרָא לַתְּשִׁיעִי "עֲשִׂירִי", וְלָעֲשִׂירִי "עֲשִׂירִי", וְלְאַחַד עָשָׂר "עֲשִׂירִי" - אֵין אַחַד עָשָׂר מְקוּדָּשׁ. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁלֹּא נֶעֱקַר שֵׁם עֲשִׂירִי מִמֶּנּוּ - אֵין אַחַד עָשָׂר מְקוּדָּשׁ. **גמ'** **גמרא** אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מְנָאָן זוּגוֹת זוּגוֹת, קִינְטָרָן קִינְטָרָן - עֲשִׂירִי לְמִנְיָנוֹ הוּא קָדוֹשׁ. "לְמִנְיָנוֹ" מַאי רַב מָארִי אָמַר: לְמִנְיָן שֶׁלּוֹ הוּא קָדוֹשׁ. רַב כָּהֲנָא אָמַר: לְמִנְיַן בְּהֵמוֹת הוּא קָדוֹשׁ. תָּנֵן: יָצְאוּ שְׁנַיִם כְּאַחַת - מוֹנֶה אוֹתָן שְׁנַיִם שְׁנַיִם, מְנָאָן אֶחָד - תְּשִׁיעִי וַעֲשִׂירִי מְקוּלְקָלִין. בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר: לְמִנְיַן שֶׁלּוֹ הוּא קָדוֹשׁ - מִשּׁוּם הָכִי הָוֵו תְּשִׁיעִי וַעֲשִׂירִי מְקוּלְקָלִין, וְלָעֲשִׂירִי קָא קָרֵי לֵיהּ "תְּשִׁיעִי", וְלְאַחַד עָשָׂר "עֲשִׂירִי"; אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: לְמִנְיַן בְּהֵמוֹת הוּא קָדוֹשׁ, לַתְּשִׁיעִי - "תְּשִׁיעִי" קָא קָרֵי לֵיהּ, וְלָעֲשִׂירִי - "עֲשִׂירִי" קָא קָרֵי לֵיהּ! - אָמַר לָךְ רַבִּי יוֹחָנָן: כִּי אָמְרִינָא אֲנָא - הֵיכִי דְּאִיכַּוֵּין לְאַפּוֹקֵי זוּגוֹת זוּגוֹת, הֵיכָא דְּנָפַק מִמֵּילָא - לָא. תָּא שְׁמַע: מְנָאָן לְמַפְרַע - עֲשִׂירִי שֶׁבְּמִנְיָן הוּא קָדוֹשׁ; בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר: לְמִנְיַן בְּהֵמוֹת הוּא קָדוֹשׁ - שַׁפִּיר, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: לְמִנְיָן שֶׁלּוֹ הוּא קָדוֹשׁ, עֲשִׂירִי - "חַד" קְרֵי לֵיהּ! אָמַר רָבָא: הוֹאִיל וְאִיתֵּיהּ בְּמִנְיָנָא פַּרְסָאֵהּ, דִּקְרוֹ לֶעָשָׂרָה "חַד".

"קרא"

יצאו שנים כאחד מונה אותן שנים ואם מנאן אחד תשיעי ועשירי מקולקלין — פירש הקונטרס: כגון שיצאו שנים כשהגיע לששה או לשבעה, ומנאן אחד, ועל כן קרא העשירי למנין בהמות "תשיעי", והאחד עשר — "עשירי". אף על גב דבסמוך אמר: קרא לעשירי "תשיעי" ולאחד עשר "עשירי", עשירי מעשר ואחד עשר שלמים — הכא מקולקלין, משום דמנה אחד בשנים שיצאו כאחד, ומספקא לן אם נעשין כאחד על ידי שמנאן אחד או לא, ואף על גב דאיכא מאן דאמר בגמרא: עשירי (למעשר בהמות) ולמנין בהמות) קדוש. דמה שמנאן אחד משוי ליה ספיקא, ואותו הקרוי "תשיעי" הוי ספק תשיעי ספק עשירי, והקרוי "עשירי" הוי ספק עשירי ספק קדוש ליקרב.

עד

רש"י **כת"י**

והתניא וכו' והשאר פטורים — ואת אמרת מצטרפין לגורן אחר. **ברגלא** — בשבת ששואלין הלכות הרגל, שלושים יום לפני הרגל. **להכא ולהכא** — ומפטרי האחרים במנין הראוי. **וכי מטי עשרה** — ובעי למקרייה "עשירי" — קרייה "חד" במרישא, והתחיל למנות "אחד" "שנים" "שלשה" "ארבעה", והוי אחרון שהוא תשעה עשר — עשירי למנין אחרון, ונפטרו בעשרה. ותשעה גם כן נפטרו במנין הראוי, ולמה לי לאוקמא בשני פתחים **קסבר מאליו קדוש** — אף על גב דקרייה "חד", והתשעה אחרונים לא הוו להו שום פטור, הלכך אוקמוה בשני פתחים. **ולישני ליה** — כגון שמנאן זוגות, כשיצאו שנים קרנהו "חד", ולרביעי קרנהו "תרי", וכי מטי לתשיעי — נפקי שמונה עשר, והתשיעי יצא בעשירי. הלכך כולן פטורים, דכל זוג וזוג איכא חד דמפטר בעשירי אחרון וחד דלא נפטר, וכיון דאין יודעין איזה תשעה חייבין — כולן פטורין, כדתקני מתניתין: קפץ אחד מן המנויין לתוכן — כולן פטורין. **קסבר עשירי למנין בהמות קדוש** — דמן חמש זוגות ראשונים הוי חמישי האחרון קדוש, ואף על גב דהוא קריה "חמישי", ותו לא מפטרי תשעה אחרונים. והתשעה הוי חייבים וראי. **אמיה דרב הונא** — זכתה לבן חכם כמותו. **דשני ליה שמעתא ברגלא** — שעלתה בידו תירוץ ההלכה לפני רבו כשמעתא דרביזי, דמנין הראוי, ועשירי קדוש מאליו. **ברגלא** — שהיו העם מרובין ויצא טבעו. **משנה** **יצאו שנים כאחת** — זה אצל זה ברוחב הפתח — מונה אותם שנים שנים, כאלו יצאו זה אחר זה. **תשיעי ועשירי** מקולקלין — יצאו שנים בשישי או בשביעי ומנה לשניהם כאחד, ונמצא שהתשיעי לחשבונו הוא עשירי להבהמות, והעשירי הוא אחד עשר, ומשום הכי הוו מקולקלין מלהקריב, וירעו. ולא דמי לקרא לעשירי "תשיעי" ולאחד עשר "עשירי" — העשירי מעשר ואחד עשר קרב שלמים. דהתם נפיק אחד אחד, וכי מטא תשיעי קרייה "עשירי", ועשירי קרייה "תשיעי", ואחד עשר עשירי — מבריר לכולי עלמא שהתשיעי תשיעי והעשירי עשירי, ואיהו הוא דשוגה וטעה. הלכך קדוש העשירי במעשר גמור, ושלפניו ושלאחריו קדושים מגמרת מלך כרבי מאיר לקמן. אבל הכא דיציאו שנים בתחלה ביחד דדמו כאחד ולא מבריר עשירי — הלכך לאו מעשר גמור הוא מאליו, וכדאמר(נן) איהו נמי לא הוי, הלכך מקולקלין, ואית דאמרי: להכי לא הוו קדושים גמורים, עשירי מעשר ואחד עשר שלמים — משום דמתכוין הוא, דלא טעה, ואמרינן במסכת נזיר בפרק "בית שמאי" (לב,א): בית שמאי אומרים: הקדש טעות — הקדש, גבי מעשר טעותו ולא כוונתו. וטעות הוא, חדא — דרב נחמן אמרה ואיתותב. ועוד, דשמעתא וסוגיא דהכא בגמרא לא מתוקמא בהכי שפיר. **וכי יש תמורה עושה תמורה** — סבר רבי יהודה דהאי אחד עשר הוי תמורה דהאי עשירי, כמאן דאמר "זה יהיה תחת עשירי" דמי. ואין תמורה עושה תמורה, דכתיב: "והיה הוא ותמורתו" — ולא תמורה דתמורתו, בפרק קמא דתמורה (ה,ב). **אמרו משום רבי מאיר** — אינה תמורה, שאם היה תמורה לא היה קרב. דתמורת מעשר אינה קריבה, במסכת תמורה בסוף פרק "אלו קדשים" (כא,א), דכתיב: "לא תפדה כי קודש הם" — הם מוקדשים ולא תמורתן. ובכבור כתיב. וילפינן (מעשר) מינה. **וזוגות זוגות** — לשנים מנה אחד. **קנטרים** — שהיה מונה עד מאה וקורא "אחד", והדר מונה מאה וקורא שנים, וכן עד אלף. **למנין שלו** — לזוגות זוגות — קדושים שני המעשרים, ולקנטרים — קדושים מאה העשיריים. **למנין בהמות** — לזוגות זוגות — קדוש אחרון שבזוג החמישי, ולקנטרים — קדושים אותם היוצאים בפתח עשיריים, כגון בכל מאה ומאה קדושים עשרה. ואם ניכרים — הרי טוב, ואם לאו — יערו כולן. **בשלמא למאן דאמר** — למנין שלו חלה הקדושה, משום הכי חלה קדושה קצת על האחד עשר שקרא "עשירי", ושנים מקולקלים, דלעשירי קרי "תשיעי" ולאחד עשר "עשירי". ולאו דמי היכא דנפיק זה אחר זה, וכי מטא תשיעי קרי ליה "עשירי", וכי מטי עשירי קרייה "תשיעי", וכי מטא לאחד עשר קרייה "עשירי" — דהתם מבריר עשירי שהוא עשירי גמור, וקדוש קדושה ליקרב. **אלא למאן דאמר למנין בהמות קדוש** — ובתר מנינא דידיה לא אזלינן מידי, ביצא זוגות זוגות אנאי מקולקלים **להויא עשירי לבהמות עשירי גמור והאחד עשר חולין! וכו'.**

בכורות. פרק תשיעי – מעשר בהמה דף ס עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)"

תוספות

רש"י

עד שישתוק בתשיעי (אלא שלא קראו עשירי לה) — יש לפרש בשני ענינים: לאו דוקא שישתוק בתשיעי, אלא שלא קראו "עשירי", ואפילו קראו "תשיעי". דאם קראו "עשירי" — אין אחד עשר קדוש, דשתי טעיות אין קדושין כאחד, דטעות מיוחדת בעינן כהוא עצמו. ועוד יש לפרש: דאם קראו לתשיעי "תשיעי" — תו לא הוי טעות כשקרא לעשירי "תשיעי", וכאילו קראו "עשירי" דמי.

ואין אחד עשר מקודש, דלא חשיב כאילו נעקרה שם עשירי ממנו. והשתא הוי "שישתוק" דוקא, שלא ידבר כלל. ומתרצא בהכי קושיא אחת לקמן בשמעתין, דקאמר: הבא במאי עסקינן — דקדים חד מיניידו ואפיק לרישיה וקרא "אחד עשר". ומקשי עלה: במאן? דלא כרבי, דאי כרבי — הא אמר: אחד עשר לא הוי עקירה. והשתא לוקמה (דקרוי) [דקרא] "תשיעי" להההוא דאפקיה לרישיה, דלדברי הכל הויא עקירה! ולפי פירוש זה ניחא, דלא הוי עקירה, כדפרישית. וללשון ראשון שפירשתי — להכי לא מוקי ליה דלקרייה "תשיעי" — דלא איצטריך למיתני הא, דודאי הוי עקירה. אבל הא איצטריך לאשמועינן, משום דזמנין לא הוי עקירה לרבי, היכא דאית ליה בהמות טובא.

שנים בעשירי כו' — לעיל פרק שני (יז,ב דבור המתחיל "אפשר") פירשתי דמצי סבר: אי אפשר לצמצם.

והא "קָרָא לַתְּשִׁיעִי "עֲשִׂירִי" וְלָעֲשִׂירִי "תְּשִׁיעִי", וְלָאַחַד עָשָׂר "עֲשִׂירִי"". תָּנוּ רַבָּנָן: מִנַּיִן שֶׁאִם קָרָא לַתְּשִׁיעִי "עֲשִׂירִי", וְלָעֲשִׂירִי "תְּשִׁיעִי", וְלָאַחַד עָשָׂר "עֲשִׂירִי", שֶׁשָּׁלְשָׁתָן מְקוּדָּשִׁין תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְכֹל מַעְשַׂר בָּקָר וָצֹאן כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשֵּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ". יָכוֹל שֶׁאֲנִי מַרְבֶּה אַף שְׁמִינִי וּשְׁנִים עָשָׂר אָמַרְתָּ, הוֹאִיל וְהוּא קָדוֹשׁ וְטָעוּתוֹ מִתְקַדֶּשֶׁת, מַה הוּא אֵינוֹ מְקוּדָּשׁ אֶלָּא בְּסָמוּךְ - אַף טָעוּתוֹ אֵינָהּ מִתְקַדֶּשֶׁת אֶלָּא בְּסָמוּךְ. וְהָתַנְיָא: מַה הוּא מְיוּחָד - אַף טָעוּתוֹ מְיוּחֶדֶת! תָּאנִי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: הָא מַנִּי - רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא. דְּתַנְיָא, רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְעוֹלָם אֵין אַחַד עָשָׂר קָדוֹשׁ - עַד שֶׁיִּשְׁתּוֹק בַּתְּשִׁיעִי, וְיִקְרָא לָעֲשִׂירִי "תְּשִׁיעִי", וְלָאַחַד עָשָׂר "עֲשִׂירִי". סָבַר לָהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר: אֵין טָעוּת מַעֲשֵׂר תְּמוּרָה הֲוֵי; וְסָבַר לָהּ כַּאֲבוּהּ, דְּאָמַר: אֵין מֵימֵר חוֹזֵר וּמֵימֵר. אָמַר רָבָא: יָצְאוּ שְׁנַיִם בַּתְּשִׁיעִי, קָרָאן "תְּשִׁיעִי" - עֲשִׂירִי וְחוּלִּין מְעוֹרְבִין זֶה בָּזֶה, עֲשִׂירִי - מֵאֵלּוּ קָדוֹשׁ, לַתְּשִׁיעִי - "תְּשִׁיעִי" קָא קָרֵי לֵיהּ. קָרָאן "עֲשִׂירִי" - עֲשִׂירִי וּתְשִׁיעִי מְעוֹרְבִין זֶה בָּזֶה; מַאי מַעֲמָא - "עֲשִׂירִי" קָא קָרֵי לֵיהּ לְתַרְוַיְיהוּ. יָצְאוּ שְׁנַיִם בָּעֲשִׂירִי וְקָרָאן "עֲשִׂירִי" - עֲשִׂירִי וְאַחַד עָשָׂר מְעוֹרְבִין זֶה בָּזֶה, קָרָאן "אַחַד עָשָׂר" - עֲשִׂירִי וְחוּלִּין מְעוֹרְבִין זֶה בָּזֶה. הָא תּוּ לָמָּה לִי הֵיינוּ הָךְ! - הָא קָא מַשְׁמַע לָן: דְּכָל בַּת אַחַת תַּרְוַיְיהוּ קָא קָדְשָׁי, וְאַף עַל גַּב דְּלֵית בָּעֲקַר שֵׁם עֲשִׂירִי הֵימֶנּוּ. יָתֵיב רַב כָּהֲנָא וְקָאָמַר לֵיהּ לְהָא שְׁמַעְתָּא. אָמַר לֵיהּ רַב אַשִׁי לְרַב כָּהֲנָא: וַהֲלֹא לֹא נֶעֱקַר שֵׁם עֲשִׂירִי הֵימֶנּוּ, וּתְנַן: זֶה הַכְּלָל, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נֶעֱקַר שֵׁם עֲשִׂירִי הֵימֶנּוּ - אֵין אַחַד עָשָׂר מְקוּדָּשׁ! - הָנֵי מִילֵּי - בְּזֶה אַחַר זֶה, אֲבָל בְּבַת אַחַת - תַּרְוַיְיהוּ קָא קָדְשִׁי. זֶה אַחַר זֶה - בְּהֶדְיָא קָתָנֵי לַהּ: קָרָא לַתְּשִׁיעִי "עֲשִׂירִי", וְלָעֲשִׂירִי "עֲשִׂירִי", וְלָאַחַד עָשָׂר "עֲשִׂירִי" - אֵין אַחַד עָשָׂר מְקוּדָּשׁ; "זֶה הַכְּלָל" לְאִיתּוּיֵי מַאי לָאו לְאִיתּוּיֵי בְּבַת אַחַת - לָא, לְאִיתּוּיֵי יָצָא עֲשִׂירִי וְלֹא דִּבֵּר, דְּהָא לֹא נֶעֱקַר שֵׁם עֲשִׂירִי הֵימֶנּוּ. דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, הָא דְּתַנְיָא: יָצְאוּ שְׁנַיִם בָּעֲשִׂירִי, וְלֹא קָדַם אֶחָד מֵהֶן אֶת חֲבֵירוֹ, וּקְרָאָן "עֲשִׂירִי" - עֲשִׂירִי וְאַחַד עָשָׂר מְעוֹרְבִין זֶה בָּזֶה; וַהֲלֹא לֹא נֶעֱקַר שֵׁם עֲשִׂירִי הֵימֶנּוּ! אֶלָּא לָאו מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן: כָּל בְּבַת אַחַת - תַּרְוַיְיהוּ קָא קָדְשִׁי. - אִי מִשּׁוּם הָא - לָא אִירְיָא; הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן - דְּקָדֵים חַד מִינַּיְיהוּ וְאַפֵּיק לְרֵישֵׁיהּ, וְקָרֵייהּ "אַחַד עָשָׂר", וַהֲדַר אִיעֲרוֹב וּנְפוֹק בַּהֲדֵדֵי, וְקָרֵינְהוּ "עֲשִׂירִי", דְּהָא נֶעֱקַר שֵׁם עֲשִׂירִי הֵימֶנּוּ. - וְהָא "לֹא קָדַם" קָתָנֵי! - מַאי "לֹא קָדַם" - דְּהֲדַר אִיעֲרוֹב. וּכְמַאן - דְּלָא כְּרַבִּי, דְּאִי רַבִּי - הָאָמַר: אַחַד עָשָׂר לָא הֲוֵי עֲקִירָה! - אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי, כִּי אָמַר רַבִּי - הֵיכָא דְּאִית לֵיהּ בְּהֵמוֹת טוֹבָא, דְּאָמְרִינַן: חַד עֲשׂוּרָא קָאָמַר, הָכָא - דְּלֵית לֵיהּ בְּהֵמוֹת טָפֵי. מַאי רַבִּי דְּתַנְיָא: קָרָא לָעֲשִׂירִי "אַחַד עָשָׂר", וְלָאַחַד עָשָׂר "עֲשִׂירִי" - אֵין אַחַד עָשָׂר קָדוֹשׁ, דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַחַד עָשָׂר קָדוֹשׁ. כְּלָל אָמַר רַבִּי: כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נֶעֱקַר שֵׁם "עֲשִׂירִי" הֵימֶנּוּ - אֵין אַחַד עָשָׂר קָדוֹשׁ. אָמַר רָבָא: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן - כְּגוֹן דְּאִית לֵיהּ בְּהֵמוֹת טוֹבָא, דְּאָמְרִינַן: חַד עֲשׂוּרָא קָאָמַר. יָצְאוּ שְׁנַיִם בָּעֲשִׂירִי, תָּנָא חָדָא: יְרֵעוּ, וְתָנָא חָדָא: יַקְרִיבוּ, וְתַנְיָא אִידָךְ: יָמוּתוּ. לָא קַשְׁיָא, הָא דְּתָנָא יְרֵעוּ - רַבָּנַן הִיא, דְּאָמְרִי: אֵין מְבִיאִין קָדָשִׁים לְבֵית הַפִּסּוּל.

והא

וכל מעשר בקר וצאן — משמע: בין שקראו הוא "עשירי", בין שהיה עשירי למנין ולא קראו "עשירי". **שמיני ושנים עשר** — אם קראם "עשירי". **מה הוא** — העשירי גמור, אינו מקודש אלא בסמוך לו, שאין לך סמוך בו יותר מגופו. **אף טעותו** — מה שהוא טעה וקרא "עשירי" — אינו מקודש אלא אם כן שטעה באותו שסמוך למעשר גמור, כגון תשיעי ואחד עשר שהן סמוכין לו, זה מלפניו וזה מלאחריו. **מיוחד** — שהעשירי אינו אלא אחד. **אף מעותו מיוחדת** — שאם טעה בתשיעי ובאחד עשר — לא היו שנים מקודשין, אלא אחד מהם. והיכי אמרת דכולהו מקודשים **עד שישתוק בתשיעי** — שאילו קראו "עשירי" — לא ליהוי אחד עשר קדוש, משום דשני טעיות של מעשר אחד אינן קדושים, דטעותו מיוחדת כהוא עצמו. ואיעמא דרבי אלעזר הכי הוי, משום דסבר לה כרבי יהודה דאמר במתניתין: טעות וכו', דקאמר: וכי יש תמורה עושה תמורה ורבי שמעון אבוה דרבי אלעזר אמר בפרק ראשון דתמורה (ט,א) דאין ממירין וחוזרין וממירין, דלאחר שהמירו על הבהמה פעם אחת — אינה תופסת עוד תמורה פעם אחרת. והכא נמי, אין שתי טעיות למעשר. **בתשיעי** — כשהיה תשיעי ראוי לצאת. **עשירי וחולין** — דאחד מהן הוי תשיעי ואחד מעשר, אף על גב דקראו "תשיעי". **מעורבין** — ואין נאכלין אלא במזמן. והגזוז והעובד אחד מהן — אינו סופג את הארבעים, דשמא חולין הוא. **עשירי ואחד עשר מעורבין** — בלומר, מעשר גמור ואחד עשר קדוש היתיין מעורבין ביחד. ומשום דאחד עשר שהוא קדוש קרב שלמים — לכך יקרבו שניהם ויאכלו כחומר קדוש שבהן, דטעונין שתי מתנות והרמת חזה ושוק כמו שלמים. **הא תו למה לי** — כיון דאשמעינן דיצאו שניהם בתשיעי וקראן "עשירי" — ממילא ידענא דכי ההיא דינא איכא ביצאו שניהם בעשירי: **בבת אחת** — דקרא שם "עשירי" לעשירי ולאחד עשר בבת אחת, אף על גב דלא נעקרה, דהא לעשירי נמי קרא "עשירי". לאיתויי יצא עשירי ולא דבר — דלא חשיבא עקירה בהך שתיקה, אלא אם כן עקרו בפירוש וקראו "תשיעי". **דאי לא תימא הכי** — דבבת אחת קדוש. ולרב אשי, דקפריך לרב כהנא: והלא לא נעקר וכו' — לא הוה שמיע ליה מה דתרחיצנא לעיל: הא קא משמע לן דבבת אחת כו'. **הבא במאי עסקינן** — דקתני: עשירי ואחד עשר מעורבין — דחשבינן ליה לאחד עשר מקודש, אף על גב דקרא לעשירי "עשירי" — בגון דקדים כו'. **וקרייה אחד עשר** — דהשתא נעקר שם עשירי ממנו, שלא קראו "עשירי" אלא "אחד עשר". ולהכי, אף על גב דהדר קרא אתרוייהו "עשירי" — קדוש האחד עשר. אבל היכא דמתחלה קרינהו "עשירי", אף על גב דבבת אחת — לא הוי אחד עשר קדוש. ולהכי מוקמינן בגון דקרייה "אחד עשר", דאי קרייה "תשיעי" — לא איצטריך למיתני, דהא ודאי עקירה הוי. אבל באחד עשר פליג רבי, ואמר דלא הוי עקירה כדלקמן, ואיצטריך לאשמועינן דהוי עקירה. **וכמאן** — מתרצינן דמה שקורא "אחד עשר" חשיבא עקירה **דאית ליה בהמות מובא** — לעשר. דהשתא כי מנה עשרה ראשונים וקרא העשירי "אחד עשר" — איכא למימר דבהכי לא נעקר שם עשירי ממנו. דמאי "אחד עשר" דקאמר — חד עישורא קאמר, כלומר: זה עישור ראשון. אבל היכא דלית ליה בהמות יותר מאחד עשר, או שנים עשר או שלשה עשר או ארבע עשר או חמשה עשר — ליכא למימר הכי. שאין מנהגו של עולם לומר "זה עישור אחד", אלא אם כן יודע שיהו לו עישוריות הרבה, הלכך אמרינן דאחד עשר ממש קאמר, ועקר שם עשירי ממנו. **יצאו שנים בעשירי** — היינו כגון "אמר מר". ואשמעתא דרבא קמהדר, דקאמר לעיל: יצאו שנים בעשירי קראן "עשירי" — עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה. והשתא קא פריש: תנא חדא דתנהו שנים שמעורבין ירעו עד שיסתאבו, ותניא אידך כו'. (המשך בעמוד הבא)

[שיך

רש"י בת"י

עשירי לבהמות עשירי גמורים והאחד עשר חולין. **דלתשיעי תשיעי קרי ליה** — כלומר כל מה דקרי ליה לתשיעי, אפילו קראו "עשירי" — תשיעי הוי, ולעשירי — עשירי הוי. **היכא דאכוון לאפקינהו** — הכי חשיב מנין. **למפרע** — שקרא לאחד "עשירי" ולשני "תשיעי" וכן עד עשרה. ונמצא שקרא לעשירי "אחד") (ועד כאן שייך לעמוד הקודם) **אלא בסמוך** — כלומר, העשירי עצמו סמוך אצל גופו. **אלא בסמוך** — סמוך לעשירי, דהיינו תשיעי ואחד עשר. **אף טעותו מיוחדת** — שאין שנים מקודשים על ידי טעות, ואת אמרת תשיעי ואחד עשר קדושים! **עד שישתוק בתשיעי** — שלא ידבר כלל. שאם קרא "תשיעי" — תו לא הוי טעות אם קרא לעשירי "תשיעי", אלא כמאן דקרייה "עשירי", ותו לא מקדיש אחד עשר בעשירי. דתרי זמני תשיעי הוי טעותא, לאו מידי הוא. וכל שכן אי קרא לתשיעי "תשיעי" ולעשירי ["עשירי" דאין] אחד עשר קדוש, דהא לא נעקר שם עשירי מניידו כדאמרינן. ואי קרייה לתשיעי "עשירי", הוי קדוש תשיעי ותו לא מקדיש אחד עשר. **דסבר לה כרבי יהודה** — דאמר במתניתין: טעות מעשר תמורה, וכיון דעבדיה עשירי לתשיעי — תו לא עביר אחד עשר תמורה. **דסבר לה כרבי שמעון אבוה** — דאמר במסכת תמורה: אין ממיר וחוזר וממיר באותה בהמה עצמה. בפרק קנא דתמורה אמרה רבי יוחנן אליבא דרבי שמעון ותניא כותיה. **עשירי וחולין מעורבין** — דחד הוי חולין, דתשיעי הוא "ותשיעי" קרינן ליה, ואידך הוי עשירי גמור. **עשירי מאליו קדוש** — ולא ידענן אי חולין אי מעשר. הלכך ירעו, והגזוז והעובד בהם אינו לוקה, דאימור בשל חולין עבד. **קראן עשירי** — עשירי ותשיעי מעורבין ובשניהם יש קדושה (אחת), דחד הוי תשיעי וקרייה "עשירי" וקדוש ליאכל במומו, כדרבינן לעיל מ"וכל מעשר", והעשירי — מעשר גמור. ומדלא ידענן הי מנייהו מעשר — ירעו, והגזוז והעובד בהם לוקה, דשניהם קדושים (וכו'). **עשירי ואחד עשר מעורבין** — ושניהם קדושים, דהא לאחד עשר קרא "עשירי". ואף על גב דלא נעקר שם עשירי ממנו — קדוש אחד עשר, הואיל ובבת אחת נקראו. ולקמן פליגי, איכא מאן דאמר יקרבו, ואיכא מאן דאמר ירעו, ואיכא מאן דאמר ימותו. **עשירי וחולין מעורבין** — דעשירי קדוש ממילא, ואחד עשר — "אחד עשר" קרייה. **הא יצאו** — שנים בעשירי. **תו למה לי** — היינו רישא: יצאו שנים בתשיעי וקראן "תשיעי" — עשירי וחולין מעורבין, הוי כיצאו שניהם בעשירי וקראן "אחד עשר". והיכא דקרא "עשירי" הוי נמי כיצאו שנים בעשירי וקראן "עשירי", דהא דין רישא לסיפא דמי, בתרוייהו נפק חד חולין וחד עשירי. **הא קא משמע לן** — סיפא. **דכל בת אחת** (המשך בעמוד הבא)

וְהָא דְּתָנֵי: יַקְרִיבוּ - רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דְּאָמַר: מְבִיאִין קָדָשִׁים לְבֵית הַפִּסּוּל. וְהָא דְּתָנֵי: יָמוּתוּ - רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּאָמַר: טָעוּת מַעֲשֶׂה - תְּמוּרָה הָוְיָא; קָסָבַר רַבִּי יְהוּדָה: תְּמוּרַת מַעֲשֶׂה - מֻתָּר. - וְקָסָבַר רַבִּי יְהוּדָה תְּמוּרַת מַעֲשֶׂה מֻתָּר וְהָתְנַן, אָמְרוּ מְשׁוּם רַבִּי מֵאִיר: אֵילּוּ הָיָה תְּמוּרָה לֹא הָיָה קָרֵב; מִכְּלָל דְּרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: קָרֵב! וְכִי תֵּימָא: רַבִּי מֵאִיר לְמַאי דְּסָבִירָא לֵיהּ קָאָמַר - וְהָתַנְיָא: אֵין בֵּין אַחַד עָשָׂר לְשִׁלְמִים, אֶלָּא שֶׁזֶּה עוֹשֶׂה קְדוּשָׁה לִיקָּרֵב, וְזֶה אֵין עוֹשֶׂה קְדוּשָׁה לִיקָּרֵב, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה; קָדוֹשׁ לִיקָּרֵב הוּא דְּלָא הוּא עָבִיד, הָא אִיהוּ גּוּפֵיהּ - קָרֵיב! וְעוֹד, דְּתָנְיָא: "אִם מִן הַבָּקָר" - לְרַבּוֹת אַחַד עָשָׂר לְשִׁלְמִים. יָכוֹל שֶׁאֲנִי מֵרֵבֶּה אַף הַתְּשִׁעִי אָמַרְתָּ; וְכִי הֶקְדֵּשׁ לְפָנָיו מְקַדֵּשׁ אוֹ לְאַחֲרָיו מְקַדֵּשׁ הֲוֵי אוֹמֵר - לְאַחֲרָיו מְקַדֵּשׁ. סָתָם סִיפְּרָא מַנִּי - רַבִּי יְהוּדָה, וְקָתָנֵי: "מִן הַבָּקָר" - לְרַבּוֹת אַחַד עָשָׂר לְשִׁלְמִים! אֶלָּא תִּרְגְּמָהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי אַבָּא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: בְּמַעֲשֵׂר בְּזֶמֶן הַזֶּה עָסְקִינַן, וּמְשׁוּם תַּקָּלָה. - אִי הָכִי, מַאי אִירְיָא תְּרֵי אֶפִּילּוּ חַד נַמִי! - לָא מִיבָּעְיָא קָאָמַר, לָא מִיבָּעְיָא חַד - דְּלֵית לֵיהּ פֶּסֶידָא, אֲבָל תְּרֵי, כֵּיוָן דִּנְפִישִׁי פֶּסֶידָא - לִישְׁהֵינְהוּ עַד דְּנִיפּוֹל בְּהוּ מוּמָא, וְלֵיכְלִינְהוּ - קָא מַשְׁמַע לָן. אִיתְּמַר, דְּאָמַר לְשָׁלּוּחוֹ: "צֵא וְעַשֵּׂר עָלַי", רַב פַּפִּי מְשַׁמֵּיהּ דְּרָבָא אָמַר: קָרָא לְתְשִׁעִי "עֲשִׂירִי" - קָדוֹשׁ, וְלַאֲחַד עָשָׂר "עֲשִׂירִי" - אֵינוֹ קָדוֹשׁ. וְרַב פַּפָּא אָמַר: אֶפִילּוּ קָרָא לַתְּשִׁעִי "עֲשִׂירִי" - אֵינוֹ קָדוֹשׁ, דְּאָמַר לֵיהּ: לְתַקְּנֵנִי שְׁדַרְתִּיךָ וְלָא לְעַוּתֵי. וּמַאי שְׁנָא מָהָא דְּתָנַן: הָאוֹמֵר לְשָׁלּוּחוֹ "צֵא וּתְרוֹם" - תּוֹרֵם בְּדֶעַת בַּעַל הַבַּיִת. אִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ דַּעְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת - תּוֹרֵם בְּבֵינוֹנִית אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים; פִּיחֵת עֲשָׂרָה אוֹ הוֹסִיף עֲשָׂרָה - תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה אָמְרוּ: הָתָם, כֵּיוָן דְּאֵיכָּא דְּתָרֵי בְּעַיִן יָפָה, וְאֵיכָּא דְּתָרֵי בְּעַיִן רָעָה - אָמַר: לְהָכִי אֲמַרְתִּיךְ. הָכָא - טָעוּתָא הִיא, אָמַר: לָא אִיבָּעֵי לָךְ לְמֵיטְעֵי.

הדרן עלך מעשר בהמה וסליקא לה מסכת בכורות

והא דתניא יקריבו רבי שמעון דאמר מביאין קדשים לבית הפסול — ואף על גב דשלמים טעונין סמיכה, ומעשר אין טעון סמיכה, כדתנן במנחות (צב,א)! כיון דסמיכה לא מעכבא — לא חיישינן. ובפרק "תמיד נשחט" (פסחים סב,א) אמר: כל הזבחים ערל וטמא משלחין קרבנותיהן — ליכא לאוקמא בבכור ומעשר, דהא "כל הזבחים" קאמר. ובפרק "שני נזירים" (נזיר נז,א) נמי תנן: שניהם מביאים קרבן על תנאי. ובמסכת שקלים (יא,ב) נמי תנן: בהמה שנמצאת מירושלים למגדל עדר — זכרים עולות, נקבות זבחי שלמים, וטעונה סמיכה. ולא משמע דאיירי במצאוה בעלים, מדקתני עלה: בראשונה היו ממשכנין מוצאיה להביא נסכים. ויורש מביא קרבן אביו אף על גב שאינו סומך. ובפרק "התערובות" (זבחים עו,א) נמי: מביא אשמו ולוגו, ואותו אשם טעון סמיכה. וההיא סמיכה באקופי, דלא גמורה היא, למאן דאמר סמיכת אשם מצורע לאו דאורייתא, ובגברא איירי, כדמוכח בתוספתא. ופרק שלישי דמועד קטן (טו,ב) אמר: אבל אינו משלח קרבנותיו, דכתיב "שלמים" — בשהוא שלם, ולא בשהוא חסר. אבל אי לאו קרא — היה משלח. ואומר התם: מנודה מהו שישלח קרבנותיו? תא שמע: כל אותן שנים שהיו ישראל במדבר מנדין היו, ושלחו קרבנותיהן. ובפרק בתרא דמנחות (קז,א) תנן: "פירשתי נתן הבקר ואיני יודע מה" — מביא פר ועגל. ובגמרא [שם עמוד ב] גבי "ששה לנדבה", אחד פר ועגל. ובפרק "כל המנחות באות מצה" (שם סב,ב): השולח קרבנותיו ממדינת הים — היה כהן מניף על ידו. מדקתני "מניף" — בשלמים איירי, דבעו סמיכה. וליכא לאוקמא בקרבן נשים, דהא קתני ליה רישא: ה'אשה כהן מניף על ידה. בכל הני משמע דלא חיישינן לסמיכה. ושקשה: דבפרק "כל הגט" (גיטין כח,ב) גבי השולח חטאתו ממדינת הים כו' פריך: והא בעי סמיכה! ומשני: בעוף, או בקרבן נשים. ופרק "האשה" (פסחים פט,א) תנן: חמשה שנתערבו עורות פסחיהם ונמצא יבלת באחד מהם — פטורים לעשות שני. ולא מייתי מותר פסח על תנאי — מטעם סמיכה, משום דפסח אינו טעון סמיכה, ומותר פסח טעון סמיכה, ולא התירוהו להקריב בלא סמיכה, ואף על גב דאיכא בפסח חיוב כרת. ובפרק "התערובות" (זבחים עד,ב) נמי תנן: נתערבו קדשים בקדשים, מין במינו — יקרב לשם מה שהוא. ופריך: והא בעי סמיכה! ומשנתי: בקרבן נשים! וצריך לומר: קרבן שאין לו תקנה ברעייה ואולא למיתה — יקריבוהו בלא סמיכה, אבל יש לו תקנה ברעייה — אסור להקריבו בלא סמיכה. ולכך, בההיא דשקלים וביורש — קרב בלא סמיכה, אבל קדשים בקדשים — יש להם תקנה ברעייה. וכהאי גוונא נמי מפליג התם גבי אשם, דאית ליה תקנה ברעייה. וההיא דמביא אשמו ולוגו אמר התם [זבחים עו,ב]: לתקוני גברא שאני. וההיא דאבל ומנודה — איכא לאוקמה בעוף, או בקרבן נשים. ומה ששלחו ישראל קרבנותיהן במדבר — בתמיד שבכל יום קאמר. וההיא דפר ועגל — בקייץ למזבח. וערל וטמא שאני, דלאו בני סמיכה נינהו, ערל אי אפשר להמתין עד שימול, כגון שמתו אחיו מחמת מילה. וטמא — כגון זב ומצורע בקרבן הקבוע לו, כגון עולת ראייה וחגיגה (או כגון) שעובר עליידו ב"בל תאחר". וההיא דכהן מניף על ידו — בערל וטמא ויורש, וכדרבי יהודה דאמר: יורש אינו סומך. והא דשמעתין, וההיא דשניהם מביאין קרבן חטאת אחת, וההיא דנזיר שמביאין על תנאי — שאני התם, דבתחלת הפרשת הקרבנות לאו בני סמיכה נינהו, דאי אפשר לעשות בהן סמיכה. ועוד יש לומר: דך דשמעתין, כל חד בשעת הקרבתו שמא לא מזדייב בסמיכה, ולא דמי לקרבן שהוא בר סמיכה. ואם תאמר: היכי קרבי הכא, כיון דאין מתנות מעשר ושלמים שוה, שזה מתן ארבע וזה מתן אחת? ומיהו, יש לומר: פלוגתא היא בפרק "התערובות" (שם פ,א): נתערבו מתן ארבע במתן אחת, רבי אליעזר אומר: יתנו במתן ארבע, רבי יהושע אומר: במתן אחת. דכל הניתנים במתן ארבע שנתנן במתן אחת — יצא. דרבי אליעזר סבר: מסיק להו לשם עצים. מיהו בההוא פסקא משמע דרבי שמעון אית ליה דרבי אליעזר, גבי "למחרת מביא אשמו", דמסיק להו לשם עצים.

במעשר בזמן הזה — בריש פירקין (נג,א) מסקינן אינו נוהג בזמן הזה משום תקלה. ומכל מקום, אם עישר — חל עליו שם מעשר.

לתשיעי עשירי קדוש — קסבר רב פפי דלא שייך כאן "לתקוני שדרתיך ולא לעוותי", כיון דנאכל בזמנו, אף על פי שצריך להמתין עד שיזמן ואסור בגיזה ועבודה. אי נמי: היינו טעמא דאחד עשר לרב פפי, משעה שיצא עשירי — עבדיה לשליחותיה, דעשירי מאליו קדוש.

הדרן עלך מעשר בהמה וסליקא לה מסכת בכורות

שייך לעמוד הקודם] **אין מביאין קדשים לבית הפסול** — שאילו היו קריבים — צריך לאוכלן כחומר שבהם, דצריך להרים מהם חזה ושוק וליתן לכהניעץ ומתוך שהכהניע מועטין הן, אין נאכל אלא לכהנים — שמא לא יהו מצויין אוכלין לאותן חזה ושוק, ויפסלו בלינה לאחר שני ימים ולילה אחר. והשתא מביא אחד מהם, שהוא מעשר, לבית הפסול. דהא מעשר ודאי אינו צריך הרמת חזה ושוק לכהנים, אלא הכל נאכל לכל אדם, ומצויין לו אוכלין הרבה, ולא ליתי לעולם לידי פסול לינה. במסכת זבחים פרק "כל הזבחים שנתערבו" (עה,ב) גמרינן פלוגתא דרבי שמעון ורבנן, דתנן: אשם שנתערב בשלמים, רבי שמעון אומר: שניהם ישחטו בצפון ויאכל כחומר שבהן. אמרו לו: אין מביאים קדשים לבית הפסול. **תמורה הויא** — ותמורת מעשר אינה קריבה, אלא מתה. **למאי דסבירא ליה** — דהכי קאמר: לדידי דסבירא לי דתמורת מעשר אינה קריבה — לאו תמורה היא, דאילו היה תמורה לא היה קרב. **אין בין אחד עשר** — שקראו מעשר, לשלמים דעלמא — אלא שזה עושה תמורתו ליקרב, שהשלמים עושים תמורה ותמורתן קריבה. אבל אחד עשר — אין עושה תמורה ליקרב. דסבר רבי יהודה דטעות מעשר הויא תמורה, ואין תמורה עושה תמורה. והאי "ליקרב" בתרא — לא נקט אלא משום דיוקא: הא איהו גופיה קרב שלמים. **דתניא אם מן הבקר** — "אם זבח שלמים קרבנו מן הבקר" וגו'. **לפניו קדוש** — שהוא עצמו קדוש, מסתברא דאינו עושה תמורה אלא לאחר שהוא קדוש. **תרגמה** — להא דקתני: ימותו. **בזמן הזה** — דלא סבירא ליה הא דרב הונא דאמר ברישׁ פירקין דהאידנא לא נהוג מעשר, גזירה משום לקוח ויתום. ולהכי אין מניחין אותו לרעות עד שיפול בו מום, דדלמא אדהכי והכי אתי בהו לידי תקלה, לידי גיזה ועבודה, או אתי לשוחטן בלא מום. הלכך כונסן לכיפה וימותו שם מאליהם. **מאי אירייא תרי** — כי יצאו שנים בעשירי וקראן "עשירי". **קרא לתשיעי עשירי קדוש** — דלא מפסיד ליה כלל, ואוכלו במומו. **אינו קדוש** — דכיון דשלמים הוא — מפסידו חזה ושוק דמטי לחלק כהנים, ומצי אמר ליה: לדפסידתי לא שתיתך שליח. **ולא לעוותי** — והיינו עיוות, שצריך לו להמתין עד שתומם. ועוד, שאסור לגזזה ולעבוד בה. **פיחת עשרה** — שתרם אחת מארבעים בעין יפה. **לחכי אמרתיך** — שאמרתי בדעתי שכך היה רצונך לתרום כמה שתרמתי. **לא איבעיא לך למיטעי** — הלכך לא כלום הוא אותו טעות.

הדרן עלך מעשר בהמה

רש"י בת"י

[שייך לעמוד הקודם] **בת אחת תרוייהו קדשי** — ואפילו אחד עשר. דהא מרישא לא שנתנין, שהרי תשיעי קדוש בלא עקירות עשירי. אבל יצאו שנים בעשירי, הוה אמינא דלא נתקדש האחד עשר אפילו קראו "עשירי", משום דאחד עשר בעי עקירת שם עשירי. **להא שמעתא** — יצאו שנים בעשירי וקרא "עשירי", דשנים קדושים. **עשירי ולא דבר** — וקרא לאחד עשר "עשירי". דוודאי לא קדש, הואיל ולא נעקר שם עשירי ובת אחת לא הוי, דנימא: מגו דחדיל אחד חדיל נמי אחידך. **דאי לא תימא הכי** — דבת אחת תרוייהו קדושים. **ולא קדם** — דאי קדם, הוי הקדום עשירי, והאחד עשר חולין, ולא נעקר שם עשירי. והוי עשירי מאליו. **והדר איעריב** — וקראן "עשירי", ואין ידוע איזה מהם היה קודם ולהוי איהו עשירי, והאי ליקרב שלמים כדין אחד עשר, הלכך מעורבין הן, ודינן מפורש לקמן דפליגי ביה. **דהדר איעריב** — ויצאו כאחת. ורבותא קא משמע לן, דאף על גב דקרייה לעשירי נמי "עשירי" — קדוש אחד עשר, הואיל ומעיקרא מיהת איעקר שם עשירי. **וכמאן** — הא דקחשיב עקירה בעשירי כי קרייה "אחד עשר". **דלא ברבי** — לקמן. ואי קשיא: לוקמנא כגון דקרייה לההיא דקדים דאפיק רישיה "תשיעי", דלדברי הכל הויא עקירה הא לא קשיא, דהואיל וקרייה לתשיעי "תשיעי" — תו לא הוי עקירה או קרייה לעשירי "תשיעי", דתרי זמני תשיעי לאו כלום הוא. **כי אמר רבי** — עקירה אחד עשר לא הויא עקירה — היכא דאית ליה אבתי בהמות טובא לעשר, דאמרינן: האי קרייה "אחד עשר" — חד עישורא קאמר. כלומר, הרי אחד מן המעשרות שהפרישׁ מדיר זה. ו"עשירי" קרייה היכא דלית ליה טפי, דתו למה לי למימר הוי מעשר אחד **הלא אין כאן עישור שנים. אלא ודאי אחד עשר קרייה. והלא נעקר** — תלמודא קא פריך ליה. **יצאו שנים בעשירי** — וקראן "עשירי". **ירעו** — מאבלו במומן. **יקרבו** — שניהם שלמים, דשלמים טעונים סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק כדמפרש במנחות, ומעשר לא. הלכך, אי קרבי תרוייהו מעשר — אשתכח דגרע לאחד עשר, דהא דריינה ליקרב שלמים וליתן חזה ושוק לכהן, כיון דלא ידע די מנייהו הוי מעשר. הלכך קרבי תרוייהו שלמים. **רבנן הוא** — דפליגי על רבי שמעון דאמר: אין מביאין קדשים לבית הפסול לשריפה שלא בדין. והכא, כי קרב המעשר שלמים ויהיב תרי זמני חזה ושוק לכהן, ואינו נאכל אלא לכהנים, ושמא לא ימצאו כהנים הרבה לאכול, ולא יאכל לשנים ימים ולילה אחד, וישרפום משום נותר. ופלוגתא דרבי שמעון ורבנן בפרק "כל הזבחים" [זבחים עה,ב]. דתקנו: אשם שנתערב בזבחים רבי שמעון אומר: שניהם ישחטו בצפון ויאכלו כחומר שבהם. והיינו ליום ולילה, כדין אשם. אמרו לו: אין מביאין אשם לבית הפסול. שמא לא יאכלו ליום ולילה אחד. [עד כאן שייך לעמוד הקודם]. **והתנן אמרו לו משום רבי מאיר** — לרבי יהודה: אלו היה תמורה לא היה קרב, דמכלל דלרבי יהודה קרב אחד עשר שלמים, דאי לא — מאי מהדר ליה **וכי תימא לרבי מאיר למאי דסבירא ליה קאמר** — דהכי קאמר: דלדידיה דסבירא ליה דקרב שלמים — משום הכי עביד תמורה, דלאו תמורה היא, דאלו היה תמורה לא היה קרב. **שזה עושה קדושה ליקרב** — שלמים עושים בהמה אחרת קדושה ליקרב אם המירה בהם. **וזה** — אחד עשר — אין עושין בהמה אחרת ליקרב. דסבירא ליה כי טעמיה, דטעות מעשר — תמורה הוא, ואין תמורה עושה תמורה. **אם מן הבקר** — גבי שלמים כתיב ב"ויקרא", וקרא יתירא הוא, דכתיב למטה: "ואם מן הצאן קרבנו" — ממילא ידענן דלעיל מיירי בבקר. לישנא אחרינא: ה' ד"הבקר" — לרבות אחד עשר לשלמים אם קראו "עשירי". **הקדש לפניו מקדש** — (הקדיש) המתפיס אחד בתמורה — לפניו מקדש, קודם שהוא עצמו קדוש. או לאחריו מקדש, לאחר שהוא עצמו קדוש הוי אומר לאחריו מקדש ולא לפניו. וטעות מעשר תמורה הוא, הלכך עשירי שעדיין עצמו לא קידש — האיך עושה את התשיעי קדוש גמור ליקרב **וכך ברייתא בתורת כהנים, וסתם ספרא רבי יהודה פרק "אלו הן הנחנקין" [סנהדרין פו,א]. בזמן הזה** — דאין ראוי להקריב. ומשום תקלה, דלא ליתו למיכליה בלא מום — לא אמרינן: יראו, אלא ימותו. **לישהינהו** — וישליכם לרעיה עד דניפל ביה מומא. **קרא** — השליח לתשיעי "עשירי" — קדוש, דהא לא אפסדיה אימורין, חזה ושוק דבעי לאותבינהו לכהן. הלכך אמר ליה: לא לטעותי שדרתיך, ולדעת כן לאו שלוחי אתה. **אינו קדוש** — דהאי נמי לעוותי הוא, דבעי לאמתויי עד שיומם. **כדעת בעל הבית** — כפי שהשליח יודע דעת בעל הבית, אם עיני יפה — תורם אחד מארבעים, ואם עינו רעה — אחד משישים לתרומה גדולה, שכך שיערו חכמים. **פיחת עשרה** — שתרם בעין יפה, אחד מארבעים, או הוסיף שתרם אחד משישים — תרומתו תרומה. ואמאי? לימא ליה, כי פיחת עשרה והפסידו: לא לטעותי שדרתיך! **הדרן עלך מעשר בהמה**

בעזרת ה' יתברך

לימוד הבי"ת

ומשניות זוהר והתיקונים

יהיה לרפואת:

כל חולי ישראל

ובפרט

לר' יהושע לוי

יצחק בן רות נ"י

ומרת רחל בת לאה תחי'

לרפואתם המהירה

והשלימה

אמן כן יהי רצון!

הַכֹּל

מַעֲרִיכִין וְנֶעֱרָכִין, נוֹדְרִין וְנִידָּרִין: כֹּהֲנִים, לְוִיִּם, וְיִשְׂרְאֵלִים, נָשִׁים, וַעֲבָדִים. טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס נוֹדְרִין וְנִידָּרִין וּמַעֲרִיכִין, אֲבָל לֹא נֶעֱרָכִין, שֶׁאֵינוֹ נֶעֱרָךְ אֶלָּא הַזָּכָר וַהֵיאִי וּנְקֵבָה וַהֲאִית. חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן - נִידָּרִין וְנֶעֱרָכִין, אֲבָל לֹא נוֹדְרִין וְלֹא מַעֲרִיכִין, מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶם דַּעַת. **גמ'** ״הַכֹּל מַעֲרִיכִין״ לְאָתוּיֵי מַאי? - לְאָתוּיֵי מוּפְלָא סָמוּךְ לְאִישׁ. ״נֶעֱרָכִין״ לְאָתוּיֵי מַאי? - לְאָתוּיֵי מְנַוָּול וּמוּכֶּה שְׁחִין; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: ״נֶדֶר בְּעֶרְכְּךָ״ כְּתִיב, כָּל שֶׁיֶּשְׁנוֹ בְּדָמִים - יֶשְׁנוֹ בַּעֲרָכִין, וְכָל שֶׁאֵינוֹ בְּדָמִים - אֵינוֹ בַּעֲרָכִין, קָא מַשְׁמַע לָן: ״נַפְשׁוֹת״ כָּל דְּהוּ. ״נוֹדְרִין״ לְאָתוּיֵי מַאי? - ״נִידָּרִין״ אֵיצְטְרִיךְ לֵיהּ. - ״נִידָּרִין״ לְאָתוּיֵי מַאי? אִי לְאָתוּיֵי טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס - בְּהֶדְיָא קָתָנֵי לְהוּ, וְאִי לְאָתוּיֵי חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן - בְּהֶדְיָא קָתָנֵי לְהוּ, אִי לְאָתוּיֵי פָּחוּת מִבֶּן חוֹדֶשׁ - בְּהֶדְיָא קָתָנֵי לְהוּ, וְאִי לְאָתוּיֵי נָכְרִי - בְּהֶדְיָא קָתָנֵי לְהוּ! - לְעוֹלָם לְאָתוּיֵי פָּחוּת מִבֶּן חוֹדֶשׁ, וְתָנֵי וְהָדַר מְפָרֵשׁ. ״הַכֹּל סוֹמְכִין״ לְאָתוּיֵי מַאי? - לְאָתוּיֵי יוֹרֵשׁ, וּדְלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה. ״הַכֹּל מְמִירִין״ לְאָתוּיֵי מַאי? - לְאָתוּיֵי יוֹרֵשׁ, וּדְלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה. דְּתַנְיָא: יוֹרֵשׁ סוֹמֵךְ, יוֹרֵשׁ מֵימֵר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: יוֹרֵשׁ אֵינוֹ סוֹמֵךְ, יוֹרֵשׁ אֵינוֹ מֵימֵר. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? ״קָרְבָּנוֹ״ - וְלֹא קָרֵב אָבִיו; וַיְלֵיף תְּחִלַּת הֶקְדֵּשׁ מִסּוֹף הֶקְדֵּשׁ: מַה סּוֹף הֶקְדֵּשׁ - יוֹרֵשׁ אֵינוֹ סוֹמֵךְ, אַף תְּחִלַּת הֶקְדֵּשׁ - יוֹרֵשׁ אֵינוֹ מֵימֵר. - וְרַבָּנַן: ״הָמֵר יָמִיר״ - לְרַבּוֹת אֶת הַיּוֹרֵשׁ; וַיְלֵפֵינַן סוֹף הֶקְדֵּשׁ מִתְּחִלַּת הֶקְדֵּשׁ: מַה תְּחִלַּת הֶקְדֵּשׁ - יוֹרֵשׁ מֵימֵר, אַף סוֹף הֶקְדֵּשׁ - יוֹרֵשׁ סוֹמֵךְ. וְרַבָּנַן, הַאי ״קָרְבָּנוֹ״ מַאי עָבְדֵי לֵיהּ? - מִיבָּעֵי לֵיהּ: ״קָרְבָּנוֹ״ - וְלֹא קָרֵב גּוֹי, ״קָרְבָּנוֹ״ - וְלֹא קָרֵב חֲבֵירוֹ, ״קָרְבָּנוֹ״ - לְרַבּוֹת כָּל בַּעֲלֵי חוֹבְרִין לִסְמִיכָה. - וְרַבִּי יְהוּדָה, לְרַבּוֹת כָּל בַּעֲלֵי חוֹבְרִין לִסְמִיכָה לֵית לֵיהּ. וְאִי נַמִי אִית לֵיהּ,

גוי

הכל מעריכין — בנזיר (ב,א) ובנדרים (ב,א) הזכיר כינויים, שלא להזכיר שם שמים לבטלה, כדאיתא התם. ובכאן לא חשש להזכיר, שלא היו מזכירין שם שמים על הערכין. ערך — כתוב בפרשה, נדרים — ״דמי עלי״, ושמין אותו כעבד הנמכר בשוק. מעריכין — אם אמר על אחד בשוק: ״ערך פלוני עלי״ (או אם אמר ״ערך אותו פלוני עלי״) — נותן לפי השנים הכתובים בפרשת שקלים, ולפי שנותיו הולכים. נערכין — אם אמר ״ערכי עלי״ או אם אמר אחר [עליו] ״ערך פלוני עלי״.

נשים ועבדים — משלמין לאחר זמן, כשנתגרשה האשה או נשתחרר העבד. כן פירש הקונטרס. אי נמי, כגון שנתנו להם על מנת שאין לרב או לבעל רשות בהם. ואפילו אין להם — נותנין עליהם מיד, כדתניא בתוספתא: נשים ועבדים נודרים ונידרים, אם יש להם בזמן הזה — גובין מהם, ואם לאו — [כותבין] עליהם, וגובין לאחר זמן. ועבד, אף על גב דגבי מצות יש לו דין אשה — לפי ערך זכר הוא נערך. דלא אישתמיט תנא דלימא אם היה נערך כאשה. **טומטום** ואנדרוגינוס נודרין ונידרין — שהרי יש להם דמים. ומעריכין את אחרים, אם אמרו ״ערך פלוני עלי״ — נותן ערך אותו פלוני. אבל לא נערכין, אם אמר אחד עליהם ״ערך פלוני עלי״ — לא אמר כלום, שזכר ונקבה אמורים בפרשה. לשון הקונטרס.

חרש שוטה וקטן — משמע דאית ליה דמים לחרש. והא דאמר פרק ״החובל״ (בבא קמא פה,ב): חרשו — נותן לו דמי כולו — בחרש שאינו יכול להתרפאות. אי נמי, פירש רבינו תם דחרש בידי שמים אית ליה דמים.

מופלא סמוך לאיש — בן שתים עשרה שנה ויום אחד, שסמוך לאיש ואינו איש עד שלש עשרה ויום אחד. ומופלא קרי ליה על שם שבודקין אותו אם יודע להפלות ולפרש לשם מי נדר לשם מי הקדיש, כדקתני פרק ״יוצא דופן״ (נדה מה,ב). **נערכין** לאתויי מאי — כלומר ״הכל״ דקאי נמי אנערכין, דאבולה מתניתין קאי הכל (לאתויי נערכין). לשון הקונטרס. **לאתויי** מנוול ומוכה שחין — משמע דקאי נמי אעבדים דמתניתין. ויש להקשות: דהא מיבעיא לן בפרק ״השולח״ (גיטין מב,ב) עבד שמכרו רבו לקנס מהו? אלמא אית ליה דמים! ויש לומר: דהכא בטריפה איירי. ואם תאמר: ההורגו יתחייב, הואיל ואיתרבי ב״נפשות״, אלמא איקרי נפש. דמהאי טעמא מרבינן להורג בן יום אחד פרק ״יוצא דופן״ (נדה מד,ב). ואף על גב דשמא נפל הוא! ויש לומר: דהתם בתורת כהנים מוקמינן ליה בשכלו לו חדשיו, וכן מוקמינן התם לרבן שמעון בן גמליאל דאמר: כל שלא שהה.

נדר בערכך נפשות — משמע דאיתקש ערכין לדמים. מנוול ומוכה שחין אינו אחד סומך לכולם. ולא הוי בכלום על קרבן חבירו, הואיל והוא שייך ביה.

גוי

כל שישנו בדמים נערכין כו׳ — לאו דווקא, דהא איכא דיקלא וארעא. אלא, כל אדם שישנו בדמים קאמר. **קרבנו** — גבי סמיכה כתיבי תלתא ״קרבנו״ ב״ויקרא״, ודריש רבי יהודה לחדא מינייהו: קרבנו ולא קרבן אביו. לשון הקונטרס. ואגב חורפיה לא עיין, דהתם ליכא אלא תרי. ושמא ״על ראשו״ דכתיב התם חשיב ליה כמו ״קרבנו״. אי נמי: משאר ״קרבנו״ דריש. **תחלת** הקדש — תמורה, שהיא תחלת הקדישה של בהמה זו. סוף הקדש — סמיכה, שהוא סמוך לשחיטה. לשון הקונטרס. והאי דקרי ליה תמורה בפרק ״הזהב״ (בבא מציעא נד,ב) — היינו לגבי קרבנו ראשון. ואם תאמר: לילף נמי שחיטה מסמיכה, ולא ישחוט יורש! הא ליתא, דאפילו שלוחו לא ממעט לשחיטה. [**קרבנו** ולא קרבן חבירו — ואם תאמר: כיון דאמרינן סוף פרק ״שתי מדות״ (מנחות צג,ב): ״וסמך ידו״ ולא יד שלוחו — כל שכן לא יד חבירו, ואם כן ״קרבנו״ למה לי? ויש לומר:] אי לאו ״קרבנו״ אמינא ״דידו״ למעוטי חבירו אתא, אבל שלוחו סומך. ואם תאמר: לילף מהכא בכל התורה דאין שלוחו של אדם כמותו, ואמאי יליף לה בקדושין פרק שני (מא,ב) דהוי כמותו? ויש לומר: משום דסמיכה ויבמה ועגלה ערופה שלשה כתובין הבאין כאחד, דכתיב ביבמה (דברים כה:) ״וקראו לו״ — הן ולא שלוחן. וכן בעגלה ערופה: ״ומדדו״ — ולא שלוחם. ואם תאמר: לילף מינייהו דבכל דוכתא הוי שלוחו כמותו, מדאיצטריך למעוטינהו! ויש לומר: דאי לאו הני קראי דקדושין דאשמועינן דשלוחו כמותו — הוה מוקמינן להני תלתא קראי דסמיכה ויבמה ועגלה ערופה לדרשא אחריתי. **כל** בעלי חוברין — חמשה שהביאו קרבן בשותפות, כולן צריכין לסמוך עליו, ואין אחד סומך עליו. **ליתּ** ליה — דסבירא ליה: אחד סומך לכולן. ולא הוי בכלום על קרבן חבירו, הואיל והוא שייך ביה. לשון הקונטרס. והכי משמע פרק ״שתי מדות״ (מנחות צד,א): ומה תנופה שנתרבתה בשוחטין נתמעטה בחוברין, סמיכה שלא נתרבתה בשוחטין — אינו דין שנתמעט בחוברין? תלמוד לומר: ״קרבנו״ לרבות כולן. אלמא, למאן דאמר דלא דריש ״קרבנו״ — מתנופה יליף ליה, ותנן התם: אחד מניף לכולם.

גוי וחבירו מחד כו' — דאין ישראל סומך על קרבן גוי ולא על קרבן חבירו (מהר"ם) [מחד] קרא נפקי, דהני לאו קרבנו נינהו. אבל אביו איצטריך קרא, דסלקא דעתך אמינא (דיקריב הוא לה') (ויקרא א) [נוסח אחר: ד"קרבנו" קרינא ביה] (ולא) משום דשקולים הם ויבואו שניהם, (אלא) [דכי] כי היכי שהכהן הוא מקריב קרבן שאינו שלו, סלקא דעתך שיסמוך ישראל בקרבן חבירו, ובקרבן גוי נמי סלקא דעתך [דכהן] סומך כמו שהכהן נותן לו (כדאמר בפרק קמא דתמורה) נסכים משל ציבור, כדאמר פרק קמא דתמורה (ב,ב) — להכי אתא "קרבנו" דממעט תרווייהו, דמכל מקום אינו שלו.

לרבות האשה — שאם המירה קרבנה יהא מומר. לשון הקונטרס. לפי שכל הענין אינו מדבר אלא בלשון זכר כו'. ואף על גב דכל התורה כולה נמי בלשון זכר נאמרה, מכל מקום אמרינן דאיתקש אשה לאיש לכל עונשין. אבל בתמורה, אי לאו קרא — לא הויא שוה לאיש, כדאיתא התם פרק קמא דתמורה (ב,ב).

ורבי יהודה ואם לא דריש — כלומר, וי"ו לא דריש, כדאיתא בתמורה פרק קמא (ב,ב). **שאינו** צריך לאמו — מפרש במסכת סוכה (כה,ב): כל שניעור משנתו ואינו קורא "אימא". לשון הקונטרס. **הכל** חייבין בציצית — אם יש להם טלית. ואם לא יובל לקנות טלית — אינן חייבין, לא למאן דאמר חובת טלית, ולא למאן דאמר חובת גברא (מנחות מא,א), דליכא בינייהו אלא כלי קופסא. ואף על גב דאמר ליה מלאכא לרב קטינא: סדינא בקייטא וסרבלא בסיתווא, ציצית מה תהא עליה? כלומר, וכי אתה מבקש עלילות להפטר מציצית? כדמפרש התם אמר ליה: ענשיתו (עלה) [אעשה]? אמר ליה: בעידן ריתחא ענשינן — היינו דווקא באותן הימים, דכל הטליתות היו בת ארבע כנפות איכא עונש לאותו שמשנה אותו להיפטר. אבל בזמן הזה, שרוב הטליתות פטורין — אין עונש למי שאינו קונה ארבע כנפות.

היודע להתעטף — משום דאמר במועד קטן (כד,א): כל עטיפה שאינה בעטיפת ישמעאלים אינה עטיפה, שמעטפין טליתם עד שפמם, כדאיתא במדרש. ומצאתי בסילוק אחד שעשה הרב יוסף טוב עלם שנותן ציצית אחד מלפניו ואחד מלאחריו מימין וכן לשמאל. היודע להתעטף — ואם תאמר: למאן דאמר חובת טלית, אפילו אינו יודע יתחייב אם יש לו טלית! ויש לומר: דמכל מקום לא חייבין כלי קופסא אלא לאותן המחוייבים ויודע להתעטף. והלכות גדולות פסק דקיימא לן מנחות (שם): ציצית חובת גברא הוא, מדקא מברכין "להתעטף בציצית". דהכי דייק [בפרק שני דשבת] [כה,ב] דקיימא לן [הכי].

אביו לוקח לו תפלין — וגבי ציצית לא נקט לישנא ד"לוקח", דמסתמא טלית יש לו. וגבי לולב נמי יכול לצאת בלולבו של אביו. אי נמי, משום דתפלין דמיהן יקרים שייך בהו לקיחה. **הכל** חייבין בראייה — פירש הקונטרס במסכת חגיגה (ב,א): חייבין בראיית פני עזרה. אבל בירושלמי אמרי עלה: הדא דאיתא בקרבן, אבל בראיית פנים בעזרה — אפילו טף חייבין, דכתיב "הקהל הנשים והטף". ואינה אלא אסמכתא בעלמא, דודאי דלא דומיא דהקהל הוא, דממעטינן התם נשים מ"זכורך". אלא ודאי נראה דאף בראיית פנים בקרבן (אמרינן) [מיירי], דתנן התם בסמוך: הראייה שתי כסף. **מי** שחציו עבד — אבל עבד גמור פטור, דכתיב (שמות לד): "את פני האדון ה'" — [מי] שאין לו אדון אלא הוא. לשון הקונטרס. והכי מסקינן, ואף על גב דתנא בסיפא דמתניתין: חוץ מנשים ועבדים שאינם משוחררין, ומפרשינן התם דבאינן משוחררין כולן אלא חציין — צריך לומר דרישא דמתניתין לפי משנה אחרונה, דחזרו להם בית הלל להורות כבית שמאי. והכי אשכחן בפרק קמא דעירובין (ו,ב) ובפרק "אלו טריפות" (חולין מג,ב): לעולם הלכה כבית הלל, והרוצה לעשות כבית שמאי עושה, ומוקמינן רישא לאחר בת קול, וסיפא קודם בת קול. **ולרבינא** דאמר כו' — בפרק קמא דחגיגה (ד,א), ומייתי לה מסיפא דמתניתין דהתם קתני: ועבדים שאינן משוחררין. **חיגר** — פטור מן הראייה, ד"רגלים" כתיב, פרט לבעלי קבין. **הניחא למאן דאמר** — בפרק קמא דחגיגה (ט,א) דהא דקתני התם: חוגג והולך את כל הרגל — משום דכל שבעת הימים תשלומין זה לזה, שני לראשון ושלישי לשני. אלמא, כל חד וחד חשיב באפי נפשיה, דהא אית להו תשלומין, ואיכא למימר דמאן דלא חזי בראשון וחזי בשני חייב. **תשלומין לראשון** — למי שהוא ראוי ומחוייב בראשון להקריב ולא הקריב — מקריב כל שבעה ומי שלא נראה בראשון — שוב אינו חייב, דהא כולן אינן תשלומין אלא לראשון, מאי איכא למימר? **יראה יראה** — יֵרָאֶה כתיב, וקרינא יֵרָאֶה: כדרך שהקדוש ברוך הוא בא לראות אותך, והוא שלם בשתי עיניו — כך בא ליראות, שיהא הוא נראה לך בשתי עיניך. **במשנה ראשונה** — קודם שהודו בית הלל היה בחזקת עבד, אבל אחר שחזרו להודות, הואיל ובידינו לשחררו — כמשוחרר דמי, שאין רשות רבו עליו, ולא קרינא ביה אדון אחר. **שהניץ** לחינוך — פלוגתא היא בפרק בתרא דיומא (פב,א), חד אמר: כבר (שית) [שמונה] כבר (שבע) [תשע], וחד אמר: כבר תשע כבר עשר, שמחנכין אותו לשעות.

לאתויי

נוי וחבירו — דאין ישראל סומך על קרבן גוי, ולא על קרבן ישראל חבירו. **מחד קרא נפקי** — דהני לאו קרבנו נינהו. אבל אביו איצטריך קרא, דסלקא דעתך אמינא: "קרבנו" קרינא ביה, הואיל ויורש הוא. **שכל הענין** — של תמורה. **מה סופינו** — ממה סופינו לרבות את האשה (בקרבנה), שאם המירה בקרבנה יהא מומר. **שאינו צריך לאמו** — מפרש במסכת סוכה (כה,ב): שניעור משנתו ואינו קורא "אימא". **מי שחציו עבד וכו'** — אבל עבד גמור פטור, דכתיב: "את פני האדון ה'" — מי שאין לו אדון אלא הוא. **ולרבינא דאמר כו'** — בפרק קמא דחגיגה (ד,א) ומייתי לה מסיפא דמתניתין, דהתם קתני: ועבדים שאינן משוחררין. **חיגר** — פטור מן הראייה, ד"רגלים" כתיב, פרט לבעלי קבין. **הניחא למאן דאמר** — בפרק קמא דחגיגה (ט,א) דהא דקתני התם: חוגג והולך את כל הרגל — משום דכל שבעת הימים תשלומין זה לזה, שני לראשון ושלישי לשני. אלמא, כל חד וחד חשיב באפי נפשיה, דהא אית להו תשלומין, ואיכא למימר דמאן דלא חזי בראשון וחזי בשני חייב. **תשלומין לראשון** — למי שהוא ראוי ומחוייב בראשון להקריב ולא הקריב — מקריב כל שבעה ומי שלא נראה בראשון — שוב אינו חייב, דהא כולן אינן תשלומין אלא לראשון, מאי איכא למימר? **יראה יראה** — יֵרָאֶה כתיב, וקרינא יֵרָאֶה: כדרך שהקדוש ברוך הוא בא לראות אותך, והוא שלם בשתי עיניו — כך בא ליראות, שיהא הוא נראה לך בשתי עיניך. **במשנה ראשונה** — קודם שהודו בית הלל היה בחזקת עבד, אבל אחר שחזרו להודות, הואיל ובידינו לשחררו — כמשוחרר דמי, שאין רשות רבו עליו, ולא קרינא ביה אדון אחר. **שהניץ** לחינוך — פלוגתא היא בפרק בתרא דיומא (פב,א), חד אמר: כבר (שית) [שמונה] כבר (שבע) [תשע], וחד אמר: כבר תשע כבר עשר, שמחנכין אותו לשעות.

לאתויי

גּוֹי וַחֲבֵירוֹ מֵחַד קְרָא נָפְקִי, אִיתְּרִי לְהוּ תְּרֵי: חַד - "קָרְבָּנוֹ" וְלֹא קָרְבַּן אָבִיו, וְאִידָךְ - לְרַבּוֹת כָּל בַּעֲלֵי חוֹבִרִין לְסָמְכֵיהּ. וְרַבִּי יְהוּדָה, הַאי "הָמֵר יָמִיר" מַאי עֲבִיד לֵיהּ? - מִיבָּעֵי לֵיהּ לְרַבּוֹת אֶת הָאִשָּׁה; דְּתַנְיָא: לְפִי שֶׁכָּל הָעִנְיָן אֵינוֹ מְדֻבָּר אֶלָּא בִּלְשׁוֹן זָכָר, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְאִם הָמֵר יָמִיר". - וְרַבָּנַן? מִ"וְאִם". - וְרַבִּי יְהוּדָה? "וְאִם" לָא דָּרֵישׁ. "הַכֹּל חַיָּבִין בְּסוּכָּה" לְאִיתּוּיֵי מַאי? לְאִיתּוּיֵי קָטָן שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְאִמּוֹ, דְּתָנֵן: קָטָן שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְאִמּוֹ - חַיָּיב בְּסוּכָּה. "הַכֹּל חַיָּבִין בְּלוּלָב" לְאִיתּוּיֵי מַאי? לְאִיתּוּיֵי קָטָן הַיּוֹדֵעַ לְנַעְנֵעַ, דְּתָנֵן: קָטָן הַיּוֹדֵעַ לְנַעְנֵעַ - חַיָּיב בְּלוּלָב. "הַכֹּל חַיָּבִין בְּצִיצִית" לְאִיתּוּיֵי מַאי? לְאִיתּוּיֵי קָטָן הַיּוֹדֵעַ לְהִתְעַטֵּף, דְּתַנְיָא: קָטָן הַיּוֹדֵעַ לְהִתְעַטֵּף - חַיָּיב בְּצִיצִית. "הַכֹּל חַיָּבִין בִּתְפִלִּין" לְאִיתּוּיֵי מַאי? לְאִיתּוּיֵי קָטָן הַיּוֹדֵעַ לִשְׁמוֹר תְּפִלִּין, דְּתַנְיָא: קָטָן הַיּוֹדֵעַ לִשְׁמוֹר תְּפִלִּין - אָבִיו לוֹקֵחַ לוֹ תְּפִלִּין. "הַכֹּל חַיָּבִין בִּרְאִיָּיה" לְאִיתּוּיֵי מַאי? לְאִיתּוּיֵי מִי שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד וְחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין, וּלְרַבִּינָא דְּאָמַר: מִי שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד וְחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין פָּטוּר מִן הָרְאִיָּיה - לְאִיתּוּיֵי חִיגֵּר בְּיוֹם רִאשׁוֹן וְנִתְפַּשֵּׁט בְּיוֹם שֵׁנִי. - הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר: כּוּלָּן תַּשְׁלוּמִין זֶה לָזֶה, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: כּוּלָּן תַּשְׁלוּמִין לָרִאשׁוֹן, לְאִיתּוּיֵי מַאי? - לְאִיתּוּיֵי סוּמָא בְּאַחַת מֵעֵינָיו; וְדִלְמָא כִּי הַאי תַּנָּא, דְּתַנְיָא, יוֹחָנָן בֶּן דַּהֲבַאי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה: סוּמָא בְּאַחַת מֵעֵינָיו - פָּטוּר מִן הָרְאִיָּיה, שֶׁנֶּאֱמַר: "יֵרָאֶה" "יֵרָאֶה", כְּדֶרֶךְ שֶׁבָּא לְרָאוֹת - כָּךְ בָּא לֵירָאוֹת, מַה לִּרְאוֹת בִּשְׁתֵּי עֵינָיו - אַף לֵירָאוֹת בִּשְׁתֵּי עֵינָיו. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם לְאִיתּוּיֵי מִי שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד וְחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין, וּדְקָא קַשְׁיָא לָךְ דְּרַבִּינָא - לָא קַשְׁיָא: כָּאן בְּמִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה, כָּאן בְּמִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה. דְּתַנְיָא: מִי שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד וְחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין, עוֹבֵד אֶת רַבּוֹ יוֹם אֶחָד וְאֶת עַצְמוֹ יוֹם אֶחָד, דִּבְרֵי בֵּית הִלֵּל. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי: תִּיקָּנְתֶּם אֶת רַבּוֹ וְאֶת עַצְמוֹ לֹא תִּיקָּנְתֶּם! לְיָשָׁא שִׁפְחָה אֵינוֹ יָכוֹל, בַּת חוֹרִין אֵינוֹ יָכוֹל; יְבַטֵּל? וְהָלֹא לֹא נִבְרָא הָעוֹלָם אֶלָּא לְפִרְיָה וּרְבִיָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא תֹהוּ בְרָאָהּ לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ"! אֶלָּא, מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין, וְכוֹתֵב שְׁטָר עַל חֲצִי דָּמָיו, וְחָזְרוּ בֵּית הִלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. "הַכֹּל חַיָּבִין בְּתִקְיעַת שׁוֹפָר" לְאִיתּוּיֵי קָטָן שֶׁהִגִּיעַ לְחִינּוּךְ, דְּתָנֵן: אֵין מְעַכְּבִין אֶת הַקָּטָן מִלְּתָקְעַ בְּיוֹם טוֹב. "הַכֹּל חַיָּבִין בְּמִקְרָא מְגִילָּה", "הַכֹּל כְּשֵׁרִין לִקְרוֹת אֶת הַמְּגִילָּה" - לְאִיתּוּיֵי מאי?

לאתויי נשים — שחייבות במקרא מגילה, וכשרות לקרותה ולהוציא זכרים ידי חובתם. **מזמנות לעצמן** — שלש נשים, וכן שלשה עבדים. אבל אין שתי נשים או שני עבדים מצטרפין עם (שני) אנשים, לפי שיש באנשים מה שאין בנשים ובעבדים, שאין הנשים אומרות ברית ואין העבדים אומרים "על נחלתנו". **איש איש** — כי יהיה זב מבשרו וגו' (ויקרא טו). **מכרת** — (דכרת) דהאי קרא בנבנט טמא למקדש כתיב, ומחייב ליה כרת, ולהכי כתיב "איש" — למעוטי קטן, דלאו בר עונשין הוא. אבל טמא הוא לטמא אוכלין ומשקין בגדול. **והצרוע** — משמע צרוע אחרינא, לרבות את האשה. **אם כן למה נאמר איש לענין שלמטה** — דמשמע: איש ולא אשה. ולאו "אטמא יטמאנו" קאי, דהתם אפילו אשה. אלא אקרא דלמטה קאי, דמשתעי בפריעה ופרימה. **הכל רואין והכל כשרים לראות** — חדא הוא, ולא גבי הדדי תניא. **דמסברי ליה וסבר** — הלכות נגעים. **שאינו בקי** — והולך תלמיד חכם ישראל ורואה עמו, ואומר לו: "אמור טמא" והוא אומר, "טהור" והוא אומר. שהטומאה והטהרה תלויה במאמר הכהן. והכי תניא בתורת כהנים. **והאמר מר** — בפרק קמא דשבועות (ו,א). **לקדש** — לערב מים חיים באפר חטאת. טעמייהו דרבנן ורבי יהודה מפרש במסכת יומא בפרק "טרף בקלפי" (מג,א). **ערל** — שמתו אחיו מחמת מילה. **שהזה** — ממי חטאת על הטמא. **הואתו כשרה** — טעמא מפרש ביבמות בפרק "הערל" (עב,ב) מידי דהוה אטבול יום, שפסול בתרומה וכשר בפרה. **תרי הכל שוחטין** — איכא בפרק קמא דחולין (ב,א. טו,ב). **הכל מעלין** — בפרק בתרא דכתובות (קי,ב).

לאתויי

מַאי? לְאָתוּיֵי נָשִׁים, וְכִדְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: נָשִׁים חַיָּיבוֹת בְּמִקְרָא מְגִילָּה, שֶׁאַף הֵן הָיוּ בְּאוֹתוֹ הַנֵּס. "הַכֹּל חַיָּיבִין בְּזִימּוּן" לְאָתוּיֵי מַאי? לְאָתוּיֵי נָשִׁים וַעֲבָדִים, דְּתַנְיָא: נָשִׁים מְזַמְּנוֹת לְעַצְמָן, וַעֲבָדִים מְזַמְּנִין לְעַצְמָן. "הַכֹּל מְצַטָּרְפִין לְזִימּוּן" לְאָתוּיֵי מַאי? לְאָתוּיֵי קָטָן הַיּוֹדֵעַ לְמִי מְבָרְכִין, דְּאָמַר רַב נַחְמָן: יוֹדֵעַ לְמִי מְבָרְכִין - מְזַמְּנִין עָלָיו. "הַכֹּל מְטַמְּאִין בְּזִיבָה" לְאָתוּיֵי מַאי? לְאָתוּיֵי תִּינוֹק בֶּן יוֹמוֹ; דְּתַנְיָא: "אִישׁ" - מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "אִישׁ אִישׁ"? לְרַבּוֹת תִּינוֹק בֶּן יוֹם אֶחָד שֶׁמְּטַמֵּא בְּזִיבָה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר: "וְהַזָּב אֶת זוֹבוֹ לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה", "לַזָּכָר" - כָּל שֶׁהוּא זָכָר, בֵּין קָטָן בֵּין גָּדוֹל, "לַנְּקֵבָה" - כָּל שֶׁהִיא נְקֵבָה, בֵּין קְטַנָּה בֵּין גְּדוֹלָה; אִם כֵּן, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "אִישׁ אִישׁ"? דִּבְּרָה תּוֹרָה כִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם. "הַכֹּל מְטַמְּאִין בְּטֻמְאַ מֵת" לְאָתוּיֵי מַאי? לְאָתוּיֵי קָטָן; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: "אִישׁ אֲשֶׁר יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטָּא", אִישׁ - אִין, קָטָן - לָא, קָא מַשְׁמַע לָן: "וְעַל הַנֶּפֶשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ שָׁם". - אֶלָּא "אִישׁ" לְמַעוּטֵי מַאי? - לְמַעוּטֵי קָטָן מִכָּרֵת. "הַכֹּל מְטַמְּאִין בִּנְגָעִים" לְאָתוּיֵי מַאי? לְאָתוּיֵי קָטָן; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: "אִישׁ צָרוּעַ" כְּתִיב, אִישׁ - אִין, קָטָן - לָא, קָא מַשְׁמַע לָן. - וְאֵימָא הָכִי נָמֵי! "אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ", מִכָּל מָקוֹם. - וְאֶלָּא "אִישׁ" לָמָּה לִי? - לְכִדְתַנְיָא: "אִישׁ" - אֵין לִי אֶלָּא אִישׁ, אִשָּׁה מְנַיִן? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "וְהַצָּרוּעַ" - הֲרֵי כָּאן שְׁנַיִם; אִם כֵּן, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "אִישׁ" - לְעִנְיַן שֶׁל מַטָּה: אִישׁ פּוֹרֵעַ וּפוֹרֵם, וְאֵין הָאִשָּׁה פּוֹרַעַת וּפוֹרֶמֶת. "הַכֹּל רוֹאִין אֶת הַנְּגָעִים", "הַכֹּל כְּשֵׁרִין לִרְאוֹת אֶת הַנְּגָעִים", לְאָתוּיֵי מַאי? לְאָתוּיֵי שֶׁאֵינוֹ בָּקִי בָּהֶן וּבְשִׁמּוֹתֵיהֶן. - וְהָאֲמַר מָר: אֵינוֹ בָּקִי בָּהֶן וּבְשִׁמּוֹתֵיהֶן - אֵינוֹ רוֹאֶה אֶת הַנְּגָעִים! אֲמַר רָבִינָא, לָא קַשְׁיָא: הָא דְּמַסְבְּרִי לֵיהּ וְסָבַר, הָא דְּמַסְבְּרִי לֵיהּ וְלָא סָבַר. "הַכֹּל כְּשֵׁרִין לְקַדֵּשׁ" לְאָתוּיֵי מַאי? לְרַבִּי יְהוּדָה - לְאָתוּיֵי קָטָן, וּלְרַבָּנַן - לְאָתוּיֵי אִשָּׁה; דְּתַנְיָא: הַכֹּל כְּשֵׁרִין לְקַדֵּשׁ, חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן; רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר בְּקָטָן וּפוֹסֵל בְּאִשָּׁה וּבַאֲנְדְּרוֹגִינוֹס. "הַכֹּל כְּשֵׁירִין לְהַזּוֹת" לְאָתוּיֵי מַאי? לְאָתוּיֵי עָרֵל, וְכִדְרַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: עָרֵל שֶׁהִזָּה - הַזָּאָתוֹ כְּשֵׁרָה. "הַכֹּל שׁוֹחֲטִין" לְאָתוּיֵי מַאי? חֲדָא לְאָתוּיֵי כּוּתִי, וַחֲדָא לְאָתוּיֵי יִשְׂרָאֵל מְשׁוּמָּד. "הַכֹּל מַעֲלִין לְאֲרֵץ יִשְׂרָאֵל" לְאָתוּיֵי מַאי?

לאתויי

תני אבל מתעסקין בהן שילמדו, אפילו בשבת! ומשני: כאן בקטן שהגיע לחינוך, כאן בקטן שלא הגיע לחינוך. בלומר, בקטן שהגיע לחינוך מתעסקין. ואם תאמר: פשיטא דאין מעכבין, למאן דאמר ביבמות פרק "חרש" (קיד,א) קטן אוכל נבילות אין בית דין מצווין להפרישו! ויש לומר: כגון שהגיע לחינוך שמירת שבת, אבל לא הגיע לחינוך תקיעת שופר, והוי קצת חידוש. **לאתויי** נשים — שחייבות במקרא מגילה, וכשרים לקרות ולהוציא זכרים ידי חובתן. לשון הקונטרס. אבל בהלכות גדולות לא פסק הכי, ומביאין ראיה מן התוספתא. וזה לשונם: הכל חייבין במקרא מגילה כו' טומטום ואנדרוגינוס חייבין ואין מוציאין הרבים ידי חובתן, אנדרוגינוס מוציא מינו ואין מוציא את שאינו מינו, טומטום אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו. מי שחציו עבד וחציו בן חורין אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו. נשים ועבדים וקטנים פטורין מקריאת מגילה. עד כאן לשון התוספתא, וההלכות גדולות הוסיפו: אלא שחייבין בשמיעה, לפי שהכל היו בספק להשמיד ולהרוג ולאבד. (**פסק**) רבי יהושע הוה מכנס כל אנשי ביתו וקורא לפניהם. רבי יונה אבוה דרבי מנחם היה מתכוין לקרותה לפני נשים שבביתו, שהכל היו בספק, והכל חייבין בשמיעה. עד כאן לשון הלכות גדולות. לכך צריך לפרש בכאן דאין הנשים מוציאין אלא נשים, אבל אנשים לא. והכל חייבין במקרא מגילה כו' — לאיתויי נשים [שמוציאין נשים אחרות]. והוה מצי למימר: לאיתויי קטן אליבא דרבי יהודה, דמכשיר בקטן בפרק שני דמגילה (יט,ב). **מזמנות** לעצמן — שלש נשים וכן שלשה עבדים. אבל שתי נשים אין מצטרפין (לשני) [עם] אנשים, לפי שיש באנשים שאין בנשים ובעבדים, שאין הנשים אומרות ברית, ועבדים אין אומרים "על ארץ שהנחלת לאבותינו". וצריך לומר דרשות הוא לנשים לזמן, אבל חיובא ליכא. ותדע, מדקא מייתי מיניה סייעתא למאן דאמר בפרק "שלשה שאכלו" (ברכות מה,ב) דנשים אם רצו לזמן — מזמנין, משום דמאה נשים כתרי גברי. ואם היו חייבות, אם כן קשיא ליה, דהא "רצו לזמן" קאמר! ועל זה סמכו נשים שלנו שאינן מזמנות. **לאתויי** קטן היודע למי מברכין וכדרב נחמן בר' — ואמר נמי בברכות (מה,א): ולית הלכתא ככל הני שמעתא אלא כדרב נחמן וכו'. ואפילו הכי לא קיימא לן כוותיה, אלא כדאמר רבי יוסי בירושלמי: כמה זימנין אכלית עם אבא חלפתא ועם חביבי ולא זמנין עלי עד שהבאתי שתי שערות. **דתניא** איש כי יהיה זב וגו' — והא דלא מייתי מתניתין ד"יוצא דופן" (נדה מג,ב) דתנן: תינוק בן יום אחד מטמא בזיבה — משום שהבריית' מפרש יותר. **למעוטי** קטן מכרת — דהאי קרא בנבנט למקדש טמא כתיב, ומחייב ליה כרת, ולהכי כתיב "איש" למעוטי קטן, דלאו בר עונשין הוא. אבל טמא הוא לטמא אוכלים ומשקין בגדול. ויש לתמוה: למה לי קרא לפוטרו? כיון דלא מצינו קטן נענש! וכן קשה פרק "ארבע מיתות" (סנהדרין נב,ב): "איש כי ינאף" — פרט לקטן! ומיהו התם יש לומר דמשום קלון האשה יתחייב, דומיא דבהמה הנרבעת. ושמא איצטריך, דסלקא דעתך אמינא הואיל ונתרבה לטומאה יתחייב כרת, קא משמע לן דלא.

והצרוע — משמע צרוע אחרינא, לרבות את האשה. אם כן למה נאמר "איש" — לענין שלמטה, "איש" דמשמע: ולא אשה — לאו א"טמא יטמאנו" קאי, דהתם אפילו אשה. אלא אקרא דלתחת קאי, דמשתעי בפריעה ופרימה. לשון הקונטרס. ואף על גב דבנגעי ראש וזקן כתיב (ויקרא יג) אשה — לא ילפינן מינה, דהתם איצטריך, דאף על גב שאין רגילות לצמח שיער בזקן האשה — מטמאה. ויש להקשות: אמאי לא נפקא לן אשה מ"אדם", דמשמע אשה במקום קטן, דכתיב (במדבר לא) "ונפש אדם", וכיון דשקולים הן ויבאו שניהם! ויש לומר: דסלקא דעתך אמינא, מדאיצטריך קרא לרבויי אשה בנגעי (קטן) [זקן] — מכלל דשאר נגעים ליכא לטמאות אשה אם לא מן הפסוק. ושקשה: הוה ליה לרבויי אשה [מ"אדם"], ו"איש" — למעוטי קטן מפריעה ופרימה, "והצרוע" — לרבות קטן לטומאה! ויש לומר: דמסתברא למעוטי פריעה ופרימה מאשה, שגנאי הוא זה. **הכל** רואין הכל כשרין לראות — חדא הוא, ולאו גבי הדדי תניא. **והאמר** מר — בפרק קמא דשבועות (ו,א). **דמסברי** ליה וסבר — הלכות נגעים — שאינו בקי, והולך תלמיד חכם ורואה עמו, הוא אומר "טמא", והוא אומר "טמא". שהטומאה והטהרה תלויה באמירת כהן, והכי תניא ליה בתורת כהנים. לשון הקונטרס. והתם בתורת כהנים איתרבו ישראל, מדכתיב "או אל אחד". ומסקינן התם: מאחר שסופו לרבות ישראל, למאי הלכתא כתיב כהן? שאין טומאה וטהרה אלא מפי כהן, שאפילו כהן שוטה רואה נגעים. אף על גב דמסברי ליה וסבר מקרי ליה כהן שוטה, שאינו בקי בפני עצמו. ועוד יש לומר: דמסברי ליה וסבר דהכא — לאו אבהן קאי, אלא אישראל חכם דקאי גביה, מסברי ליה וסבר. ואם תאמר: פשיטא, מה לי מלמדין מאתמול למלמדין אותו היום? ויש לומר: דאף על גב שאינו בקי, אלא באותו נגע כשר לראות. **לקדש** — לערב מים חיים באפר חטאת. טעמייהו דרבי יהודה ורבנן מפרש בפרק "טרף בקלפי" (יומא מג,א). **ערל** — שמתו אחיו מחמת מילה, שהזה ממימי חטאת על הטמא — הזאתו כשרה. טעמא מפרש ביבמות פרק "הערל" (עב,ב): מידי דהוה אטבול יום, שפסול בתרומה וכשר בפרה. ומצי לאיתויי ברייתא דתניא התם הכי בפירוש, אלא דרבי אלעזר שגורה בפי כל יותר. **תרי** "הכל שוחטין" בפרק קמא דחולין (ב,א וטו,ב). **הכל** מעלין — בכתובות, פרק בתרא (קי,ב).

לאתויי

לאתויי עבדים — שאם יש לו עבד כנעני מהול למכור, ורוצה העבד שלא ימכרנו אלא בארץ ישראל. ובכתובות (קי,ב) פירש רש"י: שיכול להעלותו [להעבד עברי בעל כרחו של עבד]. ורבינו יצחק פירש: שהעבד יכול לכוף להעלותו, או יפטרוהו. **לאתויי** עבד שברח מחוצה לארץ לארץ — ומרישא לא שמעינן ליה למאן דתני עבדים. ואפילו לפירוש רש"י דבעבדים כנענים מיירי, דרוצה למוכרו, שאינו מוציאו מרשותו. אי נמי, דהואיל וברח — ניקנסיה לעבד ולא נפטר. אי נמי, סלקא דעתך דרישא — כגון שהרב הולך תדיר בארץ ישראל בלאו הכי. **מנוה** היפה — דחוצה לארץ לנוה הרעה דארץ ישראל, ואין אשתו יכולה לעבד עליו. וכן מארץ ישראל לירושלים. לשון הקונטרס. דאף על גב דתנא רישא "הכל מעלין" — תנא סיפא "אין הכל מוציאין". הכי מפרש התם בכתובות (שם), וליכא למימר: לאתויי עבדים, דליכא חילוק בין שאר ארץ ישראל לירושלים גבי עבדים. **הכל** חייבין בסוכה — עד השתא דריש "הכל" לאתויי מאי, מהשתא דריש הנך דתנא "כהנים לוים וישראלים", וקבעי: פשיטא! ואי הנך לא מיחייבי מאן ליחייב? **ובני** עבודה נינהו — ואין יכולין לדור איש ואשתו בסוכה, שאין נזקקין לנשותיהן, דרמיא עלייהו עבודת הרגל אינמא לא מחייבו. לשון הקונטרס. דמטעם הולכי דרכים ליכא למיפטרינהו אלא בשדות, אבל לא בלשכת בית המקדש ושאר מקומות בית המקדש. והוא הדין דמצי למינקט נמי לוים השומרים בעשרים ואחד מקומות במקדש, כדאיתא פרק קמא דתמיד (כו,א) הכי אשכחנא לקמן גבי "הכל חייבין בתקיעת שופר", דמצי למימר: "כהנים ולוים איצטריכא ליה", דהא מייתי ליה נמי דלוים גואלין לעולם ומוכרין לעולם, ולא נקט אלא כהנים. **קמשמע** לן — [אף על גב] דלא אפשר להו כעין דירה, כי היכי דאפשר להו — מיחייבי, ובעידן עבודה פטירי, שלא בעידן עבודה מיחייבי. **כהנים** אישתרי להו כלאים בעידן עבודה — דאבנט של כלאים היה, דכתיב: "ואת האבנט שש", ומדשש כתנא תכלת כו'. **הני** כהנים הואיל (ובני עבודה כו' מאן דלא) אישתרו כלאים כו' — הקשה הרב רבינו יוסף מאורליינ"ש: נשים לא לחייבו בכלאים, הואיל וליתנהו ב"גדילים תעשה לך"! ויש לומר: השוה הכתוב אשה לאיש. והא דאמר פרק "אלו עוברין" (פסחים מג,ב): הואיל ואינה בקום אכול מצה — אינה בבל תאכל חמץ, סמיך עלה אהא דילפינן "חמשה עשר" "חמשה עשר" מחג הסוכות, דכתיב: "האזרח" להוציא הנשים. ואם תאמר, ונימא: כיון דאיתנהו בלבישת שעטנז איתנהו בגדילים! ויש לומר: דאדרבה, הוקשה כל התורה לתפילין. ואם תאמר: דהכי נמי לשם מצה הוקשה! ותירץ, דאיכא למימר: הואיל ואיתרבו, לאכילת חמץ איתרבו נמי לאכילת מצה. **שלא** יהא דבר חוצץ בין בגדי כהונה לבשרו — ותפלין על בשרו בעינן, דכתיב (שמות יג) "והיה לך לאות" — ולא לאחרים לאות. **ציץ** מונח על המצח ומצנפת על הראש ואינה מחזקת עד המצח אלא מקום התפלין נראין בגובה הראש מקום שמוחו של תינוק רופס. לשון הקונטרס. וליכא למימר אמאי לא קאמר כדלעיל: קא משמע לן, ונהי דפטירי בעידן עבודה. דפשיטא ליה דחייבין לעולם בתפלין של ראש, ולא בעי ליה למימר דסלקא דעתך דליפטרו מתפילין של יד שלא בעידן עבודה, דפשיטא ליה דחייבין. **של** יד אינה מעכבת של ראש — ואף על גב דאמר בעלמא, מנחות (לו,א): "ולטוטפות בין עיניך", כל זמן שבין עיניך יהיו שנים — היינו בשעה שמניח שניהם צריך להקדים של יד. **יום** תרועה יהיה לכם — משמע: יום אחד בלבד. **ולברכות** — שהיו אומרים נמי ביום הכפורים של שנת היובל מלביות זכרונות ושופרות. **מוכרין** לעולם — ואפילו בשנת היובל עצמה, אם מכרו קרקע שלהם — מכורה היא, ויוצאה והמעות שלהן. דהא ליכא למימר דלא הדרא ארעייהו ביובל, דכתיב (ויקרא כה): "ואשר יגאל מן הלוים", ואמר בפרק בתרא (לקמן כט,ב) דממכרו יוצא חנם. לשון הקונטרס. ולא נראה, דהא מפרש שמואל טעמא לקמן בפרק בתרא (שם) — משום דמכורה כבר יוצאה, אינה מכורה אינו דין שלא תמכר? וההוא טעמא שייך גבי כהן כמו גבי ישראל! ועוד יש להקשות: אליבא דרב נמי דאמר מכרה יוצאת, מאי איכא בין ישראל לכהנים [לענין יובל], וכן (המקדיש [קשה: מאי גואלים] גואלה) לעולם? ויש קצת לישב הגירסא, דבבתי ערי חומה דישראל אינו גואלה אלא בתוך שנה תמימה, ולוים וכהנים גואלים לעולם. וסלקא דעתך שבתי ערי חומה שלהם נוהגין כבתי החצרים, וליפקו ביובל, ו"מוכרין" דנקט — אגב "גואלין". ורש"י פירש הכא וזה לשונו: וגואלין לעולם — אם מכרו שדה גואלין אותו מיד, וישראל אינו גואל בפחות משתי שנים, דכתיב: "במספר שני תבואות". ובראש השנה פרק "ראוהו בית דין" (כט,א) וזהו לשונו בשם (רבי יהודה בר יצחק) [רבינו יצחק] הלוי: מוכרין לעולם וגואלין לעולם, ושתיהם משניות הן במסכת ערכין. ובין מקדישין ובין מוכרין — תרוייהו משניות יתירות נינהו, אלא איידי דתנא התם גבי ישראל: אין מקדישין לפני היובל פחות משתי שנים, ולא גואלין אחר היובל פחות משנה — תנא נמי גבי כהנים: מקדישין וגואלין לעולם. והכי מוקי לה במסכת ערכין [לג,ב]: ומדהו

לְאָתוּיֵי עֲבָדִים. - וּלְמַאן דְּתָנֵי עֲבָדִים בְּהֶדְיָא, לְאָתוּיֵי מַאי? - לְאָתוּיֵי מְנֻוָּה הַיָּפָה לִנְוֵה הָרָעָה. "וְאֵין הַכֹּל מוֹצִיאִין" - לְאָתוּיֵי עֶבֶד שֶׁבָּרַח מִחוּצָה לָאָרֶץ לָאָרֶץ. "הַכֹּל מַעֲלִין לִירוּשָׁלַיִם" - לְאָתוּיֵי מְנֻוָּה הַיָּפָה לִנְוֵה הָרָעָה. "וְאֵין הַכֹּל מוֹצִיאִין" לְאָתוּיֵי מַאי? לְאָתוּיֵי מְנֻוָּה הָרָעָה לִנְוֵה הַיָּפָה. "הַכֹּל חַיָּיבִין בְּסוּכָּה, כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים". פְּשִׁיטָא! אִי הָנֵי לָא מְחַיְּיבִי, מַאן מְחַיְּיבִי? - כֹּהֲנִים אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: הוֹאִיל וּכְתִיב "בַּסֻּכּוֹת תֵּשְׁבוּ", וְאָמַר מָר: "תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים" - כְּעֵין תָּדִירוּ, מַה דִּירָה אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ - אַף סוּכָּה אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ, וְהָנֵי כֹּהֲנִים, הוֹאִיל וּבְנֵי עֲבוֹדָה נִינְהוּ - לָא לִיחַיְּיבוּ, קָא מַשְׁמַע לָן: נְהִי דִּפְטִירִי בְּשִׁעַת עֲבוֹדָה, בְּלָא שְׁעַת עֲבוֹדָה חַיּוּבֵי מִיחַיְּיבִי; מִידֵּי דַּהֲוָה אַהוֹלְכֵי דְּרָכִים, דְּאָמַר מָר: הוֹלְכֵי דְּרָכִים בַּיּוֹם - פְּטוּרִין מִן הַסּוּכָּה בַּיּוֹם וְחַיָּיבִים בַּלַּיְלָה. "הַכֹּל חַיָּיבִין בְּציצִית, כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים". פְּשִׁיטָא! - כֹּהֲנִים אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: הוֹאִיל וּכְתִיב "לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז... גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ", מַאן דְּלָא אִישְׁתְּרִי כִּלְאַיִם לְגַבֵּיהּ בִּלְבִישָׁה - הוּא דְּמַחֲיַיב בְּמִצְוַת ציצִית, וְהָנֵי כֹּהֲנִים, הוֹאִיל וְאִישְׁתְּרִי כִּלְאַיִם לְגַבֵּיהוּ - לָא לִיחַיְּיבוּ, קָא מַשְׁמַע לָן: נְהִי דְּאִישְׁתְּרִי בְּעִידַּן עֲבוֹדָה, בְּלָא עִידַּן עֲבוֹדָה לָא אִישְׁתְּרִי. "הַכֹּל חַיָּיבִין בִּתְפִילִּין, כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים". פְּשִׁיטָא! - כֹּהֲנִים אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: הוֹאִיל וּכְתִיב "וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ", כָּל דְּאִיתֵיהּ בְּמִצְוָה דַּיְּיד - אִיתֵיהּ בְּמִצְוָה דְּרֹאשׁ; וְהָנֵי כֹּהֲנִים, הוֹאִיל וְלִיתְנְהוּ בְּמִצְוָה דַּיָּיד, דְּכְתִיב: "יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ", שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר חוֹצֵץ בֵּינוֹ וּבֵין בְּשָׂרוֹ - אֵימָא בְּמִצְוָה דְּרֹאשׁ נַמִי לָא לִיחַיְּיבוּ, קָא מַשְׁמַע לָן דְּלָא מְעַכְּבִי אַהֲדָדֵי, כְּדִרְתַנָּן: תְּפִלָּה שֶׁל יָד אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת שֶׁל רֹאשׁ, וְשֶׁל רֹאשׁ אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת שֶׁל יָד. וּמַאי שְׁנָא דַּיָּיד, דִּכְתִיב: "יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ"? רֹאשׁ נַמִי כְּתִיב: "וְשָׂמְתָּ הַמִּצְנֶפֶת עַל רֹאשׁוֹ"! - תָּנָא: שְׁעָרוֹ הָיָה נִרְאֶה בֵּין ציץ לְמִצְנֶפֶת, שֶׁשָּׁם מַנִּיחַ תְּפִילִּין. "הַכֹּל חַיָּיבִין בִּתְקִיעַת שׁוֹפָר, כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים". פְּשִׁיטָא! - כֹּהֲנִים אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: הוֹאִיל וּכְתִיב "יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם", מַאן דְּלֵיתֵיהּ אֶלָּא בִּתְקִיעָה דְּחַד יוֹמָא - חַיָּיב, וְהָנֵי כֹּהֲנִים, הוֹאִיל וְאִיתְנְהוּ בִּתְקִיעָה כּוּלֵּיהּ שַׁתָּא, דִּכְתִיב: "וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרֹת עַל עֹלֹתֵיכֶם" - אֵימָא לָא לִיחַיְּיבוּ. - מִי דָּמֵי? הָתָם חֲצוֹצְרוֹת, הָכָא שׁוֹפָר! - אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא, הוֹאִיל וּתְנַן: שָׁוֶה הַיּוֹבֵל לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה לַתְּקִיעָה וְלִבְרָכוֹת; דְּאִיתֵיהּ בְּמִצְוַת יוֹבֵל - אִיתֵיהּ בְּמִצְוַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה, דְּלֵיתֵיהּ בְּמִצְוַת יוֹבֵל - לֵיתֵיהּ בְּמִצְוַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה; וְהָנֵי כָּהֲנֵי, הוֹאִיל וְלִיתְנְהוּ בְּמִצְוַת דְּיוֹבֵל, דְּתַנַּן: כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם מוֹכְרִין לְעוֹלָם, וּגואלין

נהי דליתנהו בהשמטת קרקעות — כלומר, בכל דין השמטת קרקעות, דהא תנן: מוכרין לעולם. **והך** — אבילת קדשים משום כפרה הוא, דכתיב "ואכלו אותם אשר כופר בהם", מלמד שהכהנים אוכלין והבעלים מתכפרין (יומא סח,ב) — אימא לא תיבעי זימון, קא משמע לן כו'. **מצטרפין כו'** — אי אכיל חד כהן וחד לוי וחד ישראל. כהן בהדי זר מצי למיכל מן החולין, הלכך מצטרפין. **לא נצרכא אלא לבן בוכרי** — בסיפא דמילתא מפרש הא דרבא. **ששוקל** — שקלים באחד באדר. **אינו חוטא** — כדמפרש לקמן, דלא הוו חולין בעזרה. אף על גב דלכתחילה לא מיחייב, דכתיב (שמות לח): "לכל העובר על הפקודים", ושבט לוי לא נפקד. **חוטא** — מפרש במסכת שקלים (ג,א), דכתיב "זה יתנו", "זה" בגימטריא שנים עשר שבטים, דהיינו נמי שבט לוי. ד"כל העובר" מפרש: כל העובר בים סוף. **אלא שהכהנים דורשין מקרא זה לעצמן** — להנאתן, ושלא כדין. **שלנו הוא** — שהרי מתרומת הלשכה הן באין, ואם אנו שוקלין ללשכה — נמצאת מנחת העומר ושתי הלחם ולחם הפנים משלנו, והיאך נאכלין? הכתיב "לא תאכל"! ולדידן לית לן הך דרשא, דהאי "כליל תהיה" — במנחת כהן גרידתא כתוב, אבל במנחת צבור — זיל בתר רובא. דמסר להו לצבור וכו' — והלכך, לבן בוכרי דפטר להו לכהנים משקלים, איצטריך מתניתין למתני דכהן שהעריך עצמו או את אחר — נותן את הערך כישראל, דסלקא דעתך אמינא כו', קא משמע לן דלא גמירי. **לא יהו פחותין מסלע** — דעני בערכין נידון בהשג יד, דכתיב (ויקרא כז): "על פי אשר תשיג יד הנודר" וגו', ופחות מסלע לא יתן לעולם, כדאמר בפרק שני (ערכין ז,ב): אין בערכין פחות מסלע, ומייתי טעמא מהאי קרא. וכיון דלהבי אתא, לא הוה סלקא דעתך למדרש לדרשא אחריתי למפטר כהנים מערכין, ומתניתין לא איצטריך! כהנים נפטרו מפדיון הבן בפרק קמא דבכורות (ד,א) מקל וחומר: אם פטרו את של ישראל במדבר — קל וחומר את של עצמן. **הכי נמי דליתנהו באיל אשם** — והא ישראל נינהו! אלא ודאי הכי לא דרשינן. ואכתי מתניתין למה לי למיתני "בהנים ולוים וישראלים"? **והעמידו לפני הכהן** — עני שהעריך את עצמו, או את אחר. **ולא כהן לפני כהן** — הלכך כהן ליתיה בערכין, דאי עני הוא — לא קרינא ביה "והעמידו לפני הכהן", קא משמע לן מתניתין. **נערכין לאתויי כו'** — כלומר, אמר מר לעיל: הכל נערכין לאתויי מנוול ומוכה שחין. **ערך סתום** — לקמן מפרש. **ובולה ברייתא** מפרש לקמן. **ערך אבריו** — אמר: "ערך ידי עלי" — לא אמר כלום, דאין ערך לאיברים. אבל אם אמר: "דמי ידי עלי" — נותן דמי ידו. **שהנשמה תלויה בו** — שאם אמר "ערך ראשי" או "ערך בבידי". **תלמוד לומר נפשות** — בנפש תלה רחמנא, ואם העריך דבר שהנשמה תלויה בו — נותן ערך כולו. **ולא את המת** — שאם אמר: "ערך מת זה עלי" — לא אמר כלום. **והעמיד והעריך** — גבי עני שהעריך כתיב. **דבר אחר נפשות** — למה נאמר? שאם לא נאמר "נפשות" אלא "נפש", הייתי אומר: אין לי אלא אחד שהעריך אחד, כדכתיב (ויקרא כז): "איש כי יפליא [נדר] בערכך נפשות", דהיינו אחד שהעריך אחד. **דבר אחר נפשות** — למה נאמר?

וְגוֹאֲלִין לְעוֹלָם, אֵימָא בְּמִצְוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה נַמִּי לָא לִיחַיְיבוּ, קָמַשְׁמַע לָן: נָהֵי דְּלִיתְנְהוּ בְּהַשְׁמָטַת קַרְקַע, בְּהַשְׁמָטַת כְּסָפִים בְּשִׁילּוּחַ עֲבָדִים מִיבָּא אִיתְנְהוּ. הַכֹּל חַיָּיבִים בְּמִקְרָא מְגִילָּה, כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים. פְּשִׁיטָא! - לָא צְרִיכָא, לְיַבְּטֵיל עֲבוֹדָתָם; וְכִדְרַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כֹּהֲנִים בַּעֲבוֹדָתָם וּלְוִיִּם בְּדוּכָנָן וְיִשְׂרָאֵל בְּמַעֲמָדָן, מְבַטְּלִין עֲבוֹדָתָם וּבָאִין לִשְׁמוֹעַ מִקְרָא מְגִילָּה. הַכֹּל חַיָּיבִין בְּיוֹמוֹ, כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים. פְּשִׁיטָא! - לָא צְרִיכָא דְּקָאָכְלִי קָדָשִׁים, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: "וְאָכְלוּ אוֹתָם אֲשֶׁר כֻּפַּר בָּהֶם" אָמַר רַחֲמָנָא, וְהָא כַּפָּרָה הִיא, קָא מַשְׁמַע לָן: "וְאָכְלָה וְשָׂבָעָה" אָמַר רַחֲמָנָא, וְהָא אִיתְנְהוּ. הַכֹּל מִצְטָרְפִין לְזִימּוּן, כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים. פְּשִׁיטָא! - לָא צְרִיכָא, דְּקָאָכְלִי כֹּהֲנִים תְּרוּמָה אוֹ קָדָשִׁים, וְזָר קָאָכֵיל חוּלִּין; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: הוֹאִיל וְאִי בָּעֵי זָר לְמֵיכַל בַּהֲדֵי כֹּהֵן לָא מָצֵי אָכֵיל - אֵימָא לָא לִיצְטָרְפָה, קָא מַשְׁמַע לָן: נָהֵי דְּזָר בַּהֲדֵי כֹּהֵן לָא מָצֵי אָכֵיל, כֹּהֵן בַּהֲדֵי זָר מָצֵי אָכֵיל. "הַכֹּל מַעֲרִיכִין, כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים". פְּשִׁיטָא! אָמַר רָבָא: לָא נִצְרְכָא אֶלָּא לְבֶן בּוּכְרִי; דְּתַנְיָן: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָעִיד בֶּן בּוּכְרִי בְּיִבְנֶה: כָּל כֹּהֵן שֶׁשּׁוֹקֵל - אֵינוֹ חוֹטֵא. אָמַר לוֹ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: לֹא בֶן, אֶלָּא כָּל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ שׁוֹקֵל - חוֹטֵא, אֶלָּא שֶׁהַכֹּהֲנִים דּוֹרְשִׁין מִקְרָא זֶה לְעַצְמָן: "וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל", הוֹאִיל וְעוֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים שֶׁלָּנוּ הֵם, הֵיאָךְ הֵם נֶאֱכָלִין? וּלְבֶן בּוּכְרִי נַמִּי, כֵּיוָן דִּלְכַתְּחִילָּה לָא מֵיחַיְיבֵי לְאִיתּוּיֵי, כִּי מַיְיתֵי נַמִּי - חוֹטֵא הוּא, דְּקָא מְעַיֵּיל חוּלִּין לַעֲזָרָה! - דְּמַיְיתֵי לְהוּ וּמָסַר לַצַּבּוּר. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: הוֹאִיל וּכְתִיב "כָּל עֵרֶךְ יִהְיֶה בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ", כָּל דְּאִיתֵיהּ בְּשִׁקְלִים - אִיתֵיהּ בַּעֲרָכִין, וְהָנֵי כֹּהֲנִים, הוֹאִיל וְלֵיתְנְהוּ בְּשִׁקְלִים - לֵיתְנְהוּ בַּעֲרָכִין, קָא מַשְׁמַע לָן. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: הַאי "וְכָל עֵרְכְּךָ", לְכָל עֲרָכִין שֶׁאַתָּה מַעֲרִיךְ לֹא יְהוּ פְּחוּתִין מִסֶּלַע הוּא הַאי! אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: הוֹאִיל וּכְתִיב "וּפִדְיוֹנוֹ מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְכֶּךָ", כָּל דְּאִיתֵיהּ בְּפִדְיוֹן הַבֵּן - אִיתֵיהּ בַּעֲרָכִין, וְהָנֵי כֹּהֲנִים הוֹאִיל וְלֵיתְנְהוּ בְּפִדְיוֹן הַבֵּן - לֵיתְנְהוּ בַּעֲרָכִין, קָא מַשְׁמַע לָן. אָמַר לֵיהּ רָבָא: אֶלָּא מַעֲתָּה, גַּבֵּי אֵיל אָשָׁם, דִּכְתִיב: "וְאֶת אֲשָׁמוֹ יָבִיא לַה' אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ", הָכִי נַמִּי דְּכָל דְּאִיתֵיהּ בַּעֲרָכִין - אִיתֵיהּ בְּאֵיל הָאָשָׁם, טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס דְּלֵיתְנְהוּ בַּעֲרָכִין - לֵיתְנְהוּ בְּאֵיל הָאָשָׁם? אֶלָּא אָמַר רָבָא, וְאִיתֵימָא רַב אַשִׁי: אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: הוֹאִיל וּכְתִיב "וְהֶעֱמִידוֹ לִפְנֵי הַכֹּהֵן" - וְלֹא כֹּהֵן לִפְנֵי כֹּהֵן, קָא מַשְׁמַע לָן. "נֵעָרְכִין" - לְאָתוּיֵי מְנוּוָל וּמוּכֶּה שְׁחִין. מְנָא הֲנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנָן: "בְּעֶרְכְּךָ" - לְהָבִיא עֵרֶךְ סָתוּם. דָּבָר אַחֵר: "בְּעֶרְכְּךָ" - עֵרֶךְ בּוּלּוֹ הוּא נוֹתֵן וְלֹא עֵרֶךְ אֵבָרִים; יָכוֹל שֶׁאֲנִי מוֹצִיא אַף דָּבָר שֶׁהַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "נְפָשׁוֹת", נְפָשׁוֹת - וְלֹא הַמֵּת; אוֹצִיא אֶת הַמֵּת וְלֹא אוֹצִיא אֶת הַגּוֹסֵס? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְהֶעֱמִיד... וְהֶעֱרִיךְ", כָּל שֶׁיָּשְׁנוֹ בְּהַעֲמָדָה - יֶשְׁנוֹ בְּהַעֲרָכָה, וְכָל שֶׁאֵינוֹ בְּהַעֲמָדָה - אֵינוֹ בְּהַעֲרָכָה. דָּבָר אַחֵר: "נְפָשׁוֹת" - אֵין לִי אֶלָּא אֶחָד שֶׁהֶעֱרִיךְ אֶחָד, אֶחָד שֶׁהֶעֱרִיךְ מֵאָה מָנִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "נְפָשׁוֹת"; דָּבָר אַחֵר: "נְפָשׁוֹת"

ומהו "גואלין לעולם"? לפי שנאמר בישראל המוכר שדה אחוזה (ויקרא כה): "במספר שני תבואות ימכר לך", שאינו מותר לגאול בפחות משתי שנים — אבל לוים גואלין מיד; לפי שנאמר [בישראל] המוכר בית בעתי ערי חומה: "ואם לא יגאל עד מלאת לו שנה תמימה" נחלט — אבל בלוים נגאל לעולם, שנאמר: "גאולת עולם תהיה ללוים"; לפי שנאמר במקדיש שדה אחוזה: "ואם לא יגאל את השדה" [בעלים], "ומכר" [גזבר] "את השדה לאיש אחר לא יגאל עוד", אלא מתחלקת לכהנים ביובל — והלוים גואלין לעולם. והא דאמר הכא "ליתנהו במצות יובל" — קאי אמקדיש שדה אחוזה ולא גאלה, ומכרה גזבר, שאין היובל מפקיע מיד המקדיש אם לוי הוא, כדרך שמפקיע מיד ישראל. עד כאן לשון רש"י. **וגואלין** לעולם — אם מכרו שדה גואלין אותו מיד. וישראל אינו מותר לגאול פחות משתי שנים, דכתיב (שם): "במספר שני תבואות" וגו'. נהי דליתנהו בהשמטת קרקע — כלומר, בכל דין משפט השמטת קרקע, דהא תנן: ומוכרין לעולם. לשון הקונטרס. וברא"ש השנה (כט,א) לא גריס רש"י "נהי דליתנהו בהשמטת קרקע", משום דמשמע שאין חוזרת לכהנים ביובל, והא ליתא. ומיהו, הכא פירש יפה. וקצת קשה: מה שייכי השמטת קרקע גבי יובל? דהא תניא בספרי: "בשנת היובל הזאת" — זאת מוציאה עבדים (כנענים), ואין השביעית מוציאה עבדים (כנענים), קל וחומר ליובל שמשמט: ומה אם השביעית שאינו מוציא עבדים משמטת, יובל שמוציא עבדים — אינו דין שמשמט? תלמוד לומר: "וזה דבר השמטה" — שמטה משמטת ואין יובל משמט. אלמא אין יובל משמט כספים! ומיהו, יש לומר: מקצת שייך השמטת כספים גבי יובל, דאין שביעית נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג. **והך** דאבילת קדשים משום כפרה היא, דכתיב: "ואכלו אותם אשר כופר בהם" וגו', מלמד שהכהנים אוכלים והבעלים מתכפרים, אימא לא תיבעי זימון כו'. מצטרפין — אי אכלו חד כהן וחד לוי וחד ישראל. כהן בהדי זר מצי אכיל מן החולין, הלכך מצטרפין. לשון הקונטרס. ומכאן נראה דשלשה בני אדם המודרים הנאה זה מזה אינן מצטרפין, כיון דאין אחד מהן יכול לאכול עם חבירו. ומיהו, נראה דשלשה בני אדם המודרין אינה ראיה ברורה, דשאני תרומה שאין לה היתר לזר אפילו בשאלה, מה שאין במודר הנאה. ובברכות (מה,א ד"ה אבל) הארכתי. **כל** כהן שאינו שוקל חוטא — דדרישׁ: "זה יתנו" — שנים עשר שבטים בגימטריא ד"ה. והכי נמי מצי למימר: "כל לוי שאינו שוקל", אלא משום דלא מצי למימר, משום שדורשין מקרא זה לעצמן. **ערך** כולו הוא נותן ואינו נותן ערך אברים — דסלקא דעתך לרבויי, משום דאדם יודע דאין ערך לאברים, וגמר ואמר לשם כל האברים כולם, קמשמע לן. ועוד יש לומר: דסלקא דעתך אמינא: הואיל [ואיתנהו] אברים (ישנו) בדמים (באברים), איתנהו [נמי] בערכין.

נפשות ולא המת — ואף על גב דאסור בהנאה מן התורה ואינו בדמים — סלקא דעתך אמינא: דאיתיה בערכין, הואיל ואתרבי מנוול ומוכה שחין דליתיה בדמים.

ולא אוציא את הגוסס תלמוד לומר והעמיד והעריך — ואם תאמר: והא פרק שני דחולין (ל,א): שחט בה שנים או רוב שנים ועדיין היא מפרכסת, דהויא בכלל העמדה והערכה! ויש לומר: דבהמה אית בה חיותא טפי, ויכולה לעמוד. והא דנקט "מפרכסת" — משום דלא הויא נבילה נקט לה. וצריך עיון, דפשטיה דקרא "דהעמיד והעריך" גבי נודר, דכתיב בהדוא קרא: "על פי אשר תשיג יד הנודר יעריכנו", וגוסס הוא נודר ומעריך, כדתנן במסכת שמחות. ומנא לן לומר מ"והעמיד על פי" [דכתיב] בהדוא קרא גבי מערך, לומר שלא יהא נערך? **אחד** שהעריך מאה מנין — כגון שאמר: "ערך פלוני ופלוני ופלוני עלי" דהזכיר "ערך" בלשון יחיד, דסלקא דעתך לא הוי ערך קא משמע לן.

וכמה פחות שבערכין שלשה שקלים — אף על גב דאמר בתוספתא דמכילתין: "הרי עלי ערך סתם" — מביא המועט, וכמה (את) המועט — חמשה שקלים (סלעים). יש לומר: דהתם בסתם ערך דזכר (ונקבה) הוא. **קרי** ביה ערך בערכך — מיתורא "בערכך", דמצי למכתב: "ערך", ומיתורא דריש, ואילו ערך גופיה איצטריך.

לומר שאין נידון בהשג יד — מאי טעמא? כמפרש דמי, דכיון דאמר: "ערך סתם עלי", ויודע הוא שזהו פחות שבערכין שלשה שקלים — כמאן דאמר: "הרי עלי שלשה שקלים". ולא דמי לאומר "ערך פלוני", דהתם לא מוכחא מילתא, דאין הכל יודעין שנותיו. אבל הכא דבר גלוי הוא, שהרי לא תלה בשום אדם. לשון הקונטרס, ושקוה: דהא כי אמר "ערך פלוני עלי" — יודע הוא שאינו בן חדש, וחייב חמשה סלעים, ונידון בהשג יד שבסלע אחד או בשנים! ונראה לפרש: כמפרש דמי — דהוי כמו אומר בהדיא "הרי עלי שלש סלעים", הואיל ואמר "ערך" סתם. דודאי אי אמר "ערך פלוני בן עשרים", אף על פי שיודע שיתחייב חמשים סלעים — מכל מקום גזירת הכתוב היא שתלה הערך בנערך, גזירת הכתוב הוא שידון בהשג יד, ואינו כמו מפרש "הרי עלי חמשים סלעים לבדק הבית".

הוא והקדש שותפין כו' — פירש בקונטרס: דגבי הקדש נקט שותפות, לומר שהוא והקדש חולקין, דמקדיש בעין יפה מקדיש. אבל גבי מכירה שייך דמשמנין, לשון שומא, כלומר, שישומו אותו אבר שמכר לאיזה מלאכה הוא ראוי, ולפי שויה יטול. **והא** פרה וחמור דליתנהו בערכין ואינו נידון בכבודו — וכל שכן כשמקדיש הגוף, דפשטה קדושה בכולה. **הא** לא קשיא הא בקדשי מזבח הא בקדשי בדק הבית — ברייתא בקדשי מזבח, דאמר "ראש חמור הקדש לדמי עולה", ואינו נידון בכבודו, דכי כתיב "נפשות" — גבי ערכין כתיב, דקדשי בדק הבית נינהו. וכי אמרינן אנו דנידון בכבודו, אפילו טומטום — שנודר לדמיו לבדק הבית.

ימכר

אֵין לִי אֶלָּא אִישׁ שֶׁהֶעֱרִיךְ, בֵּין אִישׁ בֵּין אִשָּׁה; אִשָּׁה שֶׁהֶעֱרִיכָה אִישׁ, אִשָּׁה שֶׁהֶעֱרִיכָה אִשָּׁה, מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "נֶפֶשׁ". דָּבָר אַחֵר: "נֶפֶשׁ" - לְרַבּוֹת מְנֻוָּל וּמוּכֶּה שְׁחִין; שָׁקוֹל, "נֶדֶר בְּעֶרְכְּךָ", כָּל שֶׁיֵּשׁ לָנוּ בְּדָמִים יֵשׁ לָנוּ בַּעֲרָכִין, וְכָל שֶׁאֵין לָנוּ בְּדָמִים אֵין לָנוּ בַּעֲרָכִין - תַּלְמוּד לוֹמַר: "נֶפֶשׁ". "וְהָיָה עֶרְכְּךָ" - לְרַבּוֹת טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס לְדָמִים; שָׁקוֹל, "נֶדֶר בְּעֶרְכְּךָ", כָּל שֶׁיֵּשׁ לָנוּ בַּעֲרָכִין יֵשׁ לָנוּ בְּדָמִים, וְכָל שֶׁאֵינוֹ בַּעֲרָכִין אֵינוֹ בְּדָמִים - תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְהָיָה עֶרְכְּךָ". "הַזָּכָר" - זָכָר, וְלֹא טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס. יָכוֹל לֹא יְהוּ בְּעֶרְכְּךָ אִישׁ, אֲבָל יְהוּ בְּעֶרְכְּךָ אִשָּׁה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְהָיָה עֶרְכְּךָ הַזָּכָר... וְאִם נְקֵבָה הִיא" - זָכָר וַדַּאי, נְקֵבָה וַדַּאית, וְלֹא טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס. אָמַר מָר: "בְּעֶרְכְּךָ" - לְרַבּוֹת עֶרֶךְ סָתוּם. מַאי עֶרֶךְ סָתוּם? דְּתַנְיָא: הָאוֹמֵר "עֶרֶךְ סָתוּם עָלַי" - נוֹתֵן כַּפָּחוּת שֶׁבָּעֲרָכִין, וְכַמָּה פָּחוּת שֶׁבָּעֲרָכִין? שְׁלֹשֶׁת שְׁקָלִים. - וְאֵימָא: חֲמִשִּׁים! - תָּפְשְׂתָה מְרוּבֶּה לֹא תָּפַשְׂתָּה, תָּפַשְׂתָּה מוּעָט תָּפַשְׂתָּה. - וְאֵימָא: שֶׁקֶל, דִּכְתִיב: "וְכָל עֶרְכְּךָ יִהְיֶה בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ"! - הַהוּא בְּהֶשֵּׂג יָד הוּא דִּכְתִיב. - וְאֶלָּא קְרָא לָמָּה לִי? אֲמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: לוֹמַר, שֶׁאֵינוֹ נִידּוֹן בְּהֶשֵּׂג יָד; מַאי טַעֲמָא? כְּמַפְרֵשׁ דְּמֵי. אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: לוֹמַר, שֶׁאֵינוֹ נִידּוֹן בְּהֶשֵּׂג יָד; מַאי טַעֲמָא? כְּמַפְרֵשׁ דְּמֵי, קָמַשְׁמַע לָן. דָּבָר אַחֵר: "בְּעֶרְכְּךָ" - עֶרֶךְ כּוּלּוֹ הוּא נוֹתֵן, וְאֵינוֹ נוֹתֵן עֶרֶךְ דְּמֵי אֵבָרִים. וְהָא אַפֵּיקְתֵּיהּ לְעֶרֶךְ סָתוּם! - קְרֵי בֵּיהּ: "עֶרֶךְ" "בְּעֶרְכְּךָ". יָכוֹל שֶׁאֲנִי מוֹצִיא דָּבָר שֶׁהַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "נֶפֶשׁ", "נֶפֶשׁ" - וְלֹא אֶת הַמֵּת. וְהָא אַפֵּיקְתֵּיהּ! - קְרֵי בֵּיהּ: "נֶפֶשׁ" "נֶפֶשׁ". אוֹצִיא אֶת הַמֵּת וְלֹא אוֹצִיא אֶת הַנִּסְפֶּה! תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְהֶעֱמִיד... וְהֶעֱרִיךְ". אִי הָכִי, מֵת נַמִּי תֵּיפּוֹק לִי מִ"וְהֶעֱמִיד... וְהֶעֱרִיךְ"! - הָכִי נַמִּי. - וְאֶלָּא "נֶפֶשׁ" "נֶפֶשׁ" לָמָּה לִי? - כִּדְבָעֵינַן לְמֵימַר קָמָן. דָּבָר אַחֵר: "נֶפֶשׁ" - אֵין לִי אֶלָּא אֶחָד שֶׁהֶעֱרִיךְ אֶחָד, אֶחָד שֶׁהֶעֱרִיךְ מֵאָה מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "נֶפֶשׁ". דָּבָר אַחֵר: "נֶפֶשׁ" - אֵין לִי אֶלָּא אִישׁ שֶׁהֶעֱרִיךְ, בֵּין אִישׁ בֵּין אִשָּׁה; אִשָּׁה שֶׁהֶעֱרִיכָה אִישׁ, וְאִשָּׁה שֶׁהֶעֱרִיכָה אִשָּׁה, מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "נֶפֶשׁ". דָּבָר אַחֵר: "נֶפֶשׁ" - לְהָבִיא מְנֻוָּל וּמוּכֶּה שְׁחִין. וְהָא אַפֵּיקְתֵּיהּ לְהָנָךְ! - הָנָךְ לָא צְרִיכִי קְרָא; מַאי טַעֲמָא? כִּי שָׁקוֹל הוּא וְיָבוֹאוּ בּוּלָּם, כִּי אִיצְטְרִיךְ קְרָא - לִמְנֻוָּל וּמוּכֶּה שְׁחִין הוּא דְּאִצְטְרִיךְ. "וְהָיָה עֶרְכְּךָ" - לְרַבּוֹת טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס לְדָמִים. דָּמִים לָמָּה לִי קְרָא? לֹא יְהֵא אֶלָּא דְּמֵי דִּיקְלָא, אִילּוּ אָמַר דְּמֵי דִּיקְלָא, מִי לָא יָהֵיב? אָמַר רָבָא: לוֹמַר שֶׁנִּידּוֹן בִּכְבוֹדוֹ; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: "נֶדֶר בְּעֶרְכְּךָ" כְּתִיב, כָּל שֶׁיֵּשׁ לָנוּ בַּעֲרָכִין - נִידּוֹן בִּכְבוֹדוֹ, וְכָל שֶׁאֵינוֹ בַּעֲרָכִין - אֵינוֹ נִידּוֹן בִּכְבוֹדוֹ. אֲמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: וּדְלָא אִיתֵיהּ בַּעֲרָכִין מִי נִידּוֹן בִּכְבוֹדוֹ? וְהָתַנְיָא: "רֹאשׁ עֶבֶד זֶה הֶקְדֵּשׁ" - הוּא וְהֶקְדֵּשׁ שׁוּתָּפִין בּוֹ; "רֹאשׁ עֶבֶד מָכוּר לְךָ" - מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶם. "רֹאשׁ חֲמוֹר זֶה הֶקְדֵּשׁ" - הוּא וְהֶקְדֵּשׁ שׁוּתָּפִין בּוֹ; "רֹאשׁ חֲמוֹר מָכוּר לְךָ" - מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶם. "רֹאשׁ פָּרָה מָכוּר לְךָ" - לֹא מֵכַר אֶלָּא רֹאשָׁהּ שֶׁל פָּרָה; וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֲפִילּוּ: "רֹאשׁ פָּרָה הֶקְדֵּשׁ" - אֵין לַהֶקְדֵּשׁ אֶלָּא רֹאשָׁהּ. וַאֲמַר רַב פַּפָּא: דְּהָא מְזַדְּבַן רֵישָׁא דְּתוֹרָא בְּבֵי טַבָּחָא. וְהָא חֲמוֹר וּפָרָה לֵיתְנְהוּ בַּעֲרָכִין, וְאֵין נִידּוֹן בִּכְבוֹדוֹ! - וְלִיטַעֲמֵיךְ, תִּיקְשֵׁי לָךְ עֶבֶד, דְּאִיתֵיהּ בַּעֲרָכִין וְאֵין נִידּוֹן בִּכְבוֹדוֹ! אֶלָּא לָא קַשְׁיָא: הָא בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ, הָא בְּקָדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת. - בְּמַאי אוֹקֵימְתָּהּ, בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ? אֵימָא סֵיפָא: וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֲפִילּוּ אָמַר: "רֹאשׁ פָּרָה זוֹ הֶקְדֵּשׁ" - אֵין לַהֶקְדֵּשׁ אֶלָּא רֹאשָׁהּ, אַמַּאי? תִּפְשׁוֹט קְדוּשָּׁה בְּכוּלָּהּ! מִי לָא תַּנְיָא: הָאוֹמֵר "רגלה

אֵין לִי אֶלָּא אִישׁ שֶׁהֶעֱרִיךְ אִישׁ ובין אשה, דכתיב (ויקרא כז): "איש כי יפליא בערכך נפשות", דמשמע שהאיש מעריך נפש כל שהוא. **נפשות** — דהכי משמע "בערכך נפשות" — כל נפשות יכולות להעריך. **וכל שאינו בערכין** — כגון טומטום ואנדרוגינוס, דכתיב: "הזכר" — דמשמע זכר ודאי, נקבה ודאית. **ערך סתום** — שלא אמר: "ערכי עלי" ולא אמר: "ערך פלוני עלי", אלא אמר: "הרי עלי ערך". **שלשת שקלים** — דכתיב: "ולנקבה שלשת שקלים", וזהו פחות שבערכין. **מרובה לא תפסתה** — דיש להקשות: תפוס את המועט! **תפסתה מועט תפסתה** — דאי מקשה לך: תפוס את המרובה — אינו חולק על דברין, אלא מוסיף, דבכלל מרובה איכא מועט. **בהשג יד** — שאם עני הוא ומך מערכך — לא יעריכנו כהן בפחות משקל. אבל דין ערך קצוב — אין מועט משלשה שקלים. **אלא קרא** — "ערכך" למאי אתא? הואיל וערך סתם אינו אלא שלשה שקלים, בלא קרא נמי ידענא, דבלא כלום לא מיפטר. ובציר מהכי לא מצי יהיב, דהא אין ערך קצוב נקרא בפחות מיכן. **שאינו נידון בהשג יד** — שאפילו אין ידו משגת לשלשה שקלים — נותן שלשה שקלים. **כמפרש דמי** — דכיון דאמר: "ערך סתם עלי", ויודע הוא שזהו פחות שבערכין שלשה שקלים — כמאן דאמר: "הרי עלי שלשה שקלים" דמי. ולא דמי לאומר: "ערכי עלי" או: "ערך פלוני עלי", דהתם לא מוכחא מילתא, דאין הכל יודעין את שנותיו. אבל הכא — דבר גלוי הוא, שהרי לא תלה בשום אדם. **איכא דאמרי אמר רב נחמן** — להכי אתא קרא, לומר שערך נקרא, ודינו כשאר ערכין, ונידון בהשג יד. **פשיטא** — דמאי שנא משאר ערכין? **קרי ביה ערך בערכך** — "ערך" הוה מצי למכתב, והוה מייתי ערך סתם. ומדכתב "ערכך" — למדרש נמי הא. **למימר קמן** — להביא מנוול ומוכה שחין. **הא אפיקתיה להנך** — לאחד שהעריך את מאה, ולאשה שהעריכה. **שקול הוא** — אי הוה כתיב נמי "נפש" — הוו אתו כולהו, בין דבר שהנשמה תלויה בו בין אחד שהעריך מאה, ובין אשה שהעריכה. ד"נפש" משמע אשה, ומשמע נפשות הרבה, כענין שנאמר (במדבר לא): "ונפש אדם מן הנשים ששה עשר אלף". ואף על גב דמחד "נפש" לא מצינו למדרש שלש דרשות — הוו אתו כולהו, דהא שקולים הן, ושוות ונשמעות ממקרא זה, ולא מצית לאוקמה להא דרשא טפי מהא, והי מיניידו מפקת? הלכך כולהו אתו מיניה. ו"נפשות" איצטריך למנוול ומוכה שחין, דלא תימעטינהו מנדר בערכין. **שקול** = שוה, דכל הדרשות שוות למשמע ממקרא זה, ואין לך חומר בזו יותר מזו, דנימא הך קא מרבה לחודה. והך "שקולין הן" איכא נמי בבבא קמא (ג,א) כי האי גוונא בשמעתא קמייתא. **לדמים** — דאם אינו ענין לערכין, דהא זכר ודאי בעינן — תניהו ענין לדמים. **שנידון בכבודו** — שנידון כולו אחר אבר אחד שכבודו תלוי בו, שאם אמר: "דמי ראשו עלי" — נותן דמי כולו. הכי גרסינן: **סלקא דעתך אמינא נדר בערכך נפשות כתיב כל שישנו בערכין נידון בכבודו** — אפילו כשאמר: "דמי ראשי עלי". וכל שאינו בערכין, כשאמר: "דמי ראשי עלי" — אינו נידון בכבודו, ד"נפשות" גבי ערך כתיב, קא משמע לן. **משמנין ביניהן** — כמה שוה, ויחלוקו דמיו. ומבעיא לי אמאי נקט התם "שותפין" והכא "משמנין". **ואמר רב פפא** — מאי טעמא דגבי פרה לא הקדיש אלא ראשה. **דהא מזדבן ריש תורא בבי טבחא** — אבל ראש עבד וראש חמור אין דרך למכור, הלכך לפלגיה זבניה, לפלגיה אקדשיה. **ואין נידון בכבודו** — דקתני: הוא והקדש שותפין בו, ולא הוי כוליה דהקדש. **והא עבד דאיתיה בערכין** — כדקתני במתניתין, וקתני בהך ברייתא גבי עבד נמי: הוא והקדש שותפין בו, דאין נידון בכבודו! **אלא לא קשיא** — הך ברייתא — דקדשי מזבח, דאמר: "ראש חמור או עבד זה לדמי עולה" אין נידון בכבודו. דכי כתיב "נפשות" — גבי ערכין כתיב, דקדשי בדק הבית נינהו. וכי קאמרינן אנו דנידון בכבודו אפילו טומטום שנדר דמיו — בקדשי בדק הבית. **תפשוט קדושה בכולה** — הואיל וחזיא להקרבה.

תימכר

[כז.]

וְאֶחָד מִן הָאַחֲרוֹנִים, לִיגָּמֵר הַדִּין בִּשְׁלֹשָׁה. אָמַר רַבִּי לָא: מִכְּיוָן שֶׁנִּרְאָה דִּינוֹ לִיגָּמֵר בְּאַרְבָּעָה, אֵין גּוֹמְרִין אוֹתוֹ בִּשְׁלֹשָׁה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וְתִשְׁמַע מִנַּהּ: שְׁלֹשָׁה שֶׁדָּנוּ וּמֵת אֶחָד מֵהֶן, חוֹתְמִין בִּשְׁנַיִם וְכוֹתְבִין: ׳אַף־עַל־פִּי שֶׁחָתַמְנוּ בִּשְׁנַיִם, בִּשְׁלֹשָׁה דַּנְנוּ׳. אָמַר רַבִּי חַגַּי: מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵן:

׳הַדַּיָּנִין חוֹתְמִין בּוֹ מִלְּמַטָּה, אוֹ הָעֵדִים׳. וּלְמֵדִין מִדַּת הַדִּין מִפְּרוֹזְבּוּל? אַשְׁכַּח תָּנֵי הוּא לָמֵד מִדַּת הַדִּין מִפְּרוֹזְבּוּל.

לֹא רָאָה, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: זַכַּאי. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: חַיָּב. אֲמַר לֵהּ רַבִּי יוֹחָנָן: וַהֲלֹא זַכַּאי הוּא! וְלָמָּה דָּנִין אֵלּוּ כְּנֶגֶד אֵלּוּ? שֶׁלֹּא יֵרָאֶה דִּין זֶה יוֹצֵא מִעַמְּעֵם.

הַדְרָן עֲלָךְ הָיוּ בּוֹדְקִין

****

פֶּרֶק שִׁשִּׁי

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: נִגְמַר הַדִּין, מוֹצִיאִין אוֹתוֹ לְסוֹקְלוֹ. וּבֵית הַסְּקִילָה הָיָה חוּץ לְבֵית דִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כד, יד): "הוֹצֵא אֶת הַמְקַלֵּל אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה". וְאֶחָד עוֹמֵד עַל פֶּתַח בֵּית דִּין וְהַסּוּדָרִין בְּיָדוֹ. וְהַסּוּס רָחוֹק מִמֶּנּוּ, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא רוֹאֵהוּ. אָמַר אֶחָד: ׳יֵשׁ לִי לְלַמֵּד עָלָיו זְכוּת׳, הַלָּה מֵנִיף בַּסּוּדָרִין, וְהַסּוּס רָץ וּמַעֲמִידוֹ. אֲפִלּוּ הוּא אָמַר: ׳יֵשׁ לִי לְלַמֵּד עַל עַצְמִי זְכוּת׳ - מַחֲזִירִין אוֹתוֹ, אֲפִלּוּ אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה פְּעָמִים, וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא מַמְשׁ בִּדְבָרָיו.

[כז:]

גְּמָרָא: מַתְנִיתָא אוֹ כְּרַבִּי אוֹ כְּרַבָּנָן, בְּעִיר שֶׁל גּוֹיִים. דְּתָנֵי "שְׁעָרֶיךָ", רַבִּי אוֹמֵר: "שְׁעָרֶיךָ" - בַּשַּׁעַר שֶׁנִּמְצְאוּ בוֹ. אַתָּה אוֹמֵר כָּךְ? אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בַּשַּׁעַר שֶׁנִּדּוֹנוּ בוֹ? נֶאֱמַר כָּאן "שְׁעָרֶיךָ", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (דְּבָרִים יז, ב): "כִּי יִמָּצֵא בְקִרְבְּךָ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ", מַה "שְׁעָרֶיךָ" הָאָמוּר לְהַלָּן - שַׁעַר שֶׁנִּמְצָא בוֹ, אַף "שְׁעָרֶיךָ" הָאָמוּר כָּאן - שַׁעַר שֶׁנִּמְצְאוּ בוֹ. וְרַבָּנָן אָמְרֵי: "שְׁעָרֶיךָ" - בַּשַּׁעַר שֶׁנִּדּוֹן בוֹ. אַתָּה אוֹמֵר כָּךְ? אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בַּשַּׁעַר שֶׁנִּמְצָא בוֹ? וְנֶאֱמַר כָּאן "שְׁעָרֶיךָ", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (שָׁם, ח): "דִּבְרֵי רִיבֹת בִּשְׁעָרֶיךָ", מַה "שְׁעָרֶיךָ" הָאָמוּר לְהַלָּן - שַׁעַר שֶׁנִּדּוֹן בוֹ, אַף "שְׁעָרֶיךָ" הָאָמוּר כָּאן - שַׁעַר שֶׁנִּדּוֹן בוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּתְחִלָּה בֵּין יֵשׁ מַמָּשׁ בִּדְבָרָיו בֵּין לָאו - שׁוֹמְעִין לוֹ, מִכָּן וְהֵילָךְ, יֵשׁ מַמָּשׁ בִּדְבָרָיו - שׁוֹמְעִין לוֹ, וְאִם לָאו - אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. אָמְרֵי: וְהוּא שֶׁיֵּשׁ בִּדְבָרָיו הָאַחֲרוֹנִים מַמָּשׁ. חִזְקִיָּה שְׁאַל: הֲרֵי שֶׁהָיָה יוֹצֵא לֵהָרֵג וְנִשְׁתַּתֵּק, כֵּן אָנוּ אוֹמְרִים: הָא לֹא נִשְׁתַּתֵּק הָיָה לוֹ לְלַמֵּד עַל עַצְמוֹ זְכוּת? שְׁמַע רַבִּי יוֹחָנָן וְמַר: הָא שְׁאֶלְתָּא דַּחֲמָרָא! אֶלָּא כֵּינִי: הֲרֵי שֶׁהָיָה יוֹצֵא לֵהָרֵג, וְאָמַר: ׳יֵשׁ לִי לְלַמֵּד עַל עַצְמִי זְכוּת׳, וְנִשְׁתַּתֵּק. כֵּן אָנוּ אוֹמְרִים: הָא אִלּוּ לֹא נִשְׁתַּתֵּק הָיָה לוֹ לְלַמֵּד עַל עַצְמוֹ זְכוּת. אָמַר: הָא אֲמִירָה!

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: אִם מָצְאוּ לוֹ זְכוּת - פְּטָרוּהוּ, וְאִם לָאו - יוֹצֵא לִסָּקֵל. וְהַכָּרוֹז יוֹצֵא לְפָנָיו: ׳אִישׁ פְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי יוֹצֵא לִסָּקֵל עַל שֶׁעָבַר עֲבֵרָה פְּלוֹנִית, וּפְלוֹנִי

וּפְלוֹנִי עֵדָיו. וְכָל מִי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ לוֹ זְכוּת יָבֹא וִילַמֵּד׳.

גְּמָרָא: תָּנֵי: שׁוֹר הַיּוֹצֵא לִסָּקֵל, וְנִמְצְאוּ עֵדָיו זוֹמְמִין. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כָּל הַקּוֹדֵם בּוֹ זָכָה. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: הֶפְקֵר טָעוּת הוּא. וְכֵן עֶבֶד הַיּוֹצֵא לַהֶרֶג וְנִמְצְאוּ עֵדָיו זוֹמְמִין. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: זָכָה לְעַצְמוֹ. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: יֵאוּשׁ שֶׁל טָעוּת הָיָה.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: רָחוֹק מִבֵּית הַסְּקִילָה עֶשֶׂר אַמּוֹת, אוֹמְרִים לוֹ: ׳הִתְוַדֵּה, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ כָּל הַמּוּמָתִין מִתְוַדִּין. שֶׁכָּל הַמִּתְוַדֶּה יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא׳. שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּעָכָן שֶׁאָמַר לוֹ יְהוֹשֻׁעַ (יְהוֹשֻׁעַ ז, יט-כ): ״בְּנִי שִׂים נָא כָבוֹד לַיְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵן לוֹ תוֹדָה, וְהַגֶּד נָא לִי מֶה עָשִׂיתָ אַל תְּכַחֵד מִמֶּנִּי. וַיַּעַן עָכָן אֶת יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר אָמְנָה אָנֹכִי חָטָאתִי לַיְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְכָזֹאת וְכָזֹאת עָשִׂיתִי״. וּמִנַּיִן שֶׁנִּתְכַּפֵּר לוֹ וְדוּיוֹ? שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם, כה): ״וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ מֶה עֲכַרְתָּנוּ יַעְכָּרְךָ יְיָ בַּיּוֹם הַזֶּה״. הַיּוֹם הַזֶּה אַתָּה עָכוּר, וְאֵין אַתָּה עָכוּר לֶעָתִיד לָבוֹא.

וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְהִתְוַדּוֹת, אוֹמְרִין לוֹ: אֱמוֹר: ׳תְּהֵא מִיתָתִי כַּפָּרָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי׳. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם יוֹדֵעַ הוּא שֶׁהוּא מְזֻמָּם, יֹאמַר: ׳תְּהֵא מִיתָתִי כַּפָּרָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי חוּץ מִן הֶעָוֹן הַזֶּה׳. אָמְרוּ לוֹ: אִם כֵּן יְהוּ כָּל אָדָם אוֹמֵר כֵּן, כְּדֵי לְנַקּוֹת אֶת עַצְמוֹ.

גְּמָרָא: אַתְּ מוֹצֵא שֶׁכְּשֶׁמַּעֲלֶה עָכָן בַּחֵרֶם, הִתְחִיל יְהוֹשֻׁעַ מְפַיֵּס לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא וְאוֹמֵר: ׳רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הוֹדִיעֵנִי מִי זֶה הָאִישׁ׳. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא: ׳אֵינִי מְפַרְסֵם כָּל בְּרִיָּה! וְלֹא עוֹד אֶלָּא נִמְצֵאתִי אוֹמֵר לָשׁוֹן הָרַע! אֶלָּא לֵךְ וְהַעֲמֵד אֶת יִשְׂרָאֵל לִשְׁבָטָיו, וְהַפֵּל עֲלֵיהֶן גּוֹרָלוֹת, מִיָּד אֲנִי מוֹצִיאוֹ׳. הָדָא הִיא דִכְתִיב (יְהוֹשֻׁעַ ז, טז): ״וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר וַיַּקְרֵב אֶת יִשְׂרָאֵל לִשְׁבָטָיו״. ״וַיִּלָּכֵד עָכָן בֶּן כַּרְמִי בֶּן זַרַח לְמַטֵּה יְהוּדָה״ (שָׁם, יח). אָמַר לוֹ עָכָן: ׳מָה בְּגוֹרָל אַתָּה תּוֹפְשֵׁינִי?! לֵית בְּכָל הָהֵן דָּרָא כְּשֵׁר אֶלָּא אַתְּ וּפִינְחָס. אַסְקוּן נִיבְזִין בֵּינֵיכוֹן פַּנְטוֹם דְּמִיתְפִּיס חַד מִנְּכוֹן! וְלֹא עוֹד, אֶלָּא לְמֹשֶׁה רַבְּךְ לֵית מִידְמוּךְ אֶלָּא תִּלְתִין אוֹ אַרְבְּעִין יוֹמִין, לָא כֵן אַלְפַּן מֹשֶׁה רַבָּן (דְּבָרִים יז, ו): ״עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים״, שְׁרִיתָה טָעֵי׳?

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה צָפָה יְהוֹשֻׁעַ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהוּא מְחַלֵּק לְיִשְׂרָאֵל אֶת הָאָרֶץ בְּגוֹרָל. הָדָא הִיא דִכְתִיב (יְהוֹשֻׁעַ יח, י): ״וַיַּשְׁלֵךְ לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ גּוֹרָל״. אָמַר: מֵעַתָּה אָנוּ מוֹצִיאִין שֵׁם רַע עַל הַגּוֹרָלוֹת. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁאִם נִתְקַיְּמוּ עַכְשָׁו, יְהוּ כָּל יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים: ׳בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת נִתְקַיְּמוּ, כָּל שֶׁכֵּן בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת׳! וְאִם בָּטְלוּ עַכְשָׁו יְהוּ כָּל יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים: ׳בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת בָּטְלוּ, כָּל שֶׁכֵּן בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת׳! בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הִתְחִיל יְהוֹשֻׁעַ מְפַיֵּס לְעָכָן, וּמַשְׁבִּיעַ לֵהּ בֵּאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. וְאוֹמֵר לוֹ (יְהוֹשֻׁעַ ז, יט): ״בְּנִי שִׂים נָא כָבוֹד לַיְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל״. ״וַיַּעַן עָכָן אֶת יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר אָמְנָה״ (שָׁם, כ). מַהוּ ״אָמְנָה״? קוּשְׁטָא. ״אָנֹכִי חָטָאתִי לַיְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל״. אָמַר לֵיהּ:

[כח.]

מָה אֲנָא בָּעֵי מִנָּךְ חָדָא, וְאַתְּ אֲמַרְתְּ לִי תַּרְתֵּי. אָמַר לֵהּ: אֲנִי הוּא שֶׁמַּעֲלֵתִי בְּחֵרֶם מִדִּין וּבְחֵרֶם יְרִיחוֹ. אָמַר רַבִּי תַּנְחוּמָא:

בְּאַרְבָּעָה חֲרָמִים מָעַל: בְּחֵרֶם כְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עָרָד, בְּחֵרֶם סִיחוֹן וְעוֹג, בְּחֵרֶם מִדְיָן, בְּחֵרֶם יְרִיחוֹ.

וּמִנַּיִן שֶׁכִּפֵּר לוֹ וְדִוּיוֹ? שֶׁנֶּאֱמַר (דִּבְרֵי הַיָּמִים א׳ ב, ו): "וּבְנֵי זֶרַח זִמְרִי וְאֵיתָן" וְגוֹ׳. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: זִמְרִי זֶה עָכָן, שֶׁעָשָׂה מַעֲשֵׂה זִמְרִי. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן אָמַר: הֵימָן זֶה עָכָן, "אָמְנָה אָנֹכִי חָטָאתִי" (יְהוֹשֻׁעַ ז, כ). "כֻּלָּם חֲמִשָּׁה", וְכִי אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁהֵן חֲמִשָּׁה? אֶלָּא מְלַמֵּד שֶׁאַף עָכָן יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לָעָתִיד לָבוֹא.

מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהָיָה יוֹצֵא לֵהָרֵג. אָמְרוּ לוֹ: אֱמוֹר ׳תְּהֵא מִיתָתִי כַּפָּרָה עַל כָּל עֲוונוֹתַיי׳. אָמַר: ׳תְּהֵא מִיתָתִי כַּפָּרָה עַל כָּל עֲוונוֹתַיי חוּץ מִן עָוֹן זֶה, אִם עֲשִׂיתִיו – אַל יִמְחֹל לִי. וּבֵית דִּין יִשְׂרָאֵל יְהֵא נָקִי׳. וּכְשֶׁבָּא דָּבָר אֵצֶל חֲכָמִים זָלְגוּ עֵינֵיהֶם. אָמְרוּ: לְהַחֲזִירוֹ אִי אֶפְשָׁר, שֶׁאֵין לַדָּבָר סוֹף. אֶלָּא הֲרֵי דָּמוֹ תָּלוּי בְּצַוָּאר עֵדִים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן טַבַּאי: אֲרָאֶה בְּנָחָמָה, אִם לֹא הָרַגְתִּי עֵד זוֹמֵם. שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים עַד שֶׁיֵּהָרֵג שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יט, כא): "נֶפֶשׁ בְּנֶפֶשׁ". אָמַר לוֹ שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטָח: אֲרָאֶה בְּנָחָמָה, אִם לֹא מַעֲלִים עָלֶיךָ כְּאִלּוּ שָׁפַכְתָּ דָּם נָקִי. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה קִבֵּל עָלָיו שֶׁלֹּא יוֹרֶה, אֶלָּא מִפִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטָח.

שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטָח הָיוּ יָדָיו חֲמוּמוֹת. אֲתָא סִיעַת לֵיצָנִין, אָמְרֵי: ׳הַבוּ עֵיצָה; נִיסְהוֹד עַל בְּרֵיהּ וְנִיקְטְלִינֵיהּ׳. אַסְהִידוּ עֲלוֹי וְנִגְמַר דִּינוֹ לֵהָרֵג. מִי נִפַּק לְמִיתְקְטָלָא, אָמְרֵי לֵהּ: ׳מָרִי, שִׁיקָּרִין אֲנַן׳. בְּעָא אֲבוּי מַחֲזַרְתֵּיהּ, אֲמַר לֵהּ: ׳אַבָּא, אִם בִּיקַּשְׁתָּה לָבוֹא תְּשׁוּעָה עַל יָדְךָ, עֲשֵׂה אוֹתִי כְּאִסְקָפָּה׳.

מַעֲשֶׂה בְּחָסִיד אֶחָד, שֶׁהָיָה מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ, וְרָאָה שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם נִזְקָקִין לְכַלְבָּה. אָמְרִין: ׳נַן יָדְעִין דּוּ גַּבְרָא חֲסִידָה; אָזִיל וּמַסְהִיד עֲלָן, וּמָרָן דָּוִד קְטִיל לָן! אֶלָּא נִיקְדְּמֵיהּ וְנִיסְהוֹד עֲלוֹי׳. אַסְהִידוּ עֲלֵיהּ, וְנִגְמַר דִּינוֹ לֵהָרֵג. הוּא שֶׁדָּוִד אָמַר (תְּהִלִּים כב, כא): "הַצִּילָה מֵחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד כֶּלֶב יְחִידָתִי"; "מֵחֶרֶב" מֵחֶרֶב אוּרִיָּה, "מִכֶּלֶב" מִכַּלְבּוֹ שֶׁל חָסִיד.

רַבִּי יוּדָה בֶּן פָּזִי סְלַק לְעִילְיָתָא דְּבֵי מִדְרָשָׁא וְרָאָה שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם נִזְקָקִין זֶה לָזֶה. אָמְרוּ לֵהּ: ׳רַבִּי, הַב דַּעְתָּךְ דְּאַתְּ חַד וַאֲנַן תְּרֵי׳.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: רָחוֹק מִבֵּית הַסְּקִילָה אַרְבַּע אַמּוֹת, הָיוּ מַפְשִׁיטִין אֶת בְּגָדָיו. הָאִישׁ מְכַסִּין אוֹתוֹ מִלְּפָנָיו, וְהָאִשָּׁה מִלְּפָנֶיהָ וּמֵאַחֲרֶיהָ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הָאִישׁ נִסְקָל עָרוֹם וְאֵין הָאִשָּׁה נִסְקֶלֶת עֲרֻמָּה.

גְּמָרָא: מְחַלְפָה שִׁיטַת רַבִּי יְהוּדָה! תַּמָּן אָמַר אִם הָיָה שִׁעְרָהּ נָאֶה לֹא הָיָה סוֹתְרוֹ, וְכָא הוּא אוֹמֵר אָכֵן! הָכָא מִכָּל מָקוֹם לְמִיתָה אָזְלָה, בְּרַם תַּמָּן שֶׁאִם תִּמָּצֵא טְהוֹרָה, וְיִתְגָּרוּ בָהּ פִּרְחֵי כְהֻנָּה. מְחַלְפָה שִׁיטַת רַבָּנָן! תַּמָּן אָמְרֵי הָאִישׁ נִסְקָל עָרוֹם וְאֵין הָאִשָּׁה נִסְקֶלֶת עֲרֻמָּה, וְכָא אִנּוּן אָמְרִין הָכֵן! הָכָא "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ" (וַיִּקְרָא יט, יח) – בְּרוֹר לוֹ מִיתָה יָפָה, בְּרַם תַּמָּן "וְנִוַּסְּרוּ כָּל הַנָּשִׁים" (יְחֶזְקֵאל כג, מח).

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: בֵּית הַסְּקִילָה הָיָה גָּבוֹהַּ שְׁתֵּי קוֹמוֹת, וְאֶחָד מִן הָעֵדִים דּוֹחֲפוֹ עַל מָתְנָיו, נֶהְפַּךְ עַל לִבּוֹ, הוֹפְכוֹ עַל מָתְנָיו. וְאִם מֵת – יָצָא, וְאִם לָאו – נוֹטֵל אֶת

הָאֶבֶן וְנוֹתְנָהּ עַל לִבּוֹ. וְאִם מֵת בָּהּ – יָצָא, וְאִם לָאו – הָעֵד הַשֵּׁנִי נוֹטֵל הָאֶבֶן וְנוֹתְנָהּ עַל לִבּוֹ. אִם מֵת בָּהּ – יָצָא, וְאִם לָאו – רִגְימָתוֹ בְּכָל יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יז, ז): ״יַד הָעֵדִים תִּהְיֶה בּוֹ בָרִאשֹׁנָה לַהֲמִיתוֹ וְיַד כָּל הָעָם בָּאַחֲרֹנָה״ וְגוֹ׳.

גְּמָרָא: תַּנְיָא: וְכִמְלוֹא קוֹמָתוֹ שֶׁל נוֹפֵל, הֲרֵי שְׁלֹשָׁה. הָכָא אַתְּ מַר וְכִמְלוֹא קוֹמַת הַנּוֹפֵל הֲרֵי שְׁלֹשָׁה, וּבְבוֹר שֶׁל נְזָקִין אַתְּ מַר עַד עֶשָׂרָה טְפָחִים?

[כח:]

לֹא דּוֹמֶה נוֹפֵל מִדַּעַת לְנוֹפֵל שֶׁלֹּא מִדַּעַת. רַבִּי יוֹנָתָן בֶּן חָלִי, רַבִּי אֲבוּדְמִי בַּר בְּרַתֵּיהּ דְּרַבִּי טְבִי בְּשֵׁם רַבִּי יאשִׁיָּה: אִלֵּין דְּחָבְטִין תּוֹרָא בְּחַיְלֵיהּ, אֵין בּוֹ מִשּׁוּם רְסוּק אֵיבָרִים. בְּיוֹמוֹי דְּרַבִּי פִּינְחָס חָבְטוּ תּוֹרָא בְּחַיְלֵיהּ. אֲמַר לוֹן: ׳בְּחַיֵּיכוֹן שְׁרוּנֵיהּ׳. שְׁרוּנֵיהּ וְקָם וַעֲרַק. אָמַר: ׳בָּרוּךְ שֶׁבָּחַר בַּחֲכָמִים וּבְדִבְרֵיהֶם! דְּאָמְרִין אִלֵּין דְּחָבְטִין תּוֹרָא בְּחַיְלֵיהּ אֵין בּוֹ מִשּׁוּם רְסוּק אֵיבָרִים׳.

וּמִנַּיִן שֶׁטָּעוּן סְקִילָה? שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יט, יג): ״סָקוֹל יִסָּקֵל״; וּמִנַּיִן שֶׁטָּעוּן דְּחִיָּה? שֶׁנֶּאֱמַר: ״יָרֹה יִיָּרֶה״; וּמִנַּיִן שֶׁטָּעוּן שְׁתֵּי דְּחִיּוֹת? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״יִיָּרֶה״.

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: כָּל הַנִּסְקָלִין נִתְלִין, דִּבְרֵי רַבִּי לִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ נִתְלֶה אֶלָּא הַמְגַדֵּף וְהָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה. הָאִישׁ תּוֹלִין אוֹתוֹ פָּנָיו כְּלַפֵּי הָעָם, וְהָאִשָּׁה פָּנֶיהָ כְּלַפֵּי הָעֵץ, דִּבְרֵי רַבִּי לִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הָאִישׁ נִתְלֶה וְאֵין הָאִשָּׁה נִתְלֵית. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מַעֲשֶׂה בִּשְׁמְעוֹן בֶּן שְׁטָח שֶׁתָּלָה נָשִׁים בְּאַשְׁקְלוֹן! אָמְרוּ לוֹ: שְׁמוֹנִים נָשִׁים תָּלָה, וְאֵין דָּנִין שְׁנַיִם בְּיוֹם אֶחָד.

גְּמָרָא: מַה טַּעֲמָא דְּרַבִּי לִיעֶזֶר? מָה מְגַדֵּף שֶׁנִּסְקָל – נִתְלֶה, אַף אֲנִי אָבִיא שְׁאָר כָּל הַנִּסְקָלִין – שֶׁיִּהוּ נִתְלִין. מַה טַּעֲמוֹן דְּרַבָּנָן? מָה הַמְגַדֵּף עַל־יְדֵי שֶׁפִּשַּׁט יָדוֹ בָּעִקָּר נִתְלֶה, אַף אֲנִי אַרְבֶּה שְׁאָר כָּל הַפּוֹשְׁטִין יְדֵיהֶן בָּעִקָּר, לִהְיוֹת נִתְלִין.

אִית תַּנַּי תָּנֵי: יְהוּדָה בֶּן טַבַּאי נָשִׂיא. אִית תַּנַּי תָּנֵי: שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטָח נָשִׂיא. מִן דְּמַר יְהוּדָה בֶּן טַבַּאי נָשִׂיא, עוּבְדָא דְּאַלְכְּסַנְדְּרִיָא מְסַיַּע לֵיהּ, וּמִן דְּמַר שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטָח נָשִׂיא, עוּבְדָא דְּאַשְׁקְלוֹן מְסַיַּע לֵיהּ. וַהֲוֹון בְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם כּוֹתְבִין: ׳מִירוּשָׁלַיִם הַגְּדוֹלָה לְאַלְכְּסַנְדְּרִיָא הַקְּטַנָּה, עַד מָתַי בַּעֲלִי שָׁרוּי בְּתוֹכֵךְ וַאֲנִי יוֹשֶׁבֶת עֲגוּמָה בְּבֵיתִי׳? מִן דְּמַר שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטָח נָשִׂיא, עוּבְדָא דְּאַשְׁקְלוֹן מְסַיַּע לֵיהּ.

תֵּרִין תַּלְמִידִין הֲווֹ בְּאַשְׁקְלוֹן, אָכְלִין כַּחֲדָא, וְשָׁתִין כַּחֲדָא, וְלָעַיִן בְּאוֹרָיְתָא כַּחֲדָא. מִית חַד מִנּוֹן וְלֹא אִתְגְּמַל לֵיהּ חֶסֶד. מִית בַּר מַעְיָן מוֹכֵס, וּבְטִילַת כָּל מִדִּינְתָא מִיגְמְלִינֵיהּ חֶסֶד. שְׁרֵי הָהוּא תַּלְמִידָא בָּכֵי, וְאָמַר: ׳וַוי דִּלְמָא לֵית לְשׁוֹנָאֵי יִשְׂרָאֵל כְּלוּם׳? אִתְחֲמֵי לֵיהּ בְּחֶלְמֵיהּ, וְאָמַר: ׳לֹא תִּבְזֵי בְּנֵי מָרִיךְ; דֵּין עֲבַד חַד זְכוּ וַאֲזַל בָּהּ, וְדֵין עֲבַד חַד חוֹבָה וַאֲזַל בָּהּ׳. וּמָה חוֹבָה עֲבַד? חַס דְּלָא עֲבַד חוֹבָה מִן יוֹמוֹי, אֶלָּא זִמְנָא חֲדָא הִקְדִּים תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ לִתְפִלִּין שֶׁל יָד. וּמַה זְכוּ עֲבַד בַּר מַעְיָן מוֹכֵס? חַס לֵיהּ דְּלָא עֲבַד זְכוּ מִן יוֹמוֹי, אֶלָּא זִמְנָא חֲדָא עֲבַד אַרִיסְטוֹן

לְבוּלְבוּטַיָּיא וְלָא אַתּוּן. אָמַר: ״יֵיתוּן מִסְכֵּיני וְיֵיכְלוּנֵיהּ דְּלָא לִיקַלְקֵל׳. וְאִית דְּמָרִין הֲוָה סָגֵי בְּאָרְחָא, וַהֲוָה תְּחוֹת שִׁיחֵיהּ חַד עָגוֹל, וּנְפַל. וְנַסְתֵּיהּ חַד מִסְכֵּן וְלָא מַר לֵהּ מִידִי בְּגִין דְּלָא מְסַמְקָא אַפּוֹי.

וַחֲמָא הָהוּא תַּלְמִידָא גּוֹ גַּנִּין, גּוֹ פַּרְדֵּסִין, גּוֹ מַבּוּעִין דְּמַיָּא. וַחֲמָא לְבַר מַעְיָן מוֹכֵס קָיֵם עַל גֵּיף נַהֲרָא, בָּעֵי מִמְטֵי מַיָּא וְלָא מָטֵי. וַחֲמָא לְמִרְיָם בַּת עֲלֵי בְּצָלִים תַּלְיָא בְּחִטֵּי בִּזְיָא. וְאִית דְּמָרִין תִּרְעַת גֵּיהִנָּם קְבִיעָה גּוֹ אֶדְנַהּ. אָמַר לוֹן:

[כט.]

׳עַד אֵימַת הִיא כְּדֵין׳? אָמַר לֵהּ: ׳עַד דְּיֵיתֵי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטָח נָסְבִין לַהּ מִן גּוֹ אֶדְנַהּ, וְיָהֲבִין לַהּ גּוֹ אֶדְנֵיהּ׳. אָמַר לוֹן: ׳וּמָה הוּא סוּרְחָנֵיהּ׳? אָמַר לֵהּ: ׳דְּנַדַּר עַל נַפְשֵׁיהּ וְאָמַר: אִי אִתְעֲבֵיד נָשִׁיא קָטְלֵי לְכָל חָרָשַׁיָּא. וְהַיְידֵן עֲבִיד לֵהּ נָשִׁיא וְלָא קָטְלוֹן. אֶלָּא תֵּמְנִין נָשִׁים בִּמְעָרַת אַשְׁקְלוֹן מְחַבְּלִין עַלְמָא, זִיל וְמַר לֵהּ׳. אָמַר לוֹן: ׳גַּבְרָא רַבָּא הוּא, וְלֵית הוּא מְהֵימַנְתִּי׳. אָמַר לֵהּ: ׳עִינָּוֹן הוּא סַגִּי וּמְהֵימַנְתִּיךְ. וְאִין לֵית מְהֵימַנְתִּיךְ עֲבֵד הָדֵין סִימָנָא קָמוֹי וְהוּא מְהֵימְנָא לָךְ׳. אָמַר לוֹן: ׳וּמַה נַעֲבִיד׳? אָמְרִין לֵיהּ: ׳אַפֵּיק עֵינָיךְ וְיֵיבֵה גּוֹא יְדָךְ׳. אַפֵּיק עֵינֵיהּ וְיָהַב גּוֹ יְדֵיהּ, אָמְרוֹן: ׳חֲזַרְתְּ׳, וְאִשְׁתְּוַות לַחֲבֵרְתַּהּ.

אֲזַל וְמַר לֵהּ, בְּעָא מֶעְבַּד סִימָנֵיהּ קָמוֹי, אָמַר לֵהּ: ׳לֵית אַתְּ צְרִיךְ, אֲנָא יָדַע דְּאַתְּ גַּבְרָא חַסִידָא. אַף־עַל־פִּי־כֵן, בְּלִבִּי חֲשָׁבִית בְּפֻמִּי לָא אֲמָרִית׳. וְהָיָה יוֹם סַגְרִיר, נָטַל תַּמְנִין גֶּבְרִין בְּחִירִין לְבוּשִׁין מָאנִין נְקִיִּין. וּנְסַב עִמּוֹן תַּמְנִין קִדְרִין חַדְתִּין. אָמַר לוֹן: ׳כַּד נָא צָפַר, לָבְשׁוּן מָנֵיכוֹן, וְכַד נָא צָפַר תִּנְיָנוּת – עוּלוּ׳. כֵּיוָן דְּעָאל לְמְעָרַת אַשְׁקְלוֹן אָמַר: ׳אוֹיָם אוֹיָם פִּתְחוּן לִי, מִן דִּידְכוֹן אֲנָא׳. כֵּיוָן דִּכְנַס, חֲדָא אָמְרָה מַה דְּאָמְרָה וּמַיְתֵי פִּתָּא; וַחֲדָא אָמְרָה מָה דְּאָמְרָה וּמַיְתֵי תַּבְשִׁילָא; וַחֲדָא אָמְרָה מָה דְּאָמְרָה וּמַיְתֵי חַמְרָא. אָמְרָן לֵהּ: ׳מָה אִית בָּךְ עָבַד׳? אָמַר לוֹן: ׳אִית בִּי עָבִיד, נָא צָפַר תְּרֵי זִמְנִין וּמְעַיֵּיל לְהָכָא תּוּמָנִין גֶּבְרִין בְּחִירִין לְבוּשִׁין מָאנִין נְקִיִּין, חָדֵי וּמַחְדֵי לְכוֹן׳. אָמְרָן לֵהּ: ׳לוֹן נַן בָּעַיָּן׳. כֵּיוָן דְּצָפַר לְבָשׁוּ מָנִין נְקִיִּין; כֵּיוָן דְּצָפַר תִּנְיָנוּ עָלוּ כֻּלְּהוֹ כַּחֲדָא. רָמַז לוֹן: כָּל חַד מִנְּכוֹן יִטֹּל חֲדָא וְיִטַּלְטְלִינֵיהּ מֵאַרְעָא, וְלָא מצלח מַה דּוּ עָבְדָה. וַהֲוָה אָמַר לְהָהִיא דְּאַיְיתַת פִּתָּא: ׳אַיְתִי פִּתָּא׳, וְלֹא מַיְיתָא. וַהֲוָא אָמַר: ׳אַיְתִי לְצְלִיבָא׳! ׳אַיְתֵי תַּבְשִׁילָא׳, וְלֹא מַיְיתָא. וַהֲוָא אָמַר: ׳אַיְתֵי לְצְלִיבָא׳! ׳אַיְתִי חַמְרָא׳, וְלָא מַיְיתָא. וַהֲוָא אָמַר: ׳אַיְתִי לְצְלִיבָא׳! כֵּן עָבַד לְכֻלְּהוֹ. הֲיִינוּ דְּתְנִינַן: **׳שְׁמוֹנִים נָשִׁים תָּלָה שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטָח בְּאַשְׁקְלוֹן, וְאֵין דָּנִין שְׁנַיִם בְּיוֹם אֶחָד, אֶלָּא שֶׁהַשָּׁעָה צְרִיכָה לָכֵן׳.**

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: כֵּיצַד תּוֹלִין אוֹתוֹ? מְשַׁקְּעִין אֶת הַקּוֹרָה בָּאָרֶץ וְהָעֵץ יוֹצֵא מִמֶּנָּה. וּמַקִּיף שְׁתֵּי יָדָיו זוֹ לָזוֹ וְתוֹלֶה אוֹתוֹ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: קוֹרָה מַטָּה עַל הַכֹּתֶל, וְתוֹלֶה בָּהּ כְּדֶרֶךְ שֶׁהַטַּבָּחִין עוֹשִׂין. תּוֹלִין וּמַתִּירִין אוֹתוֹ מִיָּד. וְאִם לָן עוֹבְרִין בְּ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כא, כג): ״לֹא תָלִין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ כִּי קָבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בַּיּוֹם הַהוּא כִּי קִלְלַת אֱלֹהִים תָּלוּי״. כְּלוּמַר: מִפְּנֵי מַה זֶּה תָּלוּי? מִפְּנֵי שֶׁקִּלֵּל אֶת הַשֵּׁם, נִמְצָא שֵׁם שָׁמַיִם מִתְחַלֵּל.

גְּמָרָא: תָּנֵי: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: זֶה חֹמֶר בִּמְגַדֵּף מִמְּחַלֵּל, וְזֶה חֹמֶר בִּמְחַלֵּל מִבִּמְגַדֵּף. בִּמְגַדֵּף כְּתִיב: "לֹא תָלִין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ", וּבִמְחַלֵּל כְּתִיב (שְׁמוּאֵל ב׳ כא, י): "וַתִּקַּח רִצְפָּה בַת אַיָּה אֶת הַשַּׂק וַתַּטֵּהוּ לָהּ אֶל הַצּוּר מִתְּחִלַּת קְצִיר עַד נָתַךְ מַיִם עֲלֵיהֶם", מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ תְלוּיִין מִשִּׁשָּׁה עָשָׂר בְּנִיסָן עַד שִׁבְעָה עָשָׂר בְּמַרְחֶשְׁוָן.

כְּתִיב (יְהוֹשֻׁעַ ט, כז): "וַיִּתְּנֵם יְהוֹשֻׁעַ בַּיּוֹם הַהוּא חֹטְבֵי עֵצִים וְשֹׁאֲבֵי מַיִם לָעֵדָה". נִיחָא "לָעֵדָה", "וּלְמִזְבַּח יְיָ"? אֶלָּא שֶׁתְּלָיִין יְהוֹשֻׁעַ בִּרְפִיוֹן, אָמַר: אֲנִי לֹא מַרְחִיקָן וְלֹא מְקָרְבָן, אֶלָּא מִי שֶׁעָתִיד לִבְנוֹת בֵּית הַבְּחִירָה; דְּאֶת דַּעְתּוֹ לְקָרֵב – יְקָרֵב, וְאֶת דַּעְתּוֹ לְרַחֵק – יְרַחֵק. וּבָא דָּוִד וְרִיחֲקָן, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל ב׳ כא, ב): "וְהַגִּבְעֹנִים לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה".

וְלָמָּה רִיחֲקָן? עַל שֵׁם "וַיְהִי רָעָב בִּימֵי דָוִד שָׁלֹשׁ שָׁנִים" וְגוֹ' (שָׁם, א). אָמַר דָּוִד: בַּעֲוֹן שִׁלְשָׁה דְּבָרִים גִּשְׁמִים נֶעֱצָרִין: עֲבוֹדָה זָרָה, וְגִלּוּי עֲרָיוֹת, וּשְׁפִיכוּת דָּמִים. עֲבוֹדָה זָרָה דִּכְתִיב (דְּבָרִים יא, טז): "פֶּן יִפְתֶּה לְבַבְכֶם", וְסָמִיךְ לֵהּ (שָׁם, יז): "וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם". גִּלּוּי עֲרָיוֹת דִּכְתִיב (יִרְמְיָה ג, ג): "וַיִּמָּנְעוּ רְבִבִים וּמַלְקוֹשׁ לוֹא הָיָה וּמֵצַח אִשָּׁה זוֹנָה הָיָה לָךְ". שְׁפִיכוּת דָּמִים שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר לה, לג): "כִּי הַדָּם הוּא יַחֲנִיף אֶת הָאָרֶץ". וְיֵשׁ אוֹמְרִים אַף פּוֹסְקֵי צְדָקָה בָּרַבִּים וְאֵינָן נוֹתְנִין, דִּכְתִיב (מִשְׁלֵי כה, יד): "נְשִׂיאִים וְרוּחַ וְגֶשֶׁם אָיִן אִישׁ מִתְהַלֵּל בְּמַתַּת שָׁקֶר". בָּדַק דָּוִד בְּכָל דְּרָכָיו וְלֹא מָצָא אֶחָד מֵהֶן, הִתְחִיל שׁוֹאֵל בְּאוּרִים וְתֻמִּים. הָדָא הִיא דִּכְתִיב (שְׁמוּאֵל ב׳ כא, א): "וַיְבַקֵּשׁ דָּוִד אֶת פְּנֵי יְיָ".

אָמַר רַבִּי לְעָזָר: כְּתִיב (צְפַנְיָה ב, ג): "בַּקְּשׁוּ יְיָ כָּל עַנְוֵי אָרֶץ אֲשֶׁר מִשְׁפָּטוֹ פָּעָלוּ" וְגוֹ', מַהוּ אֲשֶׁר מִשְׁפָּטוֹ פָּעָלוּ? שֶׁהוּא עוֹשֶׂה מִשְׁפָּט וּפָעֲלוֹ כְּאַחַת. "וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל שָׁאוּל וְאֶל בֵּית הַדָּמִים, עַל אֲשֶׁר הֵמִית אֶת הַגִּבְעֹנִים" (שְׁמוּאֵל ב׳ כא, א); "אֶל שָׁאוּל", שֶׁלֹּא עָשׂוּ עִמּוֹ חֶסֶד. "וְאֶל בֵּית הַדָּמִים", עַל אֲשֶׁר הֵמִית אֶת הַגִּבְעוֹנִים.

שָׁלַח דָּוִד וּקְרָאָן. אָמַר לָהֶם: 'מַה לָכֶם וּלְבֵית שָׁאוּל'? אָמְרוּ לוֹ: 'עַל־יְדֵי שֶׁהֵמִית מִמֶּנּוּ שִׁבְעָה אֲנָשִׁים - שְׁנֵי חוֹטְבֵי עֵצִים, וּשְׁנֵי שׁוֹאֲבֵי מַיִם, וְסוֹפֵר, וְחַזָּן וְשַׁמָּשׁ'. אָמַר לוֹן: 'וּמַה תּוֹן בְּעוֹן'? אָמְרוּ לֵהּ: "יִתֵּן לָנוּ שִׁבְעָה אֲנָשִׁים וְהוֹקַעֲנוּם לַיְיָ בְּגִבְעוֹן". אָמַר לוֹן: וּמָה הֲנָיָה יֵשׁ לְכוֹן אִין אִנּוּן מִתְקַטְּלִין? סְבוּ לְכוֹן כֶּסֶף וּדְהַב! אָמְרוּ לֵהּ (שְׁמוּאֵל ב׳ כא, ד): "אֵין לָנוּ כֶּסֶף וְזָהָב עִם שָׁאוּל וְעִם בֵּיתוֹ". אָמַר דִּלְמָא בָּהֲתִין אִלֵּין מִן אִלֵּין. הֲוָה נָסִיב כָּל חַד וְחַד מִנּוּן וּמְפַיֵּס לֵהּ קֳמֵי נַפְשֵׁיהּ, וְהוּא לָא מְקַבֵּל עֲלוֹי. הָדָא הוּא דִּכְתִיב: "אֵין לָנוּ כֶּסֶף וְזָהָב", 'אֵין לִי' כְּתִיב. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר דָּוִד:

[כט:]

שְׁלֹשָׁה מַתָּנוֹת טוֹבוֹת נָתַן הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְיִשְׂרָאֵל; בַּיִּשְׁנִין וְרַחְמָנִין וְגוֹמְלֵי חֲסָדִים. בַּיִּשְׁנִין דִּכְתִיב (שְׁמוֹת כ, טז): "וּבַעֲבוּר תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל פְּנֵיכֶם" וְגוֹ'. רַחְמָנִין דִּכְתִיב (דְּבָרִים יג, יח): "וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים וְרִחַמְךָ וְהִרְבֶּךָ". גּוֹמְלֵי חֲסָדִים דִּכְתִיב (דְּבָרִים ז, יב): "וְשָׁמַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת הַבְּרִית וְאֶת הַחֶסֶד". וְאֵלּוּ אֵין בָּהֶן אַחַת מֵהֶן, וְרִיחֲקָן, "וְהַגִּבְעֹנִים לֹא מִבְּנֵי

יִשְׂרָאֵל הֲמָה״ (שְׁמוּאֵל ב׳ כא, ב). וְאַף עֶזְרָא בָּא וְרִיחֲקָן, ״וְהַנְּתִינִים הָיוּ יוֹשְׁבִין בָּעֹפֶל וְצִיחָא וְגִשְׁפָּא עַל הַנְּתִינִים״ (נְחֶמְיָה יא, כא). וְאַף לֶעָתִיד הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְרַחֲקָן, דִּכְתִיב (יְחֶזְקֵאל מח, יט): ״וְהָעֹבֵד הָעִיר יַעַבְדוּהוּ מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל״, יַאֲבִידוּהוּ מִכָּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל.

״וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֲנִי אֶתֵּן״ (שְׁמוּאֵל ב׳ כא, ו), ״וַיַּקַּח הַמֶּלֶךְ אֶת שְׁנֵי בְנֵי רִצְפָּה״ (שָׁם, ח). ״וּלְמִיכַל בַּת שָׁאוּל לֹא הָיָה לָהּ וָלָד״ (שָׁם ו, כג), וְתֵימַר אָכֵן? אֶמֹר מֵעַתָּה בְּנֵי מֵירַב הָיוּ, וְגִידְּלָתַם מִיכַל, וְנִקְרְאוּ עַל שְׁמָהּ. ״וַיִּתְּנֵם הַמֶּלֶךְ בְּיַד הַגִּבְעֹנִים וַיֹּקִיעֻם בָּהָר לִפְנֵי יְיָ וַיִּפְּלוּ שִׁבְעָתָם יָחַד״ (שְׁמוּאֵל ב׳ כא, ט) שִׁבְעָתַיִם כְּתִיב, חָסֵר חַד. זֶה מְפִיבֹשֶׁת, שֶׁנִּתְפַּלֵּל עָלָיו דָּוִד וּקְלָטוֹ הַמִּזְבֵּחַ. אָמַר לָהֶן: הֲרֵינִי מַעֲבִירָן לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ, כֹּל שֶׁהַמִּזְבֵּחַ קוֹלְטוֹ - הֲרֵי הוּא שֶׁלּוֹ. מִפְּנֵי מְפִיבֹשֶׁת, שֶׁהָיָה גָּדוֹל בַּתּוֹרָה. לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ, וּקְלָטוֹ. אָמַר רַבִּי אָבִין (תְּהִלִּים נז, ג): ״אֶקְרָא לֵאלֹהִים עֶלְיוֹן לָאֵל גֹּמֵר עָלָי״ - שֶׁהִסְכִּים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עִם דָּוִד.

״וְהֵמָּה הֻמְתוּ בִימֵי קָצִיר בִּתְחִלַּת קְצִיר שְׂעֹרִים. וַתִּקַּח רִצְפָּה בַת אַיָּה אֶת הַשַּׂק וַתַּטֵּהוּ לָהּ אֶל הַצּוּר״ (שְׁמוּאֵל ב׳ כא, ט-י), מַהוּ ״אֶל הַצּוּר״? אָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָה: שֶׁהָיְתָה אוֹמֶרֶת ״הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ״.

רַבִּי בָּא בַּר זְמִינָא בְּשֵׁם רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: גָּדוֹל הוּא קְדוּשׁ הַשֵּׁם מֵחִלּוּל הַשֵּׁם, בְּחִלּוּל הַשֵּׁם כְּתִיב (דְּבָרִים כא, כג): ״לֹא תָלִין נִבְלָתוֹ״, וּבְקִדּוּשׁ הַשֵּׁם כְּתִיב ״וַיִּהְיוּ תְלוּיִם עַד נְתַךְ מַיִם עֲלֵיהֶם״. מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ תְלוּיִים מְשֻׁשָּׁה עָשָׂר בְּנִיסָן עַד שִׁבְעָה עָשָׂר בְּמַרְחֶשְׁוָן. וְהָיוּ עוֹבְרִין וְשָׁבִין אוֹמְרִים: מֶה חָטְאוּ, שֶׁנִּשְׁתַּנָּה עֲלֵיהֶן מִדַּת הַדִּין? וְהָיוּ אוֹמְרִים לָהֶן: עַל שֶׁפִּשְׁטוּ יְדֵיהֶן בְּגֵרִים אֲרוּרִים. וַהֲרֵי הַדְּבָרִים קַל וָחֹמֶר: וּמָה אֵלּוּ שֶׁלֹּא נִתְגַּיְּרוּ לְשׁוּם שָׁמַיִם, תְּבַע הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא דָּמָן, הַמִּתְגַּיְּרִין לְשׁוּם שָׁמַיִם, לֹא כָּל שֶׁכֵּן? הַרְבֵּה גֵּרִים נִתְגַּיְּרוּ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיִּסְפֹּר שְׁלֹמֹה אֶת הָאֲנָשִׁים הַגֵּרִים וַיַּעַשׂ מֵהֶם שִׁבְעִים נוֹשֵׂא סַבָּל״ וְגוֹ׳ אֶלֶף (דִּבְרֵי הַיָּמִים ב׳ ב, טז-יז).

הֲלָכָה ח: מַתְנִיתִין: אָמַר רַבִּי מֵאִיר: בִּזְמַן שֶׁאָדָם מִצְטַעֵר שְׁכִינָה מָה הַלָּשׁוֹן אוֹמֶרֶת? ׳קַלֻּנִי מֵרֹאשִׁי׳, ׳קַלֻּנִי מִזְּרוֹעִי׳. אִם כָּךְ אָמַר הַכָּתוּב ׳מִצְטַעֵר אֲנִי עַל דָּמָן שֶׁל רְשָׁעִים׳, קַל וָחֹמֶר עַל דָּמָן שֶׁל צַדִּיקִין שֶׁנִּשְׁפַּךְ.

גְּמָרָא: אֲנַן תְּנִינַן: ׳קַלֻּנִי׳. אִית תַּנַּי תָּנֵי: ׳קַל אֲנִי׳. מַאן דְּמַר ׳קַלֻּנִי׳ לֵית הוּא אֶלָּא נְטִיל, מַאן דְּמַר ׳קַל אֲנִי׳ לֵית הוּא אֶלָּא קַלִּיל. מַתְנִיתָא דְּלָא כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר: אַף הַמְגַדֵּף עוֹבֵר בְּ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳.

הֲלָכָה ט: מַתְנִיתִין: וְלֹא זוֹ בִּלְבַד, אֶלָּא כָּל הַמֵּלִין אֶת מֵתוֹ עוֹבֵר בְּ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳. הֵלִינוּ לִכְבוֹדוֹ לְהָבִיא לוֹ אָרוֹן וְתַכְרִיכִין, אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו בְּ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳. וְלֹא הָיוּ קוֹבְרִין אוֹתָן בְּקִבְרוֹת אֲבוֹתֵיהֶן. אֶלָּא שְׁנֵי קְבָרוֹת הָיוּ מְתֻקָּנִין לְבֵית דִּין, אֶחָד לַנִּסְקָלִין וְלַנִּשְׂרָפִין, וְאֶחָד לַנֶּהֱרָגִין וְלַנֶּחְנָקִין.

גְּמָרָא: תָּנֵי: הַמַּעֲבִיר אָרוֹן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם אֵין בּוֹ מִשּׁוּם לִקּוּט עֲצָמוֹת. אֲמַר רַבִּי אַחָא: הָדָא דְתֵימַר בְּאָרוֹן שֶׁיֵּשׁ, אֲבָל

בְּאָרוֹן עֵץ יֵשׁ מִשּׁוּם לִקּוּט עֲצָמוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֲפִלּוּ בְּאָרוֹן עֵץ אֵין בּוֹ מִשּׁוּם לִקּוּט עֲצָמוֹת. אֵי זֶה לִקּוּט עֲצָמוֹת? אָמַר רַבִּי חַגַּי: וְהוּא שֶׁשָּׁמַע לְמָחָר, אֲבָל בּוֹ בַּיּוֹם, יֵשׁ שְׁמִיעָה לְלִקּוּט עֲצָמוֹת.

תָּנֵי נִיקוֹמְכִי קְמֵי רַבִּי זְעֵירָא:

[ל.]

אֵין שְׁעוּר לְלִקּוּט עֲצָמוֹת. רַבִּי מָנִי הוֹרִי לְרַבִּי לָא דְּכַפְרָא לְקָרֵעַ וּלְהִתְאַבֵּל כְּרַבִּי אַחָא; וְלֹא לְטָמוֹת כְּרַבִּי יוֹסֵי.

תַּנֵּי: לִקּוּטֵי עֲצָמוֹת כִּשְׁמוּעָן. אֵי זֶהוּ לִיקּוּט עֲצָמוֹת? הַמְלַקֵּט עֵצֶם עֵצֶם מִשֶּׁיִּתְאַכֵּל הַבָּשָׂר. תָּנֵי: לִקּוּט עֲצָמוֹת אֵין אוֹמֵר עֲלֵיהֶן קִנִּים וּנְהִי, וְלֹא בִּרְכַּת אֲבֵלִים, וְלֹא תַּנְחוּמֵי אֲבֵלִים. אֵילּוּ הֵן בִּרְכַּת אֲבֵלִים? מַה שֶּׁהֵן אוֹמְרִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת. אֵילּוּ הֵן תַּנְחוּמֵי אֲבֵלִים? מַה שֶּׁהֵן אוֹמְרִים בַּשּׁוּרָה. תָּנֵי: אֲבָל אוֹמֵר עֲלֵיהֶן דְּבָרִים. מֵהֶן הֵן דְּבָרִים? רַבָּנָן דְּקֵיסָרִין אָמְרִין: קְלוּסִין.

הֲלָכָה י: מַתְנִיתִין: נִתְאַכֵּל הַבָּשָׂר, הָיוּ מְלַקְּטִין אֶת הָעֲצָמוֹת וְקוֹבְרִין אוֹתָן בַּמָּקוֹם. וְהַקְּרוֹבִין בָּאִין וְשׁוֹאֲלִין אֶת שְׁלוֹם הָעֵדִים וְאֶת שְׁלוֹם הַדַּיָּנִין, כְּלוֹמַר: ׳דְּעוּ שֶׁאֵין בְּלִבֵּנוּ עֲלֵיכֶם, שֶׁדִּין אֱמֶת דַּנְתֶּם׳. וְלֹא הָיוּ מִתְאַבְּלִין, אֶלָּא אוֹנְנִים, שֶׁאֵין אֲנִינָה אֶלָּא בַּלֵּב.

גְּמָרָא: תָּנֵי: בְּרִאשׁוֹנָה הָיוּ קוֹבְרִין אוֹתָן בְּמַהֲמוֹרוֹת. נִתְאַכֵּל הַבָּשָׂר, הָיוּ מְלַקְּטִין אוֹתָן וְקוֹבְרִין אוֹתָן בָּאֲרָזִים. אוֹתוֹ הַיּוֹם מִתְאַבֵּל, וּלְמָחָר הָיָה שָׂמֵחַ, לוֹמַר שֶׁנִּיחֲמוּהוּ אֲבוֹתָיו מִן הַדִּין.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא הָיוּ קוֹבְרִין אוֹתָן בִּפְנֵי עַצְמָן; הַנִּסְקָלִין בַּנִּשְׂרָפִין, וְהַנֶּהֱרָגִין בַּנֶּחְנָקִין. הוּא שֶׁדָּוִד אוֹמֵר (תְּהִלִּים כו, ט): ״אַל תֶּאֱסֹף עִם חַטָּאִים נַפְשִׁי״ – הַנִּסְקָלִין וְהַנִּשְׂרָפִין, ״וְעִם אַנְשֵׁי דָמִים חַיָּי״ – הַנֶּהֱרָגִין וְהַנֶּחְנָקִין.

רַבִּי אַבָּהוּ מַטְתִּיהּ אִנָּס אֲזַל לֵיהּ חַד מֵינוֹק. עֲלוֹן רַבִּי יוֹנָה וְרַבִּי יוֹסֵי מֶחֱמֵי לֵיהּ אַפֵּין. מֵאֵימְתַיְהוּ עֲלֵיהּ לָא אָמְרוּן לֵיהּ מִלָּה דְּאוֹרָיְתָא. אֲמַר לוֹן: ׳מַשְׁגִּחִין רַבָּנָן מֵימַר מִלָּה דְּאוֹרָיְתָא׳. אַמְרוּ לֵיהּ: ׳אַשְׁגַּח מָרָן׳. אֲמַר לוֹן: ׳מָה אִם רָשׁוּת שֶׁלְּמַטָּן, שֶׁיֵּשׁ בָּהּ כָּזָב וְשֶׁקֶר וּגְנֵבוּת דַּעַת וּמַשּׂוֹא פָּנִים וּמִקַּח שׁוֹחַד, וְהַיּוֹם עוֹדֵנוּ וּמָחָר אֵינֶנּוּ, נֶאֱמַר בָּהּ ׳הַקְּרוֹבִין בָּאִין וְשׁוֹאֲלִין שְׁלוֹם הַדַּיָּנִין וְהָעֵדִים, לוֹמַר שֶׁאֵין בְּלִבֵּנוּ עֲלֵיכֶם כְּלוּם שֶׁדִּין אֱמֶת דַּנְתֶּם׳; רָשׁוּת שֶׁל מַעְלָן, שֶׁאֵין בָּהּ לֹא כָּזָב וְלֹא שֶׁקֶר וְלֹא גְּנֵבוּת דַּעַת וְלֹא מַשּׂוֹא פָּנִים וְלֹא מִקַּח שׁוֹחַד, וְהוּא חַי וְקַיָּם לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁחַיָּבִין אָנוּ לְקַבֵּל עָלֵינוּ מִדַּת הַדִּין׳! וְאוֹמֵר (דְּבָרִים יג, יח): ״וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים וְרִחַמְךָ וְהִרְבֶּךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ״.

הַדָּרָן עָלָךְ נִגְמָר הַדִּין

פֶּרֶק שְׁבִיעִי

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: אַרְבַּע מִיתוֹת נִמְסְרוּ לְבֵית דִּין: סְקִילָה שְׂרֵפָה הֶרֶג וְחֶנֶק. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׂרֵפָה סְקִילָה חֶנֶק וְהֶרֶג. זוֹ מִצְוַת הַנִּסְקָלִין.

גְּמָרָא: ׳וְלָרָשׁוּת לֹא נִתַּן אֶלָּא דִּין הֶרֶג לְבַד׳.

סְקִילָה מִנַּיִן? ״וְסָקְלוּם בָּאֲבָנִים וָמֵתוּ״ (דְּבָרִים יז, ה), שְׂרֵפָה? שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כ, יד): ״בָּאֵשׁ יִשְׂרְפוּ אֹתוֹ וְאֶתְהֶן״. הֶרֶג? נֶאֱמַר כָּאן ׳נְקִימָה׳, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (וַיִּקְרָא כו, כה): ״וְהֵבֵאתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב נֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית״. מַה ׳נְקִימָה׳ הָאֲמוּרָה לְהַלָּן חֶרֶב, אַף ׳נְקִימָה׳ הָאֲמוּרָה כָּאן חֶרֶב. חֶנֶק לֵית מַשְׁכַּח לֵהּ.

[ל:]

אָמַרְתָּ כָּל מִיתָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה סְתָם, אֵין אַתָּה רַשַּׁאי לְהַחְמִיר עָלֶיהָ אֶלָּא לְהָקֵל עָלֶיהָ, וְתָלוּ אוֹתָהּ בְּחֶנֶק. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׂרֵפָה חֲמוּרָה מִסְּקִילָה. וְרַבָּנִין מָרִין: סְקִילָה חֲמוּרָה מִשְּׂרֵפָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: חֶנֶק חָמוּר מֵהֶרֶג. וְרַבָּנִין מָרִין: הֶרֶג חָמוּר מֵחֶנֶק.

רַבִּי שִׁמְעוֹן דָּרַשׁ: כָּל שֵׁם בַּת כֹּהֵן בִּשְׂרֵפָה. וְרַבָּנִין מָרִין: כָּל שֵׁם אֲרוּסָה בִּסְקִילָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן דָּרַשׁ: מַה בַּת כֹּהֵן שֶׁהֶחְמִירָה תּוֹרָה בִּנְשׂוּאָה שֶׁתִּהֵא בִּשְׂרֵפָה, הַקֵּלָה בַּאֲרוּסָה שֶׁתִּהֵא בִּסְקִילָה, בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקֵּלָה תּוֹרָה בִּנְשׂוּאָה שֶׁתִּהֵא בַּחֲנִיקָה, אֵינוֹ דִין שֶׁנָּקֵל עָלֶיהָ בַּאֲרוּסָה שֶׁתִּהֵא בַּחֲנִיקָה? וְרַבָּנִין דָּרְשִׁין: מָה אִם בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁהֶחְמִירָה הַתּוֹרָה בָּאֲרוּסָה שֶׁתִּהֵא בִּסְקִילָה, הֵקֵלָּה בִּנְשׂוּאָיהָ שֶׁתִּהֵא בַּחֲנִיקָה, בַּת כֹּהֵן שֶׁהֵקֵלָּה הַתּוֹרָה בָּאֲרוּסָה שֶׁתִּהֵא בִּשְׂרֵפָה, אֵינוֹ דִין שֶׁנָּקֵל עָלֶיהָ בִּנְשׂוּאָיהָ שֶׁתִּהֵא בַּחֲנִיקָה?

״אֶת אָבִיהָ הִיא מְחַלֶּלֶת בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף״ (וַיִּקְרָא כא, ט), רַבִּי לִיעֶזֶר אוֹמֵר: עִם אָבִיהָ בִּשְׂרֵפָה, עִם חֲמִיהָ בִּסְקִילָה. רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה: כָּל מִיתָה שֶׁהִיא לְמַטָּה מִמִּיתַת אָבִיהָ הָכָא בִּשְׂרֵפָה, כְּמִיתַת אָבִיהָ שֶׁהִיא בִּשְׂרֵפָה. כָּל שֶׁהִיא לְמַעְלָה מִמִּיתַת אָבִיהָ, וּמַאי נִיהוּ אֲרוּסָה, הָכָא בְּמִיתַת חֲמִיהָ בִּסְקִילָה.

הִיא בִּשְׂרֵפָה וְאֵין בּוֹעֲלָהּ בִּשְׂרֵפָה. הִיא בִּשְׂרֵפָה וְאֵין זוֹמְמֶיהָ בִּשְׂרֵפָה. כֵּיוֹצֵא בָהֶם בִּשְׂרֵפָה, הִיא וְהֵן בִּשְׂרֵפָה. כֵּיוֹצֵא בָהֶן בִּסְקִילָה, הִיא וְהֵן בִּסְקִילָה. כֵּיוֹצֵא בָהֶן בְּחֶנֶק, הִיא וְהֵן בְּחֶנֶק. שֶׁלֹּא כֵיוֹצֵא בָהֶן, הִיא בִּשְׂרֵפָה וְהֵן

[לא.]

בְּחֶנֶק. רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה: רַבָּנִין דָּרְשִׁין: אַנְשֵׁי עִיר הַנִּדַּחַת בִּכְלַל עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה הָיוּ בִּסְקִילָה. יָצְאוּ לִדּוֹן בַּקֶּלָה בִּשְׂרֵפָה. לֹא דַיָּךְ שֶׁאַתְּ מוֹצִיאָן בִּשְׂרֵפָה, אֶלָּא שֶׁאַתְּ מוֹצִיאָן לִדּוֹן בַּקֶּלָה שֶׁבַּמִּיתוֹת בַּהֲרִיגָה? רַבִּי שִׁמְעוֹן דָּרַשׁ: נְבִיא הַשֶּׁקֶר בִּכְלַל עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה הָיָה בִּסְקִילָה. יָצָא לִדּוֹן בַּקֶּלָה מִמֶּנּוּ. לֹא דַיָּךְ שֶׁאַתְּ מוֹצִיאוֹ לְקֶלָּה, אֶלָּא שֶׁאַתְּ רוֹצֶה לְהוֹצִיאוֹ לַקֶּלָּה שֶׁבַּמִּיתוֹת בְּחֶנֶק?!

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר סוּסַרְטַאי בְּשֵׁם רַבִּי אַבָּהוּ

מְחַלֵּף: רַבָּנִין דְּרִשִׁין: נְבִיא הַשֶּׁקֶר בִּכְלַל עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה הָיָה בִּסְקִילָה, יָצָא לִדּוֹן בַּקַּלָּה בִּשְׁרָפָה, לֹא דַיָּיךְ שֶׁאַתְּ מוֹצִיאוֹ בִּשְׁרָפָה, אֶלָּא שֶׁאַתְּ מוֹצִיאוֹ לִדּוֹן בַּקַּלָּה שֶׁבַּמִּיתוֹת בַּחֲנִיקָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן דָּרַשׁ: אַנְשֵׁי עִיר הַנִּדַּחַת בִּכְלַל עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה הָיוּ בִּסְקִילָה, יָצְאוּ לִדּוֹן בַּקַּלָּה, לֹא דַיָּיךְ אֶלָּא שֶׁאַתְּ מוֹצִיאָן לִדּוֹן בַּקַּלָּה שֶׁבַּמִּיתוֹת בַּהֲרִיגָה.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: מִצְוַת הַנִּשְׂרָפִין: הָיוּ מְשַׁקְּעִין אוֹתוֹ בְּזֶבֶל עַד אַרְכֻּבּוֹתָיו, וְנוֹתְנִין סוּדָרִין קָשֶׁה לְתוֹךְ הָרַכָּה, וְכוֹרֵךְ עַל צַוָּארוֹ. זֶה מוֹשֵׁךְ אֶצְלוֹ וְזֶה מוֹשֵׁךְ אֶצְלוֹ, עַד שֶׁהוּא פּוֹתֵחַ אֶת פִּיו. וּמַדְלִיק אֶת הַפְּתִילָה וְזוֹרְקָהּ לְתוֹךְ פִּיו, וְהִיא יוֹרֶדֶת לְתוֹךְ מֵעָיו וְחוֹמֶרֶת אֶת בְּנֵי מֵעָיו. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הוּא אִם מֵת בְּיָדָם לֹא הָיוּ מְקַיְּמִין בּוֹ מִצְוַת שְׂרֵפָה, אֶלָּא פּוֹתְחִין אֶת פִּיו בְּצִבָּת שֶׁלֹּא בְּטוּבָתוֹ, וּמַדְלִיק אֶת הַפְּתִילָה וְזוֹרְקָהּ לְתוֹךְ פִּיו, וְהִיא יוֹרֶדֶת לְתוֹךְ מֵעָיו וְחוֹמֶרֶת אֶת בְּנֵי מֵעָיו. אָמַר רַבִּי לְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק: מַעֲשֶׂה בְּבַת כֹּהֵן שֶׁזִּנְּתָה, וְהִקִּיפוּהָ חֲבִילֵי זְמוֹרוֹת וּשְׂרָפוּהָ! אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיָה בֵּית דִּין שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה בָּקִי.

גְּמָרָא: וְיִתֵּן קָשֶׁה בִּפְנֵי עַצְמוֹ? אֲמַר: שֶׁלֹּא יָמוּת. שֶׁכֵּן מָצִינוּ שֶׁבִּשְׁעָה שֶׁסְּתָמָם חִזְקִיָּה אֶת מוֹצָא מֵימֵי גִיחוֹן הָעֶלְיוֹן, בְּמָנִים דַּקִּים סְתָמָן.

רַבִּי קִרְסְפָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: בִּפְתִילָה שֶׁל בַּעַץ הִיא מַתְנִיתָא. מַהוּ בִּפְתִילָה שֶׁל בַּעַץ? רַבָּנִין דְּקֵיסָרִין אָמְרִין: אֲבָר וְקַסְטִיטַרְיוֹן מְעָרְבִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: אָתְיָא כְּמַאן דְּמַר מַדְלִיק אֶת הַפְּתִילָה וְזוֹרְקָהּ לְתוֹךְ פִּיו, בְּרַם כְּמַאן דְּמַר יוֹרֶדֶת לְתוֹךְ מֵעָיו וְחוֹמֶרֶת אֶת בְּנֵי מֵעָיו - בִּפְתִילָה שֶׁל נֵפְט הִיא מַתְנִיתָא. תָּנֵי:

[לא:]

קֹדֶם לְאַרְבָּעִים שָׁנָה עַד שֶׁלֹּא חָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִטְלוּ דִּינֵי נְפָשׁוֹת מִיִּשְׂרָאֵל. בִּימֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי נִטְלוּ דִּינֵי מָמוֹנוֹת מִיִּשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי: 'בְּרִיךְ רַחֲמָנָא! דְּלֵי נָא חָכִים מִדּוֹן'.

אָמַר רַבִּי לְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק: תִּינוֹק הָיִיתִי, וְרוֹכֵב עַל כְּתֵפוֹ דְּאַבָּא, וְרָאִיתִי בַּת כֹּהֵן שֶׁזִּנְּתָה וְהִקִּיפוּהָ חֲבִילֵי זְמוֹרוֹת וּשְׂרָפוּהָ! אָמְרוּ לוֹ: תִּינוֹק הָיִיתָ וְאֵין עֵדוּת לְתִינוֹק! כַּד חֲמָא דָּא מִלְתָא, לָא הֲוָה פָּחוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שְׁנִין. כַּד הֲוָה מְהַלֵּךְ עִם רַבִּי, לָא הֲוָה פָּחוֹת מִן תְּלָתִין שְׁנִין, דְּלֵית אָרְחָא דְּגַבְרָא רַבָּא מְהַלֵּךְ עִם בַּר נָשׁ פָּחוֹת מִתְּלָתִין שְׁנִין. וְתָנֵי כֵּן: אָמַר רַבִּי: מַעֲשֶׂה שֶׁהָיִיתִי אֲנִי בָּא וְרַבִּי לְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק מִבֵּית שִׁירַיִן, וְאָכַלְנוּ תְּאֵנִים וַעֲנָבִים עֲרַאי חוּץ לַסֻּכָּה.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: מִצְוַת הַנֶּהֱרָגִין: הָיוּ מַתִּיזִין אֶת רֹאשׁוֹ בְּסַיִף, כְּדֶרֶךְ שֶׁהַמַּלְכוּת עוֹשָׂה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: נָוֵול הוּא זֶה, אֶלָּא מֵנִיחַ אֶת רֹאשׁוֹ עַל הַסַּדָּן וְקוֹצֵץ אוֹתוֹ בְּקוֹפִיץ. אָמְרוּ לוֹ: אֵין מִיתָה מְנֻוֶּלֶת מִזּוֹ!

גְּמָרָא: מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה שֶׁאֵין מִיתָה מְנֻוֶּלֶת מִזּוֹ, אֶלָּא שֶׁאָמְרָה תּוֹרָה (וַיִּקְרָא יח, ג): "וּבְחֻקֹּתֵיהֶם לֹא תֵלֵכוּ". אָמַר רַבִּי

יוֹחָנָן: וְתָנֵי כֵּן: "יִרְצַח הָרוֹצֵחַ", בְּמַה שֶׁרָצַח. יָכוֹל אִם הָרָגוֹ בְּסַיִף יַהֲרְגֶנּוּ בְּסַיִף, בְּמַקֵּל יַהֲרְגֶנּוּ בְּמַקֵּל? נֶאֱמַר כָּאן 'נְקִימָה' וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "וְהֵבֵאתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב נֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית" (ויקרא כו, כה), מַה 'נְקִימָה' שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן בְּחֶרֶב, אַף נְקִימָה שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן מִיתָה בְּחֶרֶב. יָכוֹל יְטִלֶּינּוּ מִבֵּין הָאֲגַפַּיִים? נֶאֱמַר כָּאן "וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (דברים כא, ט): "וְאַתָּה תְּבַעֵר הַדָּם הַנָּקִי מִקִּרְבֶּךָ". 'הַבְעָרָה' 'הַבְעָרָה', מָה הַבְעָרָה שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן הַתָּזַת הָרֹאשׁ אַף הַבְעָרָה שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן הַתָּזַת הָרֹאשׁ. אִי מַה כָּאן מִן הַצַּוָּאר, אַף לְהַלָּן מִן הַצַּוָּאר?! 'עֲרִיפָה' 'עֲרִיפָה', מַה עֲרִיפָה שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן מִמּוּל הָעֹרֶף אַף כָּאן מִמּוּל הָעֹרֶף.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: מִצְוַת הַנֶּחְנָקִין: הָיוּ מְשַׁקְּעִין אוֹתוֹ בְּזֶבֶל עַד אַרְכֻּבוֹתָיו, וְנוֹתֵן סוּדָרִין קָשֶׁה לְתוֹךְ הָרַכָּה, וְכוֹרֵךְ עַל צַוָּארוֹ. זֶה מוֹשֵׁךְ אֶצְלוֹ וְזֶה מוֹשֵׁךְ אֶצְלוֹ, עַד שֶׁנַּפְשׁוֹ יוֹצְאָה.

גְּמָרָא: חֲנָק לֵית מַשְׁכַּח. אָמַרְתְּ הֲרֵי זוֹ מִיתָה בַּתּוֹרָה: 'וְכָל מִיתָה שֶׁנֶּאֱמְרָה בַּתּוֹרָה סְתָם, אֵין אַתְּ רַשַּׁאי לְמוֹשְׁכָהּ לְהַחֲמִיר עָלֶיהָ, אֶלָּא לְהָקֵל עָלֶיהָ, דִּבְרֵי רַבִּי יֹאשִׁיָּה. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹנָתָן: לֹא מִפְּנֵי שֶׁהִיא קַלָּה, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁנֶּאֱמְרָה סְתָם, וְכָל מִיתָה שֶׁנֶּאֱמְרָה סְתָם אֵינָהּ אֶלָּא חֲנָק.

אָמַרְתְּ סֵדֶר חֲנָק כָּךְ הוּא: זֶה מוֹשֵׁךְ אֶצְלוֹ וְזֶה מוֹשֵׁךְ אֶצְלוֹ. כַּהֲנָא בְּעָא קֳמֵי רַב: תַּמָּן אַתְּ מַר זֶה מוֹשֵׁךְ הֵילָךְ וְזֶה מוֹשֵׁךְ הֵילָךְ, וְכָא אַתְּ מַר זֶה מוֹשֵׁךְ אֶצְלוֹ וְזֶה מוֹשֵׁךְ אֶצְלוֹ? אֲמַר לֵהּ: תַּמָּן זֶה מִלְּפָנָיו וְזֶה מִלְּאַחֲרָיו, בְּרַם הָכָא דֵּין מִן דֵּין סִטְרָא וְדֵין מִן דֵּין סִטְרָא.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: אֵלּוּ הֵן הַנִּסְקָלִין: הַבָּא עַל הָאֵם, וְעַל אֵשֶׁת אָב, וְעַל הַכַּלָּה, וְהַבָּא עַל הַזָּכוּר, וְעַל הַבְּהֵמָה, וְהָאִשָּׁה הַמְבִיאָה עָלֶיהָ אֶת הַבְּהֵמָה, וְהַמְגַדֵּף, וְהָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה, וְהַנּוֹתֵן מִזַּרְעוֹ לַמֹּלֶךְ, וּבַעַל אוֹב, וְיִדְּעוֹנִי, וְהַמְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת, וְהַמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ, וְהַבָּא עַל נַעֲרָה מְאוֹרָסָה, וְהַמֵּסִית, וְהַמַּדִּיחַ, וְהַמְכַשֵּׁף, וּבֶן סוֹרֵר וּמוֹרֶה.

גְּמָרָא: לָכֵן צְרִיכָה בְּהֶעְלֵם אֶחָד, אֲבָל בִּשְׁנֵי הֶעְלֵמוֹת שֶׁכֵּן אֲפִלּוּ בְּאִשָּׁה אַחַת

[לב.]

בָּא עָלֶיהָ וְחָזַר וּבָא עָלֶיהָ בְּהֶעְלֵם אַחֵר, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרֵיהּ דְּרַבִּי הִלֵּל בֶּן פָּזִי בְּעָא קֳמֵי רַבִּי הִלֵּל בַּר פָּזִי: מַתְנִיתָא בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁיֵּשׁ לָהּ שֵׁמוֹת הַרְבֵּה, אֲבָל אִם הָיוּ נָשִׁים הַרְבֵּה בְּהֶעְלֵם אֶחָד, כְּהַעְלָמוֹת הַרְבֵּה הוּא. אֲמַר לֵהּ: לָכֵן צְרִיכָה בְּהֶעְלֵם אֶחָד. דְּאִתְפַּלְגוּן: הוּא בְּהֶעְלֵם אֶחָד וְהִיא בַּחֲמִשָּׁה הֶעְלֵמוֹת, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: הוּא מֵבִיא קָרְבָּן אֶחָד וְהִיא מְבִיאָה חֲמִשָּׁה קָרְבָּנוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: כְּשֵׁם שֶׁאֵינוֹ מֵבִיא אֶלָּא קָרְבָּן אֶחָד, כָּךְ הִיא אֵינָהּ מְבִיאָה אֶלָּא קָרְבָּן אֶחָד. שֶׁלֹּא תֹאמַר: יֵעָשׂוּ נָשִׁים הַרְבֵּה בְּהֶעְלֵם אֶחָד, כְּהִיא בְּהַעְלָמוֹת הַרְבֵּה וְהוּא בְּהֶעְלֵם אֶחָד, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת, לְפוּם כֵּן צְרַךְ מֵימַר 'חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת'.

אָמַר רַבִּי בּוּן בַּר חִיָּה: שְׁנֵי דְבָרִים שֶׁיָּצְאוּ מִן הַכְּלָל 'חוֹלְקִין'. וְתָנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל כֵּן

(ויקרא יט, כו): "לֹא תְנַחֲשׁוּ וְלֹא תְעוֹנֵנוּ", וַהֲלֹא הַנִּחוּשׁ וְהָעִנּוּן בִּכְלָל הָיוּ, וְיָצְאוּ מִן הַכְּלָל? לַחֲלֵק עַל הַכְּלָל.

כְּלָל בְּהִכָּרֵת וּפְרָט בְּהִכָּרֵת. מִלְּתֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן אָמְרָה, כְּלָל וּפְרָט הוּא. דְּמַר רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן (ויקרא יח, כט): "כִּי כָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ" וגו'. וַהֲלֹא אֲחוֹתוֹ בִּכְלָל הָיְתָה, וְיָצְאַת מִן הַכְּלָל, לַחֲלֵק עַל הַכְּלָל. הָתִיב רַבִּי לְעָזָר: וְהָכְתִיב (ויקרא כ, יט): "וְעֶרְוַת אֲחוֹת אִמְּךָ וַאֲחוֹת אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה"! אֲמַר לֵיהּ: לְצֹרֶךְ יָצְאַת לִדּוֹן בַּעֲרָיָיה.

[לב:]

וְהָכְתִיב (ויקרא כ, יח): "וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת אִשָּׁה דָּוָה וְגִלָּה אֶת עֶרְוָתָהּ אֶת מְקֹרָהּ הֶעֱרָה וְהִוא גִּלְתָּה אֶת מְקוֹר דָּמֶיהָ"! אָמַר לֵיהּ: לְצֹרֶךְ יָצְאַת לִדּוֹן בַּעֲרָיָיה, שֶׁלֹּא תֹאמַר הוֹאִיל וְאֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ אֶלָּא מִשּׁוּם טֻמְאָה, לֹא נַעֲשָׂה בָהּ אֶת הַמְּעָרֶה כְּגוֹמֵר, לְפוּם כֵּן צְרַךְ מֵימַר. וְהָכְתִיב (ויקרא כ, כ): "וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת דֹּדָתוֹ עֶרְוַת דּוֹדוֹ גִּלָּה"! אֲמַר לֵיהּ: לְצֹרֶךְ יָצְאַת לִדּוֹן בַּעֲרִירִי.

וְהָכְתִיב (שָׁם, כא): "וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אֵשֶׁת אָחִיו נִדָּה הִוא"! אֲמַר לֵיהּ: לְצֹרֶךְ יָצְאַת לִדּוֹן בַּעֲרִירִי. דַּאֲמַר רַבִּי יוּדָן: כָּל אֲתַר דְּתֵימַר "עֲרִירִים יִהְיוּ" – הָוְיִין בְּלֹא וָלָד. וְכָל אֲתַר דְּתֵימַר "עֲרִירִים יָמֻתוּ" – קוֹבְרִין אֶת בְּנֵיהֶן. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: דּוֹדָתוֹ לְצֹרֶךְ יָצְאַת לְמַעֵט אֶת אֵשֶׁת אָחִיו מֵאִמּוֹ. מַאי טַעֲמָא? נֶאֱמַר כָּאן "דֹּדָתוֹ" וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (ויקרא כה, מט): "אוֹ דֹדוֹ אוֹ בֶן דֹּדוֹ יִגְאָלֶנּוּ", מַה "דֹּדוֹ" שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן בַּאֲחִי אָבִיו מֵאָבִיו הַכָּתוּב מְדַבֵּר, אַף "דֹּדָתוֹ" שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן בְּאֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו מֵאָבִיו הַכָּתוּב מְדַבֵּר. אַף אֵשֶׁת אָחִיו לְמֵדָה מִ"דֹּדָתוֹ". מַה "דֹּדָתוֹ" שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן בְּאֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו מֵאָבִיו הַכָּתוּב מְדַבֵּר, אַף "אֵשֶׁת אָחִיו" שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן בְּאֵשֶׁת אָחִיו מֵאָבִיו הַכָּתוּב מְדַבֵּר.

עַד כְּדוֹן כְּרַבִּי עֲקִיבָה, כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל? תָּנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: נֶאֱמַר כָּאן "אֵשֶׁת אָחִיו", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אֵשֶׁת אָחִיו נִדָּה הִוא", מַה נִּדָּה יֵשׁ לָהּ הֶתֵּר לְאַחַר אִסּוּרָהּ, אַף אֵשֶׁת אָחִיו יֵשׁ לָהּ הֶתֵּר לְאַחַר אִסּוּרָהּ. יָצְאַת אֵשֶׁת אָחִיו מֵאִמּוֹ שֶׁאֵין לָהּ הֶתֵּר לְאַחַר אִסּוּרָהּ.

וְהָא רַבִּי יוֹחָנָן מַקְשֵׁי לַהּ, מִנַּן תַּיְתֵי לֵיהּ? רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר בְּשֵׁם רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: שְׁתֵּי לָאוִין וְכָרֵת אֶחָד, לָאוִין חוֹלְקִין אֶת הַהִכָּרֵת. מַה טַּעֲמָא? "עַל בְּשַׂר אָדָם לֹא יִיסָךְ וּבְמַתְכֻּנְתּוֹ לֹא תַעֲשׂוּ כָּמֹהוּ" (שְׁמוֹת ל, לב), וּכְתִיב "אִישׁ אֲשֶׁר יִרְקַח כָּמֹהוּ וַאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל זָר וְנִכְרַת מֵעַמָּיו" (שָׁם, לג), הֲרֵי כָּאן שְׁנֵי לָאוִין וְכָרֵת אֶחָד, לָאוִין חוֹלְקִין אֶת הַהִכָּרֵת. מָה עָבַד לַהּ רַבִּי יוֹחָנָן? בַּאֲנָשִׁים הַכָּתוּב מְדַבֵּר, וּבָאת "אֲחוֹתוֹ" לְלַמֵּד עַל כָּל הַנָּשִׁים. וְלֵית לְרַבִּי אֶלְעָזָר כֵּן? אִית לֵיהּ "לֹא תִקְרְבוּ", אֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה. וּמָה עָבִיד לַהּ רַבִּי יוֹחָנָן? פְּתָר לַהּ וְאֵינוֹ מְחֻוָּר.

וְעוֹד מִן הָדָא: שְׁמוּאֵל בַּר אַבָּא בְּעָא קֳמֵי רַבִּי זְעֵירָא: וְיֵצְאוּ שְׁלָמִים וְיַחְלְקוּ עַל כָּל הַקָּדָשִׁים בְּטֻמְאָה?

[לג.]

אָמַר לֵהּ: לְצָרְךְ יָצְאוּ, לְמַעֵט קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת, שֶׁאֵין חַיָבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל וְנוֹתָר וְטָמֵא. וְלָא מַתְנִיתָא הִיא? קָדְשֵׁי הַמִּזְבֵּחַ מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְמְעִילָה, וּלְחַיֵב עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל וְנוֹתָר וְטָמֵא. מַה שֶׁאֵין כֵּן בְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת. מִכְיוָן שֶׁהֵן מִצְטָרְפִין אֵינָן חוֹלְקִין. אָמַר רַבִּי חֲנִינָה: וְכֵן הִיא צְרִיכָה לֵהּ: וְיַחְלְקוּ וְלֹא יִצְטָרְפוּ! כְּלָל בַּ׳עֲשֵׂה׳ וּפְרָט בְּ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳, מִלְתֵיהּ דְּרַבִּי לְעָזָר אָמְרָה כְּלָל וּפְרָט הוּא. רַבִּי לְעָזָר אוֹמֵר: לוֹקִין עַל־יְדֵי חֲרִישָׁה בַּשְּׁבִיעִית. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֵין לוֹקִין עַל־יְדֵי חֲרִישָׁה בַּשְּׁבִיעִית. מַה טַעֲמָא דְּרַבִּי לְעָזָר? ״וְשָׁבְתָה הָאָרֶץ שַׁבָּת לַיְיָ״ (וַיִּקְרָא כה, ב) - כְּלָל, ״שָׂדְךָ לֹא תִזְרָע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמֹר״ (שָׁם, ד) - פְּרָט. הַזּוֹרֵעַ וְהַזּוֹמֵר בַּכְּלָל הָיוּ, וְלָמָּה יָצְאוּ? לְהַקִּישׁ אֲלֵיהֶם אֶלָּא מָה הַזּוֹרֵעַ וְהַזּוֹמֵר מְיֻחָדִין שֶׁהֵן עֲבוֹדָה בָּאָרֶץ וּבְאִילָן, אַף אֵין לִי אֶלָּא דָּבָר שֶׁהוּא עֲבוֹדָה בָּאָרֶץ וּבְאִילָן.

מָה עָבַד לֵהּ רַבִּי יוֹחָנָן? שְׁנֵי דְבָרִים הֵן, וּשְׁנֵי דְבָרִים שֶׁיָצְאוּ מִן הַכְּלָל אֵינָן חוֹלְקִין. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר אֵינָן חוֹלְקִין? וְאִית לֵהּ: לַחֲלֹק אֵינָן חוֹלְקִין, הָא לְלַמֵּד מְלַמְּדִין. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן אֵינָן מְלַמְּדִין? שָׁנְיָה הִיא, שֶׁכְּלָל בַּ׳עֲשֵׂה׳ וּפְרָט בְּ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳, וְאֵין עֲשֵׂה מְלַמֵּד עַל לֹא תַעֲשֶׂה, וְאֵין לָא תַעֲשֶׂה מְלַמֵּד עַל עֲשֵׂה. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי לְעָזָר, עֲשֵׂה מְלַמֵּד עַל לֹא תַעֲשֶׂה, אֲבָל לֹא תַעֲשֶׂה אֵינוֹ מְלַמֵּד עַל עֲשֵׂה. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, נִיחָא מָתָר לַחְפֹּר בָּהּ בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, מַהוּ לַחְפֹּר בָּהּ בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת? כְּשֵׁם שֶׁאֵין מְלַמְּדִין לְעִנְיַן אִסּוּר, כָּךְ לְעִנְיַן הֶתֵּר לֹא יְלַמְּדוּ? אָמַר רַבִּי בָּא קַרְתִּיגְנָאָה: טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן (וַיִּקְרָא כה, ג): ״שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךָ״ - לֹא בִּשְׁבִיעִית, ״וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמֹר כַּרְמֶךָ״ - לֹא בִּשְׁבִיעִית. כָּל ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳ שֶׁהוּא בָּא מִכֹּחַ ׳עֲשֵׂה׳, ׳עֲשֵׂה׳ הוּא.

וְעוֹבֵר בַּ׳עֲשֵׂה׳? רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר: עוֹבֵר בַּ׳עֲשֵׂה׳.

[לג:]

רַבִּי יוֹסֵה אוֹמֵר: אֲפִלּוּ בַּ׳עֲשֵׂה׳ אֵין בּוֹ. וְהָכְתִיב מָלֵא (שָׁם, ב): ״וְשָׁבְתָה הָאָרֶץ שַׁבָּת לַיְיָ״! לְעִנְיַן לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבּוֹ. יָכוֹל יְהוּ לוֹקִין עַל הַתּוֹסֶפֶת׳. רַבִּי יוֹחָנָן פָּתַר מַתְנִיתָא: יָכוֹל יְהוּ לוֹקִין עַל־יְדֵי חֲרִישָׁה בַּשְּׁבִיעִית׳. רַבִּי לְעָזָר פָּתַר מַתְנִיתָא: יָכוֹל יְהוּ לוֹקִים עַל אִסּוּר שְׁנֵי פְּרָקִים הָרִאשׁוֹנִים׳. אִית תַּנֵי תָּנֵי: ״וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמֹר כַּרְמֶךָ״; וְאִית תַּנֵי תָּנֵי: ״שָׂדְךָ לֹא תִזְרָע״ וְגוֹ׳. מַאן דְּמַר ״שֵׁשׁ שָׁנִים״ מְסַיֵע לְרַבִּי לְעָזָר, וּמַאן דְּמַר ״שָׂדְךָ לֹא תִזְרָע״ מְסַיֵע לְרַבִּי יוֹחָנָן.

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי לְעָזָר: ״הִשָּׁמֵר״ בְּ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳, ״פֶּן״ לֹא תַעֲשֶׂה. וּכְתִיב (דְּבָרִים יב, יד): ״שָׁם תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ וְשָׁם תַּעֲשֶׂה״; ״שָׁם תַּעֲלֶה״ - זוֹ הָעֲלָיָה, ״וְשָׁם תַּעֲשֶׂה״ - זוֹ הַשְׁחִיטָה וּזְרִיקָה. מָה הָעֲלָיָה שֶׁהִיא בַּ׳עֲשֵׂה׳, הֲרֵי הִיא בְּ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳, אַף שְׁחִיטָה וּזְרִיקָה שֶׁהֵן בַּ׳עֲשֵׂה׳ יְהוּ בְּ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳. בְּגִין דִּכְתִיב ״שָׁם תַּעֲלֶה וְשָׁם תַּעֲשֶׂה״, וְהָא אִלּוּ לֹא כְתִיב ״שָׁם תַּעֲלֶה וְשָׁם תַּעֲשֶׂה״ אֵין עֲשֵׂה מְלַמֵּד עַל לֹא תַעֲשֶׂה, וְאֵין לָא תַעֲשֶׂה מְלַמֵּד עַל עֲשֵׂה.

מָה עָבַד לַהּ רַבִּי אֶלְעָזָר? שֶׁלֹּא תֹּאמַר כְּמָה דְּתֵימַר גַּבֵּי שַׁבָּת ׳חָפַר חָרֵץ נָעַץ, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת׳; וְדִכְוָתַהּ ׳שָׁחַט זָרַק וְהֶעֱלָה, לֹא יְהֵא חַיָּב אֶלָּא אַחַת׳, לְפוּם כֵּן צָרַךְ מֵימַר חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת.

רַבִּי זְעֵירָה רַב חִיָּה בַּר אַשִׁי בְּשֵׁם כָּהֲנָא: הַנּוֹטֵעַ בְּשַׁבָּת חַיָּב מִשּׁוּם זוֹרֵעַ. רַבִּי זְעֵירָה אוֹמֵר: זוֹמֵר כְּנוֹטֵעַ. נָטַע וְזָמַר בְּשְׁבִיעִית, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּכָהֲנָא - חַיָּב שְׁתַּיִם, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי זְעֵירָה - אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. כְּלוּם אָמַר רַבִּי זְעֵירָה אֶלָּא זוֹמֵר כְּנוֹטֵעַ, דִּלְמָא ׳נוֹטֵעַ כְּזוֹמֵר׳? הַכֹּל הָיָה בִּכְלָל זְרִיעָה, וְיָצָאת זְמִירָה לְהַחְמִיר עַל עַצְמָהּ. מִפְּנֵי שֶׁיָּצָאת זְמִירָה לְהַחְמִיר עַל עַצְמָהּ, אַתְּ פּוֹטְרוֹ מִשּׁוּם זוֹרֵעַ? הֲוֵי לָא שָׁנְיָא, נָטַע וְזָמַר בְּשְׁבִיעִית בֵּין עַל דַּעְתֵּיהּ דְּכָהֲנָא בֵּין עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי זְעֵירָה - חַיָּב שְׁתַּיִם.

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: הַבָּא עַל הָאֵם חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם אֵם, וּמִשּׁוּם אֵשֶׁת אָב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא מִשּׁוּם הָאֵם בִּלְבַד. הַבָּא עַל אֵשֶׁת אָב חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם אֵשֶׁת הָאָב, וּמִשּׁוּם אֵשֶׁת אִישׁ. בֵּין בְּחַיֵּי אָבִיו, בֵּין לְאַחַר מִיתַת אָבִיו. בֵּין מִן הָאֵרוּסִין, בֵּין מִן הַנִּשּׂוּאִין. הַבָּא עַל כַּלָּתוֹ חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם כַּלָּתוֹ, וּמִשּׁוּם אֵשֶׁת אִישׁ. בֵּין בְּחַיֵּי בְּנוֹ, בֵּין לְאַחַר מִיתַת בְּנוֹ. בֵּין מִן הָאֵרוּסִין, בֵּין מִן הַנִּשּׂוּאִין.

גְּמָרָא: אַזְהָרָה לַבָּא עַל הָאֵם מִנַּיִן? ״עֶרְוַת אִמְּךָ לֹא תְגַלֶּה״. כָּרֵת מִנַּיִן? ״כִּי כָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשֹׂת מִקֶּרֶב עַמָּם״ (וַיִּקְרָא יח, כט). אַזְהָרָה לַבָּא עַל אֵשֶׁת אָב מִנַּיִן? ״עֶרְוַת אֵשֶׁת אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה״ (שָׁם, יח). כָּרֵת מִנַּיִן? ״כִּי כָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה וְגוֹ׳ (שָׁם, כט). עֹנֶשׁ מִנַּיִן? ״וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת אֵשֶׁת אָבִיו עֶרְוַת אָבִיו גִּלָּה מוֹת יוּמְתוּ״ וְגוֹ׳ (וַיִּקְרָא כ, יא). אַזְהָרָה לַבָּא עַל כַּלָּתוֹ מִנַּיִן? ״עֶרְוַת כַּלָּתְךָ לֹא תְגַלֶּה״ (שָׁם יח, טו). כָּרֵת מִנַּיִן? ״כִּי כָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ״ (שָׁם, כט). עֹנֶשׁ מִנַּיִן?

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת עֲרָכִין פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מְרֻבֶּה מִדַּת מַעֲרִיכִין מִמִּדַּת נֶעֱרָכִין, שֶׁחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן נֶעֱרָכִין, אֲבָל לֹא מַעֲרִיכִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְרֻבָּה מִדַּת מַעֲרִיכִין מִמִּדַּת נֶעֱרָכִין, טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס - מַעֲרִיכִין וְלֹא נֶעֱרָכִין, אַף הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים יְהֵא מַעֲרִיךְ וְלֹא נֶעֱרָךְ.

ב. נָשִׁים וַעֲבָדִים נוֹדְרִין וְנִדָּרִין, נֶעֱרָכִין וּמַעֲרִיכִין, אִם יֵשׁ לָהֶן בַּזְּמַן הַזֶּה - גּוֹבִין מֵהֶן, אִם לָאו - כּוֹתְבִין עֲלֵיהֶן, וְגוֹבִין מֵהֶן לְאַחַר זְמַן, הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים - נוֹדְרִין וּמַדִּירִין. הַקִּיטְעִין וּמֻכֵּי שְׁחִין, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָהֶן דָּמִין - יֵשׁ לָהֶן עֲרָכִין. הַגּוֹסֵס וּבֶן שְׁמוֹנָה - לֹא נָדַר וְלֹא נֶעֱרָךְ, וְהַיּוֹצֵא לֶהָרֵג - לֹא נָדַר וְלֹא נֶעֱרָךְ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן עֲקַבְיָא אוֹמֵר: נֶעֱרָךְ, מִפְּנֵי שֶׁדָּמָיו קְצוּבִין, אֲבָל אֵין נָדַר, מִפְּנֵי שֶׁאֵין דָּמָיו קְצוּבִין. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: נוֹדֵר, מַעֲרִיךְ וּמַקְדִּישׁ, וְאִם הִזִּיק - חַיָּב בְּתַשְׁלוּמִין. הָאִשָּׁה שֶׁיָּצְאָה לֶהָרֵג, הוֹצִיא עֻבָּר אֶת יָדוֹ - מַמְתִּינִין לָהּ עַד שֶׁתֵּלֵד, שֶׁאִלּוּ יָלְדָה, הָיוּ וְלָדוֹתֶיהָ נִסְקָלִים. הָאִשָּׁה שֶׁיּוֹצֵאת לֶהָרֵג, אָמְרָה: 'תְּנוּ שַׁעֲרִי לְבִתִּי' - נוֹתְנִין לָהּ. מֵתָה סְתָם - אֵין נוֹתְנִין לָהּ, שֶׁהַמֵּתִים אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה.

ג. עֵרֶךְ עָנִי סֶלַע, עֵרֶךְ עָשִׁיר כָּתוּב בַּתּוֹרָה. הָיָה בְּיָדוֹ סֶלַע וְנָתַן הֵימֶנּוּ שְׁלֹשָׁה דִּינָרִים, וְלֹא הִסְפִּיק לִתֵּן דִּינָר הָאַחֲרוֹן עַד שֶׁהֶעֱשִׁיר - מְגַלְגְּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל, שֶׁאִלּוּ מִתְּחִלָּה נְתָנוֹ - פָּטוּר. הָיוּ בְיָדוֹ שְׁלֹשִׁים סֶלַע, וְנָתַן מֵהֶן עֶשְׂרִים וְתֵשַׁע, וְלֹא הִסְפִּיק לִתֵּן אֶת הָאַחֲרוֹנָה עַד שֶׁהֶעֱשִׁיר - מְגַלְגְּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל.

ד. פָּרִים שֶׁל חַג, אֵין פְּחוֹת מִשִּׁבְעָה וְלֹא יוֹתֵר עַל אַרְבָּעָה עָשָׂר. אֵין פָּתַח בַּטוֹעָה פְּחוֹת מִשִּׁבְעָה, וְלֹא יַתִּיר עַל שִׁבְעָה עָשָׂר. אֵין בַּנְּגָעִים פְּחוֹת מִשָּׁבוּעַ אֶחָד, וְלֹא יַתִּיר עַל שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת. אֵין פּוֹחֲתִים מֵאַרְבָּעָה חֳדָשִׁים הַמְעֻבָּרִים בַּשָּׁנָה, לֹא נִרְאָה לְהוֹסִיף

הַשָּׁלֵם

יַתִּיר עַל שְׁמוֹנָה. מֵעוֹלָם לֹא נִרְאוּ שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים הַמְעֻבָּרִים בְּשָׁנָה, זוֹ אַחַר זוֹ. בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מַכִּירִין זְמַנּוֹ שֶׁל חֹדֶשׁ - נוֹהֲגִין אֶחָד מְעֻבָּר וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ מְעֻבָּר. וְכֵן בַּגָּלְיוֹת נוֹהֲגִין אֶחָד מְעֻבָּר וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ מְעֻבָּר. הָיוּ נוֹהֲגִין תַּמּוּז בִּזְמַנּוֹ וְהָאָב מְעֻבָּר, וְאַחַר כָּךְ נוֹדַע לָהֶן שֶׁאָב בִּזְמַנּוֹ - מַנִּיחִין אוֹתוֹ, וּמוֹנִין מִכָּאן וָאֵילָךְ אֶחָד מְעֻבָּר וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ מְעֻבָּר. עֲצֶרֶת, פְּעָמִים שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּחֲמִשָּׁה וּבְשִׁשָּׁה וּבְשִׁבְעָה, לֹא פָּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חָל לִהְיוֹת בַּחֲמִשָּׁה - סִימָן רַע לָעוֹלָם, בְּשִׁשָּׁה - סִימָן בֵּינוֹנִי, בְּשִׁבְעָה - סִימָן יָפֶה לָעוֹלָם. וְכֵן מָצִינוּ שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִין לִפְנֵי הַר סִינַי, נִמְשָׁכִין לַאֲחוֹרֵיהֶם שְׁנֵים עָשָׂר מִיל, וּבָאִין לִפְנֵיהֶם שְׁנֵים עָשָׂר מִיל, עַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מִיל, הָיָה הַיּוֹם בָּרוּר וְהָיוּ יִשְׂרָאֵל מִשְׁתַּלְחִין מִפְּנֵי הָאֵשׁ, אָמַר לָהֶן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְעַנְנֵי כָּבוֹד: רִבְצוּ טַל לִפְנֵי בָנַי, שֶׁנֶּאֱמַר (שׁוֹפְטִים ה, ד): "ה' בְּצֵאתְךָ מִשֵּׂעִיר בְּצַעְדְּךָ מִשְּׂדֵה אֱדוֹם". וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַרְבִּיץ לִפְנֵיהֶם טְלָלִים וּגְשָׁמִים, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים סח, י): "גֶּשֶׁם נְדָבוֹת תָּנִיף אֱלֹהִים" וְגוֹ'. אֵין עֲצֶרֶת חָל לִהְיוֹת אֶלָּא בְּיוֹם הָנֵף. אֵין רֹאשׁ הַשָּׁנָה חָל לִהְיוֹת אֶלָּא בְּיוֹם הָנֵף, וּבְיוֹם עִבּוּרוֹ. אֲחֵרִים אוֹמְרִין: אֵין בֵּין עֲצֶרֶת לַעֲצֶרֶת וְאֵין בֵּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֶלָּא אַרְבָּעָה יָמִים בִּלְבַד, וְאִם הָיְתָה שָׁנָה מְעֻבֶּרֶת חֲמִשָּׁה.

ה. אֵין בַּעֲרָכִין פָּחוֹת מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם, וּמוֹסִיפִין עַד עוֹלָם. וְאֵין בִּנְזִירוּת פָּחוֹת מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם, וּמוֹסִיפִין עַל עוֹלָם.

ו. הֶחָלִיל אֵין דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: דּוֹחֶה. לֹא הָיָה מַכֶּה בִּשְׁנֵי חֲלִילִין אֶלָּא בְּחָלִיל אֶחָד. לֹא הָיָה מְחַלֵּק אֶלָּא בְּשֶׁל קָנֶה, מִפְּנֵי שֶׁמְּחַלֵּק יָפֶה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַדְּרָאוּלִים לֹא הָיָה בַּמִּקְדָּשׁ, מִפְּנֵי שֶׁמְּעַרְבֵּב אֶת הַקּוֹל, וּמְקַלְקֵל אֶת הַנְּעִימָה. אֵלּוּ הֵן מַכִּין לִפְנֵי מִזְבֵּחַ: עַבְדֵי כְּהוּנָה הָיוּ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַבְדֵי לְוִיָּה. רַבִּי יוֹסֵי

תּוֹסֶפְתָּא

אוֹמֵר: מִשְׁפַּחַת בֵּית הַפְּגָרִים, בֵּית צָפְרָיֵא מִימָאִים - מַשִּׁיאִין לַכְּהֻנָּה; רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר: מַכִּירָן הָיִיתִי וּלְוִים הָיוּ.

מַסֶּכֶת עֲרָכִין פֶּרֶק שֵׁנִי

א. אֵין פּוֹחֲתִין מִתִּשְׁעָה כִּנּוֹרוֹת וּמוֹסִיפִין עַד עוֹלָם. אֵין פּוֹחֲתִין מִשְּׁנֵים עָשָׂר לְוִיִּם הָעוֹמְדִים עַל הַדּוּכָן, וּמוֹסִיפִין עַד עוֹלָם, כְּנֶגֶד תִּשְׁעָה כִּנּוֹרוֹת וּשְׁנֵי נְבָלִים וּבְצִלְצַל אֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר (דִּבְרֵי הַיָּמִים-א כה, ט): "הוּא וְאֶחָיו וּבָנָיו שְׁנֵים עָשָׂר", כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "יֵשׁוּעַ" (עֶזְרָא ג, ב), מִלַּמֵּד שֶׁאַף עִמָּהֶן מִן הַמְּנִין. מֵעוֹלָם לֹא נִרְאֵית אִשָּׁה בָּעֲזָרָה אֶלָּא בִּשְׁעַת קָרְבָּנָהּ בִּלְבַד, וְלֹא נִרְאֶה קָטָן בָּעֲזָרָה אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁהַלְוִיִּם אוֹמְרִין בַּשִּׁיר. לֹא הָיוּ אוֹמְרִין בִּנֶּבֶל וְכִנּוֹר אֶלָּא בְּפֶה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: צוֹעֲרֵי לְוִיָּה בְּנֵי יַקִּירֵי יְרוּשָׁלַיִם הָיוּ בְּעֻזֶּרֶת נָשִׁים, רָאשֵׁיהֶן בֵּין רַגְלֵי הַלְוִיִּם, כְּדֵי לִתֵּן תֶּבֶל בִּנְעִימָה, שֶׁנֶּאֱמַר (עֶזְרָא ג, ט): "וַיַּעֲמֹד יֵשׁוּעַ בָּנָיו [וְאָחָיו] קַדְמִיאֵל וּבָנָיו בְּנֵי יְהוּדָה" וְגוֹ'.

ב. חָלִיל שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ שֶׁל קָנֶה הָיָה, וּמִימוֹת מֹשֶׁה הָיָה, פַּעַם אַחַת צִפּוּהוּ זָהָב, וְלֹא הָיָה קוֹלוֹ עָרֵב כְּמוֹת שֶׁהָיָה, נָטְלוּ צִפּוּיוֹ, וְחָזַר קוֹלוֹ לִהְיוֹת עָרֵב לְכְמוֹת שֶׁהָיָה. צִלְצָל שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ שֶׁל נְחֹשֶׁת חַיָּה וּמִימוֹת מֹשֶׁה הָיָה נִפְגַּם, שָׁלְחוּ חֲכָמִים וְהֵבִיאוּ אֲמָנִין מֵאֲלֶכְסַנְדְּרִיָּא שֶׁתִּקְּנוּהוּ, וְלֹא הָיָה קוֹלוֹ עָרֵב כְּמוֹ שֶׁהָיָה. מַכְּתֶּשֶׁת שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ שֶׁל נְחֹשֶׁת הָיְתָה, וּמִימוֹת מֹשֶׁה הָיְתָה נִפְגָּמָה, וְשָׁלְחוּ חֲכָמִים וְהֵבִיאוּ אֲמָנִין מֵאֲלֶכְסַנְדְּרִיָּא, וְתִקְּנוּהָ, וְלֹא הָיְתָה מְפַטֶּמֶת כְּרִאשׁוֹנָה, נָטְלוּ אֶת פְּגִימָתָהּ חֲזָרָה לִתְחִלָּתָהּ.

ג. אֵלּוּ הַכֵּלִים שֶׁנִּפְגְּמוּ בַּבַּיִת הָרִאשׁוֹן, וְלֹא עָלְתָה לָהֶן אַרְכָּה, וַעֲלֵיהֶן הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים-א ז, מה): "נְחֹשֶׁת מְמֹרָט". וַעֲלֵיהֶן הוּא אוֹמֵר (עֶזְרָא ח, כז): "וּכְלֵי נְחֹשֶׁת מֻצְהָב טוֹבָה שְׁנֵים חֲמוּדוֹת כָּזָהָב", מִלַּמֵּד שֶׁהָיְתָה יָפָה כִּשְׁנַיִם כָּזָהָב. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: שְׁנֵי כֵלִים הָיוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "שְׁנַיִם". רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שִׁלּוּחַ הָיָה. הַמּוֹצִיא מַיִם בִּכְאִיסָר, אָמַר נַרְחִיבֵנוּ, כְּדֵי שֶׁיִּרְבּוּ מֵימָיו וְהַרְחִיבוּהוּ וְנִתְמַעֲטוּ מֵימָיו, וּסְתָמוּהוּ וְחָזַר לִתְחִלָּתוֹ.

הַשָּׁלֵם

ד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שֶׁבַע נִימִין בְּכִנּוֹר הָיוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים טז, יא): "שֹׂבַע שְׂמָחוֹת אֶת פָּנֶיךָ", לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ שְׁמוֹנָה, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים יב, א): "לַמְנַצֵּחַ עַל הַשְּׁמִינִית" - עַל נִימָא שְׁמִינִית, לֶעָתִיד לָבוֹא בַּעֲשִׂירִית, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים לג, ב): "הוֹדוּ לַה' בְּכִנּוֹר בְּנֵבֶל עָשׂוֹר זַמְּרוּ לוֹ".

ה. שְׁדֵה אֲחוּזָה לְהָקֵל וּלְהַחְמִיר, כֵּיצַד? אֶחָד הַמַּקְדִּישׁ בִּפְרִדֵּסוֹת סְפוּסְטִי, וּבְחוֹלִית שֶׁל מָחוֹזָא, נוֹתֵן חֲמִשִּׁים סֶלַע לְבֵית כּוּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַמַּקְדִּישׁ בִּפְרִדֵּסוֹת יְרֵחוֹ וּבְחוֹלִית שֶׁל יַבְנֶה - נוֹתֵן חֲמִשִּׁים סֶלַע לְבֵית כּוּר, שְׂדֵה מִקְנֶה נוֹתֵן שָׁוְיוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כז, כג): "וְחִשַּׁב לוֹ הַכֹּהֵן אֶת מִכְסַת הָעֶרְכְּךָ" - אֵין מִכְסַת אֶלָּא שָׁוְיָהּ; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אֵין כָּל שָׁוְיָהּ הוּא נוֹתֵן, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְחִשַּׁב", נֶאֱמַר כָּאן: "וְחִשַּׁב", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן: "וְחִשַּׁב", מַה "וְחִשַּׁב" הָאָמוּר לְהַלָּן חֲמִשִּׁים סֶלַע לְבֵית כּוּר, אַף "וְחִשַּׁב" הָאָמוּר כָּאן חֲמִשִּׁים סֶלַע לְבֵית כּוּר.

ו. רְאֵה כַּמָּה הֶחְמִירָה תּוֹרָה בֵּין חוֹמְסֵי חָמֶס לְאוֹמְרֵי לָשׁוֹן הָרַע, שֶׁאוֹנֶס וּמְפַתֶּה וְחָמֵס חָמֶס נוֹתֵן חֲמִשָּׁה סְלָעִים, וְאֵינוֹ לוֹקֶה. הַמּוֹצִיא שֵׁם רָע - לוֹקֶה וְנוֹתֵן מֵאָה סֶלַע. הֶחְמִירָה תּוֹרָה דְּבָרִים מִן הַמַּעֲשֶׂה, נֶאֱמַר (שְׁמוֹת כא, טו): "וּמַכֵּה אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת", וְנֶאֱמַר (שְׁמוֹת כא, יז): "וּמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת", זֶה בִּסְקִילָה וְזֶה בַּחֲנִיקָה, הֶחְמִירָה תּוֹרָה דְּבָרִים מִן הַמַּעֲשֶׂה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן פַּרְטָא אוֹמֵר: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (בַּמִּדְבָּר יד, לז): "וַיְמוּתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דִבַּת הָאָרֶץ" וְגוֹ'. עַל מָה הוֹצִיאוּ שֵׁם רָע עַל עֵצִים וְעַל אֲבָנִים? וַהֲלֹא דְּבָרִים קַל וָחֹמֶר, וּמַה אִם אֵלּוּ שֶׁלֹּא הוֹצִיאוּ שֵׁם רַע אֶלָּא עַל עֵצִים וְעַל אֲבָנִים נֶעֱנָשׁוּ, וְלֹא עֹנֶשׁ מוּעָט אֶלָּא עֹנֶשׁ מְרֻבֶּה, וְלֹא עֹנֶשׁ לְשָׁעָה אֶלָּא

תּוֹסֶפְתָּא

עֹנֶשׁ לְדוֹרוֹת, הַמּוֹצִיא שֵׁם רָע עַל חֲבֵרוֹ כַּיּוֹצֵא בּוֹ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

ז. עָנִי וְעָשִׁיר שֶׁהֶעֱרִיכוּ אֶת עָנִי וְעָשִׁיר - זֶה נוֹתֵן לְפִי מַשֶּׂהוּ וְזֶה נוֹתֵן לְפִי מַשֶּׂהוּ. ׳הֲרֵי עָלַי עֵרֶךְ סְתָם׳ - זֶה מֵבִיא אֶת הַמֵּעָט שֶׁבַּעֲרָכִין. וְכַמָּה הוּא מֵעָט שֶׁבַּעֲרָכִין? חֲמִשָּׁה סְלָעִים. הָאוֹמֵר עֶרְכִּן שֶׁל עֲשָׂרָה עָלַי, אִם הָיָה עָנִי - נוֹתֵן עַל יְדֵי כֻּלָּן עֵרֶךְ עָנִי. עָשִׁיר - נוֹתֵן עַל יְדֵי כֻּלָּן עֵרֶךְ עָשִׁיר, עָנִי וְהֶעֱשִׁיר - נוֹתֵן עַל יְדֵי כֻּלָּן, עֵרֶךְ עָשִׁיר עָשִׁיר וְהֶעֱנִי - נוֹתֵן עַל יְדֵי כֻּלָּן עֵרֶךְ עָנִי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עֵרֶךְ עָשִׁיר הוֹאִיל וּבָא לְכְלָל עֹשֶׁר שָׁעָה אַחַת. הָאוֹמֵר: ׳עֵרֶךְ פְּלוֹנִי זֶה עָלַי׳ - הֲרֵי זֶה נוֹתֵן סֶלַע; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כז, כה): ״וְכָל עֶרְכְּךָ יִהְיֶה בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ״. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין נוֹתְנִין אֶלָּא לְפִי הֶשֵּׂג יָד, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם כז, ח): ״עַל פִּי אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יַד הַנּוֹדֵר יַעֲרִיכֶנּוּ״. עָנִי שֶׁהֶעֱרִיךְ אֶת עַצְמוֹ - אֵין אוֹמְרִים לוֹ: ׳לֵךְ לְוֵה, לֵךְ עֲשֵׂה מְלָאכָה, וְהָבֵא עֵרֶךְ עָשִׁיר׳, אֶלָּא מֻטָּב שֶׁיָּבִיא עֵרֶךְ עָנִי עַכְשָׁו, וְאַל יָבִיא עֵרֶךְ עָשִׁיר אֶלָּא לְאַחַר זְמַן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הָיָה אָבִיו חוֹלֶה אוֹ מְסֻכָּן אוֹ שֶׁהָיְתָה סְפִינָתוֹ בְּמִדִּינַת הַיָּם וְיָבִיא עֵרֶךְ עָשִׁיר, אֶלָּא מֻטָּב שֶׁיָּבִיא עֵרֶךְ עָנִי עַכְשָׁו, וְאַל יָבִיא עֵרֶךְ עָשִׁיר לְאַחַר זְמַן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הָיָה חַיָּב קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד, אֵין אוֹמְרִים לוֹ: ׳לֵךְ לְוֵה, לֵךְ עֲשֵׂה מְלָאכָה וְהָבֵא קָרְבָּן עָשִׁיר׳, אֶלָּא מֻטָּב שֶׁיָּבִיא קָרְבָּן עָנִי עַכְשָׁיו, וְאַל יָבִיא קָרְבָּן עָשִׁיר לְאַחַר זְמַן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הֶקְטֵר חֲלָבִים כְּשֵׁרִין לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת, אֲמָרָהּ תּוֹרָה: יִדְחוּ אֶת הַשַּׁבָּת בִּזְמַן, וְאַל יִקָּרְבוּ לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת.

מַסֶּכֶת עֲרָכִין פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. הָאוֹמֵר: ׳הֲרֵי עָלַי שַׁרְבִּיט מְלֹא קוֹמָתוֹ׳ - מֵבִיא מְלֹא קוֹמָתוֹ שַׁרְבִּיט שֶׁאֵינוֹ נִכְפָּף. מַעֲשֶׂה בְּאִמָּה שֶׁל רִימַטְיָא, שֶׁהָיְתָה בְּתָהּ חוֹלָה, וְאָמְרָה: אִם תַּעֲמֹד בִּתִּי מֵחֳלְיָהּ אֶתֵּן מִשְׁקָלָהּ זָהָב, עָמְדָה מֵחֳלְיָהּ, עָלְתָה לִירוּשָׁלַיִם וּשְׁקָלַתָּהּ זָהָב.

הַשָּׁלֵם

ב. ׳מִשְׁקַל יָדִי עָלַי׳ - נוֹתֵן עַד הָאָצִיל. ׳מִשְׁקַל רַגְלִי עָלַי׳ - נוֹתֵן עַד הָאַרְכֻּבָּה, כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? מֵבִיא חָבִית מְלֵאָה מַיִם, מַכְנִיס יָדוֹ לְתוֹכָהּ עַד הָאָצִיל - מַכְנִיס רַגְלוֹ לְתוֹכוֹ, וּמֵבִיא בְּשַׂר חֲמוֹר גִּידִים וַעֲצָמוֹת, שׁוֹקֵל וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ, בָּשָׂר כְּנֶגֶד בָּשָׂר וַעֲצָמוֹת כְּנֶגֶד עֲצָמוֹת, וְאַף שֶׁאֵין רְאָיָה לַדָּבָר זֵכֶר לַדָּבָר (יְחֶזְקֵאל כג, כ): ״אֲשֶׁר בְּשַׂר חֲמוֹרִים בְּשָׂרָם״; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי: הֵיאַךְ אֶפְשָׁר לְכַוֵּן בָּשָׂר כְּנֶגֶד בָּשָׂר וַעֲצָמוֹת כְּנֶגֶד עֲצָמוֹת? אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: אוֹמְדִין אוֹתוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי: עַד שֶׁאוֹמְדִין אוֹתוֹ - יֶאֱמַד אֶת הַיָּד, כַּמָּה הִיא שׁוֹקֶלֶת? וְאֶת הָרֶגֶל כַּמָּה הִיא שׁוֹקֶלֶת?

ג. ׳חֲצִי עֶרְכִּי עָלַי׳ - נוֹתֵן חֲצִי עֶרְכּוֹ; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: קוֹנְסִין אוֹתוֹ וְנוֹתֵן עֵרֶךְ כֻּלּוֹ. ׳חֲצִי דָּמַי עָלַי׳ - נוֹתֵן חֲצִי דָּמוֹ. רַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: קוֹנְסִין אוֹתוֹ וְנוֹתֵן דְּמֵי כֻלּוֹ.

ד. הָאוֹמֵר עֶרְכּוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי עָלַי, מֵת הַנֶּעֱרָךְ - הַמַּעֲרִיךְ חַיָּב.

ה. חֹמֶר בַּדָּמִים שֶׁאֵין בַּעֲרָכִין, וּבַעֲרָכִין שֶׁאֵין בַּדָּמִים. שֶׁהַדָּמִים נוֹהֲגִין בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה בַּחַיִּים, וּבִשְׁחוּטִין בַּשְּׁלֵמִים וּבָאֲבָרִים, וּבְאֵין שֶׁלֹּא מִן הֶשֵּׂג יָד, מַה שֶׁאֵין כֵּן בַּעֲרָכִין. חֹמֶר בַּעֲרָכִין, שֶׁעֲרָכִין יֵשׁ לָהֶן קְצָבָה מִן הַתּוֹרָה, מַה שֶׁאֵין כֵּן בַּדָּמִים. ׳הָאוֹמֵר עֵרֶךְ פְּלוֹנִי עָלַי׳ וָמֵת - חַיָּב, ׳דְּמֵי בְּהֵמָה זוֹ עָלַי וָמֵת׳ - חַיָּב. ׳דְּמֵי בְּהֵמָה זוֹ עָלַי׳ - וָמֵתָה בְּהֵמָה - הַנּוֹדֵר חַיָּב.

ו. חֹמֶר בָּאָדָם שֶׁאֵין בַּבְּהֵמָה, וּבַבְּהֵמָה שֶׁאֵין בָּאָדָם. שֶׁהָאוֹמֵר: ׳דְּמֵי בְּהֵמָה זוֹ עָלַי׳ - מֵתָה חַיָּב. ׳דְּמֵי פְּלוֹנִי זֶה עָלַי וָמֵת׳ - פָּטוּר. חֹמֶר בַּעֲרָכִין שֶׁנּוֹהֲגִים בָּאָדָם וְאֵין נוֹהֲגִים בַּבְּהֵמָה.

ז. הַמַּקְדִּישׁ מַעֲשֶׂה יְדֵי אִשְׁתּוֹ - הֲרֵי זֶה מַעֲלֶה לָהּ פַּרְנָסָה מִתּוֹכָן, וְהַשְּׁאָר הֶקְדֵּישׁ. הַמַּקְדִּישׁ מַעֲשֵׂה יְדֵי עַבְדּוֹ - הֲרֵי זֶה מַעֲלֶה לוֹ פַּרְנָסָה מִתּוֹכָן, וְהַשְּׁאָר הֶקְדֵּישׁ. הַמַּקְדִּישׁ

תּוֹסֶפְתָּא

אֶת עַצְמוֹ - הֲרֵי זֶה עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל, לֹא הִקְדִּישׁ אֶלָּא דָּמָיו. ׳רֹאשׁוֹ שֶׁל עֶבֶד זֶה הֶקְדֵּשׁ׳ - הוּא וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁתָּפִין בּוֹ. ׳רֹאשׁוֹ שֶׁל חֲמוֹר זֶה הֶקְדֵּשׁ׳ - הוּא וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁתָּפִין בּוֹ. ׳רֹאשׁוֹ שֶׁל עֶבֶד מָכוּר לְךָ׳ - מַשְׁלִימִין בֵּינֵיהֶן. ׳רֹאשׁוֹ שֶׁל חֲמוֹר זֶה מָכוּר לְךָ׳ - מַשְׁלִימִין בֵּינֵיהֶן. ׳רֹאשָׁהּ שֶׁל פָּרָה זוֹ מָכוּר לְךָ׳ - לֹא מָכַר אֶלָּא רֹאשָׁהּ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֲפִלּוּ אָמַר: ׳רֹאשָׁהּ שֶׁל פָּרָה זוֹ הִקְדִּישׁ׳ - לֹא הִקְדִּישׁ אֶלָּא רֹאשָׁהּ. ׳שׁוֹר זֶה עוֹלָה׳ - הַשּׁוֹר עוֹלָה וּמוֹעֲלִין בּוֹ, וְאֵין חַיָּבִין בְּאַחֲרָיוּתוֹ. ׳שׁוֹר זֶה עָלַי עוֹלָה׳ - הַשּׁוֹר עוֹלָה וּמוֹעֲלִין בּוֹ, וְחַיָּבִין בְּאַחֲרָיוּתוֹ. ׳דְּמֵי שׁוֹר זֶה עוֹלָה׳ - הַשּׁוֹר חֹלִין, וְאֵין מוֹעֲלִין וְאֵין חַיָּבִין בְּאַחֲרָיוּתוֹ. ׳דְּמֵי שׁוֹר זֶה עָלַי עוֹלָה׳ - הַשּׁוֹר חֹלִין וְאֵין מוֹעֲלִין בּוֹ. ׳בַּיִת זֶה הֶקְדֵּשׁ׳ - הַבַּיִת הֶקְדֵּשׁ וּמוֹעֲלִין בּוֹ וְאֵין חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ. ׳בַּיִת זֶה עָלַי הֶקְדֵּשׁ׳ - הַבַּיִת הֶקְדֵּשׁ וּמוֹעֲלִין בּוֹ וְחַיָּבִין בְּאַחֲרָיוּתוֹ. ׳דְּמֵי בַּיִת זֶה הֶקְדֵּשׁ׳ - הַבַּיִת חֹלִין וְאֵין חַיָּבִין בְּאַחֲרָיוּתוֹ. ׳דְּמֵי בַּיִת זֶה עָלַי הֶקְדֵּשׁ׳ - הַבַּיִת חֹלִין וְאֵין מוֹעֲלִין בּוֹ, אֲבָל חַיָּבִין בְּאַחֲרָיוּתוֹ.

ח. חַיָּבֵי נְדָרִים וּנְדָבוֹת, וְהָעֲרָכִין, וְהַדָּמִים, וְהֶקְדֵּשׁוֹת - בֵּית דִּין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן. וְאִם מֵתוּ - הַיּוֹרְשִׁין חַיָּבִים לְהָבִיא. חַיָּבֵי חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת וְהַדָּמִים - אֵין בֵּית דִּין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן, וְאִם מֵתוּ - אֵין הַיּוֹרְשִׁין חַיָּבִין לְהָבִיא, וְהַדָּמִים שֶׁנִּישׁוֹמוּ - הֲרֵי הֵן כַּעֲרָכִין, עוֹלוֹת הַבָּאוֹת עִם חַטָּאוֹת, בֵּית דִּין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן, וְאִם מֵתוּ - הַיּוֹרְשִׁין חַיָּבִין לְהָבִיא. הֵבִיא חַטָּאתוֹ וְלֹא הֵבִיא עוֹלָתוֹ - בֵּית דִּין מְמַשְׁכְּנִין עָלֶיהָ, וְאִם מֵתוּ - עַל הַיּוֹרְשִׁין לְהָבִיא רְאָיָה. הֵבִיא עוֹלָתוֹ וְלֹא הֵבִיא חַטָּאתוֹ - אֵין בֵּית דִּין מְמַשְׁכְּנִין עָלֶיהָ, וְאִם מֵתוּ - אֵין הַיּוֹרְשִׁין חַיָּבִין לְהָבִיא.

ט. חַיָּבֵי עוֹלוֹת, וְהַדָּמִין, וּשְׁלָמִין, וַעֲרָכִין, וַחֲרָמִין, וְהֶקְדֵּשׁוֹת, נְדָרִים וּנְדָבוֹת, וְחַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת, וּצְדָקוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת, וְלֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה, וּבְכוֹר, וּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה,

הַשָּׁלֵם

וְהַפֶּסַח - כֵּיוָן שֶׁעָבְרוּ עֲלֵיהֶן שְׁלֹשָׁה רְגָלִים עוֹבֵר עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם ״בַּל תְּאַחֵר״. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׁלֹשָׁה רְגָלִים כְּסִדְרָן וְחַג הַמַּצּוֹת רִאשׁוֹן. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כֵּיוָן שֶׁעָבַר עָלָיו חַג הַסֻּכּוֹת - עוֹבֵר עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם ׳בַּל תְּאַחֵר׳. וְאֶחָד הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר, וְאֶחָד כָּל הַקָּדָשִׁים שֶׁהִקְדִּישָׁן שָׁנָה שֶׁל רְגָלִים, וּרְגָלִים שֶׁל שָׁנָה - עוֹבֵר עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם ׳בַּל תְּאַחֵר׳.

מַסֶּכֶת עֲרָכִין פֶּרֶק רְבִיעִי

א. שׁוּם הַיְתוֹמִין שְׁלוֹשִׁים יוֹם, וְשׁוּם הֶקְדֵּשׁ שִׁשִּׁים יוֹם, וּמַכְרִיזִין בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב, בְּהַכְנָסַת פּוֹעֲלִין וּבְהוֹצָאַת פּוֹעֲלִין, אוֹמְדִין כַּמָּה סִימָנֶיהָ, כַּמָּה הָיְתָה יָפָה, וְכַמָּה הוּא רוֹצֶה לִפְדּוֹת עַל מְנָת לִתֵּן לְאִשָּׁה כְּתֻבָּתָהּ וּלְבַעַל חוֹב אֶת חוֹבוֹ, כְּשֵׁם שֶׁהֶדְיוֹט קָדַם אֶת הֶדְיוֹט - הֲרֵי זוֹ קְדִימָה לְעוֹלָם, כָּךְ הֶדְיוֹט קָדַם אֶת הַגְּבוֹהַּ - הֲרֵי זוֹ קְדִימָה לְעוֹלָם. מְטַלְטְלִין שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, וְנָטַע רְבָעִי, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי - דָּמָיו יְדוּעִין, נִפְדִּין עַל פִּי שְׁלֹשָׁה לָקוּחוֹת וְלֹא עַל פִּי שְׁלֹשָׁה שֶׁאֵינָן לָקוּחוֹת. מוּם שֶׁבְּגָלוּי - הֲרֵי זֶה יִשָּׁחֵט עַל פִּי בְנֵי הַכְּנֶסֶת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֲפִלּוּ רַגְלוֹ קְטוּעָה וְעֵינוֹ סְמוּיָה - לֹא יִשָּׁחֵט אֶלָּא עַל פִּי מֻמְחֶה.

ב. הַמַּקְדִּישׁ אֶת הַבְּהֵמָה וָמֵתָה - יֵשׁ לָהּ פִּדְיוֹן. הַמַּקְדִּישׁ אֶת הַמֵּתָה - אֵין לָהּ פִּדְיוֹן. הַפּוֹדֶה מִיַּד הֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא בִּקְּרַת - הֶקְדֵּשׁ פָּדוּי, שֶׁיַּד הֶקְדֵּשׁ עַל הָעֶלְיוֹנָה. פָּרָה זוֹ תַּחַת פָּרָה שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, וְטַלִּית זוֹ תַּחַת טַלִּית שֶׁל הֶקְדֵּשׁ - הֶקְדֵּשׁ פָּדוּי, שֶׁיַּד הֶקְדֵּשׁ עַל הָעֶלְיוֹנָה. ׳פָּרָה זוֹ בַּחֲמִשִּׁים סְלָעִים תַּחַת פָּרָה שֶׁל הֶקְדֵּשׁ׳, ׳טַלִּית זוֹ בְּחָמֵשׁ סְלָעִים תַּחַת טַלִּית שֶׁל הֶקְדֵּשׁ׳ - רִאשׁוֹנָה טְעוּנָה חֲמֵשׁ, וּשְׁנִיָּה אֵין טְעוּנָה חֲמֵשׁ, מִשְׁכּוֹ וְלֹא הִסְפִּיק לִפְדּוֹתוֹ עַד שֶׁעָמַד בְּמָאתַיִם - הֲרֵי זֶה נוֹתֵן מָאתַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז, יט): ״וְנָתַן אֶת הַכֶּסֶף וְקָם לוֹ״. אִם נָתַן הַכֶּסֶף - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, וְאִם לָאו - אֵינוֹ שֶׁלּוֹ. מָשְׁכוּ בֵּית דִּין וְלֹא הִסְפִּיק לִפְדּוֹתוֹ עַד שֶׁעָמַד בְּמָנֶה -

תּוֹסֶפְתָּא

הֲרֵי זֶה נוֹתֵן מָאתַיִם, שֶׁאֲמִירָתוֹ לַגָּבוֹהַּ כִּמְסִירָתוֹ לְהֶדְיוֹט. פְּדָאוֹ בְּמָנֶה, וְלֹא הִסְפִּיק לְמָשְׁכוֹ, עַד שֶׁעָמַד בְּמָאתַיִם - מַה שֶּׁפָּדָה פָּדוּי, פְּדָאוֹ בְּמָאתַיִם וְלֹא הִסְפִּיק לְמָשְׁכוֹ עַד שֶׁעָמַד בְּמָנֶה, מַה שֶּׁפָּדָה פָּדוּי, שֶׁהֶקְדֵּשׁ, פְּדְיָתוֹ הִיא מְשִׁיכָתוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמְרִים: אַף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - פְּדְיָתוֹ הִיא מְשִׁיכָתוֹ.

ג. הַמַּקְדִּישׁ אֶת נְכָסָיו וְנָתַן עֵינָיו לִגְרֹשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יְדֵירָנָה הֲנָאָה וְגוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ מִן הֶקְדֵּשׁ, וְאִם רָצָה לְהַחֲזִיר - יַחֲזִיר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אִם רָצָה לְהַחֲזִיר - לֹא יַחֲזִיר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אִם רָצָה לְהַחֲזִיר - לֹא יַחֲזִיר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל. הִקְדִּישׁ תִּשְׁעִים מָנֶה, וְהָיָה חוֹבוֹ מֵאָה מָנֶה - מוֹסִיף אֶת דִּינָר וּפוֹדֶה מִיַּד הֶקְדֵּשׁ, אֲפִלּוּ בְּדִינָר, שֶׁאֵין הֶקְדֵּשׁ יוֹצֵא מִידֵי פִּדְיוֹן. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם הָיָה חוֹבוֹ מְרֻבֶּה עַל הֶקְדֵּשׁוֹ - לֹא הִקְדִּישׁ כְּלוּם, אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ 'חַיָּבֵי הֶקְדֵּשׁוֹת בֵּית דִּין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ, וְנוֹתְנִין לוֹ מָזוֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם וּכְסוּת שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ' - בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁבֵּית דִּין נִזְקָקִין לָהֶן. נוֹתְנִין מִטָּה מֻצַּעַת, סַנְדָּלָיו וּתְפִילָּיו. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם הָיָה אִכָּר - נוֹתְנִין לוֹ צְמָדוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: חֲמָר - נוֹתְנִין לוֹ שְׁנֵי חֲמוֹרִים. הַמַּקְדִּישׁ אֶת נְכָסָיו, וְהָיוּ בָהֶן עֲבָדִים, אֵין אוֹמְרִים לְהַאֲכִיל אֶת הָעֲבָדִים וּלְהַלְבִּישָׁם שֶׁיְּבִיאוּ דָּמִים הַרְבֵּה, וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֲפִלּוּ מַרְגָּלִיּוֹת בִּכְפַר קָטָן, אֵין לַהֶקְדֵּשׁ אֶלָּא מְקוֹמוֹ וּשְׁעָתוֹ.

ד. אֵין מַקְדִּישִׁין לִפְנֵי יוֹבֵל פְּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים שֶׁל תְּבוּאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כז, יח): "וְחִשַּׁב לוֹ הַכֹּהֵן אֶת הַכֶּסֶף עַל פִּי הַשָּׁנִים", הָא לֹא הִקְדִּישָׁהּ בַּיּוֹבֵל - הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. שָׁנִים אֵין פְּחוֹת מִשְּׁתַּיִם, לֹא כֶּשֶׂם שֶׁאֵין מַקְדִּישִׁין פְּחוֹת מִשְּׁתַּיִם, כָּךְ אֵין גּוֹאֲלִים פְּחוֹת מִשְּׁתַּיִם, תַּלְמוּד לוֹמַר (וַיִּקְרָא כז, יח): "וְנִגְרַע מֵעֶרְכֶּךָ" - אֲפִלּוּ שָׁנָה. נִמְצֵאתָ אוֹמֵר, יוֹבֵל אַרְבָּעִים וְתֵשַׁע שָׁנִים, אַרְבָּעִים וְתֵשַׁע סְלָעִים, אַרְבָּעִים וְתֵשַׁע פּוּנְדְיוֹת, אָכְלָה הֶקְדֵּשׁ בְּעֶשֶׂר וּבְחָמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים - נוֹתֵן סֶלַע וּפוּנְדְיוֹן לְשָׁנָה.

הַשָּׁלֵם

ה. הַמַּקְדִּישׁ שָׂדֶה בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל - נוֹתֵן בֵּית זֶרַע חֹמֶר שְׂעוֹרִים בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף. בֵּית זֶרַע חֹמֶר שְׂעוֹרִים, אֲבָל לֹא בְּמִדָּה. אֶחָד שָׂדֶה וְאֶחָד שְׂדֵה אִילָן, וְאֶחָד שְׂדֵה קָנִים, בַּמִּדָּה הַזֹּאת פְּחוֹת מִכֵּן אוֹ יוֹתֵר עַל כֵּן - נוֹתֵן לְפִי חֶשְׁבּוֹן. הָיוּ שָׁם בְּקָעִים עֲמוּקִים עֲשָׂרָה טְפָחִים אוֹ סְלָעִים גְּבוֹהִין עֲשָׂרָה טְפָחִים - הֲרֵי הֵן אֵין מְקֻדָּשִׁין וְנִמְדָּדִין עִמָּהּ, פְּחוֹת מִכֵּן נִמְדָּדִין עִמָּהּ וּמְקֻדָּשִׁין, הַבַּיִת וְהַבּוּרְגָנִין, וְהַמִּגְדָּל וְהַשּׁוֹבָךְ שֶׁבְּתוֹכָהּ - הֲרֵי הֵן נִמְדָּדִין עִמָּהּ, כְּשֵׁהֵן נִפְדִּין - נִפְדִּין כְּבָתֵּי חֲצֵרִים. הִקְדִּישׁ אֶת הַשָּׂדֶה וְחָזַר וְהִקְדִּישׁ אֶת הָאִילָן, כְּשֶׁהוּא פּוֹדֶה - פּוֹדֶה אֶת הָאִילָן בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְאֶת הַשָּׂדֶה כִּשְׂדֵה אֲחוּזָה.

ו. הִקְדִּישָׁהּ וּגְאָלָהּ - אֵין יוֹצֵא מִיָּדוֹ בַּיּוֹבֵל. גְּאָלָהּ - יוֹצֵא לְאָבִיו בַּיּוֹבֵל. גְּאָלָהּ אַחֵר, אוֹ אֶחָד מִן הַקְּרוֹבִים, גְּאָלָהּ מִיָּדוֹ - אֵינוֹ יוֹצֵא לוֹ בַּיּוֹבֵל. אֵין לְךָ קָם תַּחַת הָאָב לִיעִידָה וּלְעֶבֶד עִבְרִי וְלִשְׂדֵה אֲחוּזָה, אֶלָּא הַבֵּן בִּלְבַד. הִגִּיעַ הַיּוֹבֵל וְלֹא נִגְאָלָה - הַכֹּהֲנִים נִכְנָסִים לְתוֹכָהּ וְנוֹתְנִין לוֹ אֶת דָּמֶיהָ; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: נִכְנָסִין וְלֹא נוֹתְנִין אֶלָּא נִקְרֵאת שְׂדֵה רָטוֹשִׁין, עַד יוֹבֵל שֵׁנִי. הִגִּיעַ יוֹבֵל שֵׁנִי וְלֹא נִגְאָלָה - נִקְרֵאת שְׂדֵה רָטוֹשִׁין רָטוֹשִׁין, עַד יוֹבֵל שְׁלִישִׁי. לְעוֹלָם אֵין הַכֹּהֲנִים נִכְנָסִים לְתוֹכָהּ עַד שֶׁיִּגָּאֲלֶנָּה אַחֵר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּשְׂדֵה אֲחוּזָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אֲבָל בִּשְׂדֵה מִקְנָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל - מַקְדִּישִׁין בְּכָל שָׁעָה שֶׁיִּרְצוּ, וְגוֹאֲלִין בְּכָל שָׁעָה שֶׁיִּרְצוּ. גְּאָלָהּ אַחֵר - יוֹצֵא לַבְּעָלִים בַּיּוֹבֵל. שָׂדֶה הַיּוֹצֵא מִיַּד הֶקְדֵּשׁ לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל - הֲרֵי הִיא כִּשְׂדֵה אֲחוּזָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל. הַכֹּהֲנִים וּלְוִיִּם בַּשָּׂדֶה, בְּעָרֵי מִגְרְשֵׁיהֶן - מְקֻדָּשִׁין בְּכָל שָׁעָה שֶׁיִּרְצוּ. וְגוֹאֲלִים בְּכָל שָׁעָה שֶׁיִּרְצוּ. גְּאָלָהּ אַחֵר - יוֹצֵא לַבְּעָלִים בַּיּוֹבֵל, שָׂדֶה הַיּוֹצֵא מִיַּד הֶקְדֵּשׁ לַכֹּהֲנִים - הֲרֵי הִיא כִּשְׂדֵה

תּוֹסֶפְתָּא

אֲחוּזָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל. הַכֹּהֲנִים וּלְוִיִּם בִּשְׂדֵה אֲחוּזָתָן בְּעָרֵי מִגְרְשֵׁיהֶן - מְקַדְּשִׁין בְּכָל שָׁעָה שֶׁיִּרְצוּ, וְגוֹאֲלִין בְּכָל שָׁעָה שֶׁיִּרְצוּ. גְּאֻלָּה אַחַר - יוֹצֵא לַבְּעָלִים בַּיּוֹבֵל.

ז. כֹּהֵן שֶׁיָּרַשׁ אֶת אֲבִי אִמּוֹ, וְכֵן בֶּן לֵוִי נָתִין וּמַמְזֵר בִּשְׂדֵה אֲבוֹתָיו - הֲרֵי הוּא כִּשְׂדֵה אֲחוּזָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

ח. הַמַּקְדִּישׁ שָׂדֵהוּ בְּשָׁעָה שֶׁאֵינוֹ יוֹבֵל, אוֹמְרִים לוֹ: 'פְּדֵה אַתָּה רִאשׁוֹן', שֶׁהַבְּעָלִים נוֹתְנִים חֹמֶשׁ, וְכָל אָדָם אֵין נוֹתֵן חֹמֶשׁ. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהִקְדִּישׁ שָׂדֵהוּ מִפְּנֵי רָעָתָהּ. אָמְרוּ לוֹ: 'פְּדֵה אַתָּה רִאשׁוֹן' - הֲרֵי שֶׁלִּי בְּאֹסֶר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֲפִלּוּ לֹא אָמַר זֶה אֶלָּא כַּבֵּיצָה, אָמַר לוֹ הוֹדִיעֲתָהוּ, שֶׁהֶקְדֵּשׁ נִפְדֶּה בְּכֶסֶף וּבְשָׁוֶה כֶּסֶף. אָמַר אֶחָד: הֲרֵי שֶׁלִּי בְּעֶשֶׂר סְלָעִים, וְאֶחָד אוֹמֵר בְּעֶשְׂרִים וְאֶחָד, אוֹמֵר בִּשְׁלֹשִׁים וְאֶחָד אוֹמֵר בְּאַרְבָּעִים, וְאֶחָד אוֹמֵר בַּחֲמִשִּׁים, חָזַר בּוֹ שֶׁל חֲמִשִּׁים - נוֹטְלִין הֵימֶנּוּ עֲשָׂרָה סְלָעִים וּמַחְזִירִין אֶת הַמֶּקַח שֶׁלְּפָנָיו, חָזַר בּוֹ שֶׁל אַרְבָּעִים - נוֹטְלִין הֵימֶנּוּ עֶשֶׂר סְלָעִים וּמַחֲזִירִין אֶת הַמֶּקַח שֶׁלְּפָנָיו. חָזַר בּוֹ שֶׁל שְׁלֹשִׁים - נוֹטְלִין הֵימֶנּוּ עֶשֶׂר סְלָעִים וּמַחֲזִירִין אֶת הַמֶּקַח שֶׁלְּפָנָיו, חָזַר בּוֹ שֶׁל עֶשְׂרִים - נוֹטְלִין הֵימֶנּוּ עֶשֶׂר סְלָעִים, וּמַחֲזִירִין אֶת הַמֶּקַח שֶׁלְּפָנָיו, חָזְרוּ בָּהֶן כֻּלָּם, אִם נָטְלוּ מִכֻּלָּם עֶשֶׂר עֶשֶׂר הַמֶּקַח תָּפוּס לָרִאשׁוֹן.

ט. הַמַּקְדִּישׁ שָׂדֵה אֲחוּזָתוֹ שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת הַיּוֹבֵל, בֵּיתוֹ וּמִטַּלְטְלִין, בֵּין בְּשָׁעַת הַיּוֹבֵל וּבֵין שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת הַיּוֹבֵל - כּוֹפִין אֶת הַבְּעָלִים לִפְתֹּחַ רִאשׁוֹן. אָמַר אֶחָד - הֲרֵי שֶׁלִּי בְּעֶשְׂרִים וְאֶחָד - כּוֹפִין אֶת הַבְּעָלִים לִתֵּן עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ. עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם - כּוֹפִין אֶת הַבְּעָלִים לִתֵּן עֶשְׂרִים וְשֶׁבַע, בְּעֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ - כּוֹפִין אֶת הַבְּעָלִים לִתֵּן עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנֶה. בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה - כּוֹפִין אֶת הַבְּעָלִים לִתֵּן עֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה. בְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ - כּוֹפִין אֶת הַבְּעָלִים לִתֵּן שְׁלֹשִׁים. פָּחוֹת מִכֵּן - אֵין כּוֹפִין אֶת הַבְּעָלִים, שֶׁאֵין כּוֹפִין אֶת הַבְּעָלִים אֶלָּא כְּנֶגֶד חֹמֶשׁ. רָצוּ הַבְּעָלִים לִגְאוֹל - הָרְשׁוּת בְּיָדָן, נוֹתְנִין שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד דִּינָר. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: יֵשׁ חֹמֶשׁ לְתוֹסֶפֶת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין חֹמֶשׁ לְתוֹסֶפֶת.

י. אֵין לְאָדָם לְהַקְדִּישׁ אֶת כָּל נְכָסָיו, אִם הִקְדִּישׁ אֶת כֻּלָּן - הֲרֵי הֵן מֻקְדָּשִׁין. אֵין אָדָם רַשַּׁאי לְהַחֲרִים אֶת כָּל נְכָסָיו, וְאִם הֶחֱרִים אֶת כֻּלָּן - הֲרֵי הֵן מְחֻרָמִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר (וַיִּקְרָא כז, כח): "מֵאָדָם" - וְלֹא כָּל אָדָם. "מִבְּהֵמָה" - וְלֹא כָּל בְּהֵמָה. "מִשְּׂדֵה אֲחוּזָתוֹ" - וְלֹא כָּל שְׂדֵה אֲחוּזָתוֹ. לְפִיכָךְ אִם הִקְדִּישׁ אֶת כֻּלָּן - הֲרֵי הֵן מֻקְדָּשִׁים. וְאִם הֶחֱרִים אֶת כֻּלָּן - אֵין מְחֻרָמִים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: אִם לַגָּבוֹהַּ אֵין אָדָם רַשַּׁאי לְהַחֲרִים אֶת נְכָסָיו, שֶׁחָס הַמָּקוֹם עָלָיו, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה אָדָם חַיָּב לְהִיוֹת חָס עַל נְכָסָיו. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (דְּבָרִים יב, כ): "כִּי יַרְחִיב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת גְּבֻלְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָךְ" וְגוֹ', אִי אֶפְשָׁר שֶׁהַבָּשָׂר מַבְאִישׁ בִּקְדֵרָה, וַהֲלֹא תֹּאכְלוּ, הָא אֵינוֹ אוֹמֵר (דְּבָרִים יב, כ): "וְאָמַרְתָּ אֹכְלָה בָּשָׂר", אֶלָּא לְתֵאָבוֹן, יָכוֹל הוּא לוֹקֵחַ מִן הַשּׁוּק וְאוֹכֵל, תַּלְמוּד לוֹמַר (דְּבָרִים יב, כא): "וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאנְךָ וְאָכַלְתָּ", יָכוֹל יִכָּנֵס בָּהֶן וְיִשְׁחָטֵם כֻּלָּם, וְיַעֲלֵם? תַּלְמוּד לוֹמַר "מִבְּקָרְךָ" וְלֹא כָּל בְּקָרְךָ, "מִצֹּאנְךָ" וְלֹא כָּל צֹאנְךָ. וְכֵן הָיָה רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲשָׂרָה מָנֶה - מִתְעַסֵּק בְּיֵרֶק בִּקְדֵרָה בְּכָל יוֹם. עֶשְׂרִים מָנֶה - מִתְעַסֵּק יֵרֶק בִּקְדֵרָה וְאִלְפָּס. חֲמִשִּׁים מָנֶה - לִיטְרָא בָּשָׂר מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת. מֵאָה מָנֶה - לִיטְרָא בָּשָׂר בְּכָל יוֹם, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לַדָּבָר, זֵכֶר לַדָּבָר, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה ז, כא): "בַּיּוֹם הַהוּא יִחְיֶה אִישׁ עֶגְלַת בָּקָר וּשְׁתֵּי צֹאן וְהָיָה מֵרֹב עֲשׂוֹת חָלָב יֹאכַל חֶמְאָה" - מִמֵּאָה לוֹג חָלָב יוֹצֵא לוֹג חֶמְאָה. רַבִּי אוֹמֵר: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (וַיִּקְרָא יז, יג): "אֲשֶׁר יָצוּד צַיִד חַיָּה אוֹ עוֹף אֲשֶׁר יֵאָכֵל" וְגוֹ', וַהֲלֹא סוֹפְנוּ לְרַבּוֹת שֶׁיִּרַשׁ

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

וְשֶׁלָּקַח וְשֶׁנָּתַן לוֹ בְּמַתָּנָה, הָא אֵינוֹ אוֹמֵר "וְאָמַרְתָּ אוֹכְלָה בָּשָׂר" אֶלָּא בְּהַזְמָנָה הַזֹּאת.

יא. הַמַּקְדִּישׁ חֲצִי עַבְדּוֹ וַחֲצִי שִׁפְחָתוֹ - הוּא וְכֹהֵן שֶׁתָּפִין בּוֹ. חֲרְמֵי כֹּהֲנִים שֶׁהִקְדִּישָׁן לְהֶקְדֵּשׁ הַמִּזְבֵּחַ, אוֹ לְהֶקְדֵּשׁ בֶּדֶק הַבַּיִת - לֹא עָשָׂה כְּלוּם. הֶקְדֵּשׁ הַמִּזְבֵּחַ שֶׁהִקְדִּישׁוֹ לְחֲרְמֵי כֹּהֲנִים, אוֹ לְהֶקְדֵּשׁ בֶּדֶק הַבַּיִת - לֹא עָשָׂה כְּלוּם, אֲבָל הֶקְדֵּשׁ בֶּדֶק הַבַּיִת שֶׁהִקְדִּישׁוֹ לְחֲרְמֵי כֹּהֲנִים, אוֹ לְהֶקְדֵּשׁ הַמִּזְבֵּחַ - מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי, חֲרְמֵי כֹּהֲנִים - אֵין לָהֶם פִּדְיוֹן, וְאֵין יוֹצְאִין בַּיּוֹבֵל, חֲרְמֵי יִשְׂרָאֵל - רָצוּ הַבְּעָלִים לִגְאוֹל - הָרְשׁוּת בְּיַד כֹּהֵן. חֲרְמֵי יִשְׂרָאֵל, כֵּיוָן שֶׁבָּאוּ לְיַד כֹּהֵן - הֲרֵי הֵן כְּחֻלִּין לְכָל דָּבָר, סְתָם חֲרָמִים לְהֶדְיוֹט, וּמְפֹרָשׁ לַגָּבוֹהַּ, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כז, כח): "כָּל חֵרֶם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַה'". רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: סְתָם חֲרָמִים לַגָּבוֹהַּ וּמְפֹרָשׁ לַהֶדְיוֹט, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כז, כא): "כִּשְׂדֵה הַחֵרֶם".

יב. כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם - אֵין מַחְרִימִין; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כֹּהֲנִים אֵין מַחְרִימִין - שֶׁחֲרָמִים שֶׁלָּהֶם. לְוִיִּם מַחְרִימִים, שֶׁאֵין חֲרָמִים שֶׁלָּהֶן. אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בַּקַּרְקָעוֹת, "כִּי אֶחָזַת עוֹלָם הוּא לָהֶם" (וַיִּקְרָא כה, לד), וְדִבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּמִּטַּלְטְלִין - שֶׁאֵין חֲרָמִים שֶׁלָּהֶן.

יג. שְׁלֹשָׁה חֲרָמִים הֵן (וַיִּקְרָא כז, כח): "אַךְ כָּל חֵרֶם אֲשֶׁר יַחֲרִים אִישׁ לַה'" וְגוֹ' - אֵלּוּ חֲרְמֵי כֹּהֲנִים. "כָּל חֵרֶם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַה'" - אֵלּוּ חֲרְמֵי גְּבוֹהַּ. "כָּל חֵרֶם אֲשֶׁר יָחֳרַם מִן הָאָדָם לֹא יִפָּדֶה" - אֵלּוּ חַיָּבֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין.

מַסֶּכֶת עֲרָכִין פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. הַמּוֹכֵר שָׂדֵהוּ בִּשְׁעַת הַיּוֹבֵל - אֵין מֶתֶר לִגְאוֹל פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים שֶׁל תְּבוּאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כה, טו): "בְּמִסְפַּר שְׁנֵי תְּבוּאֹת יִמְכֹּר לָךְ". הָיְתָה שְׁנַת שְׁבִיעִית אוֹ שְׁנֵים כִּשְׁנֵי אֵלְיָהוּ - אֵינוֹ עוֹלֶה לוֹ מִן הַמְּנִין. נָרָה שָׁנָה, וַאֲכָלָהּ שָׁנָה, וְהוֹבִירָהּ שָׁנָה - עוֹלֶה לוֹ מִן הַמְּנִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: פְּעָמִים שֶׁיּוֹכַל לֶאֱכוֹל הֵימֶנָּה שָׁלֹשׁ תְּבוּאוֹת בִּשְׁתֵּי שָׁנִים, כֵּיצַד? הִנִּיחָהּ וְיָצָא, הָיָה בָּהּ תְּבוּאָה לִקְצֹר וְזֵיתִים לִבְצֹר, וַעֲנָבִים לִמְסוֹק, לֹא יֹאמַר לוֹ: 'הִנַּחְתִּיהָ לְפָנַי מְלֵאָה כְּמוֹ שֶׁהִנַּחְתִּיהָ לְפָנֶיךָ מְלֵאָה', אֶלָּא אוֹכֵל שָׁנָה אַחַת וּמִסְתַּלֵּק. הַקָּנִים וְהַזְּמוֹרוֹת וּפֵרוֹת שְׁקוּעָה בְּתוֹכָהּ - הֲרֵי הֵן כְּפֵרוֹת. אִילָן שֶׁנִּקְצָץ, אוֹ שֶׁיָּבֵשׁ - שְׁנֵיהֶן אֲסוּרִין בּוֹ. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה? יִמְכֹּר וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְיֹאכַל פֵּרוֹתֶיהָ.

ב. מְכָרָהּ לָרִאשׁוֹן בְּמָנֶה, מָכַר לָרִאשׁוֹן וְלַשֵּׁנִי בְּמָאתַיִם - אֵין מְחַשֵּׁב אֶלָּא עִם הָרִאשׁוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כה, כז): "לַאֲשֶׁר מָכַר לוֹ". לָרִאשׁוֹן בְּמָאתַיִם, וּמָכַר לָרִאשׁוֹן וְלַשֵּׁנִי בְּמָנֶה - אֵין מְחַשֵּׁב אֶלָּא עִם הָאַחֲרוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר: "לְאִישׁ אֲשֶׁר בְּתוֹכָהּ", רָצָה אָבִיו, אוֹ אָחִיו, אוֹ אֶחָד מִן הַקְּרוֹבִים שֶׁל רִאשׁוֹן לִגְאוֹל - הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ, וְשֶׁל שֵׁנִי - אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. לֹא יִמְכֹּר בְּרָחוֹק וְיִגְאַל בְּקָרוֹב, בְּרַע וְיִגְאַל בְּיָפֶה, לֹא יִלְוֶה וְיִגְאַל לַחֲצָאִין, וּבְהֶקְדֵּשׁ - מֶתֶר בְּכֻלָּן. זֶה חֹמֶר בְּהֶדְיוֹט מִבְּהֶקְדֵּשׁ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מִפְּנֵי מָה בְּהֶדְיוֹט לֹא דָּחַק הַכָּתוּב שֶׁאִם הִגִּיעַ הַיּוֹבֵל וְלֹא נִגְאַל הַיּוֹצֵא הוּא לַבְּעָלִים בַּיּוֹבֵל, מִפְּנֵי מָה בְּהֶקְדֵּשׁ דָּחַק עָלָיו הַכָּתוּב שֶׁאִם הִגִּיעַ וְלֹא נִגְאָלָה חָלוּט הוּא שָׁדֶה לַהֶקְדֵּשׁ.

ג. אֵין אָדָם רַשַּׁאי לִמְכּוֹר שָׂדֵה אֲחוּזָתוֹ וּלְהַנִּיחָהּ בִּפְנֻדָּתוֹ, וְלִקַּח בָּהֶם בְּהֵמָה, וְלִקַּח בָּהֶם כֵּלִים, וְלִקַּח בָּהֶם עֲבָדִים, וּלְגַדֵּל בָּהֶם בְּהֵמָה דַּקָּה, אֲפִלּוּ לַעֲשׂוֹת בָּהֶם סְחוֹרָה, אֶלָּא אִם כֵּן הֶעֱנִי. אִם מָכַר - הֲרֵי זֶה מָכוּר. אֵין אָדָם רַשַּׁאי לִמְכּוֹר אֶת בֵּתּוֹ, וּלְהַנִּיחָהּ בִּפְנֻדָּתוֹ וְלִקַּח בָּהֶם בְּהֵמָה, וְלִקַּח בָּהֶם כֵּלִים, וְלִקַּח בָּהֶם עֲבָדִים, וּלְגַדֵּל בָּהֶן בְּהֵמָה דַּקָּה, וַאֲפִילּוּ לַעֲשׂוֹת בָּהֶן סְחוֹרָה, אֶלָּא אִם כֵּן הֶעֱנִי, וְאִם מָכַר - הֲרֵי זֶה מָכוּר. אֵין אָדָם רַשַּׁאי לִמְכּוֹר אֶת עַצְמוֹ, וּלְהַנִּיחַ בִּפְנֻדָּתוֹ, וְלִקַּח בָּהֶם בְּהֵמָה, וְלִקַּח בָּהֶם כֵּלִים, וְלִקַּח בָּהֶם עֲבָדִים, וּלְגַדֵּל בָּהֶן

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

בְּהֵמָה דַּקָּה, וַאֲפִלּוּ לַעֲשׂוֹת בָּהֶן סְחוֹרָה, אֶלָּא אִם כֵּן הֶעֱנִי, וְאִם מָכַר - הֲרֵי זֶה מָכוּר.

ד. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה קָשֶׁה אֲבָקָהּ שֶׁל שְׁבִיעִית! כֵּיצַד? אָדָם עוֹשֶׂה מְלָאכָה מִפֵּרוֹת עֲבֵרָה, הִתְחִיל מוֹכֵר בַּמִּטַּלְטְלִין, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כה, יד): "וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר לַעֲמִיתֶךָ". לֹא הִרְגִּישׁ, הִתְחִיל מוֹכֵר שְׂדֵה אֲחוּזָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם כה, כה): "כִּי יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָכַר מֵאֲחֻזָּתוֹ", לֹא בָּאת לְיָדוֹ, עַד שֶׁמָּכַר אֶת בֵּיתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם כה, כט): "וְאִישׁ כִּי יִמְכֹּר בֵּית מוֹשַׁב עִיר חוֹמָה", לֹא בָּאת לְיָדוֹ, עַד שֶׁמָּכַר אֶת בְּתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כא, ז): "וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאָמָה", לֹא בָּאת לְיָדוֹ עַד שֶׁלִּוָּה בְּרִבִּית, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כה, לה): "כִּי יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ", וְנֶאֱמַר (שָׁם שָׁם, לו): "אַל תִּקַּח מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית", לֹא בָּאת לְיָדוֹ עַד שֶׁמּוֹכֵר אֶת עַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם שָׁם, לט): "כִּי יָמוּךְ אָחִיךָ עִמָּךְ וְנִמְכַּר לָךְ", וְלֹא לְךָ אֶלָּא לַגֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר "וְנִמְכַּר", וְלֹא לְגֵר צֶדֶק אֶלָּא לְגֵר תּוֹשָׁב, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְנִמְכַּר לְגֵר", וְלֹא לְגֵר תּוֹשָׁב אֶלָּא לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כה, מז): "אוֹ לְעֵקֶר מִשְׁפַּחַת גֵּר", נַעֲשָׂה כְּמֵר לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים.

ה. הַמַּקְדִּישׁ בַּיִת בְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה - הֲרֵי זֶה גּוֹאֵל מִיָּד, וְגוֹאֵל לְעוֹלָם, לֹא גְּאָלוֹ - צָמַת לַהֶקְדֵּשׁ. הַמּוֹכֵר בַּיִת בְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה - הֲרֵי זֶה גּוֹאֵל מִיָּד, גּוֹאֵל וְהוֹלֵךְ כָּל שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. לֹא גְּאָלוֹ כָּל שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ - צָמַת לַלּוֹקֵחַ. מְכָרָהּ לָרִאשׁוֹן וְעָמַד הָרִאשׁוֹן וּמְכָרָהּ לַשֵּׁנִי - הֲרֵי זֶה גּוֹאֵל מִיָּד, גּוֹאֵל וְהוֹלֵךְ כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, לֹא גְּאָלוֹ כָּל שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ - צָמַת לַשֵּׁנִי.

ו. הַמַּקְדִּישׁ בַּיִת בְּבָתֵּי חֲצֵרִים - הֲרֵי זֶה גּוֹאֵל מִיָּד, גּוֹאֵל וְהוֹלֵךְ לְעוֹלָם. גְּאָלָהּ אַחֵר - יוֹצֵא לַבַּעֲלִים בְּיוֹבֵל. הַמּוֹכֵר בַּיִת בְּבָתֵּי חֲצֵרִים - הֲרֵי זֶה גּוֹאֵל מִיָּד, גּוֹאֵל וְהוֹלֵךְ לְעוֹלָם, שֶׁאִם הִגִּיעַ יוֹבֵל וְלֹא גְּאָלָהּ - יוֹצֵא לַבַּעֲלִים בַּיּוֹבֵל. בָּתֵּי חֲצֵרִים, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהֶם חוֹמַת גַּג - אֵינוֹ כְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה.

הַשָּׁלֵם

ז. עִיר שֶׁנָּפְלָה חוֹמָתָהּ - כָּל הַמִּצְוָה הַזֹּאת נוֹהֶגֶת בָּהּ. בָּנָה בַּיִת חוּצָה לָהּ - נִדּוֹן כְּבָתֵּי חֲצֵרִים. בָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה וְחוּצָה לָאָרֶץ - הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הָעִקָּר. יְרוּשָׁלַיִם וְעָרֵי מִקְלָט וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי - הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַנָּוֹף. הַבּוּרְגָנִין, וְהַמִּגְדָּל, וְהַשּׁוֹבָךְ שֶׁבְּתוֹכָהּ - הֲרֵי הֵן כְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה. וְהַדַּיָּרִים, וְהַגִּנּוֹת, וְהַפַּרְדֵּסוֹת שֶׁבְּתוֹכָהּ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הֲרֵי הֵן כְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הֲרֵי הֵן כְּשָׂדוֹת. בַּיִת בָּנוּי בַּחוֹמָה; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּאִלּוּ הוּא בַּחוּץ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כְּאִלּוּ הוּא בִּפְנִים. בָּתֵּי בַּדִּין שֶׁפְּתְחֵיהֶם לִפְנִים וַחֲלָלָן לַחוּץ, אוֹ שֶׁפְּתְחֵיהֶן לַחוּץ וַחֲלָלָן לִפְנִים; בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין פּוֹדִין בָּהֶם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, כְּאִלּוּ הֵם בִּפְנִים, אֵין אוֹכְלִים בָּהֶם קָדָשִׁים קַלִּים כְּאִלּוּ הֵם בַּחוּץ. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלִפְנִים כְּלִפְנִים, מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלַחוּץ כְּלַחוּץ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: זוֹ מִשְׁנַת רַבִּי עֲקִיבָא, מִשְׁנָה הָרִאשׁוֹנָה; בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין פּוֹדִין בָּהֶם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּאִלּוּ הֵם בַּחוּץ, וְאֵין אוֹכְלִים בָּהֶם קָדָשִׁים קַלִּים כְּאִלּוּ הֵם בִּפְנִים. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: בַּלְּשָׁכוֹת, אֶת שֶׁפְּתְחָהּ לִפְנִים - כִּלְפְנִים, אֶת שֶׁפְּתְחָהּ לַחוּץ - כְּלַחוּץ. אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי: וְכִי אֵין לָנוּ מָקוֹם חוֹמָה אֶלָּא אֵלּוּ בִּלְבַד? הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (דְּבָרִים ג, ד): "שִׁשִּׁים עִיר כָּל חֶבֶל אַרְגֹּב וְגוֹ' כָּל אֵלֶּה עָרִים בְּצוּרוֹת חוֹמָה גְּבוֹהָה" וְגוֹ', אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁגָּלוּ יִשְׂרָאֵל לְבָבֶל - בָּטְלָה מֵהֶן מִצְוַת עָרֵי חוֹמָה. וּכְשֶׁעָלוּ מִן הַגּוֹלָה, מָצְאוּ אֵלּוּ שֶׁמְּקֻפּוֹת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן, וְקִדְּשׁוּם, וְלֹא אֵלּוּ בִּלְבַד, אֶלָּא כָּל שֶׁתִּבְא לְךָ בְּמָסֹרֶת שֶׁמְּקֻפּוֹת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן. כָּל הַמִּצְוָה הַזֹּאת נוֹהֶגֶת בָּהּ, וְשֶׁקִּדְּשׁוּם מִכָּאן וָאֵילָךְ - כָּל הַמִּצְוָה הַזֹּאת נוֹהֶגֶת בָּהּ.

ח. חָמַר בְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה שֶׁאֵין בִּשְׂדֵה אֲחוּזָה, וּבִשְׂדֵה אֲחוּזָה שֶׁאֵין בְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה, שֶׁבָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה אֵין יוֹצְאִין בַּיּוֹבֵל. אִם לֹא גְּאָלָהּ כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ - צָמַת

תּוֹסֶפְתָּא

לַלּוּקַח, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׂדֵה אֲחוּזָה. חֹמֶר בִּשְׂדֵה אֲחוּזָה, שֶׁהַמַּקְדִּישׁ שְׂדֵה אֲחוּזָתוֹ שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת הַיּוֹבֵל - אֵין מָתְר לִגְאוֹל פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים. יוֹצְאִין בַּיּוֹבֵל וּבְגֵרָעוֹן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּבְתֵּי עָרֵי חוֹמָה.

ט. אֵין עוֹשִׂין שָׂדֶה מִגְרָשׁ, וְלֹא מִגְרָשׁ שָׂדֶה, מִגְרָשׁ עִיר, וְלֹא עִיר מִגְרָשׁ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּעָרֵי הַלְוִיִּם, אֲבָל בְּעָרֵי יִשְׂרָאֵל - עוֹשִׂין שָׂדֶה מִגְרָשׁ, וּמִגְרָשׁ שָׂדֶה, מִגְרָשׁ עִיר, וְלֹא עִיר מִגְרָשׁ - כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְרִיבוּ אֶת עָרֵי יִשְׂרָאֵל. לֹא יִסְתֹּר אָדָם אֶת בֵּיתוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ גִּנָּה, לֹא יִטַּע אָדָם אֶת חֲרָבָתוֹ גִּנָּה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַחֲרִיב אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: נוֹטֵעַ אָדָם אֶת חֲרָבָתוֹ גִּנָּה, שֶׁכָּךְ הוּא יְשׁוּבָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: אַלְפַּיִם אַמָּה תְּחוּם עָרֵי הַלְוִיִּם, צֵא מֵהֶן אֶלֶף אַמָּה מִגְרָשׁ, נִמְצָא מִגְרָשׁ, וְהַשְּׁאָר שָׂדוֹת וּכְרָמִים.

מַסֶּכֶת תְּמוּרָה פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. הַמֵּמִיר אֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת - הֲרֵי זֶה מוּמָר, וְסוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. כֹּהֲנִים אֵין מְמִירִים בְּקָדְשֵׁי יִשְׂרָאֵל. יִשְׂרָאֵל - אֵין מְמִירִין בְּקָדְשֵׁי כֹהֲנִים, שֶׁאֵין אָדָם עוֹשֶׂה תְּמוּרָה בְּזֶבַח שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ. בְּכוֹר אֵצֶל יִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה תְּמוּרָה. אֵצֶל הַכֹּהֲנִים - אֵין עוֹשֶׂה תְּמוּרָה; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כֵּיוָן שֶׁבָּאוּ לִידֵי כֹהֵן - זֶה וָזֶה אֵין עוֹשִׂין בּוֹ תְּמוּרָה, זוֹ מַה יַּעֲשֶׂה לָהּ? תִּרְעֶה עַד שֶׁתִּסְתָּאֵב וְתֵאָכֵל לַבְּעָלִים בְּמוּם.

ב. אֶחָד קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְאֶחָד קָדָשִׁים קַלִּים - אֵין רַשַּׁאי לְהָמִיר, בֵּין בְּחוֹל בֵּין בְּשַׁבָּת. אֵין מְשַׁנִּין אוֹתָן מִקְּדֻשָּׁתָן, אֲפִלּוּ מִקְּדֻשָּׁה קַלָּה לְקְדֻשָּׁה חֲמוּרָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר מִקְּדֻשָּׁה חֲמוּרָה לְקְדֻשָּׁה קַלָּה. אָמַר עַל הַבְּכוֹר עַל הַשְּׁלָמִים - 'הֲרֵי אֵלּוּ עוֹלָה' - לֹא אָמַר כְּלוּם, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר לְעוֹלָה. 'הֲרֵי זֶה בְּכוֹר וַהֲרֵי זֶה שְׁלָמִים' - מַחְרִימִין אוֹתָן וּמַקְדִּישִׁין אוֹתָן הֶקְדֵּשׁ עִלּוּי.

הַשָּׁלֵם

ג. אֵלּוּ הֵם חֲרָמִים: הָאוֹמֵר 'חֵרֶם זֶה לַכֹּהֵן'. אֵלּוּ הֵם הֶקְדֵּשׁוֹת - הָאוֹמֵר: 'הֶקְדֵּשׁ זֶה לְבֶדֶק הַבַּיִת'. מִן כַּמָּה הוּא נוֹתֵן קָדָשִׁים שֶׁחַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן, כְּגוֹן חַטָּאת וְאָשָׁם. הָאוֹמֵר 'הֲרֵי זוֹ עָלַי עוֹלָה'; 'הֲרֵי זוֹ עָלַי שְׁלָמִים' - נוֹתֵן דְּמֵי כֻלָּן. קָדָשִׁים שֶׁאֵין חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן, כְּגוֹן הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר, וְהָאוֹמֵר 'הֲרֵי אֵלּוּ עוֹלָה'; 'הֲרֵי אֵלּוּ שְׁלָמִים' - נוֹתֵן טוֹבַת הֲנָאָתָן. וְכַמָּה טוֹבַת הֲנָאָתָן? אוֹמֵר כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִתֵּן בְּעוֹלָה שֶׁאֵין צָרִיךְ לָהּ לִקַּח בְּכוֹר לִתְּנוֹ לְבֶן בִּתּוֹ.

ד. עוֹשִׂין תְּמוּרָה בַּאֲחֵרִים. עוֹשִׂין תְּמוּרָה זֶה בָּזֶה. עוֹשִׂין תְּמוּרָה אֶחָד בִּשְׁנַיִם וּשְׁנַיִם בְּאֶחָד, אֶחָד בְּמֵאָה וּמֵאָה בְּאֶחָד; רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה אֶלָּא אֶחָד בְּאֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז, י): "בְּהֵמָה בִּבְהֵמָה וְלֹא בְּהֵמוֹת בִּבְהֵמָה". אָמְרוּ לוֹ: כְּשֵׁם שֶׁהַבְּהֵמָה יְחִידָה קְרוּיָה בְּהֵמָה - כָּךְ בְּהֵמוֹת הָרְבֵּה קְרוּיוֹת בְּהֵמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (יונה ד, יא): "וּבְהֵמָה רַבָּה".

ה. אָמַר: 'רַגְלָהּ שֶׁל זוֹ עוֹלָה' - אֵין כְּלָהּ עוֹלָה אֶלָּא אוֹתָהּ הָרֶגֶל בִּלְבַד. מַה יַּעֲשֶׂה לָהּ? תִּמָּכֵר לְחַיְבֵי עוֹלוֹת חוּץ מֵרַגְלָהּ וְדָמֶיהָ חֻלִּין; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: אֵין כְּלָהּ עוֹלָה. אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בְּדָבָר שֶׁאֵין הַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ, וְדִבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּדָבָר שֶׁהַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: עוֹשִׂין תְּמוּרָה שְׁלֵמִין בָּאֲבָרִים, עוֹשִׂין תְּמוּרָה בְּרוֹבֵעַ וְנִרְבָּע, וְנִרְבָּע בְּמֻקְצֶה, וּבְנֶעֱבָד בְּאֶתְנָן, וּבְמַחִיר וְכִלְאַיִם, וּבְטְרֵפָה וּבְיוֹצֵא דֹּפֶן; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַכִּלְאַיִם וְהַטְּרֵפָה, וְיוֹצֵא דֹּפֶן, וְטֻמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס - לֹא קְדוּשִׁין וְלֹא מַקְדִּישִׁין.

ו. הַמַּקְדִּישׁ בַּעַל מוּם לַמִּזְבֵּחַ - עוֹבֵר בַּחֲמִשָּׁה לָאוִין: בַּל תַּקְדִּישׁ, בַּל תַּשְׁחֵט, בַּל תִּזְרֹק אֶת הַדָּם, וּבַל תַּקְטִיר חֶלְבּוֹ, וּבַל תַּקְטִיר מִקְצָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב, כא): "תָּמִים יִהְיֶה לְרָצוֹן כָּל מוּם" וְגוֹ'. רַבִּי יוֹסֵי

תוֹסֶפְתָּא

בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף מִשּׁוּם ׳בַּל תְּקַבֵּל אֶת דָּמוֹ׳. הִקְדִּישׁוֹ וְלֹא שְׁחָטוֹ - אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת, הִקְדִּישׁוֹ וּשְׁחָטוֹ וְזָרַק אֶת דָּמוֹ - חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, הַמַּקְדִּישׁ רוֹבֵעַ וְנִרְבָּע, מֻקְצֶה וְנֶעֱבָד, אֶתְנָן וּמְחִיר, שָׁרוּעַ וְקָלוּט - עוֹבֵר מִשּׁוּם שֵׁמוֹת הַלָּלוּ, וַהֲרֵי הֵן כְּבַעֲלֵי מוּמִין שֶׁקָּדַם הֶקְדֵּשָׁם אֶת מוּמָם, וְאֵין יוֹצְאִין לְחֻלִּין, אֶלָּא עַל מוּם קָבוּעַ בִּלְבַד. הַמַּקְדִּישׁ תְּמִימִים לְבֶדֶק הַבַּיִת - חַיָּב בַּ׳עֲשֵׂה׳ וְ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין חַיָּב אֶלָּא מִשּׁוּם אֶחָד בִּלְבַד. הַמַּקְדִּישׁ תְּמִימִים לְבֶדֶק הַבַּיִת - אֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ אֶלָּא לְמִזְבֵּחַ בִּלְבַד, הַמַּקְדִּישׁ בַּעַל מוּם לְמִזְבֵּחַ. רָצָה לִפְדּוֹתוֹ לְהֶקְדֵּשׁ בֶּדֶק הַבַּיִת - הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ. הַוָּלָד - אֵין עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר וְלַד הַוָּלָד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַוָּלָד - עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, הַצְּבוּר - אֵין עוֹשֶׂה תְּמוּרָה. בֶּהֱמַת צְבוּר - אֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה. הַשֻּׁתָּפִין - אֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה, וּבֶהֱמַת הַשֻּׁתָּפִין - אֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה. בְּהֵמָה שֶׁחָצְיָהּ קֹדֶשׁ וְחָצְיָהּ חוֹל - לֹא עוֹשֶׂה וְלֹא נַעֲשֵׂית, וְלֹא הַזֶּבַח הַבָּא מֵחֲמַת תְּמוּרָה עוֹשֶׂה תְּמוּרָה.

ז. קָרְבְּנוֹת צְבוּר - דּוֹחִים אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטֻּמְאָה, קָרְבְּנוֹת יָחִיד - אֵינָם דּוֹחִים לֹא הַשַּׁבָּת וְלֹא הַטֻּמְאָה; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לוֹ רַבִּי יַעֲקֹב: מָצִינוּ בַּחֲבִיתֵי כֹהֵן מָשִׁיחַ וּפַר יוֹם הַכִּפּוּרִים וְהַפֶּסַח, שֶׁהֵן קָרְבְּנוֹת יָחִיד וְדוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטֻּמְאָה. מָצִינוּ בְּפַר הַבָּא עַל כָּל הַמְּצוֹת, וּשְׁעִירֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, וַחֲגִיגָה, שֶׁקָּרְבְּנוֹת צְבוּר; וְאֵינָם דּוֹחִין, לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת הַטֻּמְאָה. כְּלָל אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב: כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ זְמַן קָבוּעַ מִן הַתּוֹרָה, וְאֵין יָכוֹל לֵעָשׂוֹת מֵעֶרֶב שַׁבָּת - דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת. וְכָל שֶׁאֵין לוֹ זְמַן קָבוּעַ מִן הַתּוֹרָה, וְיָכוֹל לֵעָשׂוֹת מֵעֶרֶב שַׁבָּת - אֵין דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת.

ח. אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁבֵּין קָרְבְּנוֹת צְבוּר לְקָרְבְּנוֹת יָחִיד: שֶׁקָּרְבְּנוֹת צְבוּר תְּחִלַּת הֶקְדֵּשָׁן מוּעָלִין בָּהֶן. וּבְהֵמָה, יֵשׁ הֵימֶנָּה שֶׁמּוּעָלִין בָּהּ וְיֵשׁ הֵימֶנָּה שֶׁאֵין מוּעָלִין בָּהּ. וְהֻכְשְׁרוּ לְהָבִיא נְקֵבוֹת כִּזְכָרִים לְעוֹלוֹת, וּבַעֲלֵי מוּמִין כִּנְקֵבוֹת לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, וְיֵשׁ מֵהֶן חַטָּאת הָעוֹף הַבָּא עַל הַסָּפֵק, וְכֻלָּן קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים וְנֶאֱכָלִים לִזְכָרֵי כְהוּנָה, וְנֶאֱכָלִים לְיוֹם וְלַיְלָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּבְהֵמָה.

יא. וְאֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁבֵּין מִנְחוֹת לְעוֹפוֹת, שֶׁהַמִּנְחוֹת נוֹהֲגוֹת בְּצִבּוּר כְּיָחִיד, וְדוֹחוֹת אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטֻּמְאָה, וּטְעוּנוֹת הַגָּשָׁה וּתְנוּפָה וּטְעוּנוֹת כֵּלִי, וּדְבָרִים אֲחֵרִים הַבָּאִין חוֹבָה לָהֶן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּעוֹפוֹת.

יב. וְאֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁבֵּין עוֹפוֹת לִמְנָחוֹת: שֶׁהָעוֹפוֹת בָּאִין בְּשֻׁתָּפוּת וּמַתִּירִין מְחֻסְּרֵי כַפָּרָה, וְהַתַּר מִכְלַל אֲסוּרִין בַּקֹּדֶשׁ, וְחַיָּבִים עָלֶיהָ בַּחוּץ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּמְנָחוֹת. וְלַד חַטָּאת וּתְמוּרַת חַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ - עוֹשָׂה תְּמוּרָה. וְשֶׁאָבְדָה, וְשֶׁנִּמְצֵאת עַד שֶׁלֹּא כִּפְּרוּ הַבְּעָלִים - עוֹשָׂה תְּמוּרָה. מִשֶּׁכִּפְּרוּ בְּעָלִים - אֵין עוֹשָׂה תְּמוּרָה. רַבִּי

הַשָּׁלֵם

יֵשׁ מֵהֶן חַטָּאת מִן הַצֹּאן הַבָּא עַל ׳לֹא הוֹדַע׳, וְכֻלָּן קָדְשֵׁי קָדָשִׁים נֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים, וְנֶאֱכָלִין לִזְכְרֵי כְהוּנָה וְנֶאֱכָלִין בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, מַה שֶּׁאֵין בְּקָרְבְּנוֹת יָחִיד. קָרְבְּנוֹת יָחִיד עוֹשִׂין תְּמוּרָה וּבָאִים בְּשֻׁתָּפוּת, יֵשׁ מֵהֶן חַטָּאת מֵתָה וְחַטָּאת נִקְבָּה, אָשָׁם וַדַּאי וְאָשָׁם תָּלוּי, וּבָאִין מִן הַמַּעֲשֵׂר, וּטְעוּנִין סְמִיכָה מַה שֶּׁאֵין בְּקָרְבְּנוֹת צִבּוּר.

ט. אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁבֵּין בְּהֵמָה לְעוֹפוֹת, שֶׁהַבְּהֵמָה דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת וְדוֹחָה אֶת הַטֻּמְאָה, וְנוֹהֶגֶת בְּצִבּוּר כְּיָחִיד, וְיֵשׁ בָּהּ חַטָּאת מֵתָה, וְחַטָּאת נִקְבָּה, וְאָשָׁם וַדַּאי, וְאָשָׁם תָּלוּי, וְתוֹדָה, וּשְׁלָמִים, וּבָאָה מִן הַמַּעֲשֵׂר, וּקְרֵבָה בַּבָּמָה, וּטְעוּנָה סְמִיכָה וְנִסָּכִים וּתְנוּפַת חָזֶה וְשׁוֹק, וּטְעוּנָה מַתָּן אַרְבַּע, וְיֵשׁ מִדָּמָהּ נִכְנָס לִפְנִים וְלִפְנֵי וְלִפְנִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּעוֹפוֹת.

י. אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁבֵּין עוֹפוֹת לִבְהֵמָה: שֶׁהָעוֹפוֹת תְּחִלַּת הֶקְדֵּשָׁן מוּעָלִין בָּהֶן. וּבְהֵמָה, יֵשׁ הֵימֶנָּה שֶׁמּוּעָלִין בָּהּ וְיֵשׁ הֵימֶנָּה שֶׁאֵין מוּעָלִין בָּהּ. וְהֻכְשְׁרוּ לְהָבִיא נְקֵבוֹת כִּזְכָרִים לְעוֹלוֹת, וּבַעֲלֵי מוּמִין כִּנְקֵבוֹת לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, וְיֵשׁ מֵהֶן חַטָּאת הָעוֹף הַבָּא עַל הַסָּפֵק, וְכֻלָּן קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים וְנֶאֱכָלִים לִזְכְרֵי כְהוּנָה, וְנֶאֱכָלִים לְיוֹם וְלַיְלָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּבְהֵמָה.

יא. וְאֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁבֵּין מִנְחוֹת לְעוֹפוֹת, שֶׁהַמִּנְחוֹת נוֹהֲגוֹת בְּצִבּוּר כְּיָחִיד, וְדוֹחוֹת אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטֻּמְאָה, וּטְעוּנוֹת הַגָּשָׁה וּתְנוּפָה וּטְעוּנוֹת כֵּלִי, וּדְבָרִים אֲחֵרִים הַבָּאִין חוֹבָה לָהֶן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּעוֹפוֹת.

יב. וְאֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁבֵּין עוֹפוֹת לִמְנָחוֹת: שֶׁהָעוֹפוֹת בָּאִין בְּשֻׁתָּפוּת וּמַתִּירִין מְחֻסְּרֵי כַפָּרָה, וְהַתַּר מִכְלַל אֲסוּרִין בַּקֹּדֶשׁ, וְחַיָּבִים עָלֶיהָ בַּחוּץ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּמְנָחוֹת. וְלַד חַטָּאת וּתְמוּרַת חַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ - עוֹשָׂה תְּמוּרָה. וְשֶׁאָבְדָה, וְשֶׁנִּמְצֵאת עַד שֶׁלֹּא כִּפְּרוּ הַבְּעָלִים - עוֹשָׂה תְּמוּרָה. מִשֶּׁכִּפְּרוּ בְּעָלִים - אֵין עוֹשָׂה תְּמוּרָה. רַבִּי

תּוֹסֶפְתָּא

שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף שֶׁכִּפְּרוּ הַבְּעָלִים. וְשֶׁעִבְּרָה שְׁנָתָהּ יְהוּ מֵתוֹת, וּבְצִבּוּר מָצִינוּ בְּוֹלֵד חַטָּאת וּבִתְמוּרַת חַטָּאת, וּבְחַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ, בְּיָחִיד דִּבְרִים אֲמוּרִין וְלֹא בְּצִבּוּר, אַף אֵלּוּ בְּיָחִיד דִּבְרִים אֲמוּרִין וְלֹא בְּצִבּוּר. חֹמֶר בְּזֶבַח שֶׁאֵין בִּתְמוּרָה, וּבִתְמוּרָה שֶׁאֵין בְּזֶבַח, שֶׁהַזֶּבַח דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, וְאֶת שֶׁטֻּמְאָה נוֹהֶג בְּצִבּוּר כְּיָחִיד, וְעוֹשֶׂה תְּמוּרָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּתְמוּרָה. חֹמֶר בִּתְמוּרָה, שֶׁהַתְּמוּרָה קְדוּשָׁה חָלָה עָלֶיהָ בַּעֲלַת מוּם קָבוּעַ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּזֶבַח. רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁגָגָה כְּזָדוֹן.

מַסֶּכֶת תְּמוּרָה פֶּרֶק שֵׁנִי

א. הַמַּפְרִישׁ נְקֵבָה לְעוֹלָה - תִּרְעֶה עַד שֶׁתִּסְתָּאֵב, וְתִמָּכֵר וְיִפְלוּ דָּמֶיהָ לִנְדָבָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אָמַר עַל בְּהֵמָה טְמֵאָה וְעַל בַּעֲלַת מוּם: 'הֲרֵי אֵלּוּ עוֹלָה' - לֹא אָמַר כְּלוּם! 'הֲרֵי אֵלּוּ לְעוֹלָה' - אֲפִלּוּ זֶבֶל, אֲפִלּוּ אֲבָנִים - יִמָּכְרוּ, וְיָבִיא בִּדְמֵיהֶן עוֹלָה. הַמַּפְרִישׁ נְקֵבָה לְאָשָׁם תִּרְעֶה עַד שֶׁתִּסְתָּאֵב וְתִמָּכֵר, וְיִפְלוּ דָּמֶיהָ לִנְדָבָה.

ב. הַמַּפְרִישׁ נְקֵבָה לְפֶסַח - תִּרְעֶה עַד שֶׁתִּסְתָּאֵב וְיָבִיא בְּדָמֶיהָ פֶּסַח. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: תִּמָּכֵר שֶׁלֹּא בְמוּם. יָלְדָה זָכָר - יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב וְיִמָּכֵר וְיָבִיא בְּדָמָיו פֶּסַח. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר: הוּא עַצְמוֹ יִקָּרֵב פֶּסַח. תְּמוּרַת הַפֶּסַח, וְלַד תְּמוּרַת פֶּסַח, וְוֶלֶד וְלַד וְוֶלֶד עַד סוֹף הָעוֹלָם - יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיִמָּכְרוּ וְיָבִיא בִּדְמֵיהֶן שְׁלָמִים. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר: וְלָדוֹת עַצְמָן יִקָּרְבוּ שְׁלָמִים, וְלַד תְּמוּרַת שְׁלָמִים, וְוֶלֶד וְלַד וְוֶלֶד עַד סוֹף הָעוֹלָם - יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיִמָּכְרוּ וְיָבִיא בִּדְמֵיהֶן שְׁלָמִים. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר: וְלָדוֹת עַצְמָן יִקָּרְבוּ שְׁלָמִים.

ג. הַמַּפְרִישׁ נְקֵבָה לְעוֹלָתוֹ וּלְפִסְחוֹ וְלַאֲשָׁמוֹ - עוֹשֶׂה תְּמוּרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְעוֹלָתוֹ - עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, לְפִסְחוֹ וְלַאֲשָׁמוֹ - אֵין עוֹשֶׂה תְּמוּרָה. אֵין לְךָ דָּבָר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, אֶלָּא דָּבָר הָרוֹעֶה וּמִסְתָּאֵב. אָמַר רַבִּי: רוֹאֶה אֲנִי דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּפֶסַח, שֶׁמָּא הִקְדִּישׁ הַפֶּסַח וּבָאוּ שְׁלָמִים.

ד. הַמַּפְרִישׁ אֲשָׁמוֹ וְאָבַד, וְהִפְרִישׁ אַחֵר תַּחְתָּיו, וְלֹא הִסְפִּיק לְהַקְרִיבוֹ עַד שֶׁנִּמְצָא הָרִאשׁוֹן, וַהֲרֵי שְׁנֵיהֶם עוֹמְדִין - יָבִיא אֶת אֵיזֶה מֵהֶם שֶׁיִּרְצֶה, וְהַשֵּׁנִי יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְיִמָּכְרוּ, וְיִפְלוּ דָּמָיו לִנְדָבָה.

ה. הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לַאֲשָׁמוֹ, וְאָבְדוּ, וְהִפְרִישׁ מָעוֹת תַּחְתֵּיהֶן, וְלֹא הִסְפִּיק לְקַח בָּהֶן אָשָׁם עַד שֶׁנִּמְצְאוּ מָעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת - יָבִיא מֵאֵלּוּ וּמֵאֵלּוּ אָשָׁם, וְיִקָּרֵב, וְהַשְּׁאָר יִפּוֹל לִנְדָבָה. הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לַאֲשָׁמוֹ, וְאָבְדוּ, וְהִפְרִישׁ מָעוֹת תַּחְתֵּיהֶן, וְלֹא הִסְפִּיק לְקַח בָּהֶן אָשָׁם עַד שֶׁנִּמְצְאוּ מָעוֹת - הַמָּעוֹת יָבִיא בָּהֶן אָשָׁם, וְיִקָּרֵב, וְאָשָׁם יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְיִמָּכֵר, וְיִפְלוּ דָּמָיו לִנְדָבָה. הַמַּפְרִישׁ אֲשָׁמוֹ וְאָבַד, וְהִפְרִישׁ מָעוֹת תַּחְתָּיו, וְלֹא הִסְפִּיק לְקַח בָּהֶן עַד שֶׁנִּמְצָא אָשָׁם, אָשָׁם יִקָּרֵב וְהַמָּעוֹת יִפְלוּ לִנְדָבָה. הַמַּפְרִישׁ אֲשָׁמוֹ וְאָבַד, וְהִפְרִישׁ אַחֵר תַּחְתָּיו, וְהִקְרִיבוּ, וְאַחַר כָּךְ נִמְצָא הָרִאשׁוֹן - יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְיִמָּכֵר, וְיִפְלוּ דָּמָיו לִנְדָבָה. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר: יָבִיא בְּדָמָיו עוֹלָה. הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לַאֲשָׁמוֹ וְאָבְדוּ, וְהִפְרִישׁ מָעוֹת תַּחְתֵּיהֶן, וְלָקַח בָּהֶן אָשָׁם, וְהִקְרִיבוּ, וְאַחַר כָּךְ נִמְצְאוּ מָעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת יִפְלוּ לִנְדָבָה. רַבִּי אוֹמֵר: יֵלְכוּ לְיָם הַמֶּלַח. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר: יָבִיא בָּהֶן עוֹלָה. וַהֲלֹא אַף הַנִּדָּבָה עוֹלָה הִיא, מַה בֵּין דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְיעֶזֶר לְדִבְרֵי חֲכָמִים? רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר: עוֹשֶׂה תְּמוּרָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין עוֹשֶׂה תְּמוּרָה.

ו. הַמַּפְרִישׁ חַטָּאתוֹ וְאָבְדָה, וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, וְלֹא הִסְפִּיק לְהַקְרִיבָהּ עַד שֶׁנִּמְצֵאת הָרִאשׁוֹנָה, וַהֲרֵי שְׁתֵּיהֶן תְּמִימוֹת, רִאשׁוֹנָה תִּקָּרֵב וּשְׁנִיָּה תָּמוּת; דִּבְרֵי רַבִּי. אַחַת תְּמִימָה וְאַחַת בַּעֲלַת מוּם: תְּמִימָה - תִּקָּרֵב, וּבַעֲלַת מוּם - תִּשָּׁחֵט. נִשְׁחֲטָה בַּעֲלַת מוּם עַד שֶׁלֹּא נִזְרַק דָּמָהּ שֶׁל תְּמִימָה - מֻתֶּרֶת. מִשֶּׁנִּזְרַק דָּמָהּ שֶׁל תְּמִימָה - אֲסוּרָה. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִלּוּ בָּשָׂר

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

בִּקְדֵרָה - הֲרֵי זֶה תִּקָּבֵר. הַמַּפְרִישׁ חַטָּאתוֹ וְאָבְדָה, וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, וְלֹא הִסְפִּיק לְהַקְרִיבָהּ עַד שֶׁנִּמְצֵאת הָרִאשׁוֹנָה, וַהֲרֵי שְׁתֵּיהֶן עוֹמְדוֹת - יָבִיא אֶת אֵיזֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה, שְׁנֵיָּה תִּרְעֶה עַד שֶׁתִּסְתָּאֵב, וְתִמָּכֵר, וְיִפְּלוּ דָּמֶיהָ לִנְדָבָה אוֹ תָּמוּת. הַמַּפְרִישׁ מְעוֹתָיו לְחַטָּאתוֹ וְאָבְדוּ, וְהִפְרִישׁ חַטָּאת תַּחְתֶּיהֶן, וְלֹא הִסְפִּיק לְהַקְרִיבָהּ עַד שֶׁנִּמְצְאוּ; רַבִּי אוֹמֵר: יֵלְכוּ לְיָם הַמֶּלַח. וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי, בְּמַפְרִישׁ חַטָּאתוֹ וְאָבְדָה, וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, וְהִקְרִיבָהּ, וְאַחַר כָּךְ נִמְצֵאת הָרִאשׁוֹנָה - שֶׁתָּמוּת. הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לְחַטָּאתוֹ וְאָבְדוּ, וְהִקְרִיב חַטָּאת, וְאַחַר כָּךְ נִמְצְאוּ מָעוֹת - יֵלְכוּ לְיַם הַמֶּלַח, שֶׁרַבִּי אוֹמֵר: אֵין הַמָּעוֹת נוֹפְלוֹת לִנְדָבָה אֶלָּא אִם כֵּן לָקַח בָּהֶן חַטָּאת, וְהוֹתִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין חַטָּאת מֵתָה, וְאֵין הַמָּעוֹת יֵלְכוּ לְיַם הַמֶּלַח, אֶלָּא שֶׁנִּמְצְאוּ מֵאַחַר שֶׁכִּפְּרוּ הַבְּעָלִים.

ז. תְּמוּרַת הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר, וְלָדָן, וְלַד וְלָדָן, עַד סוֹף הָעוֹלָם - הֲרֵי אֵלּוּ כַּבְּכוֹר וְכַמַּעֲשֵׂר, וְיֵאָכְלוּ בְּמוּמָן לַבְּעָלִים. מַה בֵּין בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר לְכָל הַקָּדָשִׁים? שֶׁכָּל הַקָּדָשִׁים חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן וְיִטַּפֵּל בָּהֶן לְהָבִיא מִחוּץ לָאָרֶץ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּבְּכוֹר וּבַמַּעֲשֵׂר.

ישעיהו פרק ג

א כִּי֩ הִנֵּ֨ה הָאָד֜וֹן יְהוָ֤ה צְבָאוֹת֙ מֵסִ֣יר מִירוּשָׁלַ֔ם
וּמִיהוּדָ֖ה מַשְׁעֵ֣ן וּמַשְׁעֵנָ֑ה כָּל־מִשְׁעַן־לֶ֖חֶם וְכָל
מִשְׁעַן־מָֽיִם: **ב** גִּבּ֣וֹר וְאִ֔ישׁ מִלְחָמָ֖ה שׁוֹפֵ֣ט וְנָבִ֑יא
וְקֹסֵ֖ם וְזָקֵֽן: **ג** שַׂר־חֲמִשִּׁ֖ים וּנְשׂוּא־פָנִ֑ים וְיוֹעֵ֗ץ
וַחֲכַ֤ם חֲרָשִׁים֙ וּנְב֣וֹן לָ֔חַשׁ: **ד** וְנָתַתִּ֥י נְעָרִ֖ים
שָׂרֵיהֶ֑ם וְתַעֲלוּלִ֖ים יִמְשְׁל֥וּ־בָֽם: **ה** וְנִגַּ֤שׂ הָעָם֙ אִ֣ישׁ
בְּאִ֔ישׁ וְאִ֖ישׁ בְּרֵעֵ֑הוּ יִרְהֲב֤וּ הַנַּ֙עַר֙ בַּזָּקֵ֔ן וְהַנִּקְלֶ֖ה
בַּנִּכְבָּֽד: **ו** כִּֽי־יִתְפֹּ֣שׂ אִ֗ישׁ בְּאָחִ֛יו בֵּ֥ית אָבִ֖יו שִׂמְלָ֣ה
לְכָ֑ה קָצִ֤ין תִּֽהְיֶה־לָּ֙נוּ֙ וְהַמַּכְשֵׁלָ֣ה הַזֹּ֔את תַּ֖חַת
יָדֶֽךָ: **ז** יִשָּׂ֥א בַיּ֛וֹם הַה֖וּא | לֵאמֹ֑ר לֹא־אֶהְיֶ֣ה חֹבֵ֔שׁ
וּבְבֵיתִ֖י אֵ֣ין לֶ֑חֶם וְאֵ֣ין שִׂמְלָ֔ה לֹ֥א תְשִׂימֻ֖נִי קְצִ֥ין
עָֽם: **ח** כִּֽי כָשְׁלָ֤ה יְרוּשָׁלַ֙͏ִם֙ וְיהוּדָ֣ה נָפָ֔ל כִּֽי־לְשׁוֹנָ֥ם
וּמַעַלְלֵיהֶ֖ם אֶל־יְהוָ֑ה לַמְר֥וֹת עֵינֵ֖י כְּבוֹדֽוֹ: **ט** הַכָּרַ֤ת
פְּנֵיהֶם֙ עָנְתָ֣ה בָּ֔ם וְחַטָּאתָ֥ם כִּסְדֹ֖ם הִגִּ֑ידוּ לֹ֣א
כִחֵ֔דוּ אֽוֹי־לְנַפְשָׁ֖ם כִּֽי־גָמְל֥וּ לָהֶ֖ם רָעָֽה: **י** אִמְרוּ
צַדִּ֖יק כִּי־טֽוֹב כִּי־פְרִ֥י מַעַלְלֵיהֶ֖ם יֹאכֵֽלוּ: **יא** אֽוֹי
לָרָשָׁ֥ע רָ֖ע כִּֽי־גְמ֣וּל יָדָ֑יו יֵעָשֶׂ֖ה לֽוֹ: **יב** עַמִּ֣י נֹגְשָׂ֔יו
מְעוֹלֵ֖ל וְנָשִׁ֣ים מָשְׁל֑וּ בּ֣וֹ עַמִּ֗י מְאַשְּׁרֶ֙יךָ֙ מַתְעִ֔ים
וְדֶ֥רֶךְ אָרְחֹתֶ֖יךָ בִּלָּֽעוּ: {פ}
יג נִצָּ֥ב לָרִ֖יב יְהוָ֑ה וְעֹמֵ֥ד לָדִ֖ין עַמִּֽים: **יד** יְהוָ֗ה
בְּמִשְׁפָּ֤ט יָבוֹא֙ עִם־זִקְנֵ֣י עַמּ֔וֹ וְשָׂרָ֖יו וְאַתֶּ֑ם בִּֽעַרְתֶּ֣ם
הַכֶּ֔רֶם גְּזֵלַ֥ת הֶעָנִ֖י בְּבָתֵּיכֶֽם: **טו** מלכם מַה־
לָּכֶ֗ם תְּדַכְּא֤וּ עַמִּי֙ וּפְנֵ֣י עֲנִיִּ֔ים תִּטְחָנ֖וּ נְאֻם־אֲדֹנָ֣י
יְהוִ֔ה צְבָאֽוֹת: {ס} **טז** וַיֹּ֣אמֶר יְהוָ֔ה יַ֗עַן כִּ֣י גָבְה֔וּ
בְּנ֥וֹת צִיּ֖וֹן וַתֵּלַ֣כְנָה נטוות נְטוּיֹ֣ות גָּר֑וֹן וּמְשַׂקְּר֣וֹת
עֵינַ֗יִם הָלוֹךְ֙ וְטָפֹ֣ף תֵּלַ֔כְנָה וּבְרַגְלֵיהֶ֖ם
תְּעַכַּסְנָֽה: **יז** וְשִׂפַּ֤ח אֲדֹנָי֙ קָדְקֹ֣ד בְּנ֣וֹת צִיּ֔וֹן וַיהוָ֖ה
פָּתְהֶ֥ן יְעֶרֶֽינָה: {ס} **יח** בַּיּ֣וֹם הַה֗וּא יָסִ֤יר אֲדֹנָי֙ אֶת

תִּפְאֶ֣רֶת הָעֲכָסִ֔ים וְהַשְּׁבִיסִ֖ים
וְהַשַּׂהֲרֹנִֽים: **יט** הַנְּטִפ֥וֹת וְהַשֵּׁיר֖וֹת
וְהָרְעָלֽוֹת: **כ** הַפְּאֵרִ֤ים וְהַצְּעָדוֹת֙ וְהַקִּשֻּׁרִ֔ים וּבָתֵּ֥י
הַנֶּ֖פֶשׁ וְהַלְּחָשִֽׁים: **כא** הַטַּבָּעוֹת֙ וְנִזְמֵ֣י
הָאָ֔ף: **כב** הַמַּחֲלָצוֹת֙ וְהַמַּעֲטָפ֔וֹת וְהַמִּטְפָּחוֹת
וְהֶחֲרִיטִֽים: **כג** וְהַגִּלְיֹנִ֙ים֙ וְהַסְּדִינִ֔ים וְהַצְּנִיפ֖וֹת
וְהָרְדִידִֽים: **כד** וְהָיָ֗ה תַּ֚חַת בֹּ֣שֶׂם מַ֔ק יִֽהְיֶ֖ה וְתַ֣חַת
חֲגוֹרָ֔ה נִקְפָּ֖ה וְתַ֣חַת מַעֲשֶׂ֔ה מִקְשֶׁ֖ה קָרְחָ֑ה וְתַ֣חַת
פְּתִיגִ֔יל מַחֲגֹ֖רֶת שָׂ֑ק כִּֽי־תַ֖חַת יְפִֽי: **כה** מְתַיְּדֵ֗
בַּחֶ֙רֶב֙ יִפֹּ֔לוּ וּגְבוּרָתֵ֖ךְ בַּמִּלְחָמָֽה: **כו** וְאָנ֥וּ וְאָבְל֖וּ
פְּתָחֶ֑יהָ וְנִקְּתָ֥ה לָאָ֖רֶץ תֵּשֵֽׁב:

ישעיהו פרק ד

א וְהֶחֱזִ֨יקוּ֙ שֶׁ֣בַע נָשִׁ֔ים בְּאִ֥ישׁ אֶחָ֖ד בַּיּ֣וֹם הַה֑וּא
לֵאמֹ֗ר לַחְמֵ֙נוּ֙ נֹאכֵ֔ל וְשִׂמְלָתֵ֖נוּ נִלְבָּ֑שׁ רַ֤ק יִקָּרֵא֙
שִׁמְךָ֣ עָלֵ֔ינוּ אֱסֹ֖ף חֶרְפָּתֵֽנוּ: {ס} **ב** בַּיּ֣וֹם הַה֗וּא
יִֽהְיֶה֙ צֶ֣מַח יְהוָ֔ה לְצֶ֥בִי וּלְכָב֖וֹד וּפְרִ֣י הָאָ֑רֶץ לְגָאוֹן
וּלְתִפְאֶ֖רֶת לִפְלֵיטַ֥ת יִשְׂרָאֵֽל: **ג** וְהָיָ֞ה | הַנִּשְׁאָ֣ר
בְּצִיּ֗וֹן וְהַנּוֹתָר֙ בִּירוּשָׁלַ֔͏ִם קָד֥וֹשׁ יֵאָמֶ֖ר לוֹ֑ כָּל־
הַכָּת֥וּב לַחַיִּ֖ים בִּירוּשָׁלִָֽם: **ד** אִם֩ | רָחַ֨ץ אֲדֹנָ֜י אֶת
צֹ֣אַת בְּנ֣וֹת־צִיּ֗וֹן וְאֶת־דְּמֵ֤י יְרוּשָׁלַ֙͏ִם֙ יָדִ֣יחַ מִקִּרְבָּ֔הּ
בְּר֥וּחַ מִשְׁפָּ֖ט וּבְר֥וּחַ בָּעֵֽר: **ה** וּבָרָ֣א יְהוָ֔ה עַל־כָּל־
מְכ֖וֹן הַר־צִיּ֑וֹן וְעַל־מִקְרָאָ֗הּ עָנָ֤ן | יוֹמָם֙ וְעָשָׁ֔ן וְנֹ֖גַהּ
אֵ֣שׁ לֶהָבָ֑ה לָ֚יְלָה כִּי֙ עַל־כָּל־כָּב֣וֹד חֻפָּ֔ה: **ו** וְסֻכָּ֣ה
תִּֽהְיֶ֗ה לְצֵל־יוֹמָם֙ מֵחֹ֣רֶב וּלְמַחְסֶ֔ה וּלְמִסְתּ֖וֹר
מִזֶּ֥רֶם וּמִמָּטָֽר: {פ}

ישעיהו פרק ה

א אָשִׁ֨ירָה נָּ֜א לִֽידִידִ֗י שִׁירַת֙ דּוֹדִ֣י לְכַרְמ֔וֹ כֶּ֥רֶם
הָיָ֖ה לִֽידִידִ֑י בְּקֶ֖רֶן בֶּן־שָֽׁמֶן: **ב** וַיְעַזְּקֵ֙הוּ֙ וַיְסַקְּלֵ֔הוּ
וַיִּטָּעֵ֖הוּ שֹׂרֵ֑ק וַיִּבֶן֩ מִגְדָּ֨ל בְּתוֹכ֜וֹ וְגַם־יֶ֤קֶב חָצֵב֙ בּ֔וֹ

וַיִּקְו לַעֲשׂוֹת עֲנָבִים וַיַּעַשׂ בְּאֻשִׁים: **ג** וְעַתָּה יוֹשֵׁב
יְרוּשָׁלַ͏ִם וְאִישׁ יְהוּדָה שִׁפְטוּ־נָ֖א בֵּינִ֥י וּבֵ֖ין
כַּרְמִֽי: **ד** מַה־לַּעֲשׂוֹת עוֹד֙ לְכַרְמִ֔י וְלֹ֥א עָשִׂ֖יתִי בּ֑וֹ
מַדּ֗וּעַ קִוֵּ֤יתִי לַעֲשׂוֹת֙ עֲנָבִ֔ים וַיַּ֥עַשׂ
בְּאֻשִׁ֖ים: **ה** וְעַתָּה֙ אוֹדִ֣יעָה־נָּ֔א אֶתְכֶ֕ם אֵ֛ת אֲשֶׁר־
אֲנִ֥י עֹשֶׂ֖ה לְכַרְמִ֑י הָסֵ֤ר מְשׂוּכָתוֹ֙ וְהָיָ֣ה לְבָעֵ֔ר פָּרֹ֥ץ
גְּדֵרֹ֖ו וְהָיָ֥ה לְמִרְמָֽס: **ו** וַאֲשִׁיתֵ֖הוּ בָּתָ֑ה לֹ֥א יִזָּמֵ֛ר
וְלֹ֥א יֵעָדֵ֖ר וְעָלָ֣ה שָׁמִ֣יר וָשֵׁ֔ית וְעַ֥ל הֶעָבִ֖ים אֲצַוֶּ֥ה
מֵהַמְטִ֥יר עָלָ֖יו מָטָֽר: **ז** כִּ֣י כֶ֤רֶם יְהוָה֙ צְבָא֔וֹת בֵּ֖ית
יִשְׂרָאֵ֑ל וְאִ֣ישׁ יְהוּדָ֔ה נְטַ֥ע שַׁעֲשׁוּעָ֖יו וַיְקַ֣ו לְמִשְׁפָּ֔ט
וְהִנֵּ֥ה מִשְׂפָּ֖ח לִצְדָקָ֑ה וְהִנֵּ֥ה צְעָקָֽה: {פ}
ח הוֹי֙ מַגִּיעֵ֣י בַּ֔יִת בְּבַ֖יִת שָׂדֶ֣ה בְשָׂדֶ֑ה יַקְרִ֣יבוּ עַד
אֶ֥פֶס מָק֖וֹם וְהוֹשַׁבְתֶּ֥ם לְבַדְּכֶ֖ם בְּקֶ֥רֶב
הָאָֽרֶץ: **ט** בְּאָזְנָ֖י יְהוָ֣ה צְבָא֑וֹת אִם־לֹ֗א בָּתִּ֤ים
רַבִּים֙ לְשַׁמָּ֔ה יִהְי֥וּ גְדֹלִ֖ים וְטוֹבִ֑ים מֵאֵ֖ין יוֹשֵֽׁב: **י** כִּ֣י
עֲשֶׂ֤רֶת צִמְדֵּי־כֶ֙רֶם֙ יַעֲשׂ֣וּ בַ֔ת אֶחָ֖ת וְזֶ֣רַע חֹ֑מֶר
יַעֲשֶׂ֖ה אֵיפָֽה: {ס} **יא** הוֹי֙ מַשְׁכִּימֵ֣י בַבֹּ֔קֶר שֵׁכָ֖ר
יִרְדֹּ֑פוּ מְאַחֲרֵ֣י בַּנֶּ֔שֶׁף יַ֥יִן יַדְלִיקֵֽם: **יב** וְהָיָ֤ה כִנּוֹר֙
וָנֶ֔בֶל תֹּ֖ף וְחָלִ֣יל וָיַ֑יִן מִשְׁתֵּיהֶ֗ם וְאֵ֛ת פֹּ֥עַל יְהוָ֖ה לֹ֣א
יַבִּ֑יטוּ וּמַעֲשֵׂ֥ה יָדָ֖יו לֹ֥א רָאֽוּ: **יג** לָכֵ֞ן גָּלָ֤ה עַמִּי֙
מִבְּלִי־דָ֔עַת וּכְבוֹדוֹ֙ מְתֵ֣י רָעָ֔ב וַהֲמוֹנ֖וֹ צִחֵ֥ה
צָמָֽא: **יד** לָכֵ֗ן הִרְחִיבָ֤ה שְׁאוֹל֙ נַפְשָׁ֔הּ וּפָעְרָ֥ה פִ֖יהָ
לִבְלִי־חֹ֑ק וְיָרַ֤ד הֲדָרָה֙ וַהֲמוֹנָ֔הּ וּשְׁאוֹנָ֖הּ וְעָלֵ֥ז
בָּֽהּ: **טו** וַיִּשַּׁ֥ח אָדָ֖ם וַיִּשְׁפַּל־אִ֑ישׁ וְעֵינֵ֥י גְבֹהִ֖ים
תִּשְׁפַּלְנָֽה: **טז** וַיִּגְבַּ֥הּ יְהוָ֛ה צְבָא֖וֹת בַּמִּשְׁפָּ֑ט וְהָאֵ֣ל
הַקָּד֔וֹשׁ נִקְדָּ֖שׁ בִּצְדָקָֽה: **יז** וְרָעוּ֙ כְּבָשִׂ֣ים כִּדְבָרָ֔ם
וְחָרְבוֹת֙ מֵחִ֣ים גָּרִ֔ים יֹאכֵֽלוּ: {ס} **יח** הוֹי֙ מֹשְׁכֵ֣י
הֶעָוֹ֔ן בְּחַבְלֵ֥י הַשָּׁ֖וְא וְכַעֲבוֹת֥ הָעֲגָלָֽה
חַטָּאָֽה: **יט** הָאֹמְרִ֗ים יְמַהֵ֤ר | יָחִישָׁה֙ מַעֲשֵׂ֣הוּ
לְמַ֔עַן נִרְאֶ֖ה וְתִקְרַ֣ב וְתָבֹ֑אָה עֲצַ֥ת קְדוֹשׁ֙ יִשְׂרָאֵ֔ל

וְנֵדָֽעָה: {פ}
כ הוֹי֙ הָאֹמְרִ֣ים לָרַ֔ע טוֹב֙ וְלַטּ֣וֹב רָ֔ע שָׂמִ֥ים חֹ֖שֶׁךְ
לְא֑וֹר וְא֣וֹר לְחֹ֔שֶׁךְ שָׂמִ֥ים מַ֖ר לְמָתוֹ֑ק וּמָתוֹ֖ק
לְמָֽר: {ס} **כא** הוֹי֙ חַכָמִ֣ים בְּעֵינֵיהֶ֔ם וְנֶ֥גֶד פְּנֵיהֶ֖ם
נְבֹנִֽים: {ס} **כב** הוֹי֙ גִּבּוֹרִ֣ים לִשְׁתּ֔וֹת יָ֖יִן וְאַנְשֵׁי־
חַ֑יִל לִמְסֹ֖ךְ שֵׁכָֽר: **כג** מַצְדִּיקֵ֤י רָשָׁע֙ עֵ֣קֶב שֹׁ֔חַד
וְצִדְקַ֥ת צַדִּיקִ֖ים יָסִ֥ירוּ מִמֶּֽנּוּ: {פ}
כד לָכֵ֗ן כֶּאֱכֹ֤ל קַשׁ֙ לְשׁ֣וֹן אֵ֔שׁ וַחֲשַׁ֥שׁ לֶהָבָ֖ה יִרְפֶּ֑ה
שָׁרְשָׁ֣ם כַּמָּ֔ק יֶהְיֶ֖ה וּפִרְחָ֣ם כָּאָבָ֣ק יַעֲלֶ֑ה כִּ֣י מָאֲסוּ֙
אֶת תּוֹרַ֣ת יְהוָ֔ה צְבָא֖וֹת וְאֶת אִמְרַ֥ת קְדוֹשׁ־
יִשְׂרָאֵ֖ל נָאֵֽצוּ: **כה** עַל־כֵּ֞ן חָרָ֤ה אַף־יְהוָה֙ בְּעַמּ֔וֹ
וַיֵּ֥ט יָד֖וֹ עָלָ֑יו וַיַּכֵּ֣הוּ וַיִּרְגְּז֔וּ הֶהָרִ֖ים וַתְּהִ֣י נִבְלָתָ֔ם
כַּסּוּחָ֖ה בְּקֶ֣רֶב חוּצ֑וֹת בְּכָל־זֹ֗את לֹא־שָׁ֤ב אַפּוֹ֙
וְע֣וֹד יָד֔וֹ נְטוּיָֽה: **כו** וְנָשָׂ֤א־נֵס֙ לַגּוֹיִ֣ם מֵרָח֔וֹק וְשָׁרַ֖ק
לוֹ֑ מִקְצֵ֖ה הָאָ֥רֶץ וְהִנֵּ֛ה מְהֵרָ֥ה קַל֙ יָבֽוֹא: **כז** אֵין־
עָיֵ֤ף וְאֵין־כּוֹשֵׁל֙ בּ֔וֹ לֹ֥א יָנ֖וּם וְלֹ֣א יִישָׁ֑ן וְלֹ֤א נִפְתַּח֙
אֵז֣וֹר חֲלָצָ֔יו וְלֹ֥א נִתַּ֖ק שְׂרוֹךְ֙ נְעָלָֽיו: **כח** אֲשֶׁ֤ר
חִצָּיו֙ שְׁנוּנִ֔ים וְכָל־קַשְׁתֹתָ֖יו דְּרֻכ֑וֹת פַּרְסוֹת֙ סוּסָ֔יו
כַּצֹּ֖ר נֶחְשָׁ֑בוּ וְגַלְגִּלָּ֖יו כַּסּוּפָֽה: **כט** שְׁאָגָ֥ה לוֹ֙
כַּלָּבִ֔יא וּשְׁאַג֖ יִשְׁאַ֣ג כַּכְּפִירִ֑ים וְיִנְהֹ֗ם וְיֹאחֵ֤ז טֶ֙רֶף֙
וְיַפְלִ֔יט וְאֵ֥ין מַצִּֽיל: **ל** וְיִנְהֹ֥ם עָלָ֖יו בַּיּ֑וֹם הַהוּא֙
כִּנְהַמַּ֣ת יָ֔ם וְנִבַּ֥ט לָאָ֖רֶץ וְהִנֵּה־חֹ֣שֶׁךְ צַ֔ר וָאוֹר
חָשַׁ֖ךְ בַּעֲרִיפֶֽיהָ: {פ}

ישעיהו פרק ו

א בִּשְׁנַת־מוֹת֙ הַמֶּ֣לֶךְ עֻזִּיָּ֔הוּ וָאֶרְאֶ֞ה אֶת־אֲדֹנָ֤י
יֹשֵׁב֙ עַל־כִּסֵּ֣א רָ֔ם וְנִשָּׂ֖א וְשׁוּלָ֑יו מְלֵאִ֖ים אֶת־
הַהֵיכָֽל: **ב** שְׂרָפִ֖ים עֹמְדִ֣ים | מִמַּ֔עַל לֹ֥ו שֵׁ֛שׁ כְּנָפַ֖יִם
שֵׁ֣שׁ כְּנָפַ֑יִם לְאֶחָ֞ד בִּשְׁתַּ֤יִם | יְכַסֶּה֙ פָּנָ֔יו וּבִשְׁתַּ֥יִם
יְכַסֶּ֖ה רַגְלָ֑יו וּבִשְׁתַּ֥יִם יְעוֹפֵֽף: **ג** וְקָרָ֣א זֶ֔ה אֶל־זֶ֖ה

וְאָמַר קָדוֹשׁ | קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: **ד** וַיָּנֻעוּ אַמּוֹת הַסִּפִּים מִקּוֹל הַקּוֹרֵא וְהַבַּיִת יִמָּלֵא עָשָׁן: **ה** וָאֹמַר אוֹי־לִי כִּי־ נִדְמֵיתִי כִּי אִישׁ טְמֵא־שְׂפָתַיִם אָנֹכִי וּבְתוֹךְ עַם־ טְמֵא שְׂפָתַיִם אָנֹכִי יוֹשֵׁב כִּי אֶת־הַמֶּלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת רָאוּ עֵינָי: **ו** וַיָּעָף אֵלַי אֶחָד מִן־הַשָּׂרָפִים וּבְיָדוֹ רִצְפָּה בְּמֶלְקָחַיִם לָקַח מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ: **ז** וַיַּגַּע עַל־פִּי וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָגַע זֶה עַל־שְׂפָתֶיךָ וְסָר עֲוֹנֶךָ וְחַטָּאתְךָ תְּכֻפָּר: **ח** וָאֶשְׁמַע אֶת־קוֹל אֲדֹנָי אֹמֵר אֶת־מִי אֶשְׁלַח וּמִי יֵלֵךְ־לָנוּ וָאֹמַר הִנֵּנִי שְׁלָחֵנִי: **ט** וַיֹּאמֶר לֵךְ וְאָמַרְתָּ לָעָם הַזֶּה שִׁמְעוּ שָׁמוֹעַ וְאַל־תָּבִינוּ וּרְאוּ רָאוֹ וְאַל־תֵּדָעוּ: **י** הַשְׁמֵן לֵב־הָעָם הַזֶּה וְאָזְנָיו הַכְבֵּד וְעֵינָיו הָשַׁע פֶּן־יִרְאֶה בְעֵינָיו וּבְאָזְנָיו יִשְׁמָע וּלְבָבוֹ יָבִין וְשָׁב וְרָפָא לוֹ: **יא** וָאֹמַר עַד־מָתַי אֲדֹנָי וַיֹּאמֶר עַד אֲשֶׁר אִם־ שָׁאוּ עָרִים מֵאֵין יוֹשֵׁב וּבָתִּים מֵאֵין אָדָם וְהָאֲדָמָה תִּשָּׁאֶה שְׁמָמָה: **יב** וְרִחַק יְהוָה אֶת־ הָאָדָם וְרַבָּה הָעֲזוּבָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: **יג** וְעוֹד בָּהּ עֲשִׂרִיָּה וְשָׁבָה וְהָיְתָה לְבָעֵר כָּאֵלָה וְכָאַלּוֹן אֲשֶׁר בְּשַׁלֶּכֶת מַצֶּבֶת בָּם זֶרַע קֹדֶשׁ מַצַּבְתָּהּ: {פ}

ישעיהו פרק ז

א וַיְהִי בִּימֵי אָחָז בֶּן־יוֹתָם בֶּן־עֻזִּיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עָלָה רְצִין מֶלֶךְ־אֲרָם וּפֶקַח בֶּן־רְמַלְיָהוּ מֶלֶךְ־ יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁלַם לַמִּלְחָמָה עָלֶיהָ וְלֹא יָכֹל לְהִלָּחֶם עָלֶיהָ: **ב** וַיֻּגַּד לְבֵית דָּוִד לֵאמֹר נָחָה אֲרָם עַל־ אֶפְרָיִם וַיָּנַע לְבָבוֹ וּלְבַב עַמּוֹ כְּנוֹעַ עֲצֵי־יַעַר מִפְּנֵי־ רוּחַ: {ס} **ג** וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְשַׁעְיָהוּ צֵא־נָא לִקְרַאת אָחָז אַתָּה וּשְׁאָר יָשׁוּב בְּנֶךָ אֶל־קְצֵה תְּעָלַת הַבְּרֵכָה הָעֶלְיוֹנָה אֶל־מְסִלַּת שְׂדֵה כוֹבֵס: **ד** וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הִשָּׁמֵר וְהַשְׁקֵט אַל־תִּירָא וּלְבָבְךָ אַל־יֵרַךְ מִשְּׁנֵי זַנְבוֹת הָאוּדִים הָעֲשֵׁנִים הָאֵלֶּה בֶּחֱרִי־אַף רְצִין וַאֲרָם וּבֶן־רְמַלְיָהוּ: **ה** יַעַן כִּי־יָעַץ עָלֶיךָ אֲרָם רָעָה אֶפְרַיִם וּבֶן־רְמַלְיָהוּ לֵאמֹר: **ו** נַעֲלֶה בִיהוּדָה וּנְקִיצֶנָּהּ וְנַבְקִעֶנָּה אֵלֵינוּ וְנַמְלִיךְ מֶלֶךְ בְּתוֹכָהּ אֵת בֶּן־טָבְאַל: {פ} **ז** כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לֹא תָקוּם וְלֹא תִהְיֶה: **ח** כִּי רֹאשׁ אֲרָם דַּמֶּשֶׂק וְרֹאשׁ דַּמֶּשֶׂק רְצִין וּבְעוֹד שִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה יֵחַת אֶפְרַיִם מֵעָם: **ט** וְרֹאשׁ אֶפְרַיִם שֹׁמְרוֹן וְרֹאשׁ שֹׁמְרוֹן בֶּן־רְמַלְיָהוּ אִם לֹא תַאֲמִינוּ כִּי לֹא תֵאָמֵנוּ: {פ} **י** וַיֹּסֶף יְהוָה דַּבֵּר אֶל־אָחָז לֵאמֹר: **יא** שְׁאַל־לְךָ אוֹת מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַעְמֵק שְׁאָלָה אוֹ הַגְבֵּהַ לְמָעְלָה: **יב** וַיֹּאמֶר אָחָז לֹא־אֶשְׁאַל וְלֹא־אֲנַסֶּה אֶת־יְהוָה: **יג** וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ־נָא בֵּית דָּוִד הַמְעַט מִכֶּם הַלְאוֹת אֲנָשִׁים כִּי תַלְאוּ גַּם אֶת־ אֱלֹהָי: **יד** לָכֵן יִתֵּן אֲדֹנָי הוּא לָכֶם אוֹת הִנֵּה הָעַלְמָה הָרָה וְיֹלֶדֶת בֵּן וְקָרְאת שְׁמוֹ עִמָּנוּ אֵל: **טו** חֶמְאָה וּדְבַשׁ יֹאכֵל לְדַעְתּוֹ מָאוֹס בָּרָע וּבָחוֹר בַּטּוֹב: **טז** כִּי בְּטֶרֶם יֵדַע הַנַּעַר מָאֹס בָּרָע וּבָחֹר בַּטּוֹב תֵּעָזֵב הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתָּה קָץ מִפְּנֵי שְׁנֵי מְלָכֶיהָ: **יז** יָבִיא יְהוָה עָלֶיךָ וְעַל־עַמְּךָ וְעַל־ בֵּית אָבִיךָ יָמִים אֲשֶׁר לֹא־בָאוּ לְמִיּוֹם סוּר־ אֶפְרַיִם מֵעַל יְהוּדָה אֵת מֶלֶךְ אַשּׁוּר: {פ} **יח** וְהָיָה | בַּיּוֹם הַהוּא יִשְׁרֹק יְהוָה לַזְּבוּב אֲשֶׁר בִּקְצֵה יְאֹרֵי מִצְרָיִם וְלַדְּבוֹרָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר: **יט** וּבָאוּ וְנָחוּ כֻלָּם בְּנַחֲלֵי הַבַּתּוֹת וּבִנְקִיקֵי הַסְּלָעִים וּבְכֹל הַנַּעֲצוּצִים וּבְכֹל הַנַּהֲלֹלִים: **כ** בַּיּוֹם הַהוּא יְגַלַּח אֲדֹנָי בְּתַעַר הַשְּׂכִירָה בְּעֶבְרֵי נָהָר בְּמֶלֶךְ אַשּׁוּר אֶת־הָרֹאשׁ

וְשַׁעַר הָרַגְלַיִם וְגַם אֶת־הַזָּקָן תִּסְפֶּה: {פ}
כא וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יְחַיֶּה־אִישׁ עֶגְלַת בָּקָר
וּשְׁתֵּי־צֹאן: **כב** וְהָיָה מֶרֶב עֲשׂוֹת חָלָב יֹאכַל
חֶמְאָה כִּי־חֶמְאָה וּדְבַשׁ יֹאכֵל כָּל־הַנּוֹתָר בְּקֶרֶב
הָאָרֶץ: {ס} **כג** וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה כָל־מָקוֹם
אֲשֶׁר יִהְיֶה־שָּׁם אֶלֶף גֶּפֶן בְּאֶלֶף כֶּסֶף לַשָּׁמִיר
וְלַשַּׁיִת יִהְיֶה: **כד** בַּחִצִּים וּבְקֶשֶׁת יָבוֹא שָׁמָּה כִּי־
שָׁמִיר וָשַׁיִת תִּהְיֶה כָּל־הָאָרֶץ: **כה** וְכָל הֶהָרִים
אֲשֶׁר בַּמַּעְדֵּר יֵעָדֵרוּן לֹא־תָבוֹא שָׁמָּה יִרְאַת
שָׁמִיר וָשַׁיִת וְהָיָה לְמִשְׁלַח שׁוֹר וּלְמִרְמַס שֶׂה:
{פ}

ישעיהו פרק ח

א וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קַח־לְךָ גִּלָּיוֹן גָּדוֹל וּכְתָב עָלָיו
בְּחֶרֶט אֱנוֹשׁ לְמַהֵר שָׁלָל חָשׁ בָּז: **ב** וְאָעִידָה לִּי
עֵדִים נֶאֱמָנִים אֶת אוּרִיָּה הַכֹּהֵן וְאֶת־זְכַרְיָהוּ בֶּן
יְבֶרֶכְיָהוּ: **ג** וָאֶקְרַב אֶל־הַנְּבִיאָה וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֵּן
{ס} וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קְרָא שְׁמוֹ מַהֵר שָׁלָל חָשׁ
בָּז: **ד** כִּי בְּטֶרֶם יֵדַע הַנַּעַר קְרֹא אָבִי וְאִמִּי יִשָּׂא |
אֶת־חֵיל דַּמֶּשֶׂק וְאֶת שְׁלַל שֹׁמְרוֹן לִפְנֵי מֶלֶךְ
אַשּׁוּר: {ס} **ה** וַיֹּסֶף יְהוָה דַּבֵּר אֵלַי עוֹד
לֵאמֹר: **ו** יַעַן כִּי מָאַס הָעָם הַזֶּה אֶת מֵי הַשִּׁלֹּחַ
הַהֹלְכִים לְאָט וּמְשׂוֹשׂ אֶת־רְצִין וּבֶן־
רְמַלְיָהוּ: **ז** וְלָכֵן הִנֵּה אֲדֹנָי מַעֲלֶה עֲלֵיהֶם אֶת־מֵי
הַנָּהָר הָעֲצוּמִים וְהָרַבִּים אֶת־מֶלֶךְ אַשּׁוּר וְאֶת־
כָּל־כְּבוֹדוֹ וְעָלָה עַל־כָּל־אֲפִיקָיו וְהָלַךְ עַל־כָּל־
גְּדוֹתָיו: **ח** וְחָלַף בִּיהוּדָה שָׁטַף וְעָבַר עַד־צַוָּאר
יַגִּיעַ וְהָיָה מֶטוֹת כְּנָפָיו מְלֹא רֹחַב־אַרְצְךָ עִמָּנוּ
אֵל: {ס} **ט** רֵעוּ עַמִּים וְחֹתּוּ וְהַאֲזִינוּ כֹּל מֶרְחַקֵּי־
אָרֶץ הִתְאַזָּרוּ וְחֹתּוּ הִתְאַזָּרוּ וְחֹתּוּ: **י** עֵצוּ עֵצָה
וְתֻפָּר דַּבְּרוּ דָבָר וְלֹא יָקוּם כִּי עִמָּנוּ אֵל:
{ס} **יא** כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֵלַי כְּחֻזְקַת הַיָּד וְיִסְּרֵנִי
מִלֶּכֶת בְּדֶרֶךְ הָעָם־הַזֶּה לֵאמֹר: **יב** לֹא־תֹאמְרוּן
קֶשֶׁר לְכֹל אֲשֶׁר־יֹאמַר הָעָם הַזֶּה קֶשֶׁר וְאֶת־
מוֹרָאוֹ לֹא־תִירְאוּ וְלֹא תַעֲרִיצוּ: **יג** אֶת־יְהוָה
צְבָאוֹת אֹתוֹ תַקְדִּישׁוּ וְהוּא מוֹרַאֲכֶם וְהוּא
מַעֲרֻצְכֶם: **יד** וְהָיָה לְמִקְדָּשׁ וּלְאֶבֶן נֶגֶף וּלְצוּר
מִכְשׁוֹל לִשְׁנֵי בָתֵּי יִשְׂרָאֵל לְפַח וּלְמוֹקֵשׁ לְיוֹשֵׁב
יְרוּשָׁלִָם: **טו** וְכָשְׁלוּ בָם רַבִּים וְנָפְלוּ וְנִשְׁבָּרוּ
וְנוֹקְשׁוּ וּנְלְכָּדוּ: {פ}
טז צוֹר תְּעוּדָה חֲתוֹם תּוֹרָה בְּלִמֻּדָי: **יז** וְחִכִּיתִי
לַיהוָה הַמַּסְתִּיר פָּנָיו מִבֵּית יַעֲקֹב וְקִוֵּיתִי־
לוֹ: **יח** הִנֵּה אֲנֹכִי וְהַיְלָדִים אֲשֶׁר נָתַן־לִי יְהוָה
לְאֹתוֹת וּלְמוֹפְתִים בְּיִשְׂרָאֵל מֵעִם יְהוָה צְבָאוֹת
הַשֹּׁכֵן בְּהַר צִיּוֹן: {ס} **יט** וְכִי־יֹאמְרוּ אֲלֵיכֶם דִּרְשׁוּ
אֶל־הָאֹבוֹת וְאֶל־הַיִּדְּעֹנִים הַמְצַפְצְפִים וְהַמַּהְגִּים
הֲלוֹא־עַם אֶל־אֱלֹהָיו יִדְרֹשׁ בְּעַד הַחַיִּים אֶל־
הַמֵּתִים: **כ** לְתוֹרָה וְלִתְעוּדָה אִם־לֹא יֹאמְרוּ
כַּדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אֵין־לוֹ שָׁחַר: **כא** וְעָבַר בָּהּ
נִקְשֶׁה וְרָעֵב וְהָיָה כִּי־יִרְעַב וְהִתְקַצַּף וְקִלֵּל בְּמַלְכּוֹ
וּבֵאלֹהָיו וּפָנָה לְמָעְלָה: **כב** וְאֶל־אֶרֶץ יַבִּיט וְהִנֵּה
צָרָה וַחֲשֵׁכָה מְעוּף צוּקָה וַאֲפֵלָה מְנֻדָּח: **כג** כִּי
לֹא מוּעָף לַאֲשֶׁר מוּצָק לָהּ כָּעֵת הָרִאשׁוֹן הֵקַל
אַרְצָה זְבֻלוּן וְאַרְצָה נַפְתָּלִי וְהָאַחֲרוֹן הִכְבִּיד דֶּרֶךְ
הַיָּם עֵבֶר הַיַּרְדֵּן גְּלִיל הַגּוֹיִם:

ישעיהו פרק ט

א הָעָם הַהֹלְכִים בַּחֹשֶׁךְ רָאוּ אוֹר גָּדוֹל יֹשְׁבֵי
בְּאֶרֶץ צַלְמָוֶת אוֹר נָגַהּ עֲלֵיהֶם: **ב** הִרְבִּיתָ הַגּוֹי
לֹא לוֹ הִגְדַּלְתָּ הַשִּׂמְחָה שָׂמְחוּ לְפָנֶיךָ כְּשִׂמְחַת

בַּקְּצִיר בַּאֲשֶׁר יָגֵילוּ בְּחַלְּקָם שָׁלָל׃ **ג** כִּי | אֶת־עֹל סֻבָּלוֹ וְאֵת מַטֵּה שִׁכְמוֹ שֵׁבֶט הַנֹּגֵשׂ בּוֹ הַחִתֹּתָ כְּיוֹם מִדְיָן׃ **ד** כִּי כָל־סְאוֹן סֹאֵן בְּרַעַשׁ וְשִׂמְלָה מְגוֹלָלָה בְּדָמִים וְהָיְתָה לִשְׂרֵפָה מַאֲכֶלֶת אֵשׁ׃ **ה** כִּי־יֶלֶד יֻלַּד־לָנוּ בֵּן נִתַּן־לָנוּ וַתְּהִי הַמִּשְׂרָה עַל־שִׁכְמוֹ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ ׀ פֶּלֶא יוֹעֵץ אֵל גִּבּוֹר אֲבִי־עַד שַׂר־שָׁלוֹם׃ **ו** לְמַרְבֵּה הַמִּשְׂרָה וּלְשָׁלוֹם אֵין־קֵץ עַל־כִּסֵּא דָוִד וְעַל־מַמְלַכְתּוֹ לְהָכִין אֹתָהּ וּלְסַעֲדָהּ בְּמִשְׁפָּט וּבִצְדָקָה מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם קִנְאַת יְהוָה צְבָאוֹת תַּעֲשֶׂה־זֹּאת׃ {פ}

ז דָּבָר שָׁלַח אֲדֹנָי בְּיַעֲקֹב וְנָפַל בְּיִשְׂרָאֵל׃ **ח** וְיָדְעוּ הָעָם כֻּלּוֹ אֶפְרַיִם וְיוֹשֵׁב שֹׁמְרוֹן בְּגַאֲוָה וּבְגֹדֶל לֵבָב לֵאמֹר׃ **ט** לְבֵנִים נָפָלוּ וְגָזִית נִבְנֶה שִׁקְמִים גֻּדָּעוּ וַאֲרָזִים נַחֲלִיף׃ **י** וַיְשַׂגֵּב יְהוָה אֶת־צָרֵי רְצִין עָלָיו וְאֶת־אֹיְבָיו יְסַכְסֵךְ׃ **יא** אֲרָם מִקֶּדֶם וּפְלִשְׁתִּים מֵאָחוֹר וַיֹּאכְלוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל בְּכָל־פֶּה בְּכָל־זֹאת לֹא־שָׁב אַפּוֹ וְעוֹד יָדוֹ נְטוּיָה׃ **יב** וְהָעָם לֹא־שָׁב עַד־הַמַּכֵּהוּ וְאֶת־יְהוָה צְבָאוֹת לֹא דָרָשׁוּ׃ {ס} **יג** וַיַּכְרֵת יְהוָה מִיִּשְׂרָאֵל רֹאשׁ וְזָנָב כִּפָּה וַאֲגְמוֹן יוֹם אֶחָד׃ **יד** זָקֵן וּנְשׂוּא־פָנִים הוּא הָרֹאשׁ וְנָבִיא מוֹרֵה־שֶׁקֶר הוּא הַזָּנָב׃ **טו** וַיִּהְיוּ מְאַשְּׁרֵי הָעָם־הַזֶּה מַתְעִים וּמְאֻשָּׁרָיו מְבֻלָּעִים׃ **טז** עַל־כֵּן עַל־בַּחוּרָיו לֹא־יִשְׂמַח | אֲדֹנָי וְאֶת־יְתֹמָיו וְאֶת־אַלְמְנוֹתָיו לֹא יְרַחֵם כִּי כֻלּוֹ חָנֵף וּמְרַע וְכָל־פֶּה דֹּבֶר נְבָלָה בְּכָל־זֹאת לֹא־שָׁב אַפּוֹ וְעוֹד יָדוֹ נְטוּיָה׃ **יז** כִּי־בָעֲרָה כָאֵשׁ רִשְׁעָה שָׁמִיר וָשַׁיִת תֹּאכֵל וַתִּצַּת בְּסִבְכֵי הַיַּעַר וַיִּתְאַבְכוּ גֵּאוּת עָשָׁן׃ **יח** בְּעֶבְרַת יְהוָה צְבָאוֹת נֶעְתַּם אָרֶץ וַיְהִי הָעָם כְּמַאֲכֹלֶת אֵשׁ אִישׁ אֶל־אָחִיו לֹא יַחְמֹלוּ׃ **יט** וַיִּגְזֹר עַל־יָמִין וְרָעֵב וַיֹּאכַל עַל־שְׂמֹאול וְלֹא שָׂבֵעוּ אִישׁ בְּשַׂר־זְרֹעוֹ יֹאכֵלוּ׃ **כ** מְנַשֶּׁה אֶת־אֶפְרַיִם וְאֶפְרַיִם אֶת־מְנַשֶּׁה יַחְדָּו הֵמָּה עַל־יְהוּדָה בְּכָל־זֹאת לֹא־שָׁב אַפּוֹ וְעוֹד יָדוֹ נְטוּיָה׃ {ס}

בעזרת ה' יתברך

לימוד הבי"ת

ומשניות זוהר והתיקונים

יהיה לרפואת:

מרת מירב שלומית בת שמחה תחי'

ברנ"ב איבריה ושסה גידיה וחמישה חושיה
ושאר כוחות גופה ובטיפי דמיה רפואה שלימה
רפואת הנפש ורפואת הגוף אמן!

וכן לרפואת:

ר' מרדכי בן חנה נ"י

רפואה שלימה רפואה נפש ורפואת הגוף
ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו וחמשה חושיו ושאר
כוחות גופו ובטיפי דמיו ויזכה להפיץ את אור
רבינו ז"ל כל ימי חייו אמן!

אֲמַר אַבַּיֵי: בִּרה"י – דְּכ"ע לָא פְּלִיגִי כְּדְרַב חִסְדָּא. אֶלָּא הָכָא בְּאִילָן הָעוֹמֵד בִּרה"י וְנוֹפוֹ נוֹטֶה לִרה"ר, וְזָרַק וְנָח אַנּוֹפוֹ, דְּרַבִּי סָבַר: אָמְרִי' "שְׁדִי נוֹפוֹ בָּתַר עִיקָּרוֹ" וְרַבָּנָן סָבְרִי: לָא אָמְרִי' "שְׁדִי נוֹפוֹ בָּתַר עִיקָּרוֹ". אָמַר אַבַּיֵי: זָרַק כַּוֶּורֶת לִרה"ר, גְּבוֹהָה י' וְאֵינָהּ רְחָבָה ו' – חַיָּיב, רְחָבָה ו' – פָּטוּר. רָבָא אָמַר: אֲפִי' אֵינָהּ רְחָבָה ו' – פָּטוּר. מ"ט – אִי אֶפְשָׁר לְקְרוּמִיּוֹת שֶׁל קָנֶה שֶׁלֹּא יַעֲלוּ לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה. כְּפָאָה עַל פִּיהָ, שִׁבְעָה וּמַשֶּׁהוּ – חַיָּיב, שִׁבְעָה וּמֶחֱצָה – פָּטוּר. רַב אַשִׁי אָמַר: אֲפִי' שִׁבְעָה וּמֶחֱצָה חַיָּיב, מ"ט – מְחִיצוֹת לְתוֹכָן עֲשׂוּיוֹת. אָמַר עוּלָּא: עַמּוּד תִּשְׁעָה בִּרה"ר וְרַבִּים מְכַתְּפִין עָלָיו, וְזָרַק וְנָח עַל גַּבָּיו – חַיָּיב. מ"ט? פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה – מִדְרָס דָּרְסִי לֵיהּ רַבִּים, מִשְּׁלֹשָׁה וְעַד תִּשְׁעָה – לָא מִדְרָס דָּרְסִי לֵיהּ וְלָא כַּתּוּפֵי מְכַתְּפִי, תִּשְׁעָה – וַדַּאי מְכַתְּפִין עִילָּוֵיהּ. א"ל אַבַּיֵי לְרַב יוֹסֵף: גּוּמָּא מַאי? אָמַר לֵיהּ: וְכֵן בְּגוּמָּא. רָבָא אָמַר: בְּגוּמָּא לֹא. מ"ט? תַּשְׁמִישׁ עַל יְדֵי הַדְּחָק לָא שְׁמֵיהּ תַּשְׁמִישׁ. אֵיתִיבֵיהּ רַב אַדָּא בַּר מַתְנָא לְרָבָא: הָיְתָה קוּפָּתוֹ מוּנַּחַת בִּרה"ר גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה וּרְחָבָה ד' – אֵין מְטַלְטְלִין לֹא מִתּוֹכָהּ לִרה"ר וְלֹא מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לְתוֹכָהּ, פָּחוֹת מִכֵּן – מְטַלְטְלִין. וְכֵן בְּגוּמָּא. מַאי לָאו אַסֵּיפָא? – לָא, אַרֵישָׁא. – אֵיתִיבֵיהּ:

נתכוון

רש"י

וְנוֹפוֹ נוֹטֶה לִרה"ר וְזָרַק. מִתְחִילַּת ד' לְסוֹף ד', וְנָח אַנּוֹפוֹ: **שְׁדִי נוֹפוֹ כו'.** דַּחֲשִׁיב אַגַּב עִיקָּרוֹ דְּאִית בֵּיהּ ד'. וּדְרַב חִסְדָּא דְּלָא כְּרַבִּי וּדְלָא כְּרַבָּנָן. לִישָּׁנָא אַחֲרִינָא: אָמַר אַבַּיֵי בִּדְרַב חִסְדָּא, דְּהָוֵי בִּרה"י, אֲפִי' רַבָּנָן מוֹדוּ. וְכִי פְּלִיגִי רַבָּנָן – בִּשְׁדִי נוֹפוֹ בָּתַר עִיקָּרוֹ הוּא דִּפְלִיגִי: **כַּוֶּורֶת.** עֲגוּלָּה הִיא: **גְּבוֹהָה י'.** כְּלוֹמַר: אֲפִי' גְּבוֹהָה י', אִם אֵינָהּ רְחָבָה ו' בְּאֶמְצָעִיתָהּ – חַיָּיב, דְּאַכַּתִּי חֵפֶץ בְּעָלְמָא הוּא וְאֵינָהּ רְשׁוּת לְעַצְמָהּ. דְּלָא הָוֵי רְשׁוּת דְּאוֹרַיְי' אֶלָּא גְּבוֹהָה י' וּרְחָבָה ד' עַל ד', כִּדְאָמְרִי' בְּעֵירוּבִין (דַּף נא.) דְּכָל שִׁיעוּרִין דְּשַׁבָּת צָרִיךְ הֵן וַאֲלַכְסוֹנָן, וְדָבָר עָגוֹל כִּי מְרַבַּעַתְּ לָהּ מִתּוֹכוֹ וּמַפְקַע עִיגּוּל שֶׁסְּבִיב הָרִיבּוּעַ לָא מַשְׁכַּחַת בֵּיהּ ד' מְרוּבָּעִים אִי לָא הָוֵי עִיגּוּלוֹ קָרוֹב לְשִׁשָּׁה, כִּדְאָמְרִינַן גַּבֵּי סוּכָּה הָעֲשׂוּיָה כְּכִבְשָׁן (סוּכָּה פ"א דַּף ז:), דְּעַל כָּרְחֵיךְ צָרִיךְ שֶׁתִּמְצָא בְּתוֹכוֹ אֲלַכְסוֹן שֶׁל ד' עַל ד', וְכָל טֶפַח בְּרִיבּוּעוֹ טֶפַח וּתְרֵי חוּמְשֵׁי בַּאֲלַכְסוֹנוֹ, הֲרֵי ה' טְפָחִים וְג' חוּמְשִׁין. וְאַבַּיֵי לֹא דַּק, וּלְחוּמְרָא הוּא דְּלֹא דַּק, וּלְהַפְרִישׁוֹ מֵאִיסּוּר שַׁבָּת. אַף ע"ג דְּיֵשׁ כָּאן אֲלַכְסוֹן בְּאֵינָהּ רְחָבָה שִׁשָּׁה – מְחַיֵּיב לֵיהּ מִדְּרַבָּנָן עַד דְּאִיכָּא שִׁשָּׁה. אֲבָל וַדַּאי, לְעִנְיַן קָרְבָּן לֹא מַיְיתִי אִי הָוְיָא ה' טְפָחִים וְג' חוּמְשִׁין, דְּהָוֵי כְּזוֹרֵק רְשׁוּת: **רְחָבָה ו' פָּטוּר.** דְּהָוֵי רְשׁוּת לְעַצְמָהּ. וַאֲנַן מִמִּשְׁכָּן גָּמְרִינַן, שֶׁהָיוּ זוֹרְקִין מַחֲטֵיהֶן בִּמְלַאכְתָּן זֶה לָזֶה, *וְלֹא הָיוּ זוֹרְקִין רְשׁוּיוֹת. וְא"ת: בִּדְלֹא גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה נַמִי רְשׁוּת לְעַצְמָהּ הִיא, דְּהָא שְׁמָהּ כַּרְמְלִית! – הַהִיא לָאו מִדְּאוֹרַיְיתָא הָוֵה רְשׁוּת אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וְלֹא לְהָקֵל עַל דִּבְרֵי תוֹרָה בָּא, כְּגוֹן זוֹ שֶׁיִּפָּטֵר מֵחַטָּאת: **אִי אֶפְשָׁר.** הוֹאִיל וּגְבוֹהָה י' – שֶׁלֹּא יְהֵא בָּהּ קְרוּמִיּוֹת מִן הַשְּׁתִי שֶׁגְּבוֹהִים מֵחַבְרֵיהֶם שֶׁל עֵרֶב, וְעוֹלִין לְמַעְלָה מִי' שֶׁהוּא אֲוִיר מְקוֹם פְּטוּר. וְכֵיוָן דְּלָא נָיְחָא כּוּלָּהּ בִּרה"ר – לָא הָוְיָא הֲנָחָה לְאִיחַיּוּבֵי: **כְּפָאָהּ עַל פִּיהָ.** וּזְרָקָהּ. אַאֵינָהּ רְחָבָה ו' קָאֵי: **ז' וּמַשֶּׁהוּ חַיָּיב.** אִם גְּבוֹהָה ז' וּמַשֶּׁהוּ – עֲדַיִין חַיָּיב, וְכ"ש פְּחוּתָה מִכֵּן. אֶלָּא אֲפִילּוּ גְּבוֹהָה ז' וּמַשֶּׁהוּ, דְּאִיכָּא לְמֵימַר הוֹאִיל וּמְחִיצוֹתֶיהָ לְמַטָּה, וְקיי"ל הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי דְּאָמְרִינַן לָבוּד (א) – אַכַּתִּי כּוּלָּהּ נָיְחָא בִּרה"ר. דְּכִי מָטְיָא פָּחוֹת מִג' סָמוּךְ לַקַּרְקַע וְאָמַר בָּהֶן לָבוּד וְהָוְיָא הֲנָחָה – אַכַּתִּי כּוּלָּהּ בַּאֲוִיר רה"ר הִיא, וְחַיָּיב: **אֲבָל גָּבוֹהַּ ז' וּמֶחֱצָה.** וְה"ה לִשְׁנֵי מַשֶּׁהוּיִין – פָּטוּר, דְּמִכִּי מָטָא לְפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה סָמוּךְ לַקַּרְקַע אָמְרִינַן לָבוּד בִּמְחִיצוֹתֶיהָ, וַהֲרֵי הִיא כִּמְוּנַּחַת. נִמְצְאוּ שׁוּלֶיהָ לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה, וְאֵינָהּ נוּחָה כּוּלָּהּ בִּרה"ר. וּבְשֶׁלֹּא כְּפָאָהּ לֵיכָּא לְמֵימַר לָבוּד, דְּלֹא אָמְרִינַן לָבוּד אֶלָּא בִּמְחִיצוֹת, וְהָא מִילְּתָא בֵּין לְאַבַּיֵי בֵּין לְרָבָא, דְּאַבַּיֵי נַמִי מוֹדֶה דְּבָעֵינַן הַנָּחָה כּוּלָּהּ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. אֶלָּא דְּאַבַּיֵי לָא חָשֵׁיב קְרוּמִיּוֹת, אֲבָל בְּהָא מוֹדֶה, דִּבְלָא קְרוּמִיּוֹת אִיתָא לְמַעְלָה מִי': **לְתוֹכָן עֲשׂוּיוֹת.** לְהַנִּיחַ בָּהֶן דְּבַשׁ, וְלֹא לְכוֹפָן כְּלַפֵּי מַטָּה. הִלְכָּךְ: אֵין כָּאן תּוֹרַת לָבוּד: **תִּשְׁעָה.** דַּוְקָא נָקַט, דַּחֲזֵי לְכַתּוּפֵי, דְּאֵינוֹ לֹא גָּבוֹהַּ וְלֹא נָמוּךְ: **וְזָרַק.** מִתְּחִלַּת ד' לְסוֹף ד': **מְכַתְּפִי עִילָּוֵיהּ.** וְכֵיוָן דְּצָרִיךְ לָרַבִּים – רה"ר הוּא, בֵּין רָחָב בֵּין קָצָר: **גּוּמָּא.** עֲמוּקָּה ט': **מַאי.** גַּבֵּי רה"י דַּעֲשָׂרָה תַּנְיָא לְעֵיל (דַּף ו.) עוֹמְקָהּ כְּגוֹבְהָהּ, דְּקָתָנֵי: חָרִיץ עָמוֹק י' וְרָחָב ד' – רְשׁוּת הַיָּחִיד. הָכָא מַאי? אִי אָמְרִי' מַנְּחֵי בֵּיהּ בְּנֵי רה"ר חֲפָצִים שֶׁבְּיָדָם, עַד דְּהָדְרִי וְאָתוּ דֶּרֶךְ שָׁם וְשָׁקְלִי לֵיהּ, וְנִמְצָא שֶׁצְּרִיכִים לוֹ רַבִּים, הִלְכָּךְ רְשׁוּת הָרַבִּים הוּא: **ה"ג:** רָבָא אָמַר גּוּמָּא לֹא מ"ט תַּשְׁמִישׁ ע"י הַדְּחָק לָא שְׁמֵיהּ תַּשְׁמִישׁ הִלְכָּךְ: לָאו צוֹרֶךְ רַבִּים הוּא, אֶלָּא כַּרְמְלִית הוּא: **אֵין מְטַלְטְלִין.** דְּהָוֵי רה"י לְעַצְמָהּ: **פָּחוֹת מִכֵּן.** אוֹ בַּגּוֹבַהּ אוֹ בָּרוֹחַב – מְטַלְטְלִין. וְא"ת: פָּחוֹת מִי' וּרְחָבָה ד' כַּרְמְלִית הִיא! – לָא גְּזוּר רַבָּנָן לְבַטּוּלֵי מִתּוֹרַת כֵּלִים, הוֹאִיל וּכְלִי הוּא: **מַאי לָאו.** הַאי "וְכֵן" אַסֵּיפָא נַמִי קָאֵי, דְּפָחוֹת מִכֵּן מְטַלְטֵל לְכַתְּחִלָּה, אַלְמָא: רה"ר חָשֵׁיב לֵיהּ. וְאוֹקְמָא בְּעָמוֹק ט', דְּמִשְׁתַּמְּשִׁין בּוֹ קְצָת: **לָא אַרֵישָׁא.** אַגְּבוֹהָה י' וּרְחָבָה ד', דְּהָוֵי רה"י, קָתָנֵי "וְכֵן בְּגוּמָּא":

נתכוון

תוספות

אמר אביי הכא באילן העומד כו'. תימה לר"י: דטפי ניחא ליה למימר דפליגי בדרב חסדא, ורב חסדא כרבי. דלשנויא דאביי דלא שייכא פלוגתייהו בדרב חסדא כ"ש דקשה לרב חסדא, דהא איכא ברייתא לקמן ב"הזורק" (דף ק. ושם) דלא כרב חסדא דפליגי רבנן ורבי מאיר בזרק למעלה מעשרה ונח בחור כל שהוא, דר"מ מחייב – משום דאמרי' חוקקין להשלים, והוי כמונח ע"ג מקום ד'. וחכמים פוטרין. אלמא: כולהו מודו דבעינן מקום ד' ברה"י! ושמא י"ל: דטעמא דרב חסדא דלא בעי' מקום ד' ברה"י – משום דאמרי' ביתא כמליא דמי, וחשיב כמונח על גבי מקום ארבעה. אבל בכותל – בעינן שיהא בחור ד' על ד':

רחבה ששה פטור. פר"ח: דדוקא נקט ששה, דדופני הכוורת יש בהן שני חומשין, וצריך שיהא אויר ד' בתוך הכוורת. וגבוה י'. אף ע"ג דאין אויר גבוה י' אלא עם השולים – מצטרפין עם האויר לענין גובה, דהלכתא גידוד ה' ומחיצה ה' מצטרפין (עירובין דף צג. ושם). אף על גב דרש"י פי' דגידוד ה' ומחיצה ה' – היינו שעשה מחיצה ה' על בור עמוק ה', אין פירושו נראה. דהא תנן (שם פ"י דף צ"ט: ולקמן דף צט.): בור וחוליתו מצטרפין. ואם כן היכי פליג רב חסדא לומר אין מצטרפין? כיון דמתניתין היא. ו"בכל גגות" (עירובין צג:) אמרינן בהדיא דמודה רב חסדא בתחתונה, הואיל ורואה פני י'. אלא צריך לפרש: דגידוד ה' ומחיצה ה' – היינו שעשה מחיצה ה' על תל גבוה ה'. ואין נראה פירוש ר"ח. דהא עובי חוליות הבור מצטרף נמי לחלל הבור לארבעה – משום דחזי למינח עליה מידי ולהשתמש, כדאמר בפ' "חלון" (עירובין דף עח.) גבי מלאו כולו ביתדות. אלא צ"ל: הא דנקט הכא ששה – לא דק, כדפירש"י: **רחבה** ששה פטור – שהכוורת עצמה נעשית רה"י כשתנוח, והוי כזורק מרשות היחיד לרה"י דרך רה"ר, דפטור, כדאמר לעיל (דף ד.) דלא יליף זורק ממושיט. ואפילו לר' עקיבא דאמר קלוטה כמי שהונחה דמיא – הכא פטור, דכל מקום שהיא מונחת חשיב רה"י. השתא משמע דפשיטא ליה לאביי דחשיבא כאילו נחה אחר שנעשה רה"י, ובפ' "הזורק" (לקמן צט:) בעי ר' יוחנן: בור ט' ועקר ממנו חוליא והשלימו לי', והניחו ברה"ר. עקירת חפץ ועשיית מחיצה בהדי הדדי קאתו ומיחייב, או לא? ואת"ל: כיון דלא הויא מחיצה י' מעיקרא לא מיחייב, בור י' ונתן לתוכו חוליא ומעטו מהו הנחת חפץ וסילוק מחיצה כו'. וא"כ, אביי דפשיטא ליה במחצלת דמבטל מחיצתה, דקאמר התם: בור ברה"ר עמוק י' ורוחב ח', וזרק לתוכו מחצלת וחלקו – פטור, משום דהשתא לא הויא רוחב ד'. וכ"ש דפטור בעשיית מחיצה, משום שכיון דלא הויא מחיצה עשרה מעיקרא לא מיחייב. וא"כ, הכא הוי ליה לחיובי מהאי טעמא כיון דלא הויא מחיצה מעיקרא – הרי נח ברשות הרבים, וחייב! – וי"ל: דטעמא דאביי משום דלא חשיב לא עקירה ולא הנחה כי אתי בהדי הדדי, והכא נמי לא חשיבה הנחה – כיון דהנחה ועשיית מחיצה בהדי הדדי קאתו. והא דפשיטא ליה לרבי יוחנן טפי בעשיית מחיצה מבסילוק מחיצה – היינו משום דדילמא עקירה בענין שתהא חשובה, אבל בהנחה לא: **כפאה** על פיה. נראה לריב"א דארחב ששה קאי. וכי איכא שבעה ומשהו חייב, דכשמגיעות המחיצות תוך שלש – אין המחיצות גבוהות י', ועובי השולים אין מצטרפין דבעינן מחיצה הרואה את אויר הכלי שיהא גבוה י'. ואע"ג דהיכא דכוורת גבוה י' מצטרפין השולים להיות על גבו רה"י, כדאמר לעיל גבי בית שאין תוכו י' כו', וכיון דעל גבו רה"י פטור הזורק. מ"מ, כיון דאין גבוה י' אלא מחמת לבוד – אין אויר פחות מג' מצטרף, אלא א"כ יהיו המחיצות גבוהות י' לבד השולים. דלא אמרינן לבוד אלא במחיצות, כדפירש בקונטרס. תדע, דבשולים למטה לא אמרי' לבוד:

שבעה ומחצה פטור. דכשמגיעות המחיצות תוך ג', יש שם מחיצות עשרה לבד השולים, והרי הוא רשות היחיד, וחשיב כנח באותה שעה ושוב אינו מתחייב. אע"ג דלאחר מכן נופל לארץ ובטל ממנה רה"י, ונעשה כמונח ברה"ר. אבל אינו רחב ו', אפי' ז' ומחצה – חייב. דלא אמרי' לבוד אלא במחיצות, ומחיצות לא חשיבי אלא כשיש שם רחב ד'. אבל כשאינו רחב ד' – הרי הוא כשאר חפצים דעלמא, ולא אמרינן לבוד: **אי** אפשר לקרומיות של קנה שלא יעלו למעלה מי' – ולאביי לא חשיב קרומית ליחשב אגודו במקום פטור: **אמר** ליה וכן בגומא.

נוכל

נתכוין לשבות ברה"ר. המערב עירובי תחומין, עירובו קונה לו שביתתו שם, שיוכל לילך משם לכל רוחַ אלפים כאילו שבת שם. וצריך שייתפוון לקנות שביתתו במקום שיכול לאכול שם עירובו, אם היה רוצה לאוכלו, שמתוך כן מועיל לו עירובו לקנות שביתתה, דמקום פיתא גורם. דהתם שייך אינישׁ, ואע"פ שהוא בתוך העיר בשקדש היום: **למעלה מי' טפחים עירובו עירוב.** קס"ד דיכול ליישלו בשבת: **אי נימא בבור דאית ביה י'.** עמוק: **ומאי למעלה דלאי ואותביה.** שהגביהו והניחו למעלה מי' מקרקעיתו של בור: **ומאי למטה דתתאי ואותביה.** שהשפילו והניחו למטה מי' התחתונים, אמאי עירובו עירוב? הרי הבור רה"י הוא משפת או גגו ולמטה, וכל שמונף בו – ברה"י הוא מונף, וכיון דנתכוין שתהא שביתתו ברה"ר, ולא הניח עירובו על שפת הבור – נמצא הוא בבמקום אחד, ועירובו במקום אחר, ואינו יכול להוציאו מרה"י לרה"ר לאוכלו: **אלא לאו.** הא למעלה מי' דקנני – בבור דלית ביה י'. וה"ק: אם קרקעיתו של בור למטה מי', דהוי הבור חללו י', והרי רה"י – אין עירובו עירוב, כל מקום שהונף שם. ואם קרקעיתו של בור למעלה מי', דה"ל חללו פחות מעשרה – עירובו עירוב, ולא חשיב ליה כמונף בכרמלית. אלמא: תשמיש לרבים חשיב ליה: **הוא ועירובו בכרמלית.** כגון: שהיה בור זה בבקעה, ונתכוין לשבות על שפתו. ובור נמי, ביין דלא עמוק י' – כרמלית הוא: **ואמאי קרי ליה.** "נתכוין לשבות ברה"ר": **לפי שאינה רשות היחיד.** דאילו החאי בור בחצר, אפילו עמוק י' – עירובו עירוב: **וזמנין משני ליה.** רה"ר דזקא קתני, ובור שהוא פחות מי' – כרמלית הוא, כדאמרינן דלא שמיה תשמיש. ודקשיא לך: היכי מצי מפיק ליה – על כרחיך קניית עירוב בין השמשות איתא בשקדש היום, והוא ספק יום ספק לילה: **ור' היא דאמר.** בעירובין (דף לד:), דשבות שגזרו חכמים באיסורי שבת, לא גזרו עליה אלא בשבת ודאי – ולא בין השמשות. הלכך, מכרמלית לרשות הרבים – שבות בעלמא הוא, ובין השמשות ראוי ליטלו משם ולאוכלו, לפיכך קנה עירוב: **ולא דחוי כא מדחינא ליה אלא דזקא קאמינא ליה.** דלא שמיה תשמיש לרבים: רקק, גרוויל"א, ומים צפין עליו: **ורשות הרבים מהלכת בו.** שעוברין באותו רקק ברגליהם: **פחות מי'.** שאין המים עמוקים י': **חייב.** שהוא ברשות הרבים גמורה: **אלא היילוף תרי זימני ליה.** לימא בסיפא: ורקק מים ששברה"ר, הזורק לתוכו חייב. רה"ר מהלכת בו – לאשמועינן דבעינן שיהא צורך לרבים – למה ליי הא מריש שמעינן ליה. אלא להכי הדר תניי: דזקא שיהא היילוף לרבים, דאף על גב דע"י

נִתְכַּוֵּון לִשְׁבוֹת בִּרה"ר וְהִנִּיחַ עֵירוּבוֹ בַּבּוֹר, לְמַעְלָה מֵי' טְפָחִים – עֵירוּבוֹ עֵירוּב, לְמַטָּה מֵי' טְפָחִים – אֵין עֵירוּבוֹ עֵירוּב. הֵיכִי דָּמֵי? אֵילֵימָא בְּבוֹר דְּאִית בֵּיהּ עֲשָׂרָה, וּלְמַעְלָה – דְּדַלְיָא וְאוֹתְבֵיהּ, וּלְמַטָּה – דְּתַתַּאי וְאוֹתְבֵיהּ, מַה לִּי לְמַעְלָה וּמַה לִּי לְמַטָּה? הוּא בְּמָקוֹם אֶחָד וְעֵירוּבוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר הוּא! אֶלָּא לָאו – בְּבוֹר דְּלֵית בֵּיהּ עֲשָׂרָה, וְקָתָנֵי "עֵירוּבוֹ עֵירוּב", אַלְמָא: תַּשְׁמִישׁ עַל יְדֵי הַדְּחָק שְׁמֵיהּ תַּשְׁמִישׁ! – זְמַנִּין מְשַׁנֵּי לֵיהּ: הוּא וְעֵירוּבוֹ בִּכְרְמְלִית, וַאֲמַאי קָרֵי לָהּ "רה"ר" - לְפִי שֶׁאֵינָהּ רְשׁוּת הַיָּחִיד. וְזִמְנִין מְשַׁנֵּי לֵיהּ: הוּא בְּרה"ר וְעֵירוּבוֹ בִּכְרְמְלִית, וְרַבִּי הִיא: דְּאָמַר: כָּל דָּבָר שֶׁהוּא מִשּׁוּם שְׁבוּת – לֹא גָּזְרוּ עָלָיו בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. וְלָא תֵּימָא דַּחֲוֵי קָא מְרַחֲינָא לָךְ, אֶלָּא דַּוְקָא קָאָמִינָא לָךְ. דְּתָנַן: אִם הָיָה רָקָק מַיִם וּרְשׁוּת הָרַבִּים מְהַלֶּכֶת בּוֹ, הַזּוֹרֵק לְתוֹכָהּ ד' אַמּוֹת חַיָּיב. וְכַמָּה הוּא רָקָק מַיִם – פָּחוֹת מֵי' טְפָחִים. וּרְקָק מַיִם שֶׁרה"ר מְהַלֶּכֶת בּוֹ – הַזּוֹרֵק לְתוֹכוֹ ד' אַמּוֹת חַיָּיב. בְּשִׁלְמָא רָקָק רָקָק תְּרֵי זִימְנֵי - חַד בִּימוֹת הַחַמָּה וְחַד בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, וּצְרִיכָא: דְּאִי אַשְׁמְעִינַן בִּימוֹת הַחַמָּה דַּעֲבִידִי אֱינָשֵׁי לְקַרּוֹרֵי נַפְשַׁיְיהוּ, אֲבָל בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים – אֵימָא לָא. וְאִי אַשְׁמְעִינַן בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים – אַגַּב דְּמִטְנְיֵיף מִקְרֵי וְנָחִית, אֲבָל בִּימוֹת הַחַמָּה – לָא, צְרִיכָא. אֶלָּא הֵילּוּף תְּרֵי זִימְנֵי לָמָּה לִי? אֶלָּא לָאו ש"מ: הֵילּוּף עַל יְדֵי הַדְּחָק – שְׁמֵיהּ הֵילּוּף, תַּשְׁמִישׁ עַל יְדֵי הַדְּחָק – לָא שְׁמֵיהּ תַּשְׁמִישׁ, ש"מ. אֲמַר רַב יְהוּדָה: הַאי זִירְזָא דְּקָנֵי, רָמָא וּזְקֵפֵיהּ רָמָא וּזְקֵפֵיהּ – לָא מִיהַיַּיב עַד דְּעָקַר לֵיהּ. אָמַר מָר: אָדָם עוֹמֵד עַל הָאִסְקוּפָּה נוֹטֵל מִבְּעה"ב וְנוֹתֵן לוֹ, נוֹטֵל מֵעָנִי וְנוֹתֵן לוֹ. הַאי אִסְקוּפָּה מַאי? אִילֵימָא אִסְקוּפַּת רה"ר, נוֹטֵל מִבַּעַל הַבַּיִת?! הָא מַפִּיק מֵרה"י לרה"ר! וְאֶלָּא, אִסְקוּפַּת רה"י – נוֹטֵל מִן הֶעָנִי?! הָא קָא מְעַיֵּיל מֵרה"ר לרה"י! אֶלָּא אִסְקוּפַּת כַּרְמְלִית, נוֹטֵל וְנוֹתֵן לְכַתְּחִלָּה?! סוֹף סוֹף אִיסּוּרָא מִיהָא אִיתָא! – אֶלָּא אִסְקוּפָּה מָקוֹם פְּטוּר בְּעָלְמָא הוּא, כְּגוֹן דְּלֵית בֵּיהּ ד' עַל ד'. וְכִי הָא דְּכִי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מָקוֹם שֶׁאֵין בּוֹ ד' עַל ד' טְפָחִים – מוּתָּר לִבְנֵי רְשׁוּת הַיָּחִיד וְלִבְנֵי רְשׁוּת הָרַבִּים לְכַתֵּף עָלָיו, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַחֲלִיפוּ. אָמַר מַר "וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִטּוֹל מִבַּעַל הַבַּיִת וְנוֹתֵן לְעָנִי, מֵעָנִי וְנוֹתֵן לְבַעַל הַבַּיִת, וְאִם נָטַל וְנָתַן – שְׁלָשְׁתָּן פְּטוּרִין". לֵימָא תֵּיתֵי תִּיובְתָּא דְּרָבָא, דְּאָמַר רָבָא: הַמַּעֲבִיר חֵפֶץ מִתְּחִילַּת ד' לְסוֹף ד' בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אע"פ שֶׁהֶעֱבִירוֹ דרך

הַדְּחָק הוּא – שְׁמֵיהּ הֵילּוּף. אֲבָל אִם הָיָה צוֹרֵךְ רַבִּים לְתַשְׁמִישׁ – לָא חֲשִׁיב רְשׁוּת לְרַבִּים: זִירְזָא דְּקָנֵי. חֲבִילָה שֶׁל קָנִים אֲרוּכִּים: **רָמָא וּזְקֵפֵיהּ רָמָא וּזְקֵפֵיהּ.** הוֹלִיכוֹ אַמּוֹת הַרְבֵּה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים בְּעִנְיַן הַזֶּה, שֶׁלֹּא נָטְלוֹ כּוּלּוֹ מִן הַקַּרְקַע, אֶלָּא זָקְפוֹ וְהִשְׁלִיכוֹ וְחָזַר וּזְקָפוֹ וְהִשְׁלִיכוֹ – אֵין זוֹ עֲקִירָה: **אִסְקוּפַּת רְשׁוּת הָרַבִּים.** כְּגוֹן אִסְקוּפַּת מְבוֹי שֶׁאֵין עֶלְיָה תִּקְרָה, וְאֵין גְּבוֹהָה ג' מִן הַקַּרְקַע, וְלֵית שֶׁל מְבוֹי לְפָנִים הֵימֶנָּה: **רְשׁוּת הַיָּחִיד.** כְּגוֹן עוֹמֶדֶת תַּחַת הַתִּקְרָה, אוֹ לְפָנִים מִן הַלְּחָיִ, אוֹ גְּבוֹהָה י' וּרְחָבָה ד': **אִסְקוּפַּת כַּרְמְלִית.** אֵינָהּ גְּבוֹהָה י' אֲבָל רְחָבָה ד', הֵיכִי קָתָנֵי "נוֹטֵל לְכַתְּחִלָּה"? סוֹף סוֹף אִיסּוּר דְּרַבָּנָן אִיכָּא! **וּמָקוֹם פָּטוּר.** מָקוֹם שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבַּע עַל אַרְבַּע, הוּא מָקוֹם מְסוּיָּם שֶׁיֵּשׁ לוֹ רֹאשׁ רָחָב קָצָת, וְגָבוֹהַּ ג', וְעוֹמֵד סָמוּךְ לִרְשׁוּת הַיָּחִיד וְלִרה"ר. וְהָכִי מוֹקִים לָהּ בְּעֵירוּבִין, בְּגָבוֹהַּ ג': **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַחֲלִיפוּ.** וְהָכִי נָמֵי קָתָנֵי לְעֵיל: "וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִטּוֹל מִן הֶעָנִי וְיִתֵּן לְבַעַל הַבַּיִת":

דרך

נוכל לומר: ד"יכן בגומא" היינו כלומר: אפי'(א) גבוה ט' – הוי רה"ר, דמכתפין בה ע"י הדחק, וכ"ש פחות מתשעה, דיותר נוח להשתמש בה. וכן משמע בסמוך, דקאמר אברייתא דמייתי מאי לאו וכן בגומא אסיפא משמע, דכל פחות מי' מטלטלין כמו בקופה: **ואי** אשמועינן בימות הגשמים כו' – בצריכותא חדא סגיא, דאי תנא חדא זימנא רקק – הוה מוקמינא ליה בדמדמי ליה, להכי תנא תרי זימני רקק. אלא, כיון דמשכחת צריכותא עביד כאילו תנא בברייתא בהדיא: רקק בימות החמה, ורקק בימות הגשמים:

לא מיחייב עד דעקר לי' ממקומו – תימה: מאי קמ"ל? פשיטא דלא מיחייב, כיון דלא עקר. ועוד: מה שייך הכא הך מילתא? וי"ל: דקמ"ל, דאע"ג דדרך להוליכם בענין זה, שאינן קלין לנושאן והוי כמו עומד לכתף(ב), דאמרי' לעיל (דף ה:) דחייב – אפ"ה פטור. ומשום דלעיל איירי בכיתוף עמוד ט' ברה"ר ורבים מכתפים עליו, נקט ליה הכא. ודוקא רמא וזקפיה, דכשהניח ראשו האחד חוץ לד' אמות עדיין ראשו השני מונח בתוך ד'. וכשחזר ומשליך ראשו (הב') חוץ לד' אמות – עדיין אינו מתחייב, דהוי כמגרר החפץ עד שהוציא ראש החפץ חוץ לד' אמות והניחו, דאע"פ שחוזר ומושכו לחוץ – פטור, שלא נעשית המלאכה בבת אחת. אבל אם מגרר זירזא דקני בבת אחת עד חוץ לד' אמות, או מרה"י לרה"ר – חייב. כדאמרינן (לקמן המציניע דף צא:) בגונב כיס בשבת, היה מגרר ויוצא – פטור, משום דאיסור שבת ואיסור גניבה באין כאחד. ואומר ר"ת: דאם מגלגל חבית ד' אמות ברה"ר, או מרה"י לרה"ר – חייב, דהוי כמו מגרר דאינו נח כלל. אבל מגלגל תיבה שהיא מרובעת – פטור, דהוי כמו רמא וזקפיה, דא"א שלא תהא נחה קצת:

לימא תהוי תיובתא דרבא כו' – פרש"י(ג): אע"פ שהעבירו למעלה מי' דהוי מקום פטור. ולא נהירא. דא"כ, ה"ל למיפרך מרבנן, דאמרי (לעיל דף ה:) המוציא מחנות לפלטיא דרך סטיו – חייב. ומאי פריך נמי "לימא תהוי תיובתא דרבא"? לימא: הא רבנן קיימי כוותיה. ועוד, דב"המוצא תפילין" (עירובין דף צח:) תנן: עומד אדם ברה"י ומטלטל ברה"ר, ובלבד שלא יוציא חוץ לד' אמות. ודייק בגמרא: הא הוציא – חייב חטאת. לימא מסייע ליה לרבא, דאמר רבא: המעביר כו'. ולפי' הקו' מה ענין זה לזה? לכך נראה כפי' ר"ח, דמפ': שהעבירו דרך עליו – שהעבירו לפניו נגד גופו. דה"א: כיון שהגיע בנגדו – הוי כמונח, ונמצא שלא העביר ד' אמות יחד, ומשני: התם – לא נח, דאין זה הנחה ודרך עצמו:

הודפס
לעילוי נשמת
עומר רחמים בן
סלימה ומנחם ז"ל
נלב"ע
כ"ה שבט תשפ"ו
ת.נ.צ.ב.ה.

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

פרשת ויצא

ה	יום ראשון	עלות השחר (72 דק) ... 4:56 נץ החמה ..... 6:08 סו"ז קר"ש - מג"א ... 7:58 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:45	סו"ז תפילה ..... 9:38 חצות היום ..... 11:22 שקיעה ..... 4:36 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:49	**לימוד יומי:** **בבלי:** בכורות נח **ירושלמי:** סנהדרין כז **תוספתא:** ערכין א **נ"ך:** ישעיהו ג **משניות:** תמורה ז **זהר:** תרומה קמא. **תיקוני זהר:** ה כסליו	**15**
ו	יום שני	עלות השחר (72 דק) ... 4:57 נץ החמה ..... 6:09 סו"ז קר"ש - מג"א ... 7:58 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:45	סו"ז תפילה ..... 9:38 חצות היום ..... 11:22 שקיעה ..... 4:36 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:49	**לימוד יומי:** **בבלי:** בכורות נט **ירושלמי:** סנהדרין כח **תוספתא:** ערכין ב **נ"ך:** ישעיהו ד **משניות:** כריתות א **זהר:** תרומה קמא: **תיקוני זהר:** ו כסליו	**16**
ז	יום שלישי	עלות השחר (72 דק) ... 4:58 נץ החמה ..... 6:10 סו"ז קר"ש - מג"א ... 7:59 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:46	סו"ז תפילה ..... 9:38 חצות היום ..... 11:22 שקיעה ..... 4:35 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:48	**לימוד יומי:** **בבלי:** בכורות ס **ירושלמי:** סנהדרין כט **תוספתא:** ערכין ג **נ"ך:** ישעיהו ה **משניות:** כריתות ב **זהר:** תרומה קמב. **תיקוני זהר:** ז כסליו	**17**
ח	יום רביעי	עלות השחר (72 דק) ... 4:59 נץ החמה ..... 6:11 סו"ז קר"ש - מג"א ... 7:59 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:46	סו"ז תפילה ..... 9:39 חצות היום ..... 11:23 שקיעה ..... 4:35 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:48	**לימוד יומי:** **בבלי:** בכורות סא **ירושלמי:** סנהדרין ל **תוספתא:** ערכין ד **נ"ך:** ישעיהו ו **משניות:** כריתות ג **זהר:** תרומה קמב: **תיקוני זהר:** ח כסליו	**18**
ט	יום חמישי	עלות השחר (72 דק) ... 5:00 נץ החמה ..... 6:12 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:00 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:47	סו"ז תפילה ..... 9:39 חצות היום ..... 11:23 שקיעה ..... 4:34 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:47	**לימוד יומי:** **בבלי:** ערכין ב **ירושלמי:** סנהדרין לא **תוספתא:** ערכין ה **נ"ך:** ישעיהו ז **משניות:** כריתות ד **זהר:** תרומה קמג. **תיקוני זהר:** ט כסליו	**19**
י	יום שישי	עלות השחר (72 דק) ... 5:01 נץ החמה ..... 6:13 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:00 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:48	סו"ז תפילה ..... 9:40 חצות היום ..... 11:23 שקיעה ..... 4:34 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:47	**לימוד יומי:** **בבלי:** ערכין ג **ירושלמי:** סנהדרין לב **תוספתא:** תמורה א **נ"ך:** ישעיהו ח **משניות:** כריתות ה **זהר:** תרומה קמג: **תיקוני זהר:** י כסליו	**20**
		הדלקת נרות (40 דק): **3:54** (20 דק): **4:14**			
יא	שב"ק	**שבת קודש פרשת ויצא** עלות השחר (72 דק) ... 5:02 נץ החמה ..... 6:14 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:01 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:48	סו"ז תפילה ..... 9:40 חצות היום ..... 11:23 שקיעה ..... 4:33 צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:46	**לימוד יומי:** **בבלי:** ערכין ד **ירושלמי:** סנהדרין לג **תוספתא:** תמורה ב **נ"ך:** ישעיהו ט **משניות:** כריתות ו **זהר:** תרומה קמד. **תיקוני זהר:** יא כסליו	**21**
		מוצש"ק לשיטת ר"ת: 5:46			

אָדָם צָרִיךְ לְחַרֵט בְּתוֹךְ נַפְשׁוֹ שֶׁכָּל זִיז שֶׁהוּא צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת זֶה רַק בְּכֹחַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּבְלִי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אִי אֶפְשָׁר לוֹ לַעֲשׂוֹת כְּלוּם ! כָּל מַה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו בַּחַיִּים - אֵיזוֹ בְּעָיָה, אֵיזֶה מַצָּב קָשֶׁה, אֵיזֶה דָּבָר שֶׁעֲדַיִן מְכַסֶּה מִמֶּנּוּ פִּתְרוֹנוֹ, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לָשִׂית עֵצָה בְּנַפְשׁוֹ, מַהִי הָעֵצָה ? 'עֲצָתוֹ אֱמוּנָה' - הָעֵצָה לְכָל דָּבָר זֶה אֱמוּנָה !

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)